

INFORMACJA

07–09/2009

o pracy Rzecznika Praw Obywatelskich

lipiec – wrzesień 2009 r.

SPIS TREŚCI

Część 1	str.
I. INFORMACJA O WPLYWIE I ZAŁATWIANIU WNIOSKÓW	4
II. WYSTĄPIENIA O CHARAKTERZE GENERALNYM	18
III. KASACJE ORAZ SKARGI KASACYJNE DO SĄDU NAJWYŻSZEGO	112
IV. WNIOSKI DO NACZELNEGO SĄDU ADMINISTRACYJNEGO O WYKŁADNIĘ PRZEPISÓW. PYTANIA PRAWNE DO SĄDU NAJWYŻSZEGO	118
V. SKARGI DO WOJEWÓDZKICH SĄDÓW ADMINISTRACYJNYCH, SKARGI KASACYJNE DO NACZELNEGO SĄDU ADMINISTRACYJNEGO ORAZ PRZYSTĄPIENIA DO POSTĘPOWAŃ PRZED SĄDAMI ADMINISTRACYJNYMI I ORGANAMI ADMINISTRACJI	123
VI. WNIOSKI DO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO. ZGŁOSZENIA UDZIAŁU W POSTĘPOWANIACH W SPRAWIE SKARG KONSTYTUCYJNYCH	129
VII. OPINIE I STANOWISKA RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH	134
VIII. REAKCJE NA WCZEŚNIEJSZE WYSTĄPIENIA RZECZNIKA	136
 Część 2	
 RAPORT RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH Z DZIAŁALNOŚCI W POLSCE KRAJOWEGO MECHANIZMU PREWENCJI W III KWARTALE ROKU 2009	166
 Część 3	
IX. WYBÓR SPRAW INDYWIDUALNYCH	181

CZĘŚĆ 1

I. INFORMACJE O WPLYWIE I ZAŁATWIENIU WNIOSKÓW

Dane informacyjno-statystyczne

Tabela 1. Wpływ spraw do Rzecznika Praw Obywatelskich w III kwartale 2009 na tle III kwartału 2008 r. i roku 2009.

Sprawy	III kwartał 2008	III kwartał 2009	%	2009
Ogółem	14 467	15 846	+9,5	49 979
w tym nowe sprawy	6 420	7 297	+3,7	24 565
Liczba odpowiedzi na wystąpienia Rzecznika	5 466	5 743	+5,1	16 568

W III kwartale 2009 r. w Biurze RPO przyjęto 1920 interesantów oraz przeprowadzono 5816 rozmów telefonicznych, udzielając wyjaśnień i porad. Wysłano 21 195 pism w 12 974 prowadzonych sprawach, ponadto zarejestrowano 66 apeli, listów otwartych, protestów bez oznaczenia wnioskodawcy.

Tabela 2. Wystąpienia Rzecznika Praw Obywatelskich, w tym przed sądami, trybunałami i w postępowaniach administracyjnych.

Rzecznik Praw Obywatelskich	III kwartał 2009	2009
wystąpienia problemowe	127	450

wnioski do Trybunału Konstytucyjnego o stwierdzenie niezgodności przepisów z przepisami wyższego rzędu	3	11
zawiadomienia do Trybunału Konstytucyjnego o przystąpieniu do postępowania ze skargi konstytucyjnej	3	12
pytania prawne do Sądu Najwyższego	2	4
kasacje w sprawach karnych	9	26
skargi kasacyjne do Sądu Najwyższego w sprawach cywilnych	-	1
skargi kasacyjne do Sądu Najwyższego w sprawach pracy	1	1
skargi kasacyjne do Naczelnego Sądu Administracyjnego	-	2
wnioski do Naczelnego Sądu Administracyjnego o wykładnię przepisów	3	6
skargi do wojewódzkich sądów administracyjnych	3	11
wnioski o unieważnienie orzeczenia	-	1
przystąpienia do postępowania sądowego	2	5
przystąpienia do postępowania administracyjnego	1	2
łącznie	154	532

Tabela 3. Sprawy rozpatrzone w III kwartale 2009 r.

Sposób rozpatrzenia sprawy	W liczbach bezwzględnych	% rozpatrzonych spraw
podjęto do prowadzenia *	3354	33,9
w tym, w ramach wystąpienia o charakterze generalnym	225	2,3
udzielono wyjaśnień, wskazano wnioskodawcy przysługujące mu środki działania	5759	58,2
przekazano wnioski wg. właściwości	123	1,2
zwrócono się do wnioskodawcy o uzupełnienie wniosku	535	5,4
nie podjęto **	126	1,3
łącznie	9 897	100

*) Pojęcie "sprawy podjętej do prowadzenia" dotyczy spraw wskazujących na możliwe istnienie naruszenia praw obywatelskich, w sprawach tych Rzecznik prowadzi postępowanie wyjaśniające (art. 8 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich).

**) Przekazane Rzecznikowi do wiadomości wystąpienia kierowane do innych organów, pisma anonimowe i niezrozumiałej treści.

***) Pod pozycją „inne” znajdują się sprawy, w których: przekazano wniosek wg. właściwości, zwrócono się do wnioskodawcy o uzupełnienie wniosku oraz nie podjęto działań.

Sposób rozpatrzenia spraw w III kwartale 2009 r.

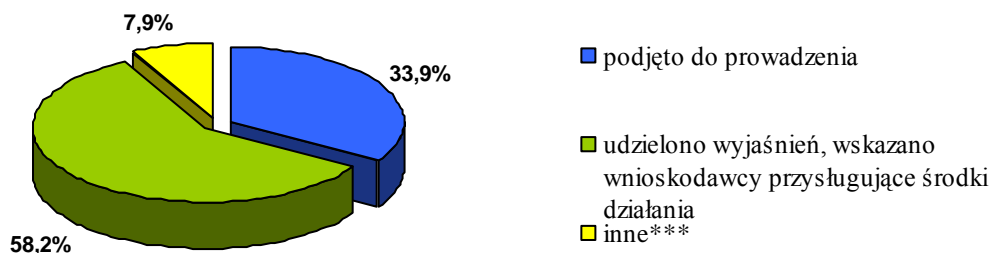
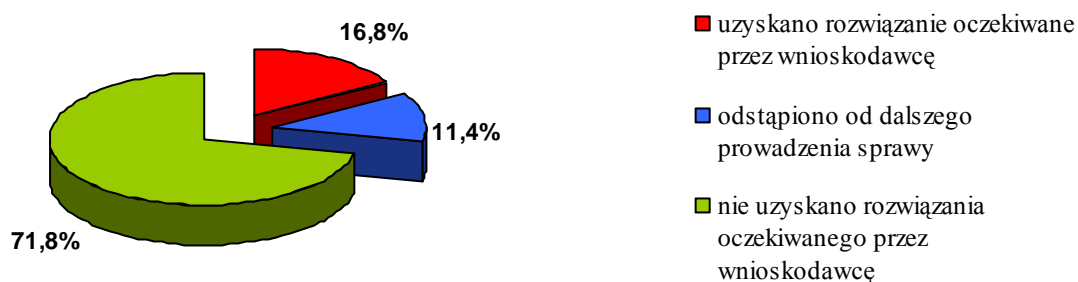

Tabela 4. Postępowania zakończone w III kwartale 2009 r.

Efekt zakończenia postępowania	W liczbach bezwzględnych	% zakończonych postępowań
uzyskano rozwiązanie oczekiwane przez wnioskodawcę	487	16,8
ze względu na:		
zasadność zarzutów wnioskodawcy	263	9,1
uwzględnienie wystąpienia generalnego RPO	224	7,7
odstąpiono od dalszego prowadzenia sprawy	329	11,4
ze względu na:		
toczące się w sprawie postępowanie (niewyczerpany tryb)	95	3,3
rezygnację RPO z dalszego prowadzenia sprawy z przyczyn obiektywnych	234	8,1

nie uzyskano rozwiązania oczekiwanego przez wnioskodawcę ze względu na:	2089	71,8
niepotwierdzenie się zarzutów wnioskodawcy	1988	68,4
niewwzględnienie wystąpienia generalnego RPO	97	3,3
z powodu wyczerpania przez RPO możliwości działania	4	0,1
łącznie	2 905	100

Zakończenie spraw podjętych

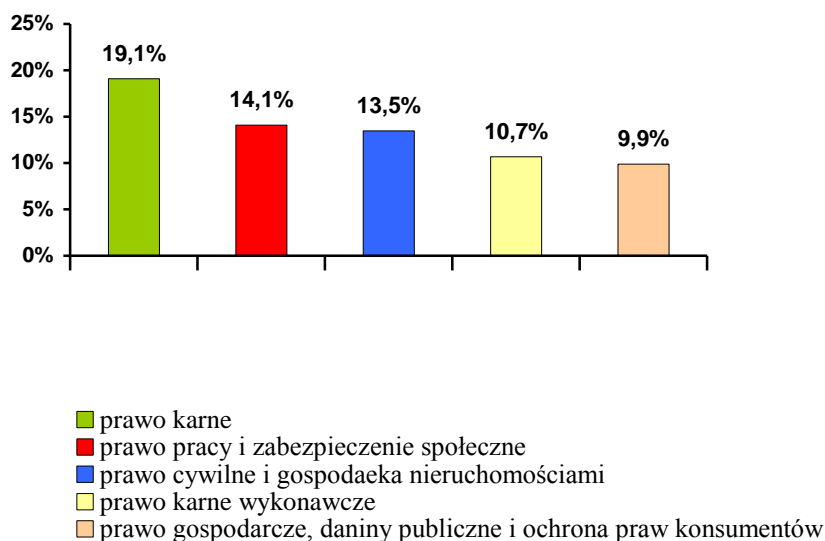
Tabela 5. Przedmiot nowych spraw (wniosków) przedłożonych Rzecznikowi Praw Obywatelskich w III kwartale 2009 r.

Przedmiot sprawy (wniosku)	W liczbach bezwzględnych	W ujęciu %
prawo konstytucyjne i międzynarodowe	471	6,5

prawo karne	1395	19,1
prawo pracy i zabezpieczenie społeczne	1030	14,1
prawo cywilne i gospodarka nieruchomościami	985	13,5
prawo administracyjne i sprawy mieszkaniowe	710	9,7
prawo gospodarcze, daniny publiczne i ochrona praw konsumenta	721	9,9
prawo karne wykonawcze	783	10,7
prawa żołnierzy i funkcjonariuszy służb publicznych	442	6,1
administracja publiczna, zdrowie i ochrona praw cudzoziemców	674	9,2
sprawy nieklasyfikowalne	86	1,2
łącznie	7 297	100

Zakres spraw nowych dominujących w III kwartale 2009 r.

W Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich działają trzy Zespoły Terenowe: we Wrocławiu (dla województw dolnośląskiego, lubuskiego i opolskiego), w Gdańsku (dla województw pomorskiego, zachodniopomorskiego i warmińsko – mazurskiego) i w Katowicach (dla województw śląskiego, małopolskiego i świętokrzyskiego), kierowane przez Pełnomocników terenowych Rzecznika Praw Obywatelskich.

W III kwartale 2009 r. do Zespołów Terenowych wpłynęło 1494 pisma, z czego 96 pism przekazano, zgodnie z właściwością, do Biura w Warszawie, a 129 pism przyjęto z Biura w Warszawie. Nowych spraw wpłynęło 792. Z ogólnej liczby 1920 interesantów w Zespołach Terenowych przyjęto 1032. Przeprowadzono 1581 rozmów telefonicznych udzielając wyjaśnień i porad. Rozpatrzono 800 spraw.

Tabela 6. Sprawy rozpatrzone w III kwartale 2009 r. w Zespołach Terenowych.

Sposób rozpatrzenia sprawy	W liczbach bezwzględnych	% rozpatrzonych spraw
podjęto do prowadzenia *	241	30,2

*) Pojęcie "sprawy podjętej do prowadzenia" dotyczy spraw wskazujących na możliwe istnienie naruszenia praw obywatelskich, w sprawach tych Rzecznik prowadzi postępowanie wyjaśniające (art. 8 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich).

udzielono wyjaśnień, wskazano wnioskodawcy przysługujące mu środki działania	517	64,6
przekazano wniosek wg. właściwości	5	0,6
zwrócono się do wnioskodawcy o uzupełnienie wniosku	36	4,5
nie podjęto	1	0,1
łącznie	800	100

Tabela 7. Przedmiot najważniejszych nowych spraw (wniosków) przedłożonych w Zespołach Terenowych Biura Rzecznika Praw Obywatelskich w III kwartale 2009 r.

Przedmiot sprawy (wniosku)	W liczbach bezwzględnych	W ujęciu %
prawo cywilne i gospodarka nieruchomościami	187	23,6
prawo administracyjne i sprawy mieszkaniowe	132	16,7
prawo karne	129	16,3
prawo pracy i zabezpieczenie społeczne	112	14,1

Tabela 8. Spotkania i wizytacje Rzecznika Praw Obywatelskich, Zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich oraz pracowników Biura RPO w III kwartale 2009 r.

	Miejsce spotkania/wizytacji	Data

1.	Pomieszczenie dla osób Zatrzymanych przy Komendzie Rejonowej Policji w Warszawie – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	01.07.2009 r.
2.	Zakład Karny w Krakowie-Nowej Hucie - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	01-03.07.2009 r.
3.	Izba Wytrzeźwień w Krakowie - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	02.07.2009 r.
4.	Areszt Śledczy - Warszawa Mokotów - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	06-09.07.2009 r.
5.	Wojewódzki Ośrodek Lecznictwa Odwykowego i Zakład Opiekuńczo-Lecznicy w Rybniku - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	20.07.2009 r.
6.	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Państwowego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Rybniku - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	21-22.07.2009 r.
7.	Zakład Karny w Łodzi - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	20-22.07.2009 r.
8.	Policyjna Izba Dziecka w Łodzi - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	22.07.2009 r.
9.	Izba Wytrzeźwień w Łodzi - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	23.07.2009 r.
10	Schronisko dla Nieletnich w Stawiszynie - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	27-28.07.2009 r.
11	Pomieszczenia dla osób zatrzymanych przy Komendzie Miejskiej Policji w Radomiu - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	28.07.2009 r.
12	Przyjęcia interesantów w Bochni przez Zespół Terenowy w Katowicach.	28.07.2009 r.
13	Przyjęcia interesantów w Tarnowie przez Zespół Terenowy w Katowicach.	31.07.2009 r.
14	Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii „Jędrus” w Józefowie - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	31.07.2009 r.

15	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z uczestnikami XV Przystanku Woodstock	31.07–2.08.2009 r.
16	Pomieszczenia dla osób zatrzymanych przy Komendach Powiatowych Policji w Nisku i Stalowej Woli - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	04.08.2009 r.
17	Zakład Karny w Przemyślu - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	05-06.08.2009 r.
18	Wojewódzki Szpital dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych w Świeciu - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	06-07.08.2009 r.
19	Izba Wytrzeźwień w Przemyślu - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	07.08.2009 r.
20	Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii „Kąt” w Warszawie-Anin - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	13.08.2009 r.
21	Przyjęcia interesantów w Świdnicy przez Zespół Terenowy we Wrocławiu.	14.08.2009 r.
22	Zakład Karny w Garbalinie - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	17-19.08.2009 r.
23	Przyjęcia interesantów w Nowym Sączu i Nowym Targu przez Zespół Terenowy w Katowicach.	21.08.2009 r.
24	41 Eskadra Lotnictwa Taktycznego w Malborku oraz Brygada Lotnicza Marynarki Wojennej w Gdyni – badanie przestrzegania praw żołnierzy.	24-26.08.2009 r.
25	Wojewódzki Specjalistyczny Zespół Opieki Neuropsychiatrycznej w Kielcach - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	25.08.2009 r.
26	Zakład Poprawczy w Poznaniu - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	25.08.2009 r.
27	Areszt Śledczy w Kielcach - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	25-28.08.2009 r.
28	Świętokrzyskie Centrum Psychiatrii w Morawicy - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	26.08.2009 r.

29	Izba Wytrzeźwień w Kielcach - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	26.08.2009 r.
30	Pomieszczenia dla osób zatrzymanych przy Komendzie Miejskiej Policji w Świnoujściu - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	26.08.2009 r.
31	Areszt Śledczy w Świnoujściu - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	27-28.08.2009 r.
32	Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii w Krupskim Młynie - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	01-02.09.2009 r.
33	Areszt Śledczy w Toruniu - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	02-03.09.2009 r.
34	Zakład Poprawczy w Zawierciu - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	03-04.09.2009 r.
35	Zakład Karny w Goleniowie - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	07-08.09.2009 r.
36	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w zorganizowanym w Sejmie uroczystym spotkaniu upamiętniającym 20. rocznicę utworzenia rządu Tadeusza Mazowieckiego. Warszawa	11.09.2009 r.
37	Przyjęcia interesantów w Koszalinie przez Zespół Terenowy w Gdańsku.	11.09.2009 r.
38	Zakład Karny oraz Izba Wytrzeźwień w Głogowie - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	16.09.2009 r.
39	Schronisko dla Nieletnich oraz Zakład Poprawczy w Głogowie - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	17-18.09.2009 r.
40	Przyjęcia interesantów w Lasowicach Wielkich przez Zespół Terenowy we Wrocławiu.	18.09.2009 r.
41	Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie – badanie przestrzegania praw obywatelskich funkcjonariuszy PSP.	21-22.09.2009 r.
42	Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii „Kąt” w Warszawie-Anin - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu	24.09.2009 r.

	Prewencji.	
43	Pomieszczenie dla osób zatrzymanych przy Komendzie Policji Warszawa-Białołęka - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	24.09.2009 r.
44	Areszt Śledczy w Bartoszycach - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	28-29.09.2009 r.
45	Pomieszczenie dla osób zatrzymanych przy Komendzie Powiatowej Policji w Bartoszycach - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	29.09.2009 r.

Tabela 9. Sympozja, seminaria i konferencje, w których uczestniczyli w III kwartale 2009 r. Rzecznik Praw Obywatelskich, Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich oraz pracownicy Biura RPO.

	Tytuł sympozjum, seminarium albo konferencji	Data
1.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w spotkaniu zorganizowanym przez Ambasadora USA w Polsce. Warszawa	02.07.2009 r.
2.	Konferencja zorganizowana przez Towarzystwo Naukowe Prawa Karnego Polskiej Akademii Nauk pt. „Jak zmniejszyć przeludnienie w zakładach karnych? Pożądane zmiany w polityce karnej i penitencjarnej”.	02.07.2009 r.
3.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w uroczystym posiedzeniu Senatu VII kadencji zorganizowanym z okazji 20-lecia odrodzonego Senatu. Warszawa	03.07.2009 r.
4.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w uroczystościach w Ambasadzie Republiki Francji w zw. z obchodzonym 14 lipca Świętem Narodowym Francji. Warszawa	14.07.2009 r.
5.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w uroczystości wręczenia nadanych przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej orderów i odznaczeń byłym funkcjonariuszom Ministerstwa Spraw Wewnętrznych represjonowanym za działalność związkową i na rzecz przemian	24.07.2009 r.

	demokratycznych w Polsce. Warszawa	
6.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w sesji Rady Miasta Stołecznego Warszawy w trakcie której miała miejsce uroczystość wręczenia Jego Świątobliwości XIV Dalajlamie aktu nadania Honorowego Obywatelstwa Miasta Stołecznego Warszawy	29.07.2009 r.
7.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w zorganizowanym w Sejmie uroczystym spotkaniu upamiętniającym 20. rocznicę utworzenia rządu Tadeusza Mazowieckiego. Warszawa	11.09.2009 r.
8.	Konferencja zorganizowana przez Ogólnopolską Federację Stowarzyszeń Uniwersytetów Trzeciego Wieku. Nowy Sącz i Krynica Zdrój.	11-12.09.2009 r.
9.	XVIII Konferencja naukowa organizowana przez Polskie Stowarzyszenie Ubezpieczenia Społecznego nt. „10 lat reformy emerytalnej w Polsce”. Kudowa-Zdrój	17-18.09.2009 r.
10.	Udział Zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich w obchodach 60-lecia Wydziału Prawa Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. Lublin	23.09.2009 r.
11.	Konferencja zorganizowana przez Stowarzyszenie Interwencji Prawnej w ramach VI Forum Cudzoziemców nt. „Prawa migrantów w pracy Wydziału Spraw Cudzoziemców MUW – prezentacja wyników badań i wnioski na przyszłość”. Warszawa	29.09.2009 r.
12.	Udział Zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich w konferencji organizowanej przez Polskie Towarzystwo Prawa Medycznego nt. „Prawa Pacjenta, Prawa Personelu Medycznego. Kraków	29-30.09.2009 r.
13.	Konferencja organizowana przez Fundację Instytut Studiów Strategicznych nt. „Aktywność Obywatelska a Administracja publiczna”. Kraków	29-30.09.2009 r.
14.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w konferencji zorganizowanej przez Kancelarię Prezydenta RP nt. „Prawa starszej Pani i starszego Pana”. Warszawa	30.09.2009 r.

Tabela 10. Współpraca międzynarodowa Rzecznika Praw Obywatelskich w III kwartale 2009 r.

	Wydarzenie	Data
1.	Konferencja zorganizowana przez Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich z udziałem ombudsmanów Grupy Wyszehradzkiej. Białowieża	07-10.09.2009 r.
2.	Wizyta Rzecznika Praw Obywatelskich w Izraelu na zaproszenie Kontrolera Państwowego i Ombudsmana Izraela.	13-17.09.2009 r.
3.	Warsztat zorganizowany przez Radę Europy i Centrum Praw Człowieka Uniwersytetu w Padwie nt. „Ochrona praw ludzi starszych przez Krajowe Instytucje Ochrony Praw Człowieka”. Budapeszt	15-16.09.2009 r.
4.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z delegacją Europejskiej Komisji Przeciwko Rasizmowi i Nietolerancji (ECRI). Warszawa	22.09.2009 r.
5.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z przedstawicielem Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego. Warszawa	23.09.2009 r.

II. WYSTĄPIENIA O CHARAKTERZE GENERALNYM

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich skierował wystąpienia o charakterze generalnym do:

1. Prezydenta RP (RPO-584580-I/08) z dnia 1 lipca 2009 r. - w sprawie uchwalonej przez Sejm RP w dniu 24 czerwca 2009 r. ustawy o zadaniach publicznych w dziedzinie usług medialnych.

W ocenie Rzecznika treść normatywna uchwalonej przez Sejm RP ustawy z dnia 24 czerwca 2009 r. o zadaniach publicznych w dziedzinie usług medialnych, nie spełnia konstytucyjnego standardu wyznaczonego dla systemu finansowania mediów publicznych. W trakcie prac legislacyjnych zrezygnowano ze sztywnego wskazania corocznych minimalnych gwarancji finansowych dla radiofonii i telewizji. Powoduje to, że w istocie o zaangażowaniu państwa w realizację misji publicznej będzie decydowała - projektując ustawę budżetową - Rada Ministrów, co będzie zapewne przyczyną kolejnych sporów politycznych i nie wpłynie na stabilizację działalności radia i telewizji. Uznaniowa decyzja o skali wsparcia z budżetu państwa, pozostawiona w rękach rządu i większości parlamentarnej, niezależnie od politycznej proweniencji, nie zapewnia w praktyce bezpiecznej i długoterminowej perspektywy finansowania, co może w konsekwencji prowadzić do zaprzeczenia misji publicznej mediów i całkowicie przekreślić ich niezależność. W świetle powyższego, celowe jest rozważenie przez Prezydenta RP, czy przed wejściem w życie wadliwego prawa nie byłoby konieczne skorzystanie z konstytucyjnego uprawnienia zwrócenia się do Sejmu o ponowne uchwalenie ustawy medialnej albo skierowanie do Trybunału Konstytucyjnego wniosku w sprawie prewencyjnej kontroli norm.

2. Ministra Edukacji Narodowej (RPO-622578-X/09) z dnia 1 lipca 2009 r. - w sprawie edukacji dzieci pochodzących z Czeczenii, przebywających na terytorium Polski w związku z ubieganiem się przez ich rodziny o status uchodźcy.

W publikacjach prasowych zamieszczonych w dzienniku „Polska” z dnia 24 i 25 czerwca 2009 r. (artykuły: „*Czeczeńskie getto w polskiej szkole*”, „*Ministerstwo zlikwiduje czeczeńskie getta*”) opisany został problem edukacji dzieci pochodzących z Czeczenii, przebywających na terytorium Polski w związku z ubieganiem się przez ich rodziny o ochronę międzynarodową w postaci statusu uchodźcy. Dzieci te objęte są obowiązkiem szkolnym i realizują ten obowiązek w polskich szkołach publicznych. W omawianych artykułach zwrócono uwagę na trudności w realizacji nauki, wynikające z braku wystarczającej znajomości języka rosyjskiego przez nauczycieli oraz języka polskiego przez uczniów czeczeńskich. Z informacji prasowych wynika, iż w planowane jest podjęcie działań zmierzających do zapewnienia dzieciom narodowości czeczeńskiej rzeczywistego dostępu do nauki w szkołach publicznych. Temu celowi służyć ma powołanie asystentów, którzy dzięki znajomości języka i kultury

czecheńskiej służyć będą pomocą zarówno uczniom, jak i nauczycielom. Rzecznik zwrócił się z prośbą o poinformowanie o działaniach podjętych w celu poprawy dostępu dzieci narodowości czecheńskiej do nauki, a także o wskazanie, czy przewidywane jest kompleksowe zbadanie warunków i jakości nauczania dzieci narodowości czecheńskiej w szkołach publicznych.

Minister Edukacji Narodowej (17.07.2009 r.) poinformował, że Urząd do Spraw Cudzoziemców zapewnia małoletnim dzieciom osób ubiegających się o ochronę międzynarodową dostęp do szkół publicznych oraz niezbędnych pomocy dydaktycznych, jak również pokrycie kosztów wynikających z nauki w szkole. Dzieci uczęszczające do szkół publicznych, na wniosek rodziców, mogą zostać objęte ekwiwalentem pieniężnym na wyżywienie. We wszystkich ośrodkach dla uchodźców dzieci i dorośli mają możliwość uczęszczania na lekcje języka polskiego.

W wyniku przeprowadzonej w marcu 2009 r. nowelizacji ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty zniesiono odpłatność za naukę uczniów niebędących obywatelami polskimi na poziomie szkół ponadgimnazjalnych. Od 1 stycznia 2010 r. osoby niebędące obywatelami polskimi, podlegające obowiązkowi szkolnemu, będą miały prawo do pomocy udzielanej przez osobę władającą językiem kraju ich pochodzenia, zatrudnioną w charakterze asystenta nauczyciela przez dyrektora szkoły. Ponadto wszyscy uczniowie przybywający do Polski z obcego systemu edukacji, którzy nie znają języka polskiego albo znają go na poziomie niewystarczającym do pobierania nauki, będą mogli korzystać z dodatkowych zajęć wyrównawczych w zakresie przedmiotów nauczania organizowanych przez organ prowadzący szkołę.

3. Komendanta Głównego Policji (RPO-590804-II/08) z dnia 2 lipca 2009 r. - w sprawie reagowania funkcjonariuszy Policji w sytuacji zgłoszenia procederu zmuszania dzieci do zebrania.

W nawiązaniu do ubiegłorocznej korespondencji dotyczącej problemu wykorzystywania dzieci do żebractwa, Rzecznik poinformował, że nadal docierają do niego sygnały, iż funkcjonariusze Policji niejednokrotnie odmawiają interwencji lub podejmują działania ograniczające się do pouczenia, w przypadku zgłoszeń obywateli wskazujących na przypadki zebrania przez małe dzieci lub wykorzystywania dzieci (niejednokrotnie niemowlęta) przez osoby dorosłe do żebrania. Ponadto, podczas seminariów poświęconych problematyce handlu ludźmi, w tym podczas konferencji organizowanych przez Policję, organizacje pozarządowe wskazują na nieumiejętność identyfikacji przez funkcjonariuszy Policji ofiar handlu ludźmi, w tym zwłaszcza dzieci. W odpowiedzi na ubiegłoroczne wystąpienie Rzecznika, Komendant Główny Policji zapowiedział zebranie informacji i danych statystycznych związanych ze skalą zjawiska żebractwa dzieci, a także żebractwa matek z dziećmi oraz podjęcie próby przybliżonego określenia liczby kierowanych przez Policję wystąpień do sądów rodzinnych i opiekuńczych związanych z aktami demoralizacji dzieci narażonych na żebractwo. Rzecznik zwrócił się o przedstawienie stanowiska w sprawie, a także przekazanie powyższych danych.

Komendant Główny Policji (16.07.2009 r.) poinformował, że Policja inicjuje i podejmuje działania na rzecz ograniczenia zjawiska wykorzystywania dzieci do żebractwa, zmierzające do ujawnienia przypadków żebractwa i bezdomności oraz towarzyszących temu zagrożeń społecznych oraz przeciwdziałania tej patologii. Ponadto Policja utrzymuje ścisłą współpracę w tym zakresie z instytucjami państwowymi, organizacjami samorządowymi i pozarządowymi. Na szczeblu komend wojewódzkich oraz Komendy Stołecznej wyznaczeni zostali koordynatorzy odpowiedzialni za realizację przedsięwzięć dotyczących przeciwdziałania żebractwu oraz bezdomności. W lipcu 2008 r. Komendant Główny Policji skierował pismo do komendantów wojewódzkich oraz Komendanta Stołecznego Policji, w którym zawarty był obowiązek gromadzenia od lipca 2008 r. w systemie półrocznym i rocznym danych liczbowych dotyczących żebractwa. W przypadku ustalenia lub otrzymania sygnałów o zebraniu przez osoby nieletnie, funkcjonariusze komórek do spraw nieletnich i patologii nawiązują kontakt z pracownikami socjalnymi Miejskich Ośrodków Pomocy Społecznej. Następnie w tego typu sprawach sporządzany jest wniosek do sądu rodzinnego o podjęcie decyzji opiekuńczo-wychowawczej. Problematyka wykorzystywania dzieci do żebractwa znajduje się w ciągłym zainteresowaniu komórki organizacyjnej Komendy Głównej Policji powołanej do walki z handlem ludźmi. Ponadto w maju 2009 r. Komendant Główny Policji wydał decyzję w sprawie programu kursu specjalistycznego w zakresie zwalczania handlu ludźmi.

4. Ministra Pracy i Polityki Społecznej oraz Ministra Spraw Zagranicznych (RPO-622868-III/09) z dnia 2 lipca 2009 r. - w sprawie problemów, z jakimi mogą zetknąć się obywatele polscy wyjeżdżający do Wielkiej Brytanii w poszukiwaniu pracy.

Do Rzecznika zwróciła się Konsul Honorowy RP w Kidderminster z prośbą o pomoc w nagłośnieniu w Polsce informacji o problemach, z jakimi mogą się zetknąć Polacy wyjeżdżający do Wielkiej Brytanii w poszukiwaniu zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej. Podstawowym problemem jest zwiększające się w Wielkiej Brytanii bezrobocie i spadek ilości miejsc pracy. Polacy przybywający obecnie do Wielkiej Brytanii w większości nie mają zapewnionego zatrudnienia, nie posiadają środków utrzymania, a także nie znają języka angielskiego w stopniu komunikatywnym. Osoby te w większości nie mają szans na podjęcie zatrudnienia. Efektem nieprzemyślanych przyjazdów jest wzrost bezdomności wśród Polaków. Kolejnym problemem jest niechęć części społeczeństwa brytyjskiego do obcokrajowców, przejawiająca się we wzroście liczby ataków na obcokrajowców. Rzecznik zwrócił się o zajęcie stanowiska w powyższej sprawie, a także o rozważenie możliwości podjęcia przez polskie placówki dyplomatyczne działające na terenie Wielkiej Brytanii akcji informacyjnej o negatywnych konsekwencjach braku zatrudnienia oraz społecznej kampanii informacyjnej wraz z Ministrem Pracy i Polityki Społecznej.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych (22.07.2009 r.) wyjaśnił, że na początku 2009 r. Departament Konsularny wystąpił do wszystkich urzędów konsularnych RP w państwach znacznej koncentracji polskich emigrantów ekonomicznych w sprawie wnikliwego monitorowania zjawisk mogących dotyczyć to środowisko w dobie postępującego światowego kryzysu gospodarczego oraz szybkiego reagowania na sytuacje budzące niepokój. Ponadto Minister Spraw Zagranicznych polecił spowodowanie przeglądu i ewentualne uzupełnienie przez urzędy konsularne RP w wybranych Państwach Członkowskich wszelkich komunikatów i ostrzeżeń dotyczących zagrożeń, jakie niesie ze sobą nieprzygotowana i nieprzemyślana emigracja zarobkowa. Minister zgodził się, że kwestie poruszone przez Rzecznika powinny znajdować stałe odzwierciedlenie w planowaniu swojej działalności przez konsulów honorowych, a sposób realizacji tych planów służyć za podstawę okresowej oceny ich pracy.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (31.07.2009 r.) poinformował, że Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej poprzez stronę internetową www.migracje.gov.pl ostrzega obywateli polskich przed wyjazdem „w ciemno”. Równolegle, w formie broszury, jak również poprzez swoją stronę internetową Ministerstwo publikuje poradnik pt. „Bezpieczne wyjazdy do pracy – co trzeba wiedzieć, żeby bezpiecznie wyjeżdżać do pracy za granicą”. Ponadto, uwzględniając zapotrzebowanie na określone informacje w przypadku zamiaru powrotu do kraju, uruchomiono międzyresortowy portal internetowy pod hasłem „powroty”. W odpowiedzi zadeklarowano także wolę współpracy Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej z Ministerstwem Spraw Zagranicznych w wypracowaniu dodatkowych instrumentów wspomaganie obywateli polskich w decyzji o wyjeździe w odniesieniu do ryzyka związanego z pobytem i zatrudnieniem za granicą.

5. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-618484-III/09) z dnia 2 lipca 2009 r. – w sprawie ustalania dochodu rodziny ubiegającej się o przyznanie świadczeń rodzinnych, a w szczególności braku możliwości pomniejszenia dochodu rodziny o faktycznie poniesione składki na ubezpieczenia zdrowotne.

Z problemem opisanym w wystąpieniu zwrócił się do Rzecznika jeden z Posłów na Sejm RP. Prawo do zasiłku rodzinnego oraz dodatków do tego zasiłku przysługuje, przy spełnieniu kryterium dochodowego, rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka, opiekunowi faktycznemu dziecka, osobie uczącej się. Kwestie szczegółowe związane ze sposobem i trybem ustalania dochodu reguluje § 15 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 czerwca 2005 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o świadczenia rodzinne. Stanowi on, iż w przypadku gdy członek rodziny osiąga dochody podlegające opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych na zasadach ogólnych, dochód członka rodziny pomniejsza się: o podatek należny, składki na ubezpieczenia społeczne oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne.

Sposób ustalania wysokości składki na ubezpieczenie zdrowotne określony w powyższym przepisie, w oparciu o zaświadczenie z urzędu skarbowego powoduje, że nie jest możliwe ustalenie faktycznie zapłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne i ich odliczenie od dochodu w sytuacji, gdy ubiegający się o świadczenia rodzinne zapłaci składkę na ubezpieczenie zdrowotne w wysokości większej niż kwota podatku dochodowego. W konsekwencji regulacje zawarte w § 15 ust. 1 i 2 rozporządzenia nie służą w pełni realizacji celu ustawowego, tj. ustaleniu faktycznej sytuacji dochodowej rodziny. Przyjęta konstrukcja ustalania wysokości składki na ubezpieczenie zdrowotne prowadzić może do dyskryminacji i naruszenia konstytucyjnej zasady równości. Rzecznik zwrócił się o poinformowanie o projektowanych działaniach legislacyjnych.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (24.07.2009 r.) wyjaśnił, iż w celu jednoznacznego zapewnienia możliwości odliczenia całości składki na ubezpieczenie zdrowotne od dochodu rodziny ubiegającej się o świadczenia rodzinne, w szczególności w sytuacji, gdy wysokość faktycznie zapłaconych przez podatnika w danym roku kalendarzowym składek na ubezpieczenie zdrowotne przekracza wysokość należnego podatku dochodowego, zmieniony został wzór służący ustaleniu wysokości składki na ubezpieczenie zdrowotne, zawarty w § 15 ust. 2 rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 2 czerwca 2005 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o świadczenia rodzinne. Powyższa zmiana została wprowadzona na mocy § 1 pkt 5 lit. b rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 lipca 2009 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o świadczenia rodzinne.

6. Prezydenta RP (RPO-622470-I/09) z dnia 3 lipca 2009 r. – w sprawie złożenia oświadczenia przez Prezydenta RP o uznaniu właściwości Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości do orzekania w trybie prejudycjalnym w ramach współpracy policyjnej i sądowej w sprawach karnych.

W dniu 15 marca 2009 r. weszła w życie ustawa z dnia 10 lipca 2008 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej do złożenia oświadczenia o uznaniu właściwości Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich na podstawie art. 35 ust. 2 Traktatu o Unii Europejskiej. Uregulowana w tym przepisie procedura prejudycjalna odnosi się do materii współpracy policyjnej i sądowej w sprawach karnych, czyli obszaru tzw. trzeciego filara Unii Europejskiej. Procedura ta należy do podstawowych mechanizmów prawa unijnego, który służy zapewnieniu jednolitości wykładni i stosowania tego prawa we wszystkich państwach członkowskich, umożliwiając współpracę między krajowymi organami sądowymi a Europejskim Trybunałem Sprawiedliwości.

W myśl postanowień Traktatu Lizbońskiego trójfilarowa struktura Unii Europejskiej ma zostać zniesiona, co pociągnie za sobą odejście od opcjonalnego charakteru jurysdykcji Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości w ramach współpracy policyjnej i sądowej w sprawach karnych. Przewidziano jednak pięcioletni

okres przejściowy w odniesieniu do jurysdykcji Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości wobec aktów prawnych UE w dziedzinie współpracy policyjnej i sądowej w sprawach karnych.

Niezłożenie przez Rzeczpospolitą Polską powyższego oświadczenia, doprowadzi do wyłączenia przez ten okres możliwości skierowania pytania do Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości w trybie prejudycjalnym, m.in. w odniesieniu do dokumentów kluczowych dla właściwego funkcjonowania Obszaru Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości UE, takich jak decyzja ramowa o Europejskim Nakazie Aresztowania, decyzja ramowa o pozycji ofiar w postępowaniu karnym, czy ujęta w Konwencji wykonawczej do Układu z Schengen zasada *ne bis in idem*. Na skutek złożenia oświadczenia standard ochrony praw jednostek w Polsce zostanie zrównany z poziomem tej ochrony w innych państwach członkowskich Unii. Rzecznik zwrócił się o poinformowanie, na jakim etapie znajduje się składanie przedmiotowego oświadczenia.

7. p.o. Prezesa Zarządu TVP S.A. (RPO-622579-I/09) z dnia 3 lipca 2009 r. – w sprawie dyskryminacyjnych postanowień „ogólnych warunków ubezpieczenia kosztów leczenia” umowy o ubezpieczenie zdrowotne, która przedstawiana jest współpracownikom TVP S.A.

Zaniepokojenie Rzecznika wzbudziły doniesienia prasowe na temat dyskryminacyjnych postanowień „ogólnych warunków ubezpieczenia kosztów leczenia” umowy o ubezpieczenie zdrowotne, która przedstawiana jest współpracownikom TVP S.A. („Dziennik” z dnia 24 czerwca 2009 r., *„Zdrowotne ubezpieczenie w telewizji nie dla gejów”*). W świetle powołanej publikacji przedmiotowa umowa dopuszcza zgłoszenie do ubezpieczenia nie tylko danej osoby - strony umowy, ale także jej współmałżonka, dzieci i partnera. Wątpliwości powstają w związku z zastrzeżeniem, że partner nie może być osobą tej samej płci. Rzecznik podkreślił, że Konstytucja ustanawia zakaz dyskryminacji w życiu politycznym, społecznym czy gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny (art. 32), w tym z powodu płci czy orientacji seksualnej. W niniejszej sprawie nie zachodzą przesłanki odmiennego traktowania partnerów ubezpieczonych w zależności od ich płci, które mogłyby zostać uznane za obiektywnie uzasadnione usankcjonowanym prawnie celem. W związku powyższym, Rzecznik zwrócił się z prośbą o przedstawienie wyjaśnień oraz poinformowanie, czy dyskryminujące postanowienie naruszające zasadę równego traktowania zostanie usunięte z umów przedstawianych współpracownikom TVP S.A.

p.o. Prezesa Zarządu TVP S.A. (10.07.2009 r.) poinformował, że na wniosek Zarządu TVP S.A., zarząd towarzystwa ubezpieczeniowego podjął decyzję o zmianie definicji Partnera w ubezpieczeniu zdrowotnym dla współpracowników TVP i w/w zmiana została wprowadzona.

8. Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (RPO-588153-IX/08) z dnia 3 lipca 2009 r. – w sprawie przyznawania pomocy finansowej z funduszu socjalnego emerytów i rencistów Policji.

Na tle sprawy indywidualnej, wątpliwości Rzecznika wzbudziła podstawa prawna decyzji Komendanta Wojewódzkiego Policji w Gorzowie Wielkopolskim dotyczących zasad i kryteriów przyznawania pomocy finansowej z funduszu socjalnego dla osób uprawnionych do policyjnego zaopatrzenia emerytalnego i członków ich rodzin w garnizonie lubuskim (decyzja z dnia 6 lutego 2006 Nr 32/06 oraz z dnia 26 lutego 2008 r. Nr 41/08). Jako podstawę prawną ich wydania, Dyrektor Biura Prawnego KGP wskazał § 6 zarządzenia nr 1144 Komendanta Głównego Policji z dnia 2 listopada 2004 r. w sprawie metod i form wykonywania w Policji zadań w zakresie legislacji pomocy prawnej i informacji prawnej oraz § 7 ust. 3 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 9 września 2004 r. w sprawie funduszu socjalnego emerytów i rencistów Policji, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu i Państwowej Straży Pożarnej oraz ich rodzin. Rozporządzenie to nie zawiera jednak upoważnienia komendanta wojewódzkiego Policji do określenia zasad i kryteriów przyznawania pomocy finansowej z funduszu socjalnego. Zarządzenia natomiast są wydawane tylko na podstawie ustawy. Nie mogą stanowić podstawy decyzji wobec obywateli, osób prawnych oraz innych podmiotów (art. 93 ust. 2 Konstytucji). Zakres podmiotowy „decyzji” komendantów wojewódzkich Policji nie może dotyczyć podmiotów, które nie są podległe organowi wydającemu taki akt, a takimi są uprawnieni do pomocy socjalnej w świetle wspomnianego rozporządzenia. W tym kontekście decyzja z dnia 26 lutego 2008 r. Nr 41/08 Komendanta Wojewódzkiego Policji w Gorzowie Wielkopolskim narusza art. 93 ust. 2 Konstytucji. Z uwagi na fakt, iż omawiany problem dotyczy prawdopodobnie wszystkich garnizonów Policji w kraju, Rzecznik zwrócił się z prośbą o rozważenie podjęcia inicjatywy ustawodawczej w celu zmiany opisanego stanu rzeczy.

9. Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (RPO-622045-X/09) z dnia 6 lipca 2009 r. – w sprawie nieprawidłowości w orzekaniu Regionalnej Izby Obrachunkowej w Rzeszowie.

Do Rzecznika zwrócił się jeden z Posłów na Sejm RP w sprawie dotyczącej nieprawidłowości w orzekaniu Regionalnej Izby Obrachunkowej w Rzeszowie. Podniesiony przez Posła problem zaistniał na tle Uchwały Nr XXIV/184/09 Rady Gminy Haczów z dnia 6 lutego 2009 r. w sprawie trybu udzielania i rozliczania dotacji dla niepublicznych przedszkoli. Dotyczy on w szczególności zapisów zawartych w § 2 ust. 3, § 6 ust. 2 a i § 8. W Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich dokonano analizy przedmiotowej uchwały i sposobu postępowania Regionalnej Izby Obrachunkowej w Rzeszowie. W jej wyniku powzięto wątpliwość w przedmiocie legalności ww. zapisów oraz prawidłowości procedowania Regionalnej Izby Obrachunkowej, w pełni dzieląc wnioski i stanowisko Biura Analiz Sejmowych zawarte w sporządzonej przez nie opinii prawnej. Rzecznik zwrócił się z prośbą o spowodowanie zbadania

przedmiotowej sprawy w ramach nadzoru oraz rozważenie możliwości przeprowadzenia w Regionalnej Izbie Obrachunkowej w Rzeszowie kontroli prawidłowości badania uchwał jednostek samorządu gminnego w przedmiocie trybu udzielania i rozliczania dotacji oświatowych dla niepublicznych przedszkoli.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (06.08.2009 r.) poinformował, że w sprawie będącej przedmiotem wystąpienia skierowane zostało pismo do Regionalnej Izby Obrachunkowej w Rzeszowie z prośbą o przedstawienie wyjaśnień. Z udzielonej odpowiedzi wynika, że Rada Gminy w Haczowie na sesji w dniu 9 marca 2009 r. podjęła uchwałę Nr XXV/189/09 w sprawie trybu udzielania i rozliczania dotacji dla niepublicznych przedszkoli, rezygnując w jej treści z postanowień zakwestionowanych wcześniej przez Kolegium Izby w Rzeszowie. Rada Gminy uchylła również w całości kwestionowaną w wystąpieniu Rzecznika uchwałę Nr XXIV/184/09 z dnia 6 lutego 2009 r. Uchwała z dnia 9 marca 2009 r. została zbadana przez organ nadzoru na posiedzeniu w dniu 10 marca 2009 r. i uznana za zgodną z prawem. Po opublikowaniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Podkarpackiego przedmiotowa uchwała weszła w życie i obowiązuje na terenie Gminy Haczów.

Kwoty planowanych w latach 2005-2008 w uchwałach Rady Gminy dotacji dla niepublicznych przedszkoli zostały w całości przekazane niepublicznym przedszkolom, co potwierdzają sprawozdania opisowe i statystyczne przedkładane przez Gminę do Regionalnej Izby Obrachunkowej w Rzeszowie. W trakcie przeprowadzanych czynności nadzorczych nie stwierdzono, by przekazane kwoty były nieprawidłowe. Również w przywołanym okresie do organu nadzoru nie wpłynęły informacje dotyczące nieprawidłowego planowania, przekazywania bądź rozliczania przyznanych przez gminę dotacji. Przyjąć zatem należy, że ujęte w budżecie gminy kwoty wydatków były ustalone przez organ stanowiący zgodnie z obowiązującą wówczas uchwałą oraz ustawą o systemie oświaty. W związku z przedstawionymi w wystąpieniu wątpliwościami, Izba rozważy konieczność przeprowadzenia w 2009 roku kontroli problemowej obejmującej zakresem tę kwestię.

10. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-591750-II/08) z dnia 6 lipca 2009 r. – w sprawie szkodliwej dla zwalczania przemocy w rodzinach stereotypizacji w kampaniach społecznych kobiet jako ofiar i mężczyzn jako sprawców.

Odpowiedź Ministra Pracy i Polityki Społecznej na wystąpienie Rzecznika z dnia 7 listopada 2008 r. w przedmiotowej sprawie nie była wyczerpująca. Minister poinformowała jedynie, że mężczyźni mogą również skorzystać z pomocy w ramach Krajowego Programu na Rzecz Ofiar Przestępstw, a organizacje skupiające mężczyzn mogły wziąć udział w dyskusji nad zmianami ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Z tych względów w kolejnym wystąpieniu Rzecznik zwrócił się o wskazanie tych kampanii, które zmieniają aktualne stereotypy.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (25.09.2009 r.) poinformował, że w planach Ministerstwa na 2010 rok nie przewidziano kampanii

społecznej, specyficzniej nakierowanej na walkę ze stereotypowym postrzeganiem mężczyzny, jako jedynej sprawcy przemocy. Również dotychczasowe kampanie realizowane przez Ministerstwo nie poruszały zagadnienia zmiany stereotypu mężczyzny, jako wyłącznej sprawcy przemocy domowej. Problem sygnalizowany przez organizacje pozarządowe wymaga pogłębionej analizy w celu ustalenia właściwej strategii przeciwdziałania opisanemu stereotypowi. Ministerstwo deklaruje gotowość do współpracy z organizacjami pozarządowymi przy opracowaniu strategii działania na rzecz zmiany krzywdzącego wizerunku mężczyzny w kontekście stosowania przemocy.

11. Ministra Środowiska (RPO-612677-X/09) z dnia 7 lipca 2009 r. – w sprawie rozważenia możliwości wykreślenia przepisu ustawy o ochronie zwierząt zezwalającego na odstrzał przez myśliwych psów lub kotów znajdujących się na terenie obwodów łowieckich.

Rzecznik otrzymuje skargi dotyczące stosowania art. 33 a ust. 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt, zgodnie z którym zdziczałe psy i koty przebywające bez opieki i dozoru człowieka na terenie obwodów łowieckich w odległości większej niż 200 m od zabudowań mieszkalnych i stanowiące zagrożenie dla zwierząt dziko żyjących, w tym zwierząt łownych, mogą być zwalczane przez dzierżawców lub zarządców obwodów łowieckich. Stosownie do dyspozycji art. 33 a ust. 4 ustawy, stosuje się tu odpowiednio art. 33 ust. 4, dopuszczający użycie broni palnej. Odstrzału dokonuje osoba uprawniona (strażnik łowiecki bądź posiadający upoważnienie członek koła łowieckiego PZŁ). Powyższe przesłanki budzą w praktyce istotne wątpliwości przy dokonywaniu oceny sytuacji przez osobę uprawnioną do odstrzału. Wątpliwości dotyczące powyższego przepisu świadczą o tym, iż jest to środek niedoskonały, powodujący nieodwracalne skutki, a w pewnych sytuacjach stwarzający realne zagrożenia dla życia i zdrowia ludzkiego.

Zgodnie z art. 11 ustawy o ochronie zwierząt, zapewnianie opieki bezdomnym zwierzętom oraz ich wyłapywanie należy do zadań własnych gmin. Rada gminy może w drodze uchwały przyjąć program zapobiegający bezdomności zwierząt. W ocenie Rzecznika art. 11 i art. 11 a ustawy o ochronie zwierząt stanowią wystarczające zabezpieczenia, realizując przy tym zasadę proporcjonalności i humanitaryzmu. Rzecznik zwrócił się z prośbą o przedstawienie stanowiska oraz rozważenie możliwości podjęcia działań legislacyjnych zmierzających do wykreślenia art. 33 a ust. 3 ustawy o ochronie zwierząt.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Środowiska – Główny Konserwator Przyrody (25.08.2009 r.) przedstawił stanowisko, zgodnie z którym rezygnacja z obowiązującej normy prawnej jest obecnie nie do przyjęcia. Ponadto poinformował, że ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt pozostaje w gestii Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

12. Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (RPO-602344-VI/08) z dnia 7 lipca 2009 r. – w sprawie określenia uprawnień strażników gminnych, a w szczególności uregulowania problemu wynajmowania przez gminy od firm prywatnych fotoradarów służących do kontroli prędkości.

Zagadnienie dotyczące określenia uprawnień strażników gminnych, a w szczególności uregulowania problemu wynajmowania przez gminy od firm prywatnych fotoradarów, było już podejmowane przez Rzecznika. Sprawa ta jednak nie została w sposób zadowalający uregulowana w przepisach prawa. Do jednoznacznego rozwiązania powstałych wątpliwości nie prowadzi uchwalona w dniu 2 kwietnia 2009 r. obszerna nowelizacja ustawy Prawo o ruchu drogowym. Ponadto w dniu 27 kwietnia 2009 r. Prezydent RP złożył do Trybunału Konstytucyjnego wniosek o zbadanie zgodności postanowień tej ustawy z Konstytucją. Prezydent podniósł zarzuty uchwalenia ustawy przez Sejm bez dochowania ustawowego trybu uchwalania ustaw oraz naruszenie zasady państwa prawnego. Wskazaną ustawą zdecydowano o utworzeniu Centrum Automatycznego Nadzoru nad Ruchem Drogowym, które wykonywać będzie czynności wynikające z bieżącej eksploatacji i obsługi urządzeń rejestrujących. W ustawie nie sprecyzowano jednak zasad zawierania lub przedłużenia umów z gminami i podmiotami prywatnymi w zakresie udostępniania i zarządzania konserwacją i utrzymaniem sprawności sieci fotoradarów. Z tej przyczyny Rzecznik zwrócił się o przedstawienie stanowiska Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie zawierania umów o dzierżawę fotoradarów (urządzeń rejestrujących) w świetle uchwalonej, lecz jeszcze nie obowiązującej ustawy 2 kwietnia 2009 r. o zmianie ustawy - Prawo o ruchu drogowym oraz o zmianie niektórych ustaw.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (30.07.2009 r.) poinformował, że ustawa z dnia 2 kwietnia 2009 r. o zmianie ustawy - Prawo o ruchu drogowym oraz o zmianie niektórych ustaw nie zawiera wprawdzie przepisów regulujących zasady zawierania umów, na podstawie których straż gminne (miejskie) korzystają z urządzeń rejestrujących (tzw. fotoradarów), jednakże, na tle obowiązujących przepisów brak jest podstaw prawnych do zlecenia podmiotom z sektora prywatnego na podstawie umów zawieranych pomiędzy gminami a podmiotami prywatnymi, wynajmującymi strażom gminnym (miejskim) fotoradary, wykonywania czynności z zakresu kontroli ruchu drogowego, jak również ustalania w umowach wynagrodzenia, stanowiącego określony udział we wpływach z tytułu nałożonych w drodze mandatów karnych grzywien. Ewentualne problemy związane z zawieraniem przez gminy umów zawierających zapisy, które pozbawione są podstaw prawnych, można rozwiązać na podstawie przepisów już obowiązujących.

13. Prezydenta m.st. Warszawy (RPO-600891-I/08) z dnia 7 lipca 2009 r. – w sprawie wszczęcia w trybie nadzoru postępowania administracyjnego w sprawie statutu Polskiego Związku Działkowców.

Rzecznik nie zgodził się ze stanowiskiem przedstawionym w odpowiedzi Zastępcy Prezydenta m.st. Warszawy z dnia 15 kwietnia 2009 r. w kwestii nadzoru nad Polskim Związkiem Działkowców. Analiza ustawy o rodzinnych ogrodach działkowych prowadzi do jednoznacznego wniosku, że nie uregulowano tam sprawy nadzoru nad Polskim Związkiem Działkowców, co powoduje, że w niniejszej sprawie ma zastosowanie art. 7 ust. 2 Prawa o stowarzyszeniach. Z racji braku odrębnej regulacji odnośnie do nadzoru nad Polskim Związkiem Działkowców sprawowany jest on na zasadach określonych w art. 8 ust. 5 Prawa o stowarzyszeniach, co prowadzi do wniosku, że organem właściwym jest Prezydent m.st. Warszawy. Wykładnia taka jest zbieżna z wartościami realizowanymi w demokratycznym państwie prawnym, gdzie nie można doprowadzać do sytuacji, w której organ władzy publicznej, czy organizacja społeczna realizująca prawa i wolności jednostki, pozostaje poza zakresem jakiegokolwiek kontroli czy nadzoru. W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się o wszczęcie w trybie nadzoru postępowania administracyjnego w sprawie statutu Polskiego Związku Działkowców.

Prezydent m. st. Warszawy (24.08.2009 r.) poinformowała, że po zapoznaniu się z przedstawionymi argumentami oraz po ponownej analizie stanu prawnego podtrzymuje stanowisko wyrażone w piśmie z dnia 15 kwietnia 2009 r., iż nie posiada kompetencji do objęcia Polskiego Związku Działkowców nadzorem sprawowanym na podstawie art. 8 ust. 5 pkt 2 ustawy - Prawo o stowarzyszeniach, ani dokonania oceny zgodności statutu Polskiego Związku Działkowców z obowiązującym prawem i zasadami współżycia społecznego.

Polski Związek Działkowców nie jest stowarzyszeniem w rozumieniu przepisów ustawy - Prawo o stowarzyszeniach, lecz funkcjonuje na zasadach uregulowanych przepisami ustawy o rodzinnych ogrodach działkowych i opartym na niej statucie. Ponieważ na mocy art. 7 ust. 1 Prawa o stowarzyszeniach ustawa ta nie ma zastosowania do organizacji działających na podstawie odrębnych ustaw, to nadzór starosty nad Polskim Związkiem Działkowców musiałby się wywodzić z przepisu szczególnego. W pierwotnym brzmieniu ustawy o rodzinnych ogrodach działkowych, zgodnie z art. 38, nadzór nad działalnością Polskiego Związku Działkowców sprawował minister właściwy do spraw środowiska. Przedmiotowy przepis został uchylony na mocy art. 6 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz niektórych innych ustaw. Ustawa o rodzinnych ogrodach działkowych nie zawiera delegacji do stosowania odpowiednio przepisów ustawy – Prawo o stowarzyszeniach. Przyjąć zatem należy, iż racjonalny ustawodawca wykluczył taką możliwość.

Niezależnie od braku formalnych podstaw realizacji wniosku Rzecznika, zgodnie z art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym, badanie zgodności z prawem dokumentów dołączanych do wniosku o rejestrację podmiotów w Krajowym Rejestrze Sądowym, w tym ich statutów, należy do kompetencji sądu rejestrowego. Ocena taka nie może być zatem dokonywana w trybie postępowania administracyjnego.

14. Szefa Centralnego Biura Antykorupcyjnego (RPO-623463-I/09) z dnia 8 lipca 2009 r. – w sprawie wyjaśnienia okoliczności zatrzymania przez CBA skarbnika miasta Chorzowa.

W związku z informacjami prasowymi dotyczącymi zatrzymania pod koniec czerwca 2009 r. przez Centralne Biuro Antykorupcyjne skarbnika miasta Chorzowa, a także w związku z prośbą o zbadanie tej sprawy, otrzymaną w trakcie przedstawiania w Senacie RP Informacji Rocznej Rzecznika Praw Obywatelskich za rok 2008, Rzecznik zwrócił się o przedstawienie wyjaśnień dotyczących sposobu i okoliczności niniejszego zatrzymania, w szczególności o wyjaśnienie, czy prawdą jest, że podstawę zatrzymania stanowiły drobne uchybienia w oświadczeniu majątkowym, a także czy funkcjonariusze CBA posiadali prokuratorski nakaz zatrzymania oraz czy sam sposób zatrzymania, o którym informują media, był adekwatny do okoliczności oraz domniemyanych przewinień podejrzanego.

Szef Centralnego Biura Antykorupcyjnego (17.07.2009 r.) stwierdził, że wszelkie działania funkcjonariuszy Delegatury CBA były podejmowane na podstawie i w granicach prawa oraz w porozumieniu z prokuraturą. Podstawę zatrzymania stanowiło zachowanie skarbnika miasta Chorzowa podczas wykonywania przez funkcjonariuszy CBA czynności procesowych, rodzące uzasadnione obawy, że będzie on zacierał ślady popełnionego przestępstwa, a więc przesłanki zatrzymania osoby wskazane w art. 244 k.p.k.

15. Ministra Finansów (RPO-621378-III/09) z dnia 8 lipca 2009 r. - w sprawie wypłaty należnych wynagrodzeń nauczycielom szkół resortowych.

Rzecznik z niepokojem odebrał informacje prasowe, że kilkanaście tysięcy nauczycieli szkół resortowych nie otrzymało podwyższonego z dniem 23 kwietnia 2009 r. wynagrodzenia (por. „Gazeta Prawna” z 10 czerwca 2009 r.). W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się do Ministra Finansów o przedstawienie informacji na temat aktualnego stanu wypłaty należnych wynagrodzeń nauczycielom szkół resortowych.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów (22.07.2009 r.) poinformował, że środki na sfinansowanie podwyższenia wynagrodzeń nauczycieli tzw. „oświaty rządowej” zostały zabezpieczone w budżecie państwa w odrębnej rezerwie celowej. Podział tej rezerwy pomiędzy poszczególnych dysponentów pozostaje w kompetencji Ministra Edukacji Narodowej. Dokonany przez resort edukacji narodowej podział stanowił podstawę dla właściwych dysponentów prowadzących szkoły i placówki oświatowe do wystosowania wniosków o zwiększenie limitu wydatków części budżetowych pozostających w ich dyspozycji. Na podstawie przedłożonych wniosków Minister Finansów wydał decyzje zwiększające limit wydatków w poszczególnych częściach budżetowych. Minister Finansów wyjaśnił także, iż resort finansów nie posiada informacji o faktycznym terminie dokonania omawianych wypłat. W tej kwestii bowiem wypowiedzieć się mogą jedynie właściwi ministrowie.

16. Ministra Spraw Zagranicznych (RPO-608666-I/09) z dnia 9 lipca 2009 r. - w sprawie przekazania kompleksowego raportu dotyczącego działań MSZ w sprawie obywatela polskiego uprowadzonego na terenie Pakistanu.

W dniu 9 lutego 2009 r. Rzecznik zwrócił się do Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie zabójstwa obywatela polskiego uprowadzonego na terenie Pakistanu. W odpowiedzi Minister zobowiązał się do przedstawienia Rzecznikowi raportu obejmującego: harmonogram zrealizowanych działań, kopie najważniejszych dokumentów oraz rekomendacje na przyszłość. Sprawa ta w dalszym ciągu budzi głębokie poruszenie opinii publicznej. Rzecznik zwrócił się więc o przedstawienie kompleksowego raportu.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych (05.08.2009 r.) poinformował, że „Raport o działaniach Ministerstwa Spraw Zagranicznych w/s polskiego obywatela porwanego w Pakistanie” został umieszczony na stronie internetowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych w dniu 8 maja 2009 r. Podobna relacja wraz z dokumentami o charakterze niejawnym została przekazana w dniu 30 marca 2009 r., powołanym do badania sprawy instytucjom tj. Prokuraturze Krajowej, Kancelarii Prezesa Rady Ministrów oraz Komisji ds. Służb Specjalnych Sejmu RP.

17. Ministra Spraw Zagranicznych (RPO-623808-III/09) z dnia 9 lipca 2009 r. - w sprawie ograniczonych uprawnień pracowników placówek zagranicznych do świadczeń socjalnych.

W wystąpieniu Rzecznik przedstawił problem, jaki wyniknął na tle jednej ze skarg w związku z brzmieniem art. 4 pkt 6 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o służbie zagranicznej. W świetle brzmienia tego przepisu, za członków rodziny osoby wchodzącej w skład służby zagranicznej uważa się współmałżonka, dzieci własne, przysposobione oraz inne dzieci wzięte na utrzymanie i wychowanie w ramach rodzin zastępczych, w wieku do lat 18 bądź będące w wieku określonym odrębnymi przepisami dotyczącymi zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych, a także osoby niepełnosprawne wymagające stałej opieki członka służby zagranicznej. Przyjęta w tej ustawie definicja członków rodziny poprzez pominięcie dzieci własnych małżonka różni się od definicji członków rodziny przewidzianej w innych unormowaniach dotyczących tzw. służbowych stosunków pracy regulowanych w odrębnych przepisach - pragmatykach służbowych oraz w prawie zabezpieczenia społecznego. Przekłada się to w konsekwencji na ograniczenie uprawnień pracowników placówek zagranicznych znajdujących się w takiej sytuacji rodzinnej do świadczeń socjalnych, o jakich mowa w szczególności w art. 29 ustawy o służbie zagranicznej. Analizując tę sprawę, Rzecznik powziął wątpliwość, czy regulacja zawarta w art. 4 pkt 6 ustawy o służbie zagranicznej jest zgodna z wymogami konstytucyjności, w związku z powyższym zwrócił się z prośbą o przedstawienie swego stanowiska w powyższej sprawie.

Minister Spraw Zagranicznych (11.09.2009 r.) podzielił wątpliwości Rzecznika i zapewnił, że kwestia poruszona w wystąpieniu Rzecznika została odpowiednio ujęta w

założeniach do projektu nowelizacji ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o służbie zagranicznej, które w najbliższym czasie zostaną skierowane do uzgodnień międzyresortowych oraz do opinii Rzecznika Praw Obywatelskich. Do czasu stosownej nowelizacji ustawy możliwa byłaby odpowiednia wykładnia przepisu art. 4 pkt 6 omawianej ustawy, eliminująca ryzyko naruszenia Konstytucji RP.

18. Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (RPO-621470–III/09) z dnia 9 lipca 2009 r. - w sprawie regulacji w ustawie z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych dotyczącej kwestii rekompensowania pracy w godzinach nadliczbowych.

W napływającej korespondencji Rzecznik spotyka się z zarzutami, iż przepisy ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych regulują kwestię rekompensowania pracy w godzinach nadliczbowych w sposób mniej korzystny niż przepisy Kodeksu pracy. Biuro Rzecznika korespondowało w tej sprawie z MSWiA. Stosownie do wyjaśnień złożonych w piśmie z dnia 6 kwietnia 2009 r., „dyspozycja zawarta w art. 42 ust. 4 ustawy o pracownikach samorządowych koresponduje z unormowaniami regulującymi problematykę czasu pracy (w tym pracy w godzinach nadliczbowych) takich grup pracowników jak np.: urzędnicy państwowi czy też pracownicy i urzędnicy służby cywilnej.” Problem jednak w tym, że przepisy pragmatyk pracowniczych, w tym ustawy o służbie cywilnej są niezgodne z art. 4 pkt 2 Europejskiej Karty Społecznej, co - jak wynika z wyjaśnień Departamentu Służby Cywilnej Kancelarii Prezesa Rady Ministrów - stwierdził Komitet Niezależnych Ekspertów, kontrolując obowiązujące w Polsce pragmatyki służbowe. W związku z powyższym, w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów podjęto prace mające na celu przygotowanie zmiany przepisów ustawy o służbie cywilnej, które umożliwią rekompensowanie członkom korpusu służby cywilnej pracy w godzinach nadliczbowych czasem wolnym w zwiększonym wymiarze. Rzecznik zwrócił się o spowodowanie ponownego zbadania przedmiotowej sprawy w kontekście spójności art. 42 ust. 4 ustawy o pracownikach samorządowych z Europejską Kartą Społeczną i ewentualne podjęcie stosownych działań legislacyjnych w tym zakresie oraz poinformowanie o zajęтым stanowisku.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (24.07.2009 r.) stwierdził, że dyspozycja zawarta w art. 42 ust. 4 ustawy o pracownikach samorządowych nie wymaga nowelizacji. Regulamin wynagradzania - w rozumieniu art. 77² Kodeksu pracy – stanowi alternatywną formę regulacji prawnej wobec przepisów ustawy o pracownikach samorządowych oraz istotne pochodne źródło prawa pracy w tym znaczeniu, że nie może zawierać postanowień mniej korzystnych dla pracowników niż przepisy Kodeksu pracy, innych ustaw i aktów wykonawczych oraz postanowienia układów zbiorowych pracy i porozumień zbiorowych. Idea pozostawienia pracodawcy samorządowemu możliwości kształtowania postanowień regulaminu wynagradzania wydaje się korespondować z wytycznymi ustanowionymi na gruncie Europejskiej Karty Społecznej sporządzonej w

Turynie dnia 18 października 1961 r., zobowiązującymi do „uznania prawa pracowników do zwiększonej stawki wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych, z zastrzeżeniem wyjątków w przypadkach szczególnych”.

19. Sekretarza Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (RPO-487004-II/04) z dnia 9 lipca 2009 r. – w sprawie wzmocnienia uprawnień pokrzywdzonych w postępowaniu regulowanym ustawą z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich.

W związku z odpowiedzią z dnia 22 maja 2009 r. na wystąpienie Rzecznika w sprawie pozycji pokrzywdzonego w toku postępowania regulowanego przez przepisy ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich, w której wskazano na wstrzymanie prac nad projektem nowej ustawy - Prawo nieletnich, Rzecznik zwrócił się o przekazanie informacji o przyczynach tej decyzji, jak również o powiadomienie, czy prace nad zmianami ustawy o postępowaniu w sprawie nieletnich zostaną podjęte i ewentualnie kiedy to nastąpi.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (10.08.2009 r.) poinformował, że wstrzymanie prac nad projektem ustawy – Prawo nieletnich jest autonomiczną decyzją Ministra Sprawiedliwości i nie wymagają szczegółowego wyjaśnienia powody jej podjęcia. Przed dokonaniem tak poważnych zmian zarówno ustrojowych, jak i proceduralnych, dotyczących odpowiedzialności nieletnich, niezbędne jest przeprowadzenie gruntownych badań nad funkcjonowaniem rozwiązań przyjętych w obowiązującej ustawie z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich, tym bardziej, że dotychczas przygotowany projekt był przedmiotem wielu krytycznych opinii ze strony przedstawicieli doktryny. W razie podjęcia prac nad nowymi regulacjami dotyczącymi odpowiedzialności nieletnich, kwestia pozycji pokrzywdzonego z pewnością będzie przedmiotem zainteresowania stosownego zespołu. W ramach obecnie przygotowywanych korekt dotychczasowej ustawy Minister Sprawiedliwości nie widzi potrzeby zmian w tym zakresie.

20. Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (RPO-577154-II/07) z dnia 9 lipca 2009 r. – w sprawie dostępu stron do akt sprawy o wykroczenie na etapie czynności wyjaśniających.

Rzecznik zwrócił się o poinformowanie o stanie prac nad projektem ustawy o zmianie ustawy - Kodeks wykroczeń oraz niektórych innych ustaw, przewidującym nowelizację art. 38 § 1 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia, polegającą na rozszerzeniu dyspozycji tego przepisu o odpowiednie stosowanie w postępowaniu w sprawach o wykroczenia przepisów art. 156 § 5 oraz art. 159 Kodeksu postępowania karnego.

21. Komendanta Głównego Policji (RPO-619558-I/09) z dnia 10 lipca 2009 r. - w sprawie przetwarzania danych osobowych w związku z czynnościami operacyjnymi prowadzonymi przez funkcjonariuszy Policji.

Z artykułu prasowego, który został opublikowany w dniu 20 maja 2009 r. w Gazecie Wyborczej w Szczecinie, pod tytułem: „Policja wysyła dane ludzi w przestrzeń”, Rzecznik powziął wiadomość o możliwych nieprawidłowościach w zakresie przetwarzania danych osobowych w związku z czynnościami operacyjnymi prowadzonymi przez funkcjonariuszy Policji. Z treści powołanej publikacji wynika, że w sytuacjach przekazywania przez patrol policyjny danych osobowych osób związanych z prowadzonymi czynnościami operacyjnymi do policjanta dyżurnego, wykorzystuje się publiczne częstotliwości radiowe. Autorka artykułu wskazuje, iż w większości takich przypadków Policja nie korzysta z systemów szyfrowania danych. Konsekwencją takiego stanu rzeczy staje się więc upublicznienie danych osobowych osób podejrzewanych o popełnienie czynu zabronionego. Rozmowę patrolującego i dyżurnego może usłyszeć każdy posiadacz skanera fal radiowych.

Rzecznik podkreślił, że prawo do prywatności jest jednym z podstawowych atrybutów człowieka we współczesnym państwie demokratycznym. W sposób szczególny dotyczy ono osób objętych w jakikolwiek sposób czynnościami związanymi z postępowaniem karnym. Jedną zaś z podstawowych gwarancji realizacji prawa do prywatności jest ochrona danych osobowych przez powołane do tego organy państwa. Zgodnie z art. 26 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych, Policja powinna dołożyć należytej staranności, aby przechowywane przez nią dane osobowe były przetwarzane w sposób zgodny z prawem. Co więcej, stosownie do art. 36 ust. 1 powołanej ustawy, Policja jest obowiązana zastosować środki techniczne zapewniające ochronę przetwarzanych danych osobowych, w tym m.in. zabezpieczyć dane przed ich ujawnieniem osobom nieupoważnionym. Rzecznik zwrócił się z prośbą o ustosunkowanie się do przedstawionego problemu.

Zastępca Komendanta Głównego Policji (13.08.2009 r.) poinformował, że przekazywanie przez partole Policji danych dotyczących sprawdzanych osób i rzeczy, z wykorzystaniem łączności radiowej, odbywa się na częstotliwościach dedykowanych i przydzielonych Policji. Nie są to zatem częstotliwości publiczne. Wobec powyższego, zgodnie z art. 160 ust. 3 ustawy – Prawo telekomunikacyjne, osoba, która korzystając z urządzenia radiowego lub końcowego zapoznała się z komunikatem dla niej nieprzeznaczonym, jest obowiązana do zachowania tajemnicy telekomunikacyjnej.

Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego, w opisanej w publikacji prasowej sytuacji, osoba, która za pomocą urządzenia nadawczo – odbiorczego uzyskuje informację przekazywaną przez policjantów na drodze radiowej, nie popełnia przestępstwa z art. 267 § 2 k.k., lecz wykroczenie z art. 208 ust. 1 ustawy Prawo telekomunikacyjne, jeśli nie posiada pozwolenia na korzystanie z przedmiotowego urządzenia lub ponosi odpowiedzialność z art. 209 ust. 1 pkt 9 wyżej wymienionej ustawy, w przypadku korzystania z urządzenia.

Administrator danych ma obowiązek zastosowania środków technicznych i organizacyjnych, zapewniających ochronę danych objętych ochroną. Ustawa o ochronie danych osobowych nie określa jednakże rodzajów środków bezpieczeństwa,

które administrator powinien zastosować w przypadku przekazywania danych osobowych. W celu wyeliminowania zdarzeń opisanych w publikacji prasowej przywołanej w wystąpieniu Rzecznika, Policja systematycznie modernizuje sprzęt radiowy. Wprowadzane są również na szeroką skalę mobilne terminale noszone i przewożne wykorzystywane przez policjantów pełniących służbę w terenie do sprawdzeń osób i rzeczy. Realizowany jest także projekt pn. „Radio II”, w ramach którego zostanie między innymi zapewnione maskowanie korespondencji głosowej.

22. Komendanta Stołecznego Policji (RPO-621065-II/09) z dnia 10 lipca 2009 r.
- w sprawie nasilenia się przejawów wandalizmu na terenie Warszawy.

Rzecznik zwrócił się z prośbą o ustosunkowanie się do problemu chuligaństwa w Warszawie oraz wskazanie, jakie środki zostały podjęte w celu zminimalizowania tego zjawiska. Z informacji prasowych wynika, że w tym roku doszło już do ponad 2 tysięcy przypadków dewastacji mienia. Na terenie Warszawy dochodzi do dewastacji samochodów, wiat przystanków oraz autobusów. Najwięcej zniszczeń odnotowano na terenie Pragi Południe, Mokotowa i Śródmieścia.

Komendant Stołeczny Policji (31.07.2009 r.) poinformował, że problematyka niszczenia mienia pozostaje w sferze szczególnego zainteresowania organów Policji. Potwierdził, że w pierwszej połowie 2009 r. na terenie Warszawy nastąpił niewielki wzrost ilości wszczętych postępowań z kategorii uszkodzenia mienia. W porównaniu do analogicznego okresu roku ubiegłego, nieznacznie wzrosła liczba ustalonych nieletnich sprawców czynów karalnych podejrzanych o uszkodzenia mienia. W celu ograniczenia przestępczości został przyjęty rządowy program „Razem bezpieczniej”, który w okresie 2007-2015 realizowany jest przez Komendę Stołeczną Policji. Ponadto Rada Miasta Stołecznego Warszawy w Uchwale nr 1296 z dnia 23 października 2008 r. przyjęła Warszawski Program Zapobiegania Przestępczości oraz Ochrony Bezpieczeństwa Obywateli i Porządku Publicznego. W ramach współpracy przeprowadzono kampanię społeczną pod hasłem „Reaguj - Nie Toleruj”, mającą na celu uwrażliwienie wszystkich uczestników transportu publicznego na łamanie prawa, a w szczególności na przypadki aktów chuligańskich i wandalizmu.

23. Członka Zarządu ZUS (RPO-586265-III/08) z dnia 13 lipca 2009 r. – w sprawie prac nad zmianą Kompleksowego Systemu Informatycznego ZUS.

Pismem z dnia 27 sierpnia 2008 r. Rzecznik został poinformowany o przygotowywanej zmianie Kompleksowego Systemu Informatycznego ZUS, umożliwiającej otwarcie rachunku w otwartym funduszu emerytalnym w trybie art. 128 ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych osobom, którym prawidłowo zamknięto rachunek z powodu nabycia prawa do emerytury zaopatrzeniowej. Planowany termin uruchomienia funkcjonalności nowego systemu przewidziano w połowie roku 2009. Rzecznik zwrócił się o poinformowanie o aktualnym stanie prac nad nowym systemem.

Członek Zarządu ZUS (23.07.2009 r.) poinformował, iż zmiana umożliwiająca otwarcie rachunku w otwartym funduszu emerytalnym w trybie art. 128 ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych, dla osób którym prawidłowo zamknięto rachunek z powodu nabycia prawa do emerytury zaopatrzeniowej, została wprowadzona zgodnie z założonym terminem.

24. Prezesa Rady Ministrów (RPO-572441-I/07) z dnia 13 lipca 2009 r. - w sprawie pilnej potrzeby nowelizacji polskiego prawa wyborczego.

W corocznych wystąpieniach dotyczących stanu przestrzegania praw i wolności obywatelskich w Polsce oraz w wystąpieniach generalnych Rzecznik wielokrotnie podkreślał, iż obecne rozwiązania prawne mogą ograniczać czynne prawo wyborcze osób niepełnosprawnych, ale także Polaków zamieszkałych za granicą oraz innych obywateli, którzy z różnych przyczyn nie mogą w dniu wyborów stawić się w lokalu wyborczym. Polska pozostaje obecnie jednym z ostatnich krajów Europy, w którym prawo nadal wymaga, aby bez względu na wszelkie trudności, obywatele osobiście udawali się do lokalu wyborczego. Niezbędne zmiany polskiego prawa wyborczego nie mogą być dłużej odkładane.

Wobec powyższego Rzecznik ponownie zwrócił się z prośbą o rozważenie możliwości podjęcia przez Radę Ministrów inicjatywy ustawodawczej, w zakresie najważniejszych zmian polskiego prawa wyborczego, w terminie umożliwiającym ich wprowadzenie do polskiego porządku prawnego jeszcze przed zbliżającymi się wyborami samorządowymi i prezydenckimi. Przede wszystkim konieczne jest ujednolicenie przepisów prawa wyborczego oraz zwiększenie wymogów co do minimalnej liczby lokali dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych. Kwestią priorytetową jest także wprowadzenie kart do głosowania lub odpowiednich matryc dostosowanych do potrzeb wyborców niewidomych i niedowidzących, a także rozwiązanie kwestii transportu osób niepełnosprawnych do lokali wyborczych. Ponadto należy odstąpić od wymogu osobistego stawiennictwa w lokalach wyborczych i wprowadzić do polskiego prawa możliwość głosowania korespondencyjnego, głosowania przez pełnomocnika lub głosowania elektronicznego - instytucji sprawdzonych w wielu innych krajach europejskich.

Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów (05.08.2009 r.) podziękował Rzecznikowi za zwrócenie uwagi na problematykę prawa do udziału w życiu publicznym osób niepełnosprawnych. Część zagadnień będących przedmiotem wystąpienia Rzecznika stała się przedmiotem prac Sejmu obecnej kadencji. Uchwalona przez Sejm ustawa z dnia 12 lutego 2009 r. o zmianie ustawy o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, ustawy o referendum ogólnokrajowym oraz ustawy – Ordynacja wyborcza do Parlamentu Europejskiego wprowadza możliwość udzielenia pełnomocnictwa do głosowania osobom o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności. Na wniosek Prezydenta RP ustawa ta została jednak skierowana do Trybunału Konstytucyjnego, gdzie oczekuje na rozpatrzenie. Kolejnym krokiem zmierzającym do ułatwienia wykonywania czynnego i biernego prawa

wyborczego przez osoby niepełnosprawne są ustalenia komisyjnego projektu ustawy o zmianie ustawy o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej oraz niektórych innych ustaw (druk 1740). W powołanym projekcie ustawy zawarto przepisy umożliwiające dopisanie osoby niepełnosprawnej do wybranego przez nią lokalu wyborczego oraz przepisy zobowiązujące wójta (burmistrza, prezydenta miasta) do dostosowania lokali wyborczych do potrzeb wyborców niepełnosprawnych. Ponadto wystąpiono do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji o ocenę zasadności nowelizacji rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 lipca 2001 r. w sprawie lokali obwodowych komisji wyborczych dostosowanych do potrzeb wyborców niepełnosprawnych w zakresie zwiększenia liczby tych lokali. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji poinformuje Rzecznika o podjętych w sprawie działaniach.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (25.08.2009 r.) poinformował, że organami, które dysponują danymi na temat rzeczywistych potrzeb odnośnie liczby lokali dostosowanych do wymagań osób niepełnosprawnych są: Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych oraz Krajowe Biuro Wyborcze. Postulaty zwiększenia liczby lokali nie były natomiast zgłaszane do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji. Ponadto w odpowiedzi stwierdzono, iż zmiana rozporządzenia w sprawie lokali obwodowych komisji wyborczych dostosowanych do potrzeb wyborców niepełnosprawnych, poza koniecznością przeprowadzenia szczegółowych analiz oraz konsultacji z Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej, Państwową Komisją Wyborczą oraz ze stroną samorządową, wiązałaby się z potrzebą zagwarantowania dodatkowych środków na ten cel, co z uwagi na obecną sytuację finansów publicznych wydaje się mało możliwe.

25. Dyrektora Agencji Praw Podstawowych UE, Komisarza Praw Człowieka Rady Europy, Parlamentarnego Ombudsmana Wielkiej Brytanii, Przewodniczącego Komisji ds. Równości i Praw Człowieka w Wielkiej Brytanii, Przewodniczącego Komisji Praw Człowieka Irlandii Północnej, Przewodniczącego Komisji Praw Człowieka Szkocji (RPO-624267-I/09) z dnia 14 lipca 2009 r. – w sprawie incydentów o charakterze rasistowskim wobec obywateli polskich przebywających w Wielkiej Brytanii.

W wystąpieniu Rzecznik zwrócił uwagę na coraz częstsze przypadki gróźb i napadów o podłożu rasistowskim wobec obywateli polskich przebywających w Wielkiej Brytanii. Jako przykłady podał opisywane ostatnio w brytyjskiej prasie wydarzenia mające miejsce w Irlandii Północnej i Szkocji. Rzecznik podkreślił, że brytyjska Policja jest bardzo wyczulona na tego rodzaju przestępstwa. Konieczne jest jednak podejmowanie działań o charakterze prewencyjnym, mających na celu poszanowanie praw człowieka w państwach członkowskich Unii Europejskiej.

Parlamentarny Ombudsman Wielkiej Brytanii (29.07.2009 r.) poinformowała, że problem przedstawiony w wystąpieniu Rzecznika nie leży w zakresie jej

właściwości. Instytucją właściwą do zbadania sprawy jest Komisja ds. Równości i Praw Człowieka.

Dyrektor Agencji Praw Podstawowych UE (31.07.2009 r.) poinformował, że Agencja przeprowadziła ostatnio badanie problemu dyskryminacji i wiktylizacji imigrantów, migrantów i mniejszości etnicznych, obejmujące grupę 23 500 osób z 27 państw członkowskich UE. W sondażu wzięło udział 1000 Polaków mieszkających w Londynie oraz 500 Polaków mieszkających w Dublinie. Badań nie przeprowadzono w Irlandii Północnej i Szkocji. 4% respondentów z Londynu oraz 7 % z Dublinu, w większości Polaków, stwierdziło, że doświadczyli gróźb bądź ataków na tle rasowym w ostatnich 12 miesiącach. W grudniu 2009 r. planowana jest publikacja obszernego raportu z przeprowadzonych badań.

Przewodniczący Komisji Praw Człowieka Szkocji (17.08.2009 r.) zgodził się ze stanowiskiem Rzecznika, iż najistotniejsze jest podjęcie działań o charakterze prewencyjnym, mających na celu zapobieganie incydentom rasistowskim. W odpowiedzi przedstawiono główne kierunki działań na rzecz promowania i ochrony praw człowieka, planowane przez Komisję Praw Człowieka Szkocji na lata 2008-2012.

26. Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (RPO-623582-X/09) z dnia 14 lipca 2009 r. - w sprawie potrzeby podjęcia przez Rząd działań na rzecz doskonalenia systemu zapobiegania i likwidowania skutków gwałtownych zjawisk atmosferycznych.

Rzecznik wyraził swoje uznanie dla organów administracji publicznej za reakcję na skutki powodzi, jaka nawiedziła liczne miejscowości na terenie kraju, po gwałtownych burzach i ulewach. Podkreślił, że działania na rzecz udzielenia potrzebującym wszechstronnej pomocy finansowej i rzeczowej zostały podjęte niezwłocznie. Zachodzące głębokie zmiany klimatyczne zwiększają zagrożenie powtarzania się powodzi i innych gwałtownych zjawisk atmosferycznych. Stwarza to potrzebę dalszego doskonalenia systemu zapobiegania i likwidowania dramatycznych skutków tych zjawisk. Należałoby rozważyć przede wszystkim stworzenie sprawnego i niezawodnego systemu powiadamiania mieszkańców o zagrożeniach, wprowadzenie rozwiązań systemowych dotyczących likwidacji skutków klęsk żywiołowych, polegające na stworzeniu systemu obowiązkowych ubezpieczeń od następstw powodzi w rejonach szczególnie zagrożonych. Należałoby przewidzieć możliwość wsparcia przez Państwo rodzin najuboższych w zakresie opłacania składki na to ubezpieczenie. Ponadto niezbędne jest zapewnienie wystarczających środków na realizację inwestycji służących ochronie przeciwpowodziowej. Rzecznik zwrócił się o przedstawienie stanowiska w sprawie.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (14.08.2009 r.) poinformował, że art. 5 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym stanowi, że plany reagowania kryzysowego, tworzone na poziomie krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym, powinny zawierać

zasady informowania ludności o zagrożeniach i sposobach postępowania na wypadek zagrożeń. Jednak informowanie ludności o zbliżającej się powodzi, spowodowanej obfitymi opadami deszczu na południu kraju, możliwe było jedynie w krótkim czasie przed jej wystąpieniem.

Zadania związane z utrzymaniem urządzeń melioracji wodnych podstawowych i wód istotnych dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa, realizują marszałkowie województw jako zadania z zakresu administracji rządowej. Podstawowym źródłem finansowania zadań w zakresie utrzymania melioracji wodnych podstawowych są budżety wojewodów. Wysokość nakładów planowanych w ostatnich latach przez wojewodów pokrywała w skali kraju zaledwie kilkanaście procent potrzeb w tym zakresie, dlatego też zarówno wojewodowie, jak i marszałkowie województw występowali z wnioskami do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o przekazanie dodatkowych środków na ten cel. W tej sytuacji, począwszy od 2002 roku, w ustawach budżetowych planowane są środki rezerwy celowej na utrzymanie urządzeń melioracji wodnych podstawowych i wód istotnych dla rolnictwa, z przeznaczeniem na wsparcie budżetów wojewodów. Istotnym problemem dla administracji rządowej i samorządowej jest poziom środków finansowych, przeznaczonych na zadania utrzymaniowe. Niewystarczające finansowanie zadań gospodarki wodnej wymuszało na przestrzeni ostatnich 20 lat realizację wyłącznie najpilniejszych zadań. Działania takie przynosiły jedynie efekty doraźne. W odpowiedzi poinformowano ponadto, że w MSWiA kontynuowane są prace nad stworzeniem systemu powszechnych ubezpieczeń od skutków klęsk żywiołowych.

27. Ministra Edukacji Narodowej (RPO-621256-I/09) z dnia 14 lipca 2009 r. – w sprawie reorganizacji kształcenia dzieci obywateli polskich czasowo przebywających za granicą, zmierzającej do likwidacji części szkolnych punktów konsultacyjnych przy polskich placówkach dyplomatycznych.

Rzecznik otrzymuje ostatnio liczne skargi od polskich emigrantów dotyczące prowadzonej przez Ministerstwo Edukacji Narodowej reorganizacji kształcenia dzieci obywateli polskich czasowo przebywających za granicą. Z informacji udzielonych przez skarżących oraz z doniesień medialnych (zob. np. „*Polonia ma prawo do polskich szkół*”, Rzeczpospolita z dnia 15 czerwca 2009 r.) wynika, że przygotowywana przez rząd polski reforma zmierza do zlikwidowania części szkolnych punktów konsultacyjnych działających przy polskich placówkach dyplomatycznych oraz zastąpienia prowadzonej w nich edukacji korespondencyjnymi formami kształcenia.

Obowiązujący obecnie system oświaty polskiej za granicą i oświaty polonijnej z pewnością nie jest doskonały. Wszelkie próby dostosowania tej formy kształcenia do zmieniających się uwarunkowań społecznych, w tym masowej ponadgranicznej migracji zarobkowej, zasługują na poparcie i uznanie. Reforma taka nie może jednak sprowadzać się do likwidacji większości placówek oświatowych za granicą i

zastąpienia ich bezalternatywną propozycją kształcenia przez Internet. W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się z prośbą o poinformowanie o etapie, na jakim znajdują się obecnie prace nad reformą systemu oświaty polskiej za granicą i oświaty polonijnej. Poprosił ponadto o podjęcie dialogu z rodzicami oraz kadrami pedagogicznymi likwidowanych szkół oraz uwzględnienie, w miarę możliwości, ich postulatów w planowanych rozwiązaniach dotyczących warunków dalszego funkcjonowania systemu oświaty polskiej za granicą.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej (04.08.2009 r.) poinformował, że Ministerstwo Edukacji Narodowej nie planuje obecnie likwidacji szkół przy polskich przedstawicielstwach dyplomatycznych. Przeciwnie, podjęto intensywne starania o utrzymanie w roku szkolnym 2009/2010 sieci tych placówek i odbywających się w nich zajęć w niezmiennym kształcie. Z uwagi na planowane zmiany w systemie wspierania oświaty polonijnej i oświaty polskiej za granicą, MEN od połowy 2008 r. nie wyraził zgody na utworzenie żadnej nowej szkoły przy polskim przedstawicielstwie dyplomatycznym. Zgodnie z projektem MEN, system kształcenia korespondencyjnego i e-learningowego ma stać się jedynie uzupełniającą formą kształcenia skierowaną do tych uczniów, którzy ze względu na miejsce zamieszkania nie mają dostępu do zajęć w szkołach. Nowoczesne technologie informacyjne będą także wykorzystane jako wsparcie dla uczniów uczęszczających na tradycyjne lekcje. Dyskusja nad przedstawionymi do publicznej wiadomości propozycjami potrwa do końca tego roku. Po szczegółowym przeanalizowaniu wszystkich uwag zgłaszanych do MEN, na przełomie lat 2009/2010 zaproponowane zostaną nowe rozwiązania legislacyjne. Do tego czasu nie są planowane żadne zmiany głęboko ingerujące w system oświaty poza granicami kraju.

28. Przewodniczącego Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji (RPO-584580-I/08) z dnia 14 lipca 2009 r. - w sprawie opłat abonamentowych.

W związku z toczącą się debatą publiczną na temat sposobów finansowania mediów publicznych, biorąc pod uwagę znaczenie publicznej radiofonii i telewizji dla praw i wolności jednostek, Rzecznik skierował wystąpienie w tej sprawie do Przewodniczącego KRRiT podkreślając, że autonomicznie działające środki masowego przekazu wyznaczają standard rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, przy czym owa niezależność to nie jedynie wolność od nacisków politycznych, czy innych grup interesów co do treści przekazywanych informacji, lecz również zapewnienie odpowiedniego i długofalowego systemu finansowania. W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się z prośbą o wskazanie działań, jakie w ostatnim czasie podjęła Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji w celu usprawnienia poboru i egzekucji opłat abonamentowych na gruncie ustawy z dnia 21 kwietnia 2005 r. o opłatach abonamentowych, a także o informacje dotyczące współpracy z Poczta Polska - podmiotem odpowiedzialnym za kontrolę wykonywania obowiązku rejestracji odbiorników radiofonicznych i telewizyjnych oraz obowiązku uiszczania opłaty abonamentowej.

Przewodniczący Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji (29.07.2009 r.) poinformował, że Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji w styczniu 2009 r. skierowała prośbę do Dyrektora Generalnego Poczty Polskiej o podjęcie przez Poczta Polską pilnych działań w zakresie przesłania informacji o nadaniu indywidualnego numeru identyfikacyjnego i spersonalizowanych formularzy polecenia przelewu/wpłaty gotówki do abonentów, którzy do tej pory ich nie otrzymali. W lipcu 2009 r. Przewodniczący KRRiT skierował do Dyrektora Generalnego Poczty Polskiej prośbę o kontynuowanie wysyłania upomnień do abonentów zalegających z wnoszeniem opłat oraz rozważenie możliwości wystąpienia do Ministra Infrastruktury z prośbą o zmianę rozporządzenia w sprawie warunków i trybu rejestracji odbiorników TV w celu przeciwdziałania ich masowemu wyrejestrowaniu.

Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji na bieżąco monitoruje dane dotyczące ściągłości opłat abonamentowych. W związku z obawą utraty płynności finansowej, zwłaszcza przez spółki publicznej radiofonii, Krajowa Rada w latach 2007-2009 regularnie informowała o sytuacji dotyczącej abonamentu rtv nie tylko zarządy ww. spółek, ale też organy administracji rządowej oraz organy Sejmu i Senatu RP.

O najważniejszych problemach z zakresu radiofonii i telewizji, w tym o pogarszającej się sytuacji finansowej mediów publicznych, a także o koniecznych zmianach mających na celu poprawę ściągłości opłat abonamentowych, Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji corocznie informowała Prezydenta RP oraz Parlament RP w Sprawozdaniach z rocznej działalności oraz w Informacjach o podstawowych problemach radiofonii i telewizji.

29. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-598118-III/08) z dnia 15 lipca 2009 r. - w sprawie wątpliwości co do zgodności z art. 92 ust. 1 Konstytucji części upoważnień ustawowych zawartych w Kodeksie pracy.

W związku z wyrokami Trybunału Konstytucyjnego z dnia 19 czerwca 2008 r. (sygn. akt P 23/07) oraz z dnia 31 marca 2009 r. (sygn. akt K 28/08), a także pytaniem prawnym skierowanym przez Wojewódzki Sąd Administracyjny w Poznaniu do Trybunału Konstytucyjnego (sygn. akt P 12/08), Rzecznik powziął wątpliwości co do zgodności części upoważnień ustawowych zawartych w Kodeksie pracy, z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP. Treść tych upoważnień ustawowych została w większości ukształtowana w porządku konstytucyjnym wynikającym z art. 40 ust. 2 i 42 ust. 2 Konstytucji PRL z 1952 r. oraz art. 54 ust. 1 i 56 ust. 2 tzw. „Małej Konstytucji” i nigdy upoważnienia te nie zostały „dopasowane” do standardów wynikających z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP. W opinii Rzecznika konieczne jest przeprowadzenie przeglądu wszystkich upoważnień ustawowych zawartych w Kodeksie pracy pod kątem ich zgodności z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP i w przypadku stwierdzenia niekonstytucyjności, podjęcie inicjatywy ich zmiany. Rzecznik zwrócił się o zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (07.09.2009 r.) podzieliła opinię o potrzebie modyfikacji brzmienia upoważnień do wydania aktów wykonawczych do Kodeksu

pracy w zakresie uzupełnienia ich o wytyczne, określające kierunki merytorycznych rozwiązań, które powinny być zawarte w takich aktach, jeżeli obowiązujące normy kodeksowe nie są wystarczającą wskazówką do przyjęcia zgodnych z Konstytucją RP regulacji podustawowych. W związku z powyższym prowadzona jest obecnie analiza wszystkich upoważnień do wydania aktów wykonawczych do Kodeksu pracy nie tylko pod kątem ich uzupełnienia o wytyczne, ale także ewentualnego podniesienia do rangi ustawowej tych przepisów, które ze względu na zakres regulacji powinny być zamieszczone w akcie wyższej rangi. Rzecznik będzie informowany o poszczególnych etapach prac i ich postępie.

30. Prezydenta m. st. Warszawy (RPO-624047-I/09) z dnia 15 lipca 2009 r. - w sprawie terminu organizacji koncertu Madonny.

Rzecznik podkreślił w wystąpieniu, iż wiele osób, zarówno ze świata polityki, kultury, czy też środowisk ludzi wierzących, ale także osób prywatnych, krytyczne odniosło się do organizowania w Warszawie w dniu 15 sierpnia, w święto Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, koncertu piosenkarki o pseudonimie Madonna. Prowokacja artystyczna, mająca na celu zwiększenie zainteresowania koncertem, ma swoje granice wyznaczone sferą wolności i praw innych osób, w szczególności ich uczuć religijnych. Organizatorami koncertu nie były władze miasta stołecznego Warszawy, jednak zgodnie z przepisami obowiązującej ustawy z dnia 22 sierpnia 1997 r. o bezpieczeństwie imprez masowych, jak i wchodzącej w życie od 1 sierpnia 2009 r. ustawy z dnia 20 marca 2009 r., organizacja tego typu imprezy wymaga zgody władz samorządowych. Zgodę wydaje wójt, burmistrz, czy też, jak w tym przypadku, prezydent miasta. Tak więc władzom miasta i podległym im służbom fakt i data organizowania koncertu były znane i zgoda została mimo to udzielona. W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się o przedstawienie stanowiska w sprawie.

31. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-623750-III/09) z dnia 15 lipca 2009 r. - w sprawie trudności w uzyskaniu świadczenia pielęgnacyjnego.

Do Rzecznika zwrócili się rodzice dzieci niepełnosprawnych w związku z problemem wynikającym z brzmienia art. 17 ust. 5 pkt 4 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych. W świetle tego przepisu świadczenie pielęgnacyjne nie przysługuje, jeżeli osoba w rodzinie ma ustalone prawo do dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego albo do świadczenia pielęgnacyjnego na to lub inne dziecko w rodzinie. Przyjęte rozwiązanie prowadzi do niemożności uzyskania świadczenia pielęgnacyjnego przez oboje rodziców jednocześnie, którzy posiadają dwoje lub więcej dzieci niepełnosprawnych i wypełniają pozostałe ustawowe przesłanki do otrzymania świadczenia pielęgnacyjnego.

Przepis § 7 rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 2 czerwca 2005 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o świadczenia rodzinne stanowi, iż postępowanie w sprawie o przyznanie świadczenia pielęgnacyjnego wszczyna się na

podstawie wniosku o ustalenie prawa do świadczenia pielęgnacyjnego. Treść wzoru wniosku wskazuje, iż ubiegający się o przyznanie świadczenia będzie opiekował się konkretną osobą niepełnosprawną. A zatem prawo do świadczenia pielęgnacyjnego wyraźnie wiąże się z potrzebą opieki nad jednym dzieckiem, nie zaś nad pozostałymi, nawet niepełnosprawnymi dziećmi w rodzinie. Zdaniem Rzecznika wprowadzone ograniczenie prowadzi do dyskryminacji rodziców dotkniętych niepełnosprawnością więcej niż jednego dziecka, a nadto treść art. 17 ust. 5 pkt 4 ustawy o świadczeniach rodzinnych stwarza zagrożenie dla prawidłowego funkcjonowania rodziny i małżeństwa. Rzecznik zwrócił się o przedstawienie stanowiska w tej sprawie.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (20.08.2009 r.) poinformował, że bez względu na liczbę dzieci niepełnosprawnych wychowywanych w rodzinie, przysługiwać może tylko jedno świadczenie pielęgnacyjne, gdyż nie jest to świadczenie przysługujące niepełnosprawnemu dziecku, lecz jego rodzicowi, który nie podejmuje lub rezygnuje z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad dzieckiem niepełnosprawnym. W ramach świadczenia pielęgnacyjnego osoba sprawująca opiekę podlega ubezpieczeniu emerytalno - rentowemu i zdrowotnemu finansowanemu ze środków budżetu państwa. Przyznanie świadczenia pielęgnacyjnego na każde dziecko oznacza zwielokrotnienie obecnych kosztów ponoszonych z tego tytułu, a ponadto wymaga całkowitej zmiany charakteru świadczenia pielęgnacyjnego, które w aktualnej konstrukcji prawnej zastępuje dochód z pracy.

Natomiast niezależnie od dochodów i wieku, na pokrycie wydatków związanych z pielęgnacją i opieką np. na zapewnienie dodatkowej opieki, przysługuje zasiłek pielęgnacyjny. Przysługuje on każdej osobie legitymującej się orzeczeniem o niepełnosprawności, znacznym stopniu niepełnosprawności lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia.

32. Ministra Sprawiedliwości (RPO-623474-III/09) z dnia 16 lipca 2009 r. - w sprawie braku należytej reprezentacji osób pełnoletnich ubiegających się o świadczenia emerytalno - rentowe, które nie są osobami ubezwłasnowolnionymi, a jednocześnie ich stan zdrowia uniemożliwia im zarówno ustanowienie pełnomocnika, jak i samodzielne wniesienie odwołania od decyzji organu rentowego.

Do Rzecznika zwrócił się Przewodniczący Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych jednego z Sądów Okręgowych podnosząc, iż na tle prowadzonych postępowań sądowych ujawnił się problem związany z brakiem należytej reprezentacji osób pełnoletnich ubiegających się o świadczenia emerytalno-rentowe, które nie są osobami ubezwłasnowolnionymi, a jednocześnie ich stan zdrowia uniemożliwia im zarówno ustanowienie pełnomocnika, jak i samodzielne wniesienie odwołania od decyzji organu rentowego. Problem powyższy został dostrzeżony na tle spraw, w których odwołania od odmownej decyzji organu rentowego wywiodły matki odwołujących się (sprawy o rentę rodzinną oraz o rentę), które nie mogły przedstawić

pełnomocnictwa. W świetle obowiązujących przepisów koniecznym dla uzyskania przez odwołujące się w imieniu niepełnosprawnych synów matki stosownego umocowania do wniesienia odwołania byłoby uzyskanie statusu opiekuna prawnego, po wcześniejszym ubezwłasnowolnieniu podopiecznego. Mając na względzie fakt, iż inicjowanie kolejnych dwóch postępowań sądowych - o ubezwłasnowolnienie i ustanowienie opieki kłóci się z zasadami ekonomiki procesowej, a czas trwania postępowań może skutkować przekroczeniem miesięcznego terminu do złożenia środka odwoławczego, powyższy problem wymaga, zdaniem Rzecznika, interwencji legislacyjnej.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (21.08.2009 r.) wyjaśnił, że nie zachodzi potrzeba podejmowania prac legislacyjnych zmierzających do zmiany obowiązujących w tym zakresie przepisów. Instytucja kuratora, której materialnoprawną podstawę stanowi art. 183 k.r.o., zapewnia osobom niepełnosprawnym, zachowującym pełną zdolność do czynności prawnych i niemogącym samodzielnie prowadzić swoich spraw, należyłą ochronę.

33. Przewodniczącego Sejmowej Komisji Nadzwyczajnej „Przyjazne Państwo” do spraw związanych z ograniczaniem biurokracji (RPO-619439-III/09) z dnia 16 lipca 2009 r. - w sprawie projektu przekazywania świadczeń emerytalno - rentowych wyłącznie na konto bankowe, bez pośrednictwa poczty.

Z artykułu zamieszczonego w gazecie „Polska” pt. *„Emeryci z Łodzi nie chcą kart do bankomatu”* wynikało, że do Sejmowej Komisji Nadzwyczajnej wpłynął projekt przekazywania świadczeń emerytalno - rentowych na konto bankowe, bez pośrednictwa poczty. Z inicjatywą tej zmiany wystąpił Związek Banków Polskich. Według projektu, nowe przepisy mają obowiązywać od stycznia 2010 r. Obecnie Zakład Ubezpieczeń Społecznych dokonuje wypłaty świadczeń emerytalno - rentowych zgodnie z zapisami art. 130 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, który stanowi, że „Świadczenia wypłaca się osobom uprawnionym, za pośrednictwem osób prawnych prowadzących działalność w zakresie doręczania świadczeń, albo na wnioski tej osoby na jej rachunek w banku lub w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej”. W związku z tym ZUS podpisał stosowne umowy z Poczta Polska, które umożliwiają przekazywanie świadczeń na rachunek bankowy, jak również bezpośrednio do świadczeniobiorcy za pośrednictwem listonoszy. Mając na uwadze potrzebę społeczną spowodowaną w szczególności strukturą wiekową świadczeniobiorców, zdaniem Rzecznika należy zachować w tym zakresie regulacje prawne, które pozwalają dostarczać uprawnionym świadczenia emerytalno - rentowe również w formie gotówkowej. Rzecznik poprosił o zajęcie stanowiska w przedmiotowej sprawie.

Przewodniczący Komisji Nadzwyczajnej „Przyjazne Państwo” do spraw związanych z ograniczaniem biurokracji (09.09.2009 r.) poinformował, że Komisja zajmowała się projektem ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu

Ubezpieczeń Społecznych na posiedzeniu w dniu 30 czerwca 2009 r. W trakcie obrad Komisja uzyskała informację od przedstawiciela Związku Banków Polskich, iż trwają prace rządowe nad pakietem ustaw wchodzących w skład programu rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce na lata 2009-2013. W związku z powyższym Komisja postanowiła zawiesić procedowanie nad ww. projektem.

34. Ministra Finansów (RPO-618534-IV/09) z dnia 16 lipca 2009 r. - w sprawie ograniczeń egzekucyjnych, w sytuacji gdy zajęтым składnikiem majątkowym jest wierzytelność.

Wiele skarg kierowanych do Rzecznika dotyczy zakresu możliwej egzekucji w sytuacji, gdy zajęтым składnikiem majątkowym jest wierzytelność. Ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji precyzyjnie określa zakres możliwego zajęcia w przypadku egzekucji z rachunku bankowego czy egzekucji z wynagrodzenia za pracę. Jest zasadą, że pewna część tych wierzytelności jest wolna od zajęcia – zwłaszcza w przypadku egzekucji z wynagrodzenia za pracę i z innych stałych świadczeń, których celem jest zapewnienie utrzymania. Analogiczny jest cel istniejących ograniczeń egzekucji z rzeczy ruchomych: w przypadku większości z nich chodzi o zachowanie tych przedmiotów, które zapewniają bieżące potrzeby życiowe jednostki.

Jednocześnie wynagrodzenia tych dłużników, którzy osiągają dochód z umów zlecenia czy o dzieło, nie są w żadnym stopniu chronione przed egzekucją. Zajęcie wierzytelności wynikających z tych umów, jest zupełne - ani przepisy ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, dotyczące egzekucji z wierzytelności, ani też inne regulacje ustawowe nie zapewniają żadnej ochrony tych należności. Zdaniem Rzecznika nie znajduje uzasadnienia sytuacja, w której pewien składnik majątkowy nie podlega żadnej ochronie przed egzekucją - w sytuacji, gdy jest to świadczenie, które służy utrzymaniu dłużnika. Niezbędne jest zatem wprowadzenie określonych ograniczeń w przypadku egzekucji z wierzytelności.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów (05.08.2009 r.) poinformował, że zgodnie z art. 1a pkt 10 i 17 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, przez wynagrodzenie za pracę, na potrzeby postępowania egzekucyjnego, należy rozumieć nie tylko wynagrodzenie otrzymywane na podstawie umowy o pracę, ale także inne świadczenia pieniężne związane z pracą lub funkcją wykonywaną na innej podstawie, o ile pracownik otrzymuje je okresowo. W związku z tym, ograniczeniom egzekucji podlega również wynagrodzenie wypłacane pracownikowi regularnie z tytułu zawarcia umowy o dzieło bądź umowy zlecenia. Przez pracodawcę należy rozumieć podmioty wypłacające wynagrodzenie za pracę, oraz niewyłączone spod egzekucji inne świadczenia pieniężne związane z pracą lub funkcją wykonywaną przez zobowiązanego na podstawie stosunku pracy oraz innej podstawie, jeżeli z tego tytułu zobowiązany otrzymuje okresowe świadczenie pieniężne. W związku z tym, będą tu miały zastosowanie określone w przepisach Kodeksu pracy granice potrąceń i kwoty wolne od potrąceń. W pozostałych

przypadkach, wynagrodzenie z umowy zlecenia lub umowy o dzieło może podlegać ochronie przewidzianej w art. 13 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Zgodnie z tym przepisem, istnieje możliwość zwolnienia spod egzekucji określonego składnika majątkowego. Zobowiązany, wykazując ważny interes, może złożyć w tym przedmiocie wniosek do organu egzekucyjnego. W odpowiedzi stwierdzono jednocześnie, że uwagi zawarte w wystąpieniu Rzecznika zostaną poddane pod rozwagę w przypadku podjęcia prac legislacyjnych w tym zakresie.

35. Przewodniczącego Sejmowej Komisji Nadzwyczajnej do spraw zmian w kodyfikacjach (RPO-534718-IV/06) z dnia 16 lipca 2009 r. - w sprawie ograniczeń egzekucji w stosunku do określonych przedmiotów i wierzytelności.

Do Rzecznika wpływa wiele skarg emerytów i rencistów pokrzywdzonych faktem, że przepisy regulujące ograniczenia egzekucji nie zapewniają otrzymywanym przez nich świadczeniom właściwego poziomu ochrony prawnej. Osoby otrzymujące świadczenia z ubezpieczenia społecznego podnoszą, że na skutek postępowania egzekucyjnego pozostają praktycznie bez środków do życia. Zasadą jest, że wolna od egzekucji jest wyłącznie kwota w wysokości 50% najniższej emerytury bądź renty. Obecnie kwota ta wynosi 337,55 zł (w przypadku egzekucji z emerytury, renty rodzinnej i renty dla osób całkowicie niezdolnych do pracy) oraz 259,65 zł (w przypadku egzekucji z renty dla osób częściowo niezdolnych do pracy). Kwota, jaką po potrąceniu egzekucyjnym otrzymuje emeryt lub rencista nie sięga wskaźnika określającego minimum egzystencji dla jednoosobowego gospodarstwa emeryckiego (w 2008 r. wynosił on 389,50 zł). Tak więc próg dopuszczalnej egzekucji skonstruowany jest w ten sposób, że nie zapewnia zachowania nawet tej kwoty, która stanowi minimalny próg zaspokajania potrzeb bytowych. W opinii Rzecznika, zakres możliwych potrąceń z emerytury bądź renty powinien gwarantować warunki życia odpowiadające godności człowieka. Rzecznik zwrócił się o przeanalizowanie przedstawionego problemu ochrony świadczeń emerytalno-rentowych w ramach prac Komisji Nadzwyczajnej nad rządowym projektem ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 1925).

36. Ministra Infrastruktury (RPO-621067-IV/09) z dnia 17 lipca 2009 r. - w sprawie przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.

Wątpliwości Rzecznika budzi interpretacja przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, dotyczących przeprowadzenia ponownej oceny oddziaływania na środowisko, w korelacji z przepisami innych ustaw, które regulują procedurę wydawania zezwoleń na realizację inwestycji. Bezpośrednim odzwierciedleniem uwzględnienia warunków wynikających z przeprowadzonej ponownej oceny wpływu przedsięwzięcia na środowisko są obowiązki nakładane w decyzjach zezwalających na realizację

inwestycji (np. decyzja o pozwoleniu na budowę). Przepisy ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko nie odnoszą się do przepisów ustaw, które już obowiązywały w systemie prawnym i związku z tym nie można uznać, iż zostały one zmodyfikowane przez jej przepisy. Przykładowo, przepisy ustawy – Prawo budowlane nie przewidują możliwości nakładania na inwestora dodatkowych obowiązków wynikających z przeprowadzonej ponownej oceny środowiskowej w ramach decyzji wydawanych na podstawie tej ustawy. Rzecznik zwrócił się o przedstawienie stanowiska w sprawie, a w szczególności o rozważenie konieczności podjęcia odpowiednich kroków legislacyjnych.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Infrastruktury (28.08.2009 r.) poinformował, że istniejące ustawodawstwo w sposób wystarczający oraz zupełny reguluje kwestie ponownej oceny środowiskowej oraz jej późniejszego znaczenia na etapie procesu inwestycyjnego. W związku z powyższym nie ma potrzeby dokonywania nowelizacji ustawy – Prawo budowlane.

37. Ministra Skarbu Państwa (RPO-624145-VI/09) z dnia 20 lipca 2009 r. - w sprawie zobowiązań nabywcy majątku Stoczni Gdynia S.A. oraz Stoczni Szczecińskiej względem nabytego mienia oraz dalszego zatrudnienia stoczniowców w wykonywanym zawodzie.

W prasie ukazały się liczne, budzące niepokój publikacje dotyczące sprzedaży majątku Stoczni Gdynia S.A. z siedzibą w Gdyni oraz Stoczni Szczecińskiej Nowa Sp. z o.o. z siedzibą w Szczecinie (np. artykuł W. Gadomskiego „Gaz za stocznie”, opublikowany w „Gazecie Wyborczej” z 11-12 lipca 2009 r.). Bez jednoznacznej odpowiedzi pozostają pytania dotyczące nabywcy majątku stoczniowego, a przede wszystkim jego zobowiązań względem nabytego mienia oraz dalszego zatrudnienia stoczniowców w wykonywanym zawodzie. Kontrowersje wywołują informacje o możliwych związkach sprzedaży majątku stoczni z kontraktem gazowym zawartym między spółką Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo a katarską firmą Quatargas. Publicznie stawiane są zarzuty, iż rzeczywiste koszty sprzedaży majątku stoczni zostaną przerzucone na konsumentów gazu. Zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o postępowaniu kompensacyjnym w podmiotach o szczególnym znaczeniu dla polskiego przemysłu stoczniowego, postępowanie w sprawie sprzedaży składników majątku stoczni powinno być przeprowadzone w taki sposób, aby zapewnić ochronę praw pracowniczych oraz aby składniki majątku stoczni w dalszym ciągu były podstawą prowadzenia działalności gospodarczej. Rzecznik poprosił o wyjaśnienie wskazanych wątpliwości.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Skarbu Państwa (05.08.2009 r.) poinformował, że doniesienia prasowe, o których wspomniał Rzecznik w swym wystąpieniu, nie mają odzwierciedlenia w rzeczywistości. Przetargi na poszczególne składniki majątkowe obu stoczni zostały zorganizowane w taki sposób, aby zrealizować

postanowienia zawarte w decyzjach Komisji Europejskiej z dnia 6 listopada 2008 r. w sprawach pomocy państwa udzielonej przez Polskę Stoczni Gdynia S.A. oraz pomocy państwa udzielonej przez Polskę Stoczni Szczecińskiej Nowa Sp. z o.o. Wszystkie przetargi zostały zorganizowane jako nieograniczone, mające charakter otwarty, przejrzysty, bezwarunkowy, niedyskryminacyjny i zostały przeprowadzone z zachowaniem warunków uczciwej konkurencji oraz na podstawie obowiązujących przepisów prawa. Inwestor przedstawił deklarację, iż nabyty przez niego majątek będzie wykorzystywany do prowadzenia działalności w zakresie produkcji stoczniowej. Jednakże w związku z przesunięciem terminu zapłaty, a tym samym terminu zawarcia umów przeniesienia własności nabytych składników majątkowych stoczni, aktualnie nie ma możliwości przedstawienia szczegółowych planów inwestora.

38. Ministra Sprawiedliwości (RPO-614782-IV/09) z dnia 20 lipca 2009 r. - w sprawie sytuacji prawnej obywateli, którym doręczono orzeczenie sądowe na niewłaściwy adres.

W nawiązaniu do odpowiedzi z dnia 25 czerwca 2009 r. na wcześniejsze wystąpienie w przedmiotowej sprawie, Rzecznik stwierdził, że jego wątpliwości nie wzbudziła sama instytucja doręczenia zastępczego, tylko różnorodność i niejednoznaczność środków prawnych, z jakich strona postępowania może w takiej sytuacji skorzystać. Stanowisko zaprezentowane w udzielonej odpowiedzi stwierdzające, że doręczenie na niewłaściwy adres uznaje się za nieskuteczne i niepowodujące uprawomocnienia się orzeczenia - co jednoznacznie uprawnia stronę do wniesienia środka zaskarżenia - nie wyjaśnia, z jakiego środka zaskarżenia strona może skorzystać, gdy toczy się już postępowanie egzekucyjne i w jakim terminie może być on wniesiony. W związku z powyższym Rzecznik ponownie zwrócił się z prośbą o rozważenie zasadności podjęcia inicjatywy ustawodawczej i wprowadzenia do przepisów Kodeksu postępowania cywilnego regulacji precyzującej, z którego z obowiązujących środków prawnych i w jakim terminie powinna skorzystać strona, której doręczono orzeczenie sądowe na niewłaściwy adres.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (26.08.2009 r.) poinformował, że w procedurze cywilnej problematyka zaskarżania orzeczeń sądowych jest kompleksowo uregulowana, a wybór właściwego środka zaskarżenia zależy od okoliczności konkretnej sprawy i jest determinowany charakterem tego środka. Wydaje się, że nie zachodzi potrzeba doprecyzowania obowiązujących przepisów w przedmiotowej materii. Ewentualne wątpliwości co do rodzaju środka prawnego przysługującego w danej sprawie mogą zostać usunięte w drodze prawidłowej wykładni obowiązujących regulacji prawnych.

39. Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (RPO-603790-I/08) z dnia 21 lipca 2009 r. - w sprawie przyznawania studentom uczelni wyższych stypendiów z budżetu gminy.

Naczelny Sąd Administracyjny oddalił skargę kasacyjną Rady Miasta Lublin i utrzymał w mocy wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Lublinie z dnia 18 listopada 2008 r. (sygn. akt III SA/Lu 309/08), w którym sąd ten uznał, że żaden przepis rangi ustawowej nie upoważnia rady gminy do przyznawania studentom uczelni wyższych stypendiów z budżetu gminy, a przepis art. 18 ust. 2 pkt 14 a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym ma wyłącznie charakter kompetencyjny. Tym samym Naczelny Sąd Administracyjny wskazał na poważną lukę prawną w ustawie z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym, która w istotny sposób narusza prawa studentów. Problemem, jaki ujawniła powyższa sprawa jest brak przepisu prawa materialnego upoważniającego organy samorządu gminnego do wspierania i wynagradzania uzdolnionych studentów ze środków pochodzących z budżetu gminy. Wobec powyższego Rzecznik zwrócił się z prośbą o rozważenie możliwości przygotowania projektu stosownej nowelizacji ustawy o szkolnictwie wyższym, mającej na celu upoważnienie jednostki samorządu terytorialnego do fundowania stypendiów studenckich ze środków własnych.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego (03.08.2009 r.) poinformował, że w Sejmie trwają zaawansowane prace legislacyjne nad poselskim projektem ustawy o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym (druk nr 1938), zawierającym m. in. regulacje upoważniające organy jednostek samorządu terytorialnego do udzielania studentom oraz doktorantom pomocy materialnej ze środków własnych. Rada Ministrów, w stanowisku przyjętym wobec powyższego projektu ustawy, pozytywnie zaopiniowała proponowane w tym zakresie rozwiązania.

40. Ministra Infrastruktury (RPO-600925-VI/08) z dnia 21 lipca 2009 r. - w sprawie osób niepełnosprawnych przystępujących do egzaminów na prawo jazdy.

W nawiązaniu do wcześniejszej korespondencji w przedmiotowej sprawie, Rzecznik wskazał wątpliwości dotyczące zgodności obowiązującego w omawianym zakresie stanu prawnego ze standardami konstytucyjnymi. W świetle § 19 pkt 3 lit. b rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 27 października 2005 r. w sprawie szkolenia, egzaminowania i uzyskiwania uprawnień przez kierujących pojazdami, instruktorów i egzaminatorów, obowiązek zapewnienia stosownego pojazdu przeznaczonego do przeprowadzenia egzaminów spoczywa na osobach niepełnosprawnych. Powyższe rozporządzenie zostało wydane na podstawie upoważnień ustawowych zawartych w art. 115 ust. 1 pkt 1-4 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym.

Upoważnienia zawierały umocowanie dla organu wydającego rozporządzenie do określenia w jego treści wymagań w stosunku do podmiotów prowadzących szkolenie oraz egzaminy państwowe w zakresie pojazdów przeznaczonych do egzaminowania. Wymagania te są adresowane do podmiotów prowadzących szkolenia i egzaminy, a nie do osób szkolących się i następnie egzaminowanych. Również upoważnienie do określenia warunków i trybu szkolenia i egzaminowania osób ubiegających się o

uprawnienia do kierowania pojazdami silnikowymi nie uprawniało organu wykonującego to upoważnienie do określenia w rozporządzeniu obowiązku zapewnienia przez osoby niepełnosprawne pojazdów przeznaczonych do przeprowadzenia egzaminu. Prowadzi to do wniosku, że w istocie treść § 19 pkt 3 lit. b rozporządzenia wykracza poza granice upoważnień ustawowych zawartych w art. 115 ust. 1 pkt 1-4 ustawy - Prawo o ruchu drogowym. Omawiany przepis rozporządzenia w konsekwencji jest także niezgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji. Rzecznik zwrócił się o rozważenie możliwości podjęcia prac nad zmianą krytykowanego stanu prawnego.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Infrastruktury (09.09.2009 r.) poinformował, że odpowiedź na wystąpienie zostanie udzielona po uzyskaniu opinii Pełnomocnika rządu ds. osób niepełnosprawnych na temat obowiązującego systemu uzyskiwania uprawnień do kierowania pojazdami oraz uwag przedstawionych przez Rzecznika.

41. Ministra Edukacji Narodowej (RPO-614994-VII/09) z dnia 22 lipca 2009 r.
- w sprawie przygotowania informatora dla wychowanków młodzieżowych ośrodków wychowawczych i młodzieżowych ośrodków socjoterapii.

W związku z pełnieniem przez Rzecznika Praw Obywatelskich zadań Krajowego Mechanizmu Prewencji, pracownicy Biura Rzecznika przeprowadzają systematyczne wizytacje młodzieżowych ośrodków wychowawczych i młodzieżowych ośrodków socjoterapii. W trakcie wykonywania tych czynności dostrzeżono, iż wychowankowie umieszczeni w tych placówkach wykazują się słabą znajomością swoich praw i obowiązków. Ponadto znikoma jest również wiedza nieletnich o instytucjach, do których mogą się zwrócić o pomoc w przypadku łamania ich praw. W celu poprawienia sytuacji w tym zakresie zasadne jest przygotowanie informatora dla wychowanków, w którym zaprezentowane zostaną informacje dotyczące sytuacji prawnej nieletniego umieszczonego w tego typu placówce, jego praw i obowiązków oraz instytucji, do których może się zwrócić o pomoc w sytuacji, gdy jego prawa są łamane. Wskazane jest również, by został on rozpowszechniony we wszystkich placówkach. Rzecznik zwrócił się z prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie możliwości przygotowania proponowanego informatora przez resort edukacji narodowej.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej (10.08.2009 r.) poinformował, że resort edukacji planował wydanie w przyszłym roku informatora dla wychowanków młodzieżowych ośrodków wychowawczych i młodzieżowych ośrodków socjoterapii, zawierającego dane na temat sytuacji prawnej nieletniego umieszczonego w tego typu placówce, praw i obowiązków oraz instytucji udzielających pomocy w przypadku łamania praw nieletnich. Wstępne prace nad określeniem zakresu tematycznego zostały już podjęte. W związku z wystąpieniem Rzecznika, prace te zostaną przyspieszone. Informator zostanie przekazany do wszystkich młodzieżowych ośrodków wychowawczych i młodzieżowych ośrodków socjoterapii.

42. Ministra Sprawiedliwości (RPO-603898-VII/08) z dnia 22 lipca 2009 r. - w sprawie przygotowania informatora dla wychowanków schronisk dla nieletnich i zakładów poprawczych.

W związku z pełnieniem przez Rzecznika Praw Obywatelskich zadań Krajowego Mechanizmu Prewencji, pracownicy Biura Rzecznika przeprowadzają systematyczne wizytacje schronisk dla nieletnich i zakładów poprawczych. W trakcie wykonywania tych czynności dostrzeżono, iż wychowankowie umieszczeni w tych placówkach wykazują się słabą znajomością swoich praw i obowiązków. Znikoma jest również wiedza nieletnich o instytucjach, do których mogą się zwrócić o pomoc w przypadku łamania ich praw. W celu poprawienia sytuacji w tym zakresie, zasadne jest przygotowanie informatora dla wychowanków, w którym zaprezentowane zostaną informacje dotyczące sytuacji prawnej nieletniego umieszczonego w tego typu placówce, jego praw i obowiązków oraz instytucji, do których może się zwrócić o pomoc w sytuacji, gdy jego prawa są łamane. Wskazane jest również, by został on rozpowszechniony we wszystkich placówkach. Rzecznik zwrócił się z prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie możliwości przygotowania proponowanego informatora przez resort sprawiedliwości.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (20.08.2009 r.) podzielając pogląd o potrzebie zapewnienia szerokiego dostępu wychowanków zakładów dla nieletnich do informacji o przysługujących im prawach i obowiązkach oraz instytucjach, do których mogą się zwrócić o pomoc w przypadku łamania ich praw, poinformował, że Ministerstwo Sprawiedliwości planuje opracować standardowy wzór informacji o prawach i obowiązkach nieletnich na potrzeby wszystkich zakładów dla nieletnich, aby wyeliminować zdarzające się w praktyce różnice między placówkami w przedstawieniu katalogu praw i obowiązków i sposobie ich interpretacji. Jednocześnie zostanie określony sposób rozpowszechniania tej informacji wśród nieletnich, mający na względzie potrzebę zapewnienia do niej stałego dostępu. Sposób wykorzystania wzoru informacji o prawach i obowiązkach będzie na bieżąco kontrolowany w drodze czynności nadzorczych.

43. Ministra Edukacji Narodowej (RPO-563617-X/07) z dnia 22 lipca 2009 r. - w sprawie dyskryminowania kandydatów do Nauczycielskich Kolegiów Języków Obcych.

Rzecznik skierował w dniu 23 sierpnia 2007 r. do ówczesnego Ministra Edukacji Narodowej wystąpienie, którego przedmiotem była możliwość dyskryminowania kandydatów do Nauczycielskich Kolegiów Języków Obcych. Aplikujący na słuchaczy kolegiów zobowiązani są bowiem do przedkładania „Zaświadczenia lekarskiego o przydatności fizycznej do zawodu nauczycielskiego dla kandydatów do Nauczycielskiego Kolegium Języków Obcych”. Wśród przeciwwskazań do uznania danej osoby za predysponowaną do zawodu nauczycielskiego wskazano m.in. „widoczne zmiany chorobowe skóry, zwłaszcza części odkrytych” oraz „zniekształcenia lub zeszpecenia powodujące odrażający wygląd”. Rzecznik wskazał

ponadto, iż owa praktyka, nieznajdująca podstawy w obowiązującym prawie - wzór „zaświadczenia” nie został bowiem wprowadzony aktem prawa powszechnie obowiązującego (ustawą lub rozporządzeniem) - budzi poważne zastrzeżenia natury konstytucyjnej.

Pismem z dnia 3 stycznia 2008 r. Podsekretarz Stanu w MEN podzielił pogląd Rzecznika i zobowiązał się, iż Ministerstwo Edukacji Narodowej skieruje do dyrektorów kolegiów nauczycielskich i nauczycielskich kolegiów języków obcych pismo zawierające stosowne wyjaśnienia w sprawie poprawnego dokumentowania zaświadczeniem lekarskim przydatności do zawodu nauczycielskiego. Wskazał równocześnie, iż w jego ocenie sytuacja ta nie wymaga podejmowania dodatkowych działań legislacyjnych. Z ustaleń poczynionych przez pracowników Biura Rzecznika wynika jednak, iż zasygnalizowana dyskryminacja nadal ma miejsce w niektórych kolegiach nauczycielskich. Wobec powyższego Rzecznik ponownie zwrócił się o podjęcie stosownych działań legislacyjnych.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej (18.08.2009 r.) poinformowała, że w dniu 18 sierpnia 2009 r. skierowała do dyrektorów kolegiów wystąpienie zawierające wyjaśnienia w sprawie poprawnego dokumentowania zaświadczeniem lekarskim przydatności do zawodu nauczycielskiego. Sytuacja opisana w wystąpieniu Rzecznika nie wymaga podejmowania działań legislacyjnych. Niezgodne z prawem oświadczenia wykorzystało bowiem jedynie kilka spośród 108 funkcjonujących kolegiów. Rekrutacja w pozostałych kolegiach przeprowadzana jest na podstawie dokumentów wydawanych zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 15 września 1997 r. w sprawie badań lekarskich kandydatów do szkół ponadpodstawowych lub wyższych, uczniów tych szkół oraz studentów i uczestników studiów doktoranckich, którzy w trakcie praktycznej nauki zawodu lub studiów są narażeni na działanie czynników szkodliwych, uciążliwych lub niebezpiecznych dla zdrowia, oraz sposobu dokumentowania tych badań.

44. Ministra Spraw Zagranicznych (RPO-491365-I/04) z dnia 23 lipca 2009 r. - w sprawie uregulowania kwestii związanych z załatwianiem spraw przed konsulami RP poza granicami kraju.

Od dnia 7 grudnia 2004 r. Rzecznik prowadzi korespondencję z Ministrem Spraw Zagranicznych, w której wskazuję na potrzebę wydania rozporządzenia wymienionego w art. 31 ust. 1 ustawy z dnia 13 lutego 1984 r. o funkcjach konsułów Rzeczypospolitej Polskiej, w miejsce obowiązującego dotychczas zarządzenia Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 4 listopada 1985 r. w sprawie szczegółowego postępowania przed konsulem. W ostatnio otrzymanej odpowiedzi (pismo z dnia 18 listopada 2008 r.) Rzecznik uzyskał zapewnienie o osobistym zaangażowaniu Ministra Spraw Zagranicznych w sprawę kompleksowego uregulowania kwestii związanych z załatwianiem spraw przed konsulami Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami kraju. Z uwagi jednak na dość długi okres oczekiwania na informację o skierowaniu projektu

ustawy o zmianie ustawy o funkcjach konsułów RP do uzgodnień międzyresortowych, Rzecznik zwrócił się o poinformowanie o stanie prac nad tym projektem oraz nad wydaniem wspomnianego rozporządzenia.

45. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-611204-III/09) z dnia 23 lipca 2009 r. - w sprawie ubezpieczenia społecznego rolników.

Do Rzecznika wpływają skargi obywateli dotyczące zmian w ustawie z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, wprowadzonych niedawno na podstawie art. 33 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych.

Z kierowanych do Rzecznika skarg nie wynika, aby nowe rozwiązania spełniały oczekiwania rolników. Przede wszystkim podnoszona jest kwestia ograniczenia w stosunku do osób urodzonych po 1948 r. dostępności do emerytur rolniczych w sytuacji nieprzepracowania w rolnictwie 25 lat (emerytura zwykła) lub 30 lat (emerytura wcześniejsza). Druga grupa skarg pochodzi od osób, które w najbliższych latach zamierzały skorzystać z wcześniejszych emerytur rolniczych z racji osiągnięcia wieku 60 lat (w przypadku mężczyzn). Jeżeli nie mogą wykazać się 30-letnim okresem ubezpieczenia rolniczego, to zmuszeni będą pracować do osiągnięcia wieku 65 lat. Wreszcie w skargach podnoszony jest problem braku odpowiedniego okresu przejściowego, umożliwiającego zainteresowanym dostosowanie swojej sytuacji życiowej do zmienionego stanu prawnego.

Ustawa o emeryturach kapitałowych została ogłoszona w dniu 24 grudnia 2008 r., a weszła w życie z dniem 8 stycznia 2009 r. Wielu rolników, którzy złożyli wnioski o emerytury po dniu 8 stycznia 2009 r., z uwagi na brak wymaganego stażu rolniczego otrzymało decyzje odmowne, choć wcześniej ustalali w organach rentowych, że spełniają warunki do emerytury. Niektórzy wyzbyli się już gospodarstw rolnych, gdyż jest to jeden z warunków nabywania prawa do wcześniejszej emerytury, a zatem utracili dotychczasowe miejsca pracy oraz podstawę do objęcia systemem rolniczego ubezpieczenia społecznego. Rzecznik zwrócił się o przedstawienie stanowiska w sprawie.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (24.08.2009 r.) poinformował, że uzasadnienie Ministra Rolnictwa dla konieczności zmian zasad nabywania emerytury rolniczej dla osób urodzonych po 1948 roku uważa za trafne. Rozwiązanie przyjęte w art. 20 i 21 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników w brzmieniu nadanym w art. 33 ustawy dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych realizuje zasadniczy cel reformy ubezpieczeń społecznych w Polsce, bowiem zachęca do wydłużenia aktywności zawodowej osób starszych i opłacania składek emerytalnych - co w przyszłości wpłynie na wysokość świadczeń.

Przyjęte dla urodzonych po 1948 roku tzw. „dwuzawodowców” zasady wymierzania świadczeń emerytalnych są w gruncie rzeczy korzystniejsze niż rozwiązania przyjęte dla osób urodzonych przed 1949 rokiem. Jednocześnie, z uwagi na fakt, że nowe zasady łączenia okresów ubezpieczenia i opłacania składek w powszechnym i rolnym systemie ubezpieczenia społecznego budzą kontrowersje,

Minister Pracy i Polityki Społecznej zobowiąże swojego przedstawiciela, aby wniósł ten problem w celu szczegółowej analizy w trakcie prac Międzyresortowego Zespołu do spraw Reformy Systemu Ubezpieczenia Społecznego Rolników.

46. Ministra Edukacji Narodowej (RPO-601293-I/08) z dnia 23 lipca 2009 r. - w sprawie zasad regulujących postępowanie dyscyplinarne wobec nauczycieli.

Rzecznik otrzymuje w ostatnim czasie skargi dotyczące zasad regulujących postępowanie dyscyplinarne wobec nauczycieli. Jedną z podstawowych gwarancji, jakie ustawodawca winien zapewnić uczestnikom postępowania dyscyplinarnego jest niewątpliwie zasada instancyjności procesu decyzyjnego oraz prawo dostępu do sądu. Gwarancje te wynikają bezpośrednio z treści art. 45 ust. 1 oraz art. 78 Konstytucji. Analiza przepisów ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela oraz rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 stycznia 1998 r. w sprawie komisji dyscyplinarnych dla nauczycieli i trybu postępowania wskazuje, że standardy te nie zostały w sposób należyty dochowane w postępowaniu dyscyplinarnym prowadzonym wobec nauczycieli.

Normodawca, regulując kształt postępowania dyscyplinarnego, nie wprowadził dla jego uczestników, na etapie postępowania przed rzecznikiem dyscyplinarnym, środka odwoławczego od pierwszoinstancyjnego orzeczenia tego rzecznika, a także nie przewidział sądowej kontroli takiego orzeczenia. Przyjęty model postępowania dyscyplinarnego przewiduje wprowadzenie instytucję zatwierdzenia wniosków i postanowień rzecznika dyscyplinarnego przez organ, który powołał rzecznik w sprawie (§ 15 ust. 1 rozporządzenia), jednak charakter tej instytucji budzi liczne wątpliwości i w praktyce nie gwarantuje uczestnikom postępowania właściwej ochrony ich konstytucyjnych wolności i praw. Rzecznik zwrócił się o rozważenie możliwości zmiany przywołanego na wstępie rozporządzenia w zakresie, w jakim pozbawia uczestników postępowania dyscyplinarnego możliwości wzruszenia postanowienia rzecznika dyscyplinarnego o umorzeniu postępowania wyjaśniającego.

Minister Edukacji Narodowej (19.08.2009 r.) poinformowała, że po analizie argumentów podniesionych w wystąpieniu Rzecznika, Ministerstwo Edukacji Narodowej podjęło prace zmierzające do oceny możliwości wprowadzenia przepisów dających stronom postępowania dyscyplinarnego nauczycieli uprawnienie do wzruszenia postanowienia rzecznika dyscyplinarnego o umorzeniu postępowania wyjaśniającego.

47. Ministra Sprawiedliwości (RPO-603295-I/08) z dnia 23 lipca 2009 r. - w sprawie wysokości opłaty rocznej za aplikację radcowską.

W piśmie z dnia 19 grudnia 2008 r. Rzecznik podniósł kwestię konieczności rozważenia możliwości zmiany wysokości opłaty rocznej za aplikację radcowską. Zwrócił m.in. uwagę na wzrost minimalnego wynagrodzenia za pracę, z którym powiązana jest wysokość tej opłaty oraz na nieuzasadnione zróżnicowanie wysokości opłaty rocznej za aplikację adwokacką i radcowską. W piśmie z dnia 16 kwietnia 2009

r. Rzecznik został poinformowany, że Ministerstwo skierowało do uzgodnień wewnątrzresortowych projekt rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie w sprawie wysokości opłaty rocznej za aplikację radcowską. Opłata ta miałaby zostać ustalona na poziomie 3,5 - krotności minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalonego na podstawie przepisów ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę.

Do Biura Rzecznika wpłynęły kolejne liczne skargi aplikantów radcowskich, którzy wskazują, iż na skutek podniesienia w 2009 r. minimalnego wynagrodzenia za pracę do wysokości 1276 zł, opłata roczna w 2009 r. będzie niewiele mniejsza od analogicznej opłaty w 2008 r. (4466 zł w stosunku do 4504 zł). W 2007 r. opłata roczna wynosiła jedynie 3744 zł. Takie rozwiązanie spowoduje wymierny wzrost obciążeń po stronie aplikantów, nieuzasadniony wzrostem kosztów związanych z organizacją aplikacji. W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się z prośbą o informację na temat aktualnego stanu prac nad projektem rozporządzenia zmieniającego wysokość opłaty za aplikację radcowską.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (06.08.2009 r.) poinformował, że rozporządzenie zmieniające rozporządzenie w sprawie wysokości opłaty rocznej za aplikację radcowską zostało podpisane przez Ministra Sprawiedliwości 5 sierpnia 2009 r. i w tym samym dniu skierowane do Rządowego Centrum Legislacji w celu ogłoszenia w Dzienniku Ustaw. Przedmiotowa regulacja zakłada obniżenie opłaty rocznej za aplikację radcowską do trzypółkrotności minimalnego wynagrodzenia za pracę. Powyższe umożliwi uiszczanie niższych opłat rocznych (zamiast 5104 zł opłata wyniesie 4466 zł) przez aplikantów radcowskich rozpoczynających rok szkoleniowy zarówno 1 października 2009 r. jak i 1 stycznia 2010 r. Biorąc pod uwagę fakt, iż rozporządzenie wchodzi w życie w terminie 14 dni od dnia jego ogłoszenia, należy oczekiwać, iż zacznie ono obowiązywać jeszcze w sierpniu 2009 r.

48. Ministra Sprawiedliwości (RPO-604053-II/08) z dnia 24 lipca 2009 r. - w sprawie niespójności regulacji prawnych, które penalizują zachowanie przejawiające się w udaremnianiu lub utrudnianiu czynności kontrolnych, podejmowanych przez uprawnione organy.

W trakcie badania sprawy indywidualnej wyłonił się problem o charakterze generalnym, polegający na niespójności regulacji prawnych, które penalizują zachowanie przejawiające się w udaremnianiu lub utrudnianiu czynności kontrolnych, podejmowanych przez uprawnione organy. W odniesieniu do niektórych organów (np. Państwowej Inspekcji Ochrony Środowiska, Państwowej Inspekcji Pracy, Służby Celnej, inspekcji farmaceutycznej, organów kontroli skarbowej lub podatkowej) zachowanie takie stanowi przestępstwo. W przypadku innych (np. Najwyższej Izby Kontroli, Państwowej Inspekcji Handlowej, Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Państwowej Inspekcji Sanitarnej) ustawodawca zdecydował o uznaniu takiego działania za wykroczenie. Są także instytucje, takie jak: Centralne Biuro

Antykorupcyjne, Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych oraz Rzecznik Praw Obywatelskich, w stosunku do których uchylanie się od kontroli nie jest zagrożone żadną sankcją. Z analizy aktów normatywnych wynika ponadto, iż przepisy uznające uchylanie się od kontroli za przestępstwo znajdują się w różnych ustawach - Kodeksie karnym, Kodeksie karnym skarbowym, a także w ustawach regulujących działania poszczególnych służb kontrolnych.

Przede wszystkim niezrozumiałe wydaje się uznanie za przestępstwo lub wykroczenie czynów polegających na udaremnianiu lub uchylaniu się od czynności o charakterze kontrolnym wykonywanych przez jedne organy, z jednoczesnym nieuznaniem za naruszenie prawa takich samych zachowań w stosunku do innych organów. Ponadto, za godzące w sferę pewności prawa, a zatem i w prawa oraz wolności obywatelskie należy uznać rozproszenie przepisów nakładających sankcję karną za omawianą kategorię zachowań w różnych ustawach. Wskazane byłoby zatem takie znowelizowanie art. 225 Kodeksu karnego, aby ujednotcił on kwestię odpowiedzialności karnej za czyny polegające na udaremnianiu lub utrudnianiu wykonania czynności służbowych przez osoby lub organy do tego uprawnione. Zasadnym wydaje się również, aby prawnokarnej ochronie podlegały także czynności kontrolne wykonywane przez pracowników Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych oraz Rzecznika Praw Obywatelskich. Rzecznik zwrócił się z prośbą o przeanalizowanie przedstawionego problemu i rozważenie podjęcia działań legislacyjnych mających na celu wyeliminowanie stwierdzonych nieprawidłowości.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (28.09.2009 r.) poinformował, że każdy przypadek udaremniania lub utrudniania kontroli powinien być rozważany odrębnie, z uwzględnieniem szeregu czynników wpływających na jego społeczną szkodliwość oraz na zasadność kryminalizacji takich zachowań. Ewentualna unifikacja przepisów w tym zakresie powinna zostać dokonana w kompleksowym akcie prawnym, przewidującym odmienne rodzaje kontroli, różnicującym tryby ich prowadzenia i zakres uprawnień organów kontrolnych, i stosownie do tego penalizującym zachowania polegające na utrudnieniu lub udaremnianiu czynności tych organów. Jednakże przygotowanie projektu takiego aktu prawnego nie leży w zakresie działania Ministra Sprawiedliwości określonym w art. 24 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej.

49. Ministra Zdrowia (RPO-624580-X/09) z dnia 24 lipca 2009 r. - w sprawie wysokości opłaty za państwowy egzamin specjalizacyjny diagnostyków laboratoryjnych.

Rzecznik otrzymuje listy, w których diagności laboratoryjni podnoszą zastrzeżenia do obowiązującej od dnia 1 czerwca 2009 r. wysokości opłaty za państwowy egzamin specjalizacyjny diagnostów laboratoryjnych. Zdaniem skarżących, ustalona opłata w wysokości 700 zł jest zbyt wysoka, nieadekwatna do kosztów egzaminu oraz niewspółmierna do opłat wnoszonych za egzamin farmaceutów i lekarzy. Powyższa

opłata została wprowadzona zarządzeniem Nr 4/2009 Dyrektora Centrum Egzaminów Medycznych z dnia 20 maja 2009 r. w sprawie ustalenia stawek opłat za państwowy egzamin specjalizacyjny w dziedzinach mających zastosowanie w ochronie zdrowia oraz diagnostów laboratoryjnych. W kontekście uwag zgłaszanych przez diagnostów laboratoryjnych należy podnieść, że zarówno § 24 ust. 2 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 16 kwietnia 2004 r. w sprawie specjalizacji i uzyskiwania tytułu specjalisty przez diagnostów laboratoryjnych, jak i art. 30a ust. 6 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o diagnostyce laboratoryjnej zakładają, że wysokość opłaty powinna uwzględniać wydatki związane z przeprowadzeniem i obsługą administracyjną egzaminu państwowego i nie może przewyższać planowanych kosztów związanych z przeprowadzeniem egzaminu. W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się z prośbą o przedstawienie stanowiska w omawianej sprawie.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (24.08.2009 r.) poinformował, że podwyższenie wysokości opłaty za PESDL zostało podyktowane koniecznością pokrycia kosztów egzaminu ze środków wpłacanych przez zdających. Z dokonanej przez Centrum Egzaminów Medycznych analizy, w oparciu o dane pochodzące z poprzednio przeprowadzanych sesji egzaminacyjnych wynikało bowiem, iż opłata wnoszona przez diagnostów laboratoryjnych na dotychczasowym poziomie była znacząco za niska w porównaniu do kosztów PESDL. Kwestia zmniejszenia kosztów przeprowadzania PESDL będzie omawiana na spotkaniu, które odbędzie się w Ministerstwie Zdrowia we wrześniu 2009 r., z udziałem m.in. przedstawicieli Centrum Egzaminów Medycznych.

50. Komendanta Głównego Policji (RPO-620144-I/09) z dnia 24 lipca 2009 r. - w sprawie standardów zachowania funkcjonariuszy Policji wobec osób transpłciowych.

Rzecznik zasygnalizował problem dotyczący standardów zachowania funkcjonariuszy Policji wobec osób transpłciowych, podnoszony zarówno na organizowanych przez Rzecznika cyklicznych spotkaniach z działaczami organizacji LGBT, jak również we wpływających do Biura Rzecznika skargach indywidualnych. Warte rozważenia byłoby zorganizowanie na terenie całego kraju szkoleń dla funkcjonariuszy, które uwzględniałyby problemy osób transpłciowych oraz opracowanie ogólnych wytycznych postępowania w stosunku do osób transpłciowych w zakresie charakterystycznych dla nich problemów. Pomocne w tym zakresie mogą być wyspecjalizowane organizacje pozarządowe, które podczas odbywanych spotkań z Rzecznikiem poświęconych przestrzeganiu praw osób LGBT oferowały pomoc w realizowaniu podobnych inicjatyw. Rzecznik zwrócił się o poinformowanie o działaniach podjętych w tej sprawie.

Komendant Główny Policji (26.08.2009 r.) poinformował, że na poziomie szkolenia centralnego tematyka z zakresu tolerancji i przeciwdziałania dyskryminacji znajduje się w programie szkolenia podstawowego policjantów w ramach szeroko rozumianej problematyki etyki zawodowej, praw człowieka i działań

antydiskryminacyjnych. Ponadto realizowany jest program Biura Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka (ODIHR) OBWE w zakresie szkoleń funkcjonariuszy porządku prawnego w zakresie rozpoznawania i skutecznego ścigania sprawców przestępstw z nienawiści. Powołany przez Komendanta Głównego Policji Zespół programowy opracował projekt programu kursu specjalistycznego dla policjantów w tym zakresie, będący obecnie w fazie procedury wdrożeniowej.

W ramach współpracy Pełnomocnika KGP ds. Ochrony Praw Człowieka z przedstawicielami Kampanii Przeciwko Homofobii, Policja zgłosiła swój akces do udziału w projekcie „Safe and out” mającym na celu podniesienie wśród policjantów świadomości na temat specyfiki środowiska LGBT. Jednym z założeń projektu jest wypracowanie odpowiednich wytycznych dotyczących zasad postępowania Policji w stosunku do osób LGBT przy uwzględnieniu charakterystycznych dla nich problemów.

51. Ministra Infrastruktury i Dyrektora Generalnego Poczty Polskiej (RPO-584580-I/08) z dnia 27 lipca 2009 r. - w sprawie usprawnienia poboru i egzekucji opłat abonamentowych.

Rzecznik podejmował liczne działania polegające na wskazywaniu wadliwych legislacyjnie rozwiązań powodujących, że funkcjonowanie w Polsce opłaty abonamentowej nie było i nie jest nadal efektywne. Wyrazem tych działań był - oczekujący na rozpoznanie - wniosek do Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 lipca 2008 r. o stwierdzenie niezgodności art. 7 ustawy z dnia 21 kwietnia 2005 r. o opłatach abonamentowych z art. 1, art. 2 oraz art. 84 w związku z art. 217 Konstytucji RP (sygn. akt K 24/08). Rzecznik występował również do Prezydenta RP z prośbą o rozważenie zawetowania albo wystąpienia do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie prewencyjnej kontroli norm ustawy z dnia 24 czerwca 2009 r. o zadaniach publicznych w dziedzinie usług medialnych. Dnia 22 lipca 2009 r. w Biurze Rzecznika odbyło się natomiast spotkanie tzw. okrągłego stołu w sprawie sytuacji mediów publicznych w Polsce.

Na podstawie ustawy o opłatach abonamentowych, Poczcie Polskiej, jako operatorowi publicznemu, zostało powierzone bardzo istotne zadanie w postaci kontroli wykonywania obowiązku rejestracji odbiorników radiofonicznych i telewizyjnych oraz obowiązku uiszczania opłaty abonamentowej. W związku z tym, Rzecznik zwrócił się do Dyrektora Generalnego Poczty Polskiej z prośbą o wskazanie działań, jakie ostatnio podjęła Poczta Polska w celu usprawnienia poboru i egzekucji opłat abonamentowych na gruncie ustawy z dnia 21 kwietnia 2005 r. o opłatach abonamentowych.

Ponadto na podstawie powyższej ustawy, minister właściwy do spraw łączności sprawuje nadzór nad wykonywaniem kontroli obowiązku rejestracji odbiorników radiofonicznych i telewizyjnych oraz obowiązku uiszczania opłaty abonamentowej. Rzecznik zwrócił się do Ministra Infrastruktury z prośbą o wskazanie działań

nadzorczych podjętych w stosunku do Poczty Polskiej, jako operatora publicznego, któremu ustawodawca powierzył wykonywanie istotnych czynności kontrolnych.

Dyrektor Generalny Poczty Polskiej (03.08.2009 r.) poinformował, że od 2006 r. Poczta Polska prowadzi z Ministerstwem Finansów korespondencję w sprawie możliwości egzekucji ustawowego obowiązku uiszczania opłat abonamentowych. Ministerstwo Finansów negatywnie oceniło możliwość dochodzenia należności z tytułu opłat abonamentowych w trybie egzekucji administracyjnej, podając jako przyczynę niewystarczające przepisy ustawy o opłatach abonamentowych w tym zakresie. Stanowisko Ministerstwa Finansów uniemożliwia podejmowanie efektywnych działań przez Poczta Polską.

W ramach możliwości prawnych Poczta Polska prowadzi stałe działania związane z poprawą ściągłości za abonament rtv, wysyłając pisma do abonentów nieregulujących swoich zobowiązań, w celu zawiadomienia o aktualnym stanie zadłużenia i skłonienia do zapłaty. W 2008 r. Poczta Polska wysłała ok. 3 500 000 zawiadomień o zaległościach do abonentów, a w pierwszej połowie 2009 r. ponad 2 100 000, co przyczynia się do regulowania powstałego zadłużenia przez część abonentów. Obecnie Poczta Polska jest w fazie wysyłania pism o obowiązku rejestracji odbiorników rtv do firm, które nie posiadają zarejestrowanych odbiorników rtv, a następnie przeprowadzenia kontroli rejestracji tych odbiorników. Dalsze zwiększenie wpływów za abonament rtv uzależnione jest od terminu zmian przepisów prawa dotyczących uruchamiania trybu egzekucyjnego w administracji oraz odpowiednich zmian w ustawie z dnia 21 kwietnia 2005 r. o opłatach abonamentowych.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Infrastruktury (05.08.2009 r.) poinformował, że ustawa z dnia 21 kwietnia 2005 r. o opłatach abonamentowych regulująca sprawy związane z obowiązkiem rejestracji odbiorników rtv i pobierania opłat abonamentowych za ich używanie pozostaje w gestii Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Minister właściwy ds. łączności jest jedynie wykonawcą postanowień tej ustawy zawartych w art. 6 ust. 4 i art. 7 ust. 2, 7 i 10 i z tych obowiązków wywiązuje się.

W odpowiedzi poinformowano również o trudnościach Poczty Polskiej w realizacji obowiązku prowadzenia kontroli rejestracji odbiorników rtv i egzekwowaniu zaległych opłat abonamentu rtv. Minister właściwy ds. łączności trzykrotnie informował Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w latach 2006-2007 o potrzebie dokonania nowelizacji ustawy o opłatach abonamentowych w celu wyeliminowania z obecnego stanu prawnego utrudnień w egzekwowaniu przez Poczta Polską zaległych opłat abonamentowych i opłat karnych za nieregistrowanie odbiorników rtv. Kolejne wystąpienie w tej sprawie Minister Infrastruktury skierował w dniu 31 lipca 2009 r. Mimo wymienionych trudności, Poczta Polska dokłada wszelkich starań, aby obowiązki swoje wypełniać jak najlepiej, czego dowodem jest wprowadzona ostatnio zmiana systemu rejestracji i pobierania opłat abonamentowych.

52. Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (RPO-624121-I/09) z dnia 27 lipca 2009 r. - w sprawie złożenia zawiadomienia o utracie dowodu osobistego.

Rzecznik zwrócił uwagę na następujący problem. Przepis art. 42 ust. 1 ustawy z dnia 10 kwietnia 1974 r. o ewidencji ludności i dowodach osobistych stanowi, iż osoba, która utraciła dowód osobisty, jest obowiązana niezwłocznie zawiadomić o tym najbliższy organ gminy lub właściwą ze względu na miejsce pobytu polską placówkę konsularną. Organy te wydają zaświadczenie o utracie dowodu osobistego oraz powiadamiają organ, który wydał dowód osobisty, w celu unieważnienia dokumentu.

Zgodnie z § 24 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 lutego 2009 r. w sprawie wzoru dowodu osobistego oraz trybu postępowania w sprawach wydawania dowodów osobistych, ich unieważniania, wymiany, zwrotu lub utraty, zawiadomienie o utracie dowodu osobistego, o którym mowa w art. 42 ust. 1 ustawy, wymaga osobistego stawiennictwa osoby, która utraciła dowód osobisty, a w przypadku małoletnich lub osób ubezwłasnowolnionych - odpowiednio rodzica albo opiekuna lub kuratora ustanowionego przez sąd, w urzędzie obsługującym organ gminy lub urządzenie konsularnym.

Z kolei § 24 ust. 3 tego rozporządzenia stanowi, iż w przypadku niemożności osobistego stawiennictwa osoby, która utraciła dowód osobisty z powodu choroby, niepełnosprawności lub innej niedającej się pokonać przeszkody, zawiadomienia może dokonać pełnomocnik, po okazaniu pełnomocnictwa udzielonego na piśmie. O ile wymóg osobistego stawiennictwa w urzędzie gminy nie powinien być nadmiernie kłopotliwy, o tyle w przypadku konieczności dokonania osobistego zgłoszenia utraty dowodu w urzędzie konsularnym budzi on poważne wątpliwości. Rzecznik zwrócił się z prośbą o rozważenie wystąpienia z inicjatywą zmiany przepisów w omawianym zakresie.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (26.08.2009 r.) poinformował, że ze względu na konsekwencje złożenia zawiadomienia o utracie dowodu osobistego w postaci unieważnienia dokumentu, regulacja przewidziana w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 6 lutego 2009 r. w sprawie wzoru dowodu osobistego oraz trybu postępowania w sprawach wydawania dowodów osobistych, ich unieważniania, wymiany, zwrotu lub utraty, zmniejsza prawdopodobieństwo dokonywania zgłoszeń przez osoby nieuprawnione i ma na celu ochronę interesów obywateli. Jednocześnie zapewniono, że kwestie poruszone w wystąpieniu Rzecznika zostaną rozważone w pracach nad projektem nowej ustawy o dowodach osobistych.

53. Ministra Finansów (RPO-599677-VI/08) z dnia 27 lipca 2009 r. - w sprawie opodatkowania nieodpłatnych świadczeń uzyskiwanych przez lekarzy i pielęgniarki uczestniczących w szkoleniach z zakresu opieki paliatywnej organizowanych przez Warszawskie Hospicjum dla Dzieci.

Rzecznik ponowił wniosek zawarty w wystąpieniu z dnia 22 listopada 2008 r. o podjęcie przez Ministra Finansów inicjatywy ustawodawczej mającej za przedmiot

zwolnienie od podatku dochodowego od osób fizycznych przychodu - w postaci nieodpłatnego świadczenia - osiąganego przez lekarzy i pielęgniarki uczestniczących w bezpłatnych formach kształcenia w dziedzinie opieki paliatywnej. W wystąpieniu Rzecznik podkreślił, że lekarze i pielęgniarki są zobowiązani ustawowo do ciągłego doskonalenia zawodowego, które jest niezbędne do wykonywania zawodu. W przypadku medycyny paliatywnej jest szczególnie istotne, aby każdy lekarz i pielęgniarka niezależnie od specjalizacji posiadali umiejętności niesienia ulgi w bólu i innym cierpieniu fizycznym oraz potrafili udzielić psychologicznego wsparcia. Takie kwalifikacje można zdobywać m. in. na kursach i szkoleniach dotyczących opieki i medycyny paliatywnej organizowanych przez różne podmioty. Ze względu na doniosłe znaczenie rozwoju opieki paliatywnej należy wspierać osoby sprawujące tę opiekę - zarówno personel medyczny, jak i wolontariuszy w zdobywaniu wiedzy w tej dziedzinie.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów (11.08.2009 r.) poinformował, że Ministerstwo Finansów dostrzega potrzebę wprowadzenia kompleksowych rozwiązań dotyczących szkoleń dla lekarzy, pielęgniarek i innych grup zawodowych uczestniczących w opiece paliatywnej i hospicyjnej. Proponowane rozwiązanie może doprowadzić do zróżnicowania sytuacji podatkowej podatników uzyskujących nieodpłatne świadczenia w omawianym zakresie. W obecnym stanie prawnym, jak i wobec braku danych pozwalających na przygotowanie oceny skutków regulacji nie jest możliwe podjęcie ostatecznej decyzji co do rozpoczęcia prac legislacyjnych zmierzających do wprowadzenia zwolnienia przedmiotowego. Jednocześnie poinformował, iż skierował w tej sprawie wystąpienie do Ministerstwa Zdrowia, co pozwoli na podjęcie ostatecznej decyzji w zakresie przygotowania stosownych rozwiązań prawnych.

54. Ministra Sprawiedliwości (RPO-625176-I/09) z dnia 31 lipca 2009 r. - w sprawie wysokości opłaty egzaminacyjnej za udział w egzaminie konkursowym na aplikację ogólną.

W ostatnim czasie do Rzecznika zwróciły się osoby zamierzające przystąpić do egzaminu na aplikację ogólną, podnosząc problem związany z wprowadzeniem opłaty za ten egzamin. Zgodnie z art. 21 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, przed przystąpieniem do konkursu kandydat uiszcza opłatę za udział w konkursie, stanowiącą dochód budżetu państwa. Wysokość opłaty określonej w rozporządzeniu przez Ministra Sprawiedliwości, nie może być wyższa niż równowartość 50 % minimalnego wynagrodzenia za pracę, o którym mowa w ustawie z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę. W wykonaniu upoważnienia z art. 21 ust. 2 tej ustawy, Minister Sprawiedliwości wydał w dniu 6 maja 2009 r. rozporządzenie w sprawie wysokości opłaty egzaminacyjnej za udział w egzaminie konkursowym na aplikację ogólną, w którym określił wysokość tej opłaty na maksymalnym poziomie.

Rzecznik podkreślił, że w historii polskiego sądownictwa i prokuratury nie zdarzyło się jeszcze, aby możliwość ubiegania się o miejsce na aplikacji sądowej czy prokuratorskiej uzależniona była od uiszczenia jakiegokolwiek opłaty. Zastrzeżenia do wprowadzenia opłat wносиła Krajowa Rada Sądownictwa, która uznała, iż opłata powinna być niższa i mogłaby wynosić 30 % minimalnego wynagrodzenia, tj. ok. 383 zł. W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się z prośbą o rozważenie podjęcia inicjatywy ustawodawczej mającej na celu zmianę, bądź uchylenie art. 21 ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury oraz zmianę, bądź uchylenie rozporządzenia z dnia 6 maja 2009 r. w sprawie wysokości opłaty egzaminacyjnej za udział w egzaminie konkursowym na aplikację ogólną. Mając na względzie rezygnację z przedmiotowej opłaty lub określenie jej na niższym poziomie, w związku z uiszczeniem przez kandydatów na aplikantów opłat za udział w tegorocznym egzaminie, poprosił również o rozważenie możliwości zwrotu tych opłat lub ich części.

55. Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (RPO-548554-I/07) z dnia 31 lipca 2009 r. – w sprawie aktualnego stanu prac nad regulacjami dotyczącymi dostępu do informacji publicznej.

Rzecznik, nawiązując do wcześniejszej korespondencji w przedmiotowej sprawie, zwrócił się z prośbą o przedstawienie informacji o aktualnym stanie prac nad regulacjami dotyczącymi dostępu do informacji publicznej oraz przyjętym w tym zakresie harmonogramie działań. Zaniepokojenie Rzecznika wzbudziły przytoczone w odpowiedzi statystyki NIK z 2006 r. wskazujące, że spośród 80 000 zobowiązanych, podmiotowe strony Biuletynu Informacji Publicznej na stronie głównej BIP zarejestrowało jedynie 9 706 podmiotów, a aktywnych pozostaje jedynie około 2 000. Wydaje się zasadnym postawienie pytania, czy i w jaki sposób egzekwowany jest obecnie obowiązek prowadzenia Biuletynów Informacji Publicznej. Ponadto Rzecznik zwrócił się o poinformowanie o wynikach prac analitycznych dotyczących kwestii aplikacji do tworzenia stron BIP. Zgodnie z dyspozycją art. 9 ust. 4 pkt 3 ustawy o dostępie do informacji publicznej minister właściwy do spraw informatyzacji (tj. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji) udostępnia nieodpłatnie przykładowe oprogramowanie służące do tworzenia stron w BIP lub kody źródłowe tego oprogramowania. Przepis ten wszedł w życie 21 lipca 2005 r. i dotychczas nie został wykonany. Mając na względzie przytoczone wyżej dane, tym bardziej oczekiwane jest przyspieszenie prac nad stosownymi narzędziami pomocniczymi.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (31.08.2009 r.) poinformował o pracach nad projektowaną ustawą o ponownym wykorzystaniu informacji publicznej. Niezależnie od powyższego nadal trwają prace analityczne nad zmianą ustawy o dostępie do informacji publicznej, których celem jest stworzenie kompleksowego systemu wykorzystania informacji publicznej. Ze względu na fakt, że informacja publiczna jest jednym z filarów demokracji, zostały uruchomione konsultacje społeczne na Portalu Interoperacyjności pod nazwą

„Modelowe Funkcjonowanie BIP”. W odpowiedzi poinformowano ponadto o podjętych w MSWiA pracach nad przygotowaniem aplikacji do tworzenia stron podmiotowych BIP dla podmiotów zobowiązanych do publikowania informacji publicznych.

56. Komendanta Głównego Policji oraz Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców (RPO-625506-I/09) z dnia 31 lipca 2009 r. – w sprawie trudności osób nie władających językiem polskim w porozumiewaniu się z funkcjonariuszami Policji oraz pracownikami Urzędu do Spraw Cudzoziemców.

Ze skarg kierowanych przez studentów kształcących się na jednej z warszawskich uczelni, Rzecznik powziął wiadomość na temat trudności osób nie władających językiem polskim w porozumiewaniu się z funkcjonariuszami Policji. Skarżący sygnalizują, że próby złożenia przez nich na Policji zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa są często bezskuteczne lub niezwykle utrudnione z uwagi na nieznajomość przez funkcjonariuszy języka angielskiego. Również formularze zgłoszenia zawiadomienia o przestępstwie sformułowane są tylko w języku polskim, przez co osoby nie władające tym językiem nie są w stanie wypełnić ich bez pomocy tłumacza. Tylko w języku polskim obsługiwana jest policyjna linia telefoniczna.

W myśl art. 204 § 1 pkt 2 k.p.k. należy wezwać tłumacza, jeżeli zachodzi potrzeba przesłuchania osoby nie władającej językiem polskim. Zgodnie z § 2 tego przepisu, należy również wezwać tłumacza, jeżeli zachodzi potrzeba przełożenia na język polski pisma sporządzonego w języku obcym lub odwrotnie. Z praktyki wiadomo jednak, iż wezwanie tłumacza nie zawsze jest w danym momencie możliwe. Studenci sygnalizowali również problemy osób nie władających językiem polskim w kontaktach z Urzędem do Spraw Cudzoziemców, wskazując na niewystarczającą liczbę pracowników posługujących się językiem angielskim, konieczność wypełnienia dokumentów występujących tylko w polskiej wersji językowej, czy trudności z odnalezieniem angielskiej wersji strony internetowej. Rzecznik zwrócił się o zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie.

Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców (11.08.2009 r.) poinformował, że w zakresie swoich uprawnień Urząd do Spraw Cudzoziemców rozpatruje wnioski o nadanie statusu uchodźcy oraz odwołania od decyzji wojewodów wydanych w sprawach legalizacji pobytu cudzoziemców w Polsce. Interesantami zgłaszającymi się do Urzędu są obywatele 125 państw świata i bezpieczeństwa, posługujący się wieloma językami. W celu zapewnienia odpowiedniej jakości pracy, urzędnicy Urzędu do Spraw Cudzoziemców rekrutowani są spośród osób posługujących się biegle wieloma językami, w tym językiem angielskim. Wszystkie istotne informacje zostały przetłumaczone na języki, którymi najczęściej posługują się zgłaszający do Urzędu, w tym język angielski. Strona internetowa Urzędu opracowana została w trzech wersjach językowych: polskiej, angielskiej i rosyjskiej, których wyboru można dokonać klikając na flagę odpowiedniego kraju, umieszczoną w prawym górnym rogu strony startowej. W przypadku planowanych rozmów w językach egzotycznych, każdorazowo

zatrudniani są tłumacze. Dokumenty sporządzone w tych językach kierowane są do profesjonalnych biur tłumaczeń.

Zastępca Komendanta Głównego Policji (14.08.2009 r.) wyjaśnił, że przyjęcie zawiadomienia o przestępstwie lub przesłuchanie w charakterze świadka osoby niewładającej językiem polskim, na każdym etapie postępowania karnego wymaga wezwania tłumacza. Osoba niewładająca językiem polskim, która zawiadamia o przestępstwie, pokrzywdzony lub świadek składający zeznania w toczącym się postępowaniu karnym, nie ma obowiązku wypełniania jakichkolwiek dokumentów. W przypadku przyjmowania zawiadomienia o przestępstwie od osoby niewładającej językiem polskim, wręczane jest jej, w języku dla niej zrozumiałym „Pouczenie pokrzywdzonego o podstawowych uprawnieniach i obowiązkach”, a w przypadku podejrzanego niewładającego językiem polskim, otrzymuje on „Pouczenie podejrzanego o podstawowych uprawnieniach i obowiązkach”. Pouczenia stron postępowania w dwunastu językach dostępne są również poprzez stronę internetową Policji. Ponadto Zastępca Komendanta Głównego Policji poinformował, że w okresie od 1 czerwca do 30 września 2009 r. można korzystać z bezpłatnej infolinii turystycznej, gdzie odebrane połączenie od obcokrajowca jest przekierowywane do dyżurujących osób, które porozumiewają się w językach obcych, w tym angielskim, niemieckim i rosyjskim. Każda osoba telefonująca w razie konieczności otrzymuje pełną informację o służbach ratunkowych oraz numery telefonów alarmowych.

57. Prezesa Rady Ministrów (RPO-625677-VI/09) z dnia 3 sierpnia 2009 r. – w sprawie rozważenia możliwości wystąpienia z inicjatywą legislacyjną rządu dotyczącą powstania w Polsce systemu obowiązkowych ubezpieczeń od skutków klęsk żywiołowych.

Rzecznik zwrócił się o rozważenie możliwości wystąpienia z inicjatywą legislacyjną rządu dotyczącą powstania w Polsce systemu obowiązkowych ubezpieczeń od skutków klęsk żywiołowych. W latach 2007 – 2008 na działania związane z usuwaniem skutków klęsk żywiołowych wydatkowano znaczne kwoty zarówno z budżetu państwa, jak i z budżetów samorządowych. Nie policzone są jeszcze potrzeby w tym zakresie w roku 2009, ale jest niemal pewne, że koszty będą wyższe niż w poprzednich latach. Obecnie stosowany doraźny i bezzwrotny system pomocowy wydaje się być coraz mniej efektywny, mimo dużych wysiłków rządu, aby nikogo z poszkodowanych nie pozostawić bez wsparcia. Przedstawiciele Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wizytując w tym roku tereny popowodziowe doszli do jednoznacznego wniosku - potrzebne są rozwiązania długofalowe, skutecznie zabezpieczające interesy obywateli w obliczu nieuchronnych przecież klęsk żywiołowych. W wielu krajach europejskich, m.in. w Szwajcarii, Francji czy Belgii, zastosowano przymusowe ubezpieczenia od następstw działania żywiołów. Umożliwia to państwu skoncentrowanie uwagi na zapobieganiu klęskom żywiołowym, np. rozbudowaniu systemu monitoringu i zarządzania ryzykiem.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (27.08.2009 r.) w odpowiedzi na wystąpienie skierowane do Prezesa Rady Ministrów, poinformował, że w dniu 10 września 2008 r. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji przewodniczył spotkaniu poświęconemu budowie w Polsce kompleksowego systemu zapobiegania i przeciwdziałania skutkom klęsk żywiołowych. Podczas spotkania zapadła decyzja o powołaniu Zespołu roboczego ds. wprowadzenia w kraju powszechnego systemu ubezpieczeń od skutków klęsk żywiołowych. W pracach ww. Zespołu udział biorą przedstawiciele administracji rządowej (Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Rządowego Centrum Bezpieczeństwa), Polskiej Izby Ubezpieczeń oraz Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej. Ponadto, akces do udziału w pracach zespołu zgłosił Rzecznik Ubezpieczonych. Dotychczas Zespół roboczy przeanalizował dane dotyczące zmian klimatu w Polsce, określił dane dotyczące przedmiotu ubezpieczenia, tj. liczby budynków mieszkalnych w podziale na obiekty w mieście i na wsi oraz formę własności, dokonał analizy strat w budynkach mieszkalnych spowodowanych przez ostatnie zdarzenia o charakterze klęsk żywiołowych, przeanalizował dane dotyczące pomocy państwa dla osób i rodzin, które poniosły straty w gospodarstwach domowych, dokonał analizy przepisów prawa krajowego oraz przepisów wspólnotowych dotyczących pomocy państwa w zakresie ubezpieczeń od skutków klęsk żywiołowych. Zespół przygotował również „Przegląd systemów ubezpieczenia ryzyka katastroficznych w wybranych krajach Unii Europejskiej”.

58. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-623751-III/09) z dnia 7 sierpnia 2009 r. – w sprawie regulacji ustawowych dotyczących zmniejszania lub zawieszania świadczenia przedemerytalnego oraz zasad jego rozliczania.

W ostatnim okresie wzrosła liczba skarg kierowanych do Rzecznika, w których obywatele wyrażają swoje niezadowolenie z treści art. 5 i 6 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych w zakresie, w jakim przepisy te regulują zmniejszanie lub zawieszanie świadczenia przedemerytalnego (czy też zasiłku przedemerytalnego) oraz zasad jego rozliczania (tj. głównie niemożność zawieszenia wypłaty świadczenia w danym miesiącu). Skarżący kwestionują wysokość „dopuszczalnej kwoty przychodu” oraz „granicznej kwoty przychodu”, które według nich są za niskie. Ponadto część z nich zwraca uwagę na to, że jakiegokolwiek limity „ograniczające” zarobki świadczeniobiorców powinny zostać zlikwidowane, na wzór rozwiązań zawartych w ustawie z dnia 17 października 2008 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw, które to miały dotyczyć osób pobierających rentę z tytułu niezdolności do pracy, a nie weszły w życie w związku z ponownym nieuchwaleniem ustawy po wecie Prezydenta RP. Zdaniem skarżących, obowiązujące rozwiązania powodują wzrost pasywności zawodowej wśród beneficjentów oraz „zmuszają” do podejmowania nielegalnego zatrudnienia lub innej nielegalnej pracy zarobkowej.

Obecnie w Sejmie RP trwają prace nad poselskim projektem ustawy o zmianie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 1511). Jedną ze zmian proponowanych w powyższym projekcie jest uchylenie art. 5 i 6 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych. Najprawdopodobniej jednak projekt ten zostanie odrzucony w związku z negatywną opinią wyrażoną przez Komisję Polityki Społecznej i Rodziny Sejmu RP. Rzecznik zwrócił się z prośbą o przedstawienie stanowiska w powyższej sprawie.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (08.09.2009 r.) poinformowała, że osoby posiadające prawo do świadczenia przedemerytalnego, w przypadku podjęcia zatrudnienia, tego prawa nie tracą, najwyżej samo świadczenie jest okresowo zawieszane. Łączny dochód możliwy do osiągnięcia przez osobę pobierającą świadczenie przedemerytalne bez jego zawieszania wynosi do 2167 zł, a więc obowiązujące zasady trudno uznać za wyjątkowo restrykcyjne. Ponadto w ocenie Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej, celowe jest promowanie działań wspierających różne formy zatrudnienia osób powyżej 50-go roku życia - w tym pobierających świadczenie przedemerytalne - w pełnym wymiarze czasu pracy, a nie ułatwianie możliwości łączenia pobieranego świadczenia przedemerytalnego z uzyskiwaniem dochodu z tytułu wykonywanej pracy w częściowym wymiarze czasu pracy.

59. Ministra Gospodarki (RPO-582688-V/08) z dnia 10 sierpnia 2009 r. – w sprawie prac nad nowelizacją rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 2 lipca 2007 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń w obrocie energią elektryczną, w zakresie zasad odpowiedzialności odbiorcy paliw lub energii z tytułu nielegalnego poboru tych mediów.

W nawiązaniu do wcześniejszej korespondencji dotyczącej zasad odpowiedzialności odbiorcy paliw lub energii z tytułu nielegalnego poboru tych mediów, Rzecznik zwrócił się o poinformowanie, czy w Ministerstwie Gospodarki podjęte zostały zapowiadane prace nad nowelizacją rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 2 lipca 2007 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń w obrocie energią elektryczną w omawianym zakresie, a jeżeli tak, to na jakim etapie się znajdują. Ponadto Rzecznik prosi o wyjaśnienie, czy resort gospodarki rozważał wprowadzenie analogicznych uregulowań do aktów wykonawczych określających zasady rozliczeń z tytułu obrotu energią cieplną i paliwami gazowymi, a jeśli nie, to z jakiego powodu ograniczono się do kwestii związanych z nielegalnym poborem jedynie energii elektrycznej. Z wpływających do Biura Rzecznika skarg wynika bowiem, że problem odpowiedzialności odbiorcy za ingerencję w układ pomiarowo-rozliczeniowy dotyczy również, choć w nieco mniejszym stopniu, poboru energii cieplnej i paliw gazowych.

60. Ministra Skarbu Państwa (RPO-615014-IV/09) z dnia 10 sierpnia 2009 r. – w sprawie realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej.

Na tle jednej ze skarg przesłanych do Rzecznika wyłonił się problem związany z ujawnieniem w Systemie Informatycznym Rejestrów (SIR) danych osób, którym wojewoda potwierdził decyzją prawo do rekompensaty, zgodnie z treścią art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej, w przypadku, gdy osoby te lub ich poprzednicy prawni nabyli na własność lub w użytkowanie wieczyste nieruchomości Skarbu Państwa. Z wyjaśnień udzielonych Rzecznikowi przez Łódzki Urząd Wojewódzki wynika, iż mimo licznych prób rozwiązania powyższego problemu, do chwili obecnej nie istnieje możliwość wprowadzenia do właściwego rejestru danych osób posiadających decyzje potwierdzające prawo do rekompensaty, wydane na podstawie odrębnych przepisów, lecz zrealizowane tylko w części. Zaistniała sytuacja powoduje wydłużenie terminu przekazywania przez urzędy wojewódzkie kompletnych i prawidłowych danych osób uprawnionych do rejestru centralnego, a w szczególności przyczynia się do bezczynności właściwego wojewody jako organu wyłącznie legitymowanego do ujawnienia przedmiotowych danych w systemie SIR. Rzecznik zwrócił się z prośbą o podjęcie kroków umożliwiających realizację prawa do rekompensaty w odniesieniu do wskazanej kategorii podmiotów.

Minister Skarbu Państwa (14.09.2009 r.) zapewnił, że w sensie systemowym nie ma jakichkolwiek ograniczeń związanych z działaniem Systemu Informatycznego Rejestrów w zakresie wprowadzania do rejestrów wojewódzkich danych w sprawach, w których miała miejsce częściowa realizacja prawa do rekompensaty. Sprawa, o której mowa w wystąpieniu Rzecznika, nie została zrealizowana z powodu błędu popełnionego przy wprowadzaniu danych do rejestru wojewódzkiego, polegającego na wpisaniu niewłaściwej podstawy prawnej realizacji uprawnienia w formie rzeczowej. W dniu 1 września 2009 r. Łódzki Urząd Wojewódzki usunął nieprawidłowy wpis w rejestrze wojewódzkim, ponownie wprowadził dane i przekazał je do rejestru centralnego. Ministerstwo Skarbu Państwa dokonało sprawdzenia danych pod względem prawidłowości formalnej oraz kompletności i w przypadku braku zastrzeżeń prześle je do Banku Gospodarstwa Krajowego w celu realizacji wypłat rekompensat. W odpowiedzi poinformowano jednocześnie, że przed uruchomieniem Systemu Informatycznego Rejestrów pracownicy urzędów wojewódzkich zostali przeszkoleni w zakresie jego obsługi, a Ministerstwo Skarbu Państwa na bieżąco udziela wskazówek w zakresie wprowadzania danych.

61. Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego (RPO-522661-II/06) z dnia 10 sierpnia 2009 r. - w sprawie powództw regresowych.

We wcześniejszej korespondencji dotyczącej powództw regresowych na podstawie art. 557 § 1 i 2 k.p.k., Rzecznik został poinformowany, iż w wyniku konsultacji

przeprowadzonych w Ministerstwie Sprawiedliwości, Ministerstwie Finansów, Ministerstwie Skarbu Państwa, Krajowej Radzie Sądownictwa, Rządowym Centrum Legislacji i Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa nie doszło do ujednoczenia interpretacji oraz usunięcia trudności w praktycznym stosowaniu art. 557 § 1 i 2 k.p.k., a wręcz przeciwnie - nastąpiło dalsze zróżnicowanie stanowisk w odniesieniu do istotnych kwestii dotyczących roszczeń regresowych. W Biurze Postępowania Sądowego Prokuratury Krajowej miały zostać podjęte prace nad projektem nowelizacji przepisów regulujących kwestie związane z wprowadzeniem instytucji roszczenia regresowego przysługującego Skarbowi Państwa wobec osób, które swoim bezprawnym działaniem spowodowały niesłuszne skazanie, zastosowanie środka zabezpieczającego, niewątpliwe niesłuszne tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie. Projekt nowelizacji opracowany na podstawie założeń przygotowanych w Prokuraturze Krajowej miał zostać skierowany do uzgodnień wewnętrznych w I kwartale 2009 r. W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się z prośbą o poinformowanie o wynikach powyższych uzgodnień oraz ewentualnych dalszych działaniach i zamierzeniach w poruszonym zakresie.

62. Dyrektora Generalnego Służby Więziennej (RPO-602129-VII/08) z dnia 10 sierpnia 2009 r. – w sprawie stosowania kamer telewizji przemysłowej w jednostkach penitencjarnych.

Do Biura Rzecznika ponownie zaczęły napływać skargi od osób pozbawionych wolności, przebywających w zakładach karnych i aresztach śledczych, dotyczące stosowania kamer telewizji przemysłowej w jednostkach penitencjarnych. Rzecznik zwracał się w przedmiotowej sprawie dwukrotnie w 2008 r. do Dyrektora Generalnego Służby Więziennej oraz do Ministra Sprawiedliwości. Rzecznik podtrzymuje stanowisko zajęte w wystąpieniu RPO-566351-VII/07 z dnia 30 lipca 2008 r., że przyjęte rozwiązania nie mogą być uznane za gwarantujące poszanowanie godności ludzkiej osadzonego. Brak jest bowiem pewności odnośnie do ograniczenia dostępu do obrazu z kamery na monitorze oraz do jego zapisu na urządzeniu utrwalającym wyłącznie do osób uprawnionych, jak również zasad i kryteriów ustalania uprawnień poszczególnych osób do tego dostępu. Z obserwacji poczynionych w trakcie wizytacji jednostek penitencjarnych prowadzonych w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji wynika, iż w pomieszczeniach wyposażonych w monitory przebywa znacznie szersza grupa funkcjonariuszy niż osoby uprawnione do nadzorowania wykonywania czynności ochronnych. Rzecznik zwrócił się o podjęcie stosownych czynności, niezbędnych dla prawidłowego i praworządnego wykonywania kary pozbawienia wolności.

Dyrektor Generalny Służby Więziennej (08.09.2009 r.) poinformował, że w piśmie z dnia 20 sierpnia 2008 r. Zastępca Dyrektora Generalnego Służby Więziennej, uwzględniając sygnalizowane przez Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich spostrzeżenia o wzroście liczby skarg osób przebywających w zakładach karnych i aresztach śledczych, których przedmiotem jest stosowanie kamer telewizji

przemysłowej w pomieszczeniach, w których dokonuje się kontroli osobistej osadzonych, w łazniach i celach mieszkalnych, innych niż przeznaczone dla skazanych zakwalifikowanych do kategorii więźniów tzw. niebezpiecznych, zobowiązał Dyrektorów Okręgowych Służby Więziennej do przestrzegania w podległych jednostkach penitencjarnych zasad stosowania kamer telewizji przemysłowej zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Centralny Zarząd Służby Więziennej, dostrzegając potrzebę ustawowego uregulowania możliwości stosowania kamer telewizji przemysłowej dla zapewnienia bezpieczeństwa w zakładach karnych i aresztach śledczych już w toku prac legislacyjnych nad nowelizacją ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny wykonawczy, w piśmie z dnia 17 sierpnia 2008 r., do Dyrektora Departamentu Legislacyjno-Prawnego Ministerstwa Sprawiedliwości wnioskował o uzupełnienie treści delegacji zawartej w art. 249 ust. 3 pkt 4 o wyrazy „wykorzystanie kamer telewizji przemysłowej w obiektach i na terenie zakładów karnych i aresztów śledczych”. Ostateczny projekt zmian ustawy o zmianie ustawy - Kodeks karny wykonawczy został wypracowany przez kierownictwo Ministerstwa Sprawiedliwości i po pomyślnym zakończeniu procesu legislacyjnego podpisany w dniu 18 czerwca 2009 r.

63. Sekretarza Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (RPO-507916-VII/05) z dnia 10 sierpnia 2009 r. – w sprawie wyników prac Międzyresortowego Zespołu do Spraw Poprawy Skuteczności Wykonania Orzeczeń Sądowych.

W nawiązaniu do wcześniejszej korespondencji w sprawie wykonywania postanowień tymczasowych w sprawach nieletnich, funkcjonowania resocjalizacyjnych placówek oświatowych nowego typu oraz potrzeby usunięcia oczywistej niekonstytucyjności rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 26 lipca 2004 r. w sprawie szczegółowych zasad kierowania, przyjmowania, przenoszenia, zwalniania i pobytu nieletnich w młodzieżowym ośrodku wychowawczym oraz młodzieżowym ośrodku socjoterapii, Rzecznik zwrócił się z prośbą o przedstawienie rezultatów pracy Międzyresortowego Zespołu do Spraw Poprawy Skuteczności Wykonania Orzeczeń Sądowych. Jednocześnie poprosił o informację na temat wyników badań efektywności postępowań związanych z umieszczeniem nieletnich w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, w kontekście zgodności postępów resocjalizacji nieletniego z jego dalszym pobytom w środowisku placówki.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (24.08.2009 r.) poinformował, że prace nad zmianami uregulowań postępowania w sprawach nieletnich, prowadzone przez Międzyresortowy Zespół do Spraw Poprawy Skuteczności Wykonania Orzeczeń Sądowych, do chwili obecnej nie doprowadziły do zamierzonego skutku. Projekty te miały usprawnić umieszczanie nieletnich w placówkach tytułem środka tymczasowego. W założeniu system środków tymczasowych miał zostać wzbogacony o jednostki organizacyjne pozostające w

strukturze resortu pracy i polityki społecznej (Ochotnicze Hufce Pracy), które zgłosiły zainteresowanie tego rodzaju współpracą, jednak Minister Pracy i Polityki Społecznej sprzeciwił się włączeniu Hufców do systemu środków tymczasowych. W związku z zaawansowaniem prac nad zmianami, Minister Sprawiedliwości i Minister Edukacji Narodowej zamierzają wystąpić do Premiera o udzielenie wsparcia w tej kwestii.

Niezależnie od powyższego, Ministerstwo Sprawiedliwości prowadzi prace nad zmianami niezbędnymi z punktu widzenia realizacji celów wynikających z ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, zmierzającymi do zwiększenia poziomu sprawności postępowania i zapewnienia skuteczności procesu wychowawczego.

W odpowiedzi poinformowano jednocześnie, że wyniki badań efektywności postępowań, związanych z umieszczaniem nieletnich w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych w kontekście zgodności postępów resocjalizacji nieletniego z jego dalszym pobytem w środowisku placówki - po ich przeprowadzeniu przez Ministerstwo Sprawiedliwości - zostaną niezwłocznie udostępnione Rzecznikowi.

64. p.o. Prezesa Zarządu TVP S.A. (RPO-625152-I/09) z dnia 11 sierpnia 2009 r. – w sprawie rozpowszechniania programu TVP Polonia na obszarze Litwy.

Z doniesień prasowych („*Polonia na Litwie straci polską telewizję*” – „Dziennik” z dnia 18 lipca 2009 r.) wynika, że Telewizja Polska S.A. nie przedłuży kontraktu z operatorem, który za pomocą nadajników naziemnych rozpowszechnia na obszarze Litwy program TVP Polonia. Decyzja TVP może oznaczać, iż środowisko polonijne zamieszkujące terytorium Litwy zostanie pozbawione dostępu do kanału telewizyjnego umożliwiającego kontakt z ojczystym językiem i kulturą. W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się z prośbą o przedstawienie wyjaśnień co do motywów decyzji o nieprzedłużeniu umowy z operatorem, a także o informację, w jaki sposób polska telewizja publiczna ma zamiar realizować misję umacniania kulturowych więzi z krajem Polaków mieszkających na Litwie, a w szczególności wywiązać się z wynikającego z ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji obowiązku udostępniania programów edukacyjnych na użytek tamtejszych środowisk polonijnych.

65. Ministra Zdrowia (RPO-624133-X/09) z dnia 11 sierpnia 2009 r. – w sprawie publikowania w Internecie przez oddziały wojewódzkie NFZ list osób oczekujących na udzielenie świadczenia opieki zdrowotnej.

Zgodnie z art. 23 ust. 2 ustawy z 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, oddziały wojewódzkie NFZ publikują na swoich stronach internetowych, poza informacjami o liczbie osób oczekujących i średnim czasie oczekiwania na udzielenie poszczególnych świadczeń opieki zdrowotnej oraz o możliwości udzielenia świadczenia przez innych świadczeniodawców posiadających umowę o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej, także prowadzone przez poszczególnych świadczeniodawców listy oczekujących. Dzięki udostępnieniu świadczeniobiorcom tych danych, mają oni rozeznanie w swojej

sytuacji i w przypadku dłuższego czasu oczekiwania mogą zdecydować o skorzystaniu z usług innego świadczeniodawcy. Upublicznienie list sprzyja również sprawowaniu kontroli społecznej nad równym traktowaniem świadczeniobiorców.

Jednakże w niektórych przypadkach powszechny dostęp do list oczekujących może prowadzić do ujawnienia danych wrażliwych, a przez to przyczynić się do stygmatyzacji chorych - np. osób oczekujących na przyjęcie do zakładu psychiatrycznego. Wskazane byłoby więc znalezienie rozwiązania, które, przy zachowaniu dostępu do informacji świadczeniobiorców, chroniłoby także ich interesy. Rozwiązaniem takim może być np. praktyka stosowana przez niektóre instytucje administracji publicznej, na których stronach internetowych każdy interesant może sprawdzić stan rozpatrywania wyłącznie swojej sprawy. Dostęp do tych informacji zabezpieczony jest kodem, który otrzymuje tylko interesant. Rzecznik zwrócił się z prośbą o odniesienie się do opisanego problemu.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (18.08.2009 r.) wyjaśnił, iż powoływany w wystąpieniu Rzecznika art. 23 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych nie przewiduje publikowania na stronie internetowej oddziałów wojewódzkich NFZ danych, które umożliwiłyby identyfikację osób oczekujących. W związku z tym nie istnieje zagrożenie ujawnienia danych wrażliwych. Zgodnie z art. 23 ust. 2 wymienionej powyżej ustawy publikowane są informacje o prowadzonych przez poszczególnych świadczeniodawców listach oczekujących, a nie - jak wskazano w piśmie - pełne listy oczekujących. W związku z powyższym, propozycje zgłoszone przez Rzecznika nie mogą zostać uwzględnione.

66. Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (RPO-539767-IX/06) z dnia 11 sierpnia 2009 r. – w sprawie odszkodowań przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą w Policji.

Do Rzecznika zwrócił się funkcjonariusz kwestionujący zamieszczenie w ustawie z dnia 16 grudnia 1972 r. o odszkodowaniach przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą w Policji, progu ograniczenia procentowego trwałego uszczerbku na zdrowiu powstałego wskutek choroby określonej w wykazie chorób, z tytułu których przysługują odszkodowania, uwzględniające ich związek z pełnioną służbą. Problem ten Rzecznik przedstawił w wystąpieniu z dnia 13 października 2006 r. Ministrowi Sprawiedliwości, który w udzielonej odpowiedzi poinformował, iż rozwiązanie przyjęte przez ustawodawcę, w zakresie progu ograniczenia procentowego trwałego uszczerbku na zdrowiu, dla funkcjonariuszy objętych tą ustawą - nie jest właściwe. Również w ocenie Rzecznika przedstawione rozwiązanie jest niesprawiedliwe i może naruszać konstytucyjną zasadę równości. Z informacji uzyskanej od Ministra Sprawiedliwości wynikało, że były prowadzone prace legislacyjne nad projektem nowej ustawy o świadczeniach przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą w Policji, przygotowanym przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Niestety do chwili obecnej oczekiwane zmiany nie zostały wprowadzone. Rzecznik zwrócił się o przedstawienie stanowiska w sprawie i poinformowanie o stanie prac nad projektem nowej ustawy o świadczeniach przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą w Policji.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (11.09.2009 r.) poinformował, że projekt założeń do projektu ustawy o świadczeniach pieniężnych przysługujących w razie wypadków lub chorób pozostających w związku z pełnieniem służby w Policji, Państwowej Straży Pożarnej, Straży Granicznej oraz Biurze Ochrony Rządu zakłada, że prawo do jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku lub choroby pozostających w związku z pełnioną służbą przysługiwać będzie za każdy procent orzeczonego uszczerbku na zdrowiu. Zaproponowane rozwiązania mają na celu przyznanie funkcjonariuszom i członkom ich rodzin uprawnień tożsamyh z tymi, które przewidziane są w przepisach obowiązujących dla pracowników oraz żołnierzy znajdujących się w porównywalnej sytuacji. Projekt założeń został zgłoszony do Planu Pracy Rady Ministrów na IV kwartał 2009 roku.

67. Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego (RPO-594089-II/08) z dnia 12 sierpnia 2009 r. – w sprawie odpowiedzialności karnej podmiotów zbiorowych.

Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 5 maja 2009 r. (sygn. akt IV KK 427/08) oddalił kasację Rzecznika dotyczącą stosowania i wykładni art. 5 ustawy z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary, w odniesieniu do działań osób wymienionych w art. 3 pkt 1 ustawy. Zdaniem Sądu Najwyższego nowelizacja art. 5 ustawy z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary doprowadziła do trudnego do zaakceptowania ze względów aksjologicznych, pominięcia odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny popełnione przez osoby zarządzające nimi i przynoszące im korzyści. Jednak zmiana stanu prawnego w tym zakresie pozostaje w wyłącznej gestii ustawodawcy. W ocenie Rzecznika należy podzielić pogląd Sądu Najwyższego, iż nieodzowna jest nowelizacja omawianego przepisu, tak aby swoim zakresem obejmował również osoby wymienione w art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary. Nie można bowiem akceptować sytuacji, że odpowiedzialność karna podmiotów zbiorowych na skutek przyjętych rozwiązań prawnych będzie w istocie iluzoryczna. W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się o rozważenie wystąpienia ze stosowną inicjatywą ustawodawczą.

68. Komendanta Głównego Policji (RPO-620590-II/09) z dnia 12 sierpnia 2009 r. – w sprawie zapobiegania oraz zwalczania handlu tkankami i narządami oraz handlu płodami ludzkimi i dziećmi.

Rzecznik otrzymuje sygnały, że istnieje przekonanie, iż na terenie Polski nie ma możliwości przeszczepienia narządu, który się nie regeneruje (np. nerki) od płatnego dawcy, z udziałem pośrednika (handlarza ludźmi), bowiem operacja przeszczepienia może być przeprowadzona jedynie w szpitalu posiadającym zgodę Ministra Zdrowia. Nadto pobranie od żywego dawcy tkanek, które się nie regenerują, wymaga zgody sądu. W ocenie Rzecznika, możliwy jest jednak handel narządami z udziałem lub bez udziału pośrednika. Świadczą o tym liczne ogłoszenia w Internecie.

Poza problemem handlu tkankami i narządami, istotnym zagadnieniem jest handel dziećmi i płodami ludzkimi, który w świetle danych prezentowanych przez Policję do tej pory praktycznie nie istnieje, podczas gdy na stronach internetowych są zamieszczane liczne ogłoszenia osób podających się za kobiety chcące oddać dziecko do tzw. adopcji ze wskazaniem. Z informacji zawartych choćby na forach internetowych wynika, że niektóre ogłoszenia zamieszczają firmy, czy też osoby pośredniczące w transakcji handlu dzieckiem lub płodem ludzkim.

Rzecznik zwrócił się z prośbą o podanie informacji o działalności Policji w zakresie zapobiegania oraz zwalczania handlu tkankami i narządami ludzkimi oraz płodami ludzkimi i dziećmi. Poprosił też o podanie informacji o aktualnej skali zjawiska i mechanizmie działania sprawców. Rzecznika interesuje także, czy dzieci sprzedane pod pozorem adopcji, faktycznie trafiają do nowych rodzin, czy też są przedmiotem dalszej eksploatacji przez handlarzy ludźmi, a także, czy Policja otrzymuje sygnały o handlu dziećmi przez personel ośrodków adopcyjnych. W zainteresowaniu Rzecznika są również ewentualne problemy stojące na przeszkodzie w działaniu Policji w zakresie zapobiegania i ścigania handlu ludźmi.

Komendant Główny Policji (01.09.2009 r.) poinformował, że w Policyjnym Systemie Statystyki Przystępczości TEMIDA nie odnotowano dotychczas postępowań przygotowawczych o czyny wynikające z przepisów ustawy z dnia 1 lipca 2005 r. o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów. Wobec stanowiska Prokuratury Krajowej, obecnie nie wydaje się możliwym ściganie osób rozpowszechniających pojedyncze ogłoszenie o odpłatnym zbyciu, nabyciu lub pośredniczeniu w odpłatnym zbyciu lub nabyciu komórki, tkanki lub narządu w celu ich przeszczepienia. Niemniej uprawnioną wydaje się teza, że zamieszczanie tego typu ogłoszeń nie przekłada się na faktycznie dokonywane przeszczepy. Ponadto w dniu 18 czerwca 2009 r. uchwalona została ustawa o zmianie ustawy o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów oraz o zmianie ustawy - Przepisy wprowadzające Kodeks karny, penalizująca w art. 44 również działanie sprawcy w celu osiągnięcia korzyści osobistej. Odnosząc się do szeroko rozumianej problematyki zabiegów zapłodnienia in vitro poinformowano, iż ta dziedzina znajduje się poza właściwością rzeczową Policji.

69. Ministra Edukacji Narodowej (RPO-614994-VII/09) z dnia 12 sierpnia 2009 r. – w sprawie braku unormowań prawnych zapewniających nieletnim w czasie

pobytu w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i młodzieżowych ośrodkach socjoterapii codzienny dostęp do zajęć na świeżym powietrzu.

W trakcie wizytacji młodzieżowych ośrodków wychowawczych i młodzieżowych ośrodków socjoterapii, w związku z wykonywaniem przez Rzecznika zadań Krajowego Mechanizmu Prewencji, pracownicy Biura Rzecznika dostrzegli, iż istotnym problemem, wpływającym na sposób funkcjonowania tego typu placówek, jest brak unormowań prawnych, które gwarantowałyby nieletniemu codzienny dostęp do zajęć na świeżym powietrzu. Dostęp do świeżego powietrza powinien być prawem nieletniego, a nie tylko przywilejem, analogicznie jak ma to miejsce w przypadku osób dorosłych pozbawionych wolności. Rzecznik zwrócił się o zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie i rozważenie potrzeby podjęcia inicjatywy ustawodawczej, zmierzającej do właściwego uregulowania zasad i warunków zapewnienia nieletnim, w czasie pobytu w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, prawa do codziennych zajęć na świeżym powietrzu.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej (31.08.2009 r.) poinformował, że obowiązujące przepisy umożliwiają wychowankom udział w zajęciach na świeżym powietrzu. Dyrektorzy młodzieżowych ośrodków wychowawczych, oprócz opieki wychowawczo-resocjalizacyjnej, są obowiązani do zapewnienia wychowankom młodzieżowych ośrodków wychowawczych wszystkich zajęć wynikających z podstaw programowych kształcenia ogólnego oraz ramowych planów nauczania odpowiedniego typu szkoły, w tym również aktywności fizycznej na świeżym powietrzu. Jednym z przyjętych przez Ministra Edukacji Narodowej na rok szkolny 2009/2010 priorytetów nadzoru pedagogicznego będzie kontrola prawidłowości przyjmowania, przenoszenia, zwalniania oraz organizowania pobytu wychowanków w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i młodzieżowych ośrodkach socjoterapii. Wyniki prowadzonych przez kuratorów oświaty kontroli posłużą do projektowania dalszych działań zmierzających do poprawy efektywności pracy ww. placówek.

70. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-625341-III/09) z dnia 12 sierpnia 2009 r. – w sprawie braku uprawnienia ojca wychowującego dziecko porzucone przez matkę, do przejścia niewykorzystanej części urlopu macierzyńskiego.

W „Rzeczypospolitej” z dnia 23 lipca 2009 r. ukazał się artykuł zatytułowany „*Dyskryminacja samotnego ojca*”. Autor tego artykułu podkreśla, że ojciec dziecka, które zostało porzucone przez matkę wkrótce po porodzie, nie może przejąć niewykorzystanej części urlopu macierzyńskiego, by samemu zająć się potomkiem. Aktualna regulacja przyjęta w art. 180 § 7 Kodeksu pracy przewiduje prawo ojca wychowującego dziecko do niewykorzystanej przez matkę części urlopu jedynie w razie zgonu pracownicy w czasie urlopu macierzyńskiego. Z zawartej w artykule wypowiedzi Prezesa Stowarzyszenia Centrum Praw Ojca i Dziecka wynika, że państwo powinno ułatwić ojcom dzieci porzuconych przez matki opiekę nad

dzieckiem, między innymi poprzez możliwość przejścia urlopu macierzyńskiego po matce. Rzecznik zwrócił się o zajęcie stanowiska w przedmiotowej sprawie.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (16.09.2009 r.) wyjaśniła, że inaczej należy oceniać przypadki przejścia prawa do urlopu macierzyńskiego przez ojca dziecka w razie zgonu matki dziecka w czasie urlopu macierzyńskiego, a inaczej przypadki, gdy matka dziecka żyje, lecz z różnych przyczyn nie wypełnia obowiązków rodzicielskich związanych z opieką nad małym dzieckiem. Nawet w przypadku zachowań pracownicy, które w powszechnej ocenie mogą być uznane za naganne, nie ma podstaw do pozbawienia jej tzw. biologicznej części urlopu macierzyńskiego (8-tygodniowa część poporodowa urlopu). W świetle przepisu art. 29 ust. 4 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa uprawnionym do zasiłku macierzyńskiego jest nie tylko ubezpieczony pracownik - ojciec dziecka, ale także inny ubezpieczony członek najbliższej rodziny, jeżeli osoby te przerwą zatrudnienie w celu sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem w przypadku śmierci ubezpieczonej lub porzucenia przez nią dziecka. Jednocześnie Minister zapewniła, iż nadal będzie rozważać wszystkie aspekty przedstawionej sprawy, także w związku z trwającymi pracami parlamentarnymi nad projektem ustawy o zmianie ustawy - Kodeks pracy (druk nr 2223).

71. Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów (RPO-588414-III/08) z dnia 13 sierpnia 2009 r. – w sprawie określania wymagań kwalifikacyjnych oraz warunków płacy dla pracowników samorządowych zatrudnionych na podstawie umowy o pracę.

Do Rzecznika zwracają się przedstawiciele jednostek organizacyjnych, do których mają zastosowanie przepisy ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych. Przedmiotem tych wystąpień jest wątpliwość, czy z art. 39 powołanej ustawy wynika bezwzględny nakaz określenia wskazanych w nim wymagań kwalifikacyjnych oraz warunków płacy dla pracowników samorządowych zatrudnionych na podstawie umowy o pracę, wyłącznie w regulaminie wynagradzania, czy też dopuszczalne jest unormowanie tych kwestii w układzie zbiorowym pracy. Opinię w powyższej kwestii przedstawił Departament Prawny w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w piśmie z dnia 20 maja 2009 r., stwierdzając m.in., że brzmienie art. 39 ustawy o pracownikach samorządowych przesądziło bezpośrednio o konieczności wprowadzenia regulaminów wynagradzania przez wszystkich pracodawców niezależnie od funkcjonujących układów zbiorowych. Dotychczasowe układy zbiorowe – jak wynika z treści powyższego pisma - powinny zostać wypowiedziane w celu zaproponowania nowych warunków wynagradzania, z zastosowaniem art. 241 oraz 241¹³ Kodeksu pracy. Rzecznik nie znajduje uzasadnienia dla twierdzenia o konieczności wypowiedziania dotychczasowych układów zbiorowych pracy, którymi objęci są umowni pracownicy samorządowi, w celu zastosowania do nich regulaminów wynagradzania. Obowiązek taki nie wynika *expressis verbis* z przepisów ustawy o pracownikach samorządowych. W tej sytuacji decyzję w tym zakresie

powinny podejmować bezpośrednio strony, które układ zawarły. Rzecznik zwrócił się o przedstawienie stanowiska w sprawie.

Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów (28.08.2009 r.) przedstawił stanowisko zgodnie z którym, art. 39 ustawy o pracownikach samorządowych w sposób bezpośredni wskazuje na konieczność wydania przez pracodawcę samorządowego regulaminu wynagradzania. Przepis ten stanowi wyczerpującą regulację dotyczącą wynagradzania pracowników samorządowych. Takie bezpośrednie wskazanie nie powinno budzić wątpliwości, iż regulaminy wynagradzania są obligatoryjne, a zatem układy zbiorowe pracy funkcjonujące u pracodawcy samorządowego, tracą pierwszeństwo odnośnie uregulowania kwestii, o których mowa w art. 39 ust. 1 i 2 ww. ustawy. W ocenie Kancelarii Prezesa Rady Ministrów istotne jest, aby pracodawcy samorządowi wprowadzili regulacje związane z brzmieniem art. 39 tj. wprowadzili regulaminy wynagradzania. Inne kwestie, niż te wynikające z art. 39, mogą pozostać uregulowane w układach zbiorowych. W odpowiedzi poinformowano, że projekt ustawy o pracownikach samorządowych podlegał bardzo szerokim konsultacjom społecznym m.in. z Wojewodami i Marszałkami Województw, środowiskiem samorządowym, jak również reprezentatywnymi organizacjami związków zawodowych - NSZZ „Solidarność”, OPZZ oraz Forum Związków Zawodowych. Został rozpatrzony przez Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego oraz uzgodniony międzyresortowo. Na żadnym etapie prac problem układów zbiorowych nie był podnoszony.

72. Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów (RPO-621470-III/09) z dnia 13 sierpnia 2009 r. – w sprawie regulacji w ustawie z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych dotyczącej kwestii rekompensowania pracy w godzinach nadliczbowych.

W wyniku listów napływających od pracowników samorządowych, w których podnoszona jest kwestia niekorzystnego rekompensowania pracy w godzinach nadliczbowych, Rzecznik prowadził w tej sprawie korespondencję z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji. W wystąpieniu z dnia 9 lipca 2009 r. podkreślił potrzebę zbadania przepisu art. 42 ust. 4 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych z art. 4 pkt 2 Europejskiej Karty Społecznej, mocą którego umawiające się Strony zobowiązały się uznać prawo pracowników do zwiększonej stawki wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych (z zastrzeżeniem wyjątków w przypadkach szczególnych).

W odpowiedzi powołano się na opinię Departamentu Prawnego Kancelarii Prezesa Rady Ministrów i podkreślono, że „jakkolwiek uregulowanie z art. 42 ustawy o pracownikach samorządowych jest zasadą, jednakże nie można wykluczyć sytuacji, iż pracodawca w regulaminie wynagradzania, o którym mowa w art. 39 ustawy, wprowadzi regulację związaną z dodatkami za pracę w godzinach nadliczbowych określając poziom tych dodatków w dowolnej wysokości, w zależności od kondycji finansowej jednostki”.

W ocenie Rzecznika ustawa o pracownikach samorządowych powinna przewidywać, tak jak obecnie to czyni, możliwość wyboru przez pracownika formy rekompensaty za pracę w godzinach nadliczbowych pomiędzy wynagrodzeniem i czasem wolnym, ale bezwzględnie musi to być zarazem gwarancja zwiększonego wymiaru czasu wolnego. Ustawa nie musi natomiast przewidywać takiej rekompensaty w formie dodatku za pracę ponadwymiarową. W tym wypadku można podzielić pogląd, że to pracodawcy - w zależności od kondycji finansowej - będą mogli podejmować indywidualne decyzje o wprowadzeniu do regulaminu wynagradzania (układu zbiorowego pracy) dodatku za pracę w godzinach nadliczbowych, jako regulacji korzystniejszej od ustawowej. Tylko bowiem przyjęcie takiego rozwiązania spowoduje, że regulacja ustawowa związana z rekompensowaniem pracy w godzinach nadliczbowych będzie czyniła zadość wymaganiom art. 4 pkt 2 EKS. W świetle powyższego nie sposób zgodzić się z opinią Departamentu Prawnego KPRM. Rzecznik zwrócił się z prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie.

Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów (28.08.2009 r.) podkreślił, iż zgodnie z art. 42 ustawy o pracownikach samorządowych pracownikowi za pracę wykonywaną w godzinach nadliczbowych, według jego wyboru, przysługuje czas wolny lub wynagrodzenie oraz na mocy art. 39 ust. 2 pkt 2 - dodatek, jeżeli pracodawca tak postanowi w regulaminie wynagradzania. Odnosząc się do kwestii zwiększonego wymiaru czasu wolnego w stosunku do czasu przepracowanych godzin nadliczbowych, stwierdzono w odpowiedzi, że również przepisy Kodeksu pracy wprowadzają pewnego rodzaju ograniczenia w stosowaniu tej formy rekompensaty. Zwiększony wymiar przysługuje bowiem wyłącznie w sytuacji, gdy to pracodawca udziela pracownikowi czasu wolnego w zamian za czas przepracowany w godzinach nadliczbowych niejako wbrew woli pracownika. W sytuacji pracowników samorządowych sytuacja, że to pracodawca narzuca formę rekompensaty jest w praktyce w zasadzie niemożliwa. Ponadto art. 42 ustawy może zostać zakwalifikowany jako przypadek szczególny, o którym mowa w art. 4 pkt 2 Europejskiej Karty Społecznej. Nie można podzielić stanowiska, iż z brzmienia tego przepisu wynika bezwzględna gwarancja zwiększonego wymiaru czasu wolnego. Jednocześnie trudno mówić o bardziej lub mniej korzystnych uregulowaniach ustawy o pracownikach samorządowych, jako pragmatyki służbowej w porównaniu do Kodeksu pracy. Uregulowania te są po prostu inne, ale wydaje się, że równoważne z przepisami Kodeksu pracy, jeżeli chodzi o gwarantowanie praw pracownika do odpoczynku oraz rekompensaty za ponadwymiarową pracę. Ustawa o pracownikach samorządowych przewiduje regulacje z punktu widzenia pracownika bardziej elastyczne jeżeli chodzi o sferę stosunków pracy.

73. Ministra Sprawiedliwości (RPO-483054-II/04) z dnia 13 sierpnia 2009 r. - w sprawie braku możliwości zaskarżenia zarządzenia prezesa sądu w przedmiocie odmowy wyznaczenia obrońcy z urzędu.

W ocenie Rzecznika przyjęta w Kodeksie postępowania karnego zasada niezaskarżalności zarządzenia prezesa sądu w przedmiocie odmowy przyznania obrońcy z urzędu, budzi zasadnicze wątpliwości zwłaszcza z punktu widzenia art. 45 ust. 1 Konstytucji gwarantującego rzetelny proces sądowy oraz art. 78 Konstytucji podnoszącego do rangi prawa konstytucyjnego zaskarżalność decyzji i orzeczeń wydanych w pierwszej instancji.

W odpowiedzi na wystąpienie Rzecznika z dnia 22 listopada 2006 r. w przedmiotowej sprawie Minister Sprawiedliwości – Prokurator Generalny stwierdził, iż wątpliwości przedstawione przez Rzecznika należy uznać za uzasadnione i poinformował, że w dalszych pracach legislacyjnych nad projektem nowelizacji Kodeksu postępowania karnego zostanie rozważona odpowiednia zmiana obowiązujących w tym zakresie przepisów. Jednakże pismem Ministerstwa Sprawiedliwości z dnia 27 lipca 2009 r. Rzecznik został poinformowany, iż Zespół ekspertów, który w 2008 r. dokonywał przeglądu zagadnień z zakresu prawa karnego materialnego oraz procesowego wymagających zainicjowania działań legislacyjnych, nie wskazał wśród zagadnień wymagających pilnej nowelizacji art. 78 k.p.k. oraz art. 81 k.p.k. W tej sytuacji Rzecznik zwrócił się o zajęcie stanowiska wobec poruszonej kwestii.

74. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-608562-III/09) z dnia 14 sierpnia 2009 r. - w sprawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, regulujących emerytury górnicze.

Rzecznik przystąpił do analizy konstytucyjności przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, regulujących emerytury górnicze. Zdaniem Rzecznika, również w kontekście wypowiedzi Trybunału Konstytucyjnego dotyczących celów ustawodawcy leżących u podstaw reformy systemu emerytalnego, utrzymanie odrębnego systemu emerytalnego górników może budzić wątpliwości z punktu widzenia równego i sprawiedliwego dostępu do zabezpieczenia społecznego. Dotyczy to w szczególności korzystania przez górników z preferencyjnych zasad przechodzenia na emeryturę mimo ponoszenia takich samych ciężarów na koszty funkcjonowania systemu emerytalnego, jak pozostałe grupy ubezpieczonych objętych zreformowanym systemem powszechnym.

Rzecznikowi znane są okoliczności uchwalenia ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz ustawy - Karta Nauczyciela, oraz racje społeczne uzasadniające jej przyjęcie. Tym niemniej stan finansów publicznych oraz wydolność funduszu emerytalnego wynikająca z długoterminowej prognozy wpływów i wydatków wskazuje na potrzebę ponownej analizy możliwości utrzymania tej regulacji prawnej. Dotyczy to także systemu zaopatrzenia służb mundurowych oraz ubezpieczenia społecznego rolników, dotychczas nie objętych działaniami reformatorskimi. Rzecznik zwrócił się z prośbą

o przedstawienie stanowiska w tej sprawie, oraz informacji dotyczących kosztów utrzymania dotychczasowych regulacji systemu emerytalnego górników w warunkach kryzysu finansów publicznych i konieczności poszukiwania oszczędności w wydatkach, dotyczących także sfery socjalnej.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (28.09.2009 r.) wyjaśniła, że obecnie nie są podejmowane działania mające na celu zmianę istniejących regulacji.

75. Ministra Edukacji Narodowej (RPO-619180-VII/09) z dnia 17 sierpnia 2009 r. – w sprawie potrzeby uregulowania w przepisach prawa obowiązku udokumentowania stanu zdrowia nieletnich przygotowujących posiłki w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich, działając jako Krajowy Mechanizm Prewencji, dokonali wizytacji jednego z młodzieżowych ośrodków wychowawczych pod kątem ochrony osób pozbawionych wolności przed torturami oraz okrutnym, nieludzkim lub poniżającym traktowaniem albo karaniem. Z informacji udzielonej przez dyrektora ośrodka wynika, że wszyscy nieletni w ramach dyżurów wykonują prace na rzecz kuchni związane z przygotowaniem posiłków dla ponad 50 osób i mają bezpośredni kontakt z żywnością; nie posiadają jednak - określonych przepisami o chorobach zakaźnych i zakażeniach - orzeczeń lekarskich z badań do celów sanitarno-epidemiologicznych. W obecnym stanie prawnym brak jest przepisu określającego wprost, że wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych, którzy wykonują prace na rzecz kuchni i mają kontakt z żywnością, powinni posiadać stosowne orzeczenia lekarskie.

Praktyka w omawianej kwestii w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i młodzieżowych ośrodkach socjoterapii jest różnorodna. Placówki, które oferują nieletnim kursy zawodowe w zakresie drobnej gastronomii, czy przygotowania do zawodu kucharza, kierują wychowanków na badania, inne tego nie czynią, uznając, że przepisy nie nakładają takiego obowiązku.

Zdaniem Rzecznika istnieje potrzeba uregulowania przedmiotowej materii. Konstytucja RP ochronę praw dziecka zalicza do najważniejszych wartości przez nią chronionych, a w art. 68 Konstytucji gwarantuje prawo do ochrony zdrowia. Ponadto, Konwencja o prawach dziecka w art. 24 wymienia prawo do jak najwyższego poziomu zdrowia. Rzecznik zwrócił się z prośbą o podjęcie inicjatywy ustawodawczej służącej rozwiązaniu wskazanego problemu.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej (31.08.2009 r.) poinformował, że wychowankowie młodzieżowego ośrodka wychowawczego, wizytowanego przez przedstawicieli Rzecznika nabywają w trakcie zajęć wychowawczych m.in. umiejętności związane z nauką samoobsługi i samodzielności życiowej. Należałoby więc odróżnić kwestię przygotowywania posiłków przez wychowanków w ramach zajęć wychowawczych bądź przygotowania do pracy, od zatrudnienia w kuchni. W opinii Ministerstwa inicjatywa ustawodawcza w sprawie opisanej w wystąpieniu Rzecznika nie wydaje się konieczna. Obowiązujące przepisy

prawa regulują bowiem ochronę praw dziecka. Wzmocnić należy raczej kontrolę nad ich przestrzeganiem. Jednym z przyjętych do realizacji na rok szkolny 2009/2010 priorytetów sprawowanego nadzoru pedagogicznego jest zgodność przyjmowania, przenoszenia, zwalniania i pobytu wychowanków w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i młodzieżowych ośrodkach socjoterapii z przepisami prawa. Pozwoli to na wnikliwą analizę pracy tych placówek na terenie kraju. Jeżeli w wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzone zostaną nieprawidłowości w funkcjonowaniu młodzieżowych ośrodków wychowawczych i młodzieżowych ośrodków socjoterapii, MEN podejmie działania zmierzające do ich wyeliminowania.

76. Rzecznika Praw Dziecka (RPO-564842-I/07) z dnia 17 sierpnia 2009 r. - w sprawie konieczności zmian w przepisach prawnych w zakresie rejestracji i pochówku dzieci martwo urodzonych.

W związku z informacjami prasowymi dotyczącymi działań podjętych przez Rzecznika Praw Dziecka w sprawie dzieci martwo urodzonych, Rzecznik Praw Obywatelskich przekazał *Białą Księgę*, czyli *Raport o korespondencji i kontaktach między Rzecznikiem Praw Obywatelskich i Ministrem Zdrowia w sprawie przestrzegania praw obywateli do ochrony zdrowia w okresie od 14 lutego 2006 do 30 kwietnia 2009*, w której umieścił informacje o podjętych działaniach w tej sprawie. Już bowiem w 2007 r., w związku z napływającymi skargami rodziców, Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Ministerstwa Zdrowia wskazując na konieczność zmian w przepisach prawnych w zakresie rejestracji i dokonywania pochówku dzieci martwo urodzonych. W odpowiedzi wymienione wyżej ministerstwa podzieliły stanowisko Rzecznika i zgodziły się, iż konieczna jest pilna nowelizacja prawa w tej materii. Jednakże pomimo zapewnień, iż trwają prace zmierzające do opracowania propozycji zmian obowiązujących przepisów z zakresu rejestracji stanu cywilnego oraz dokumentacji medycznej i świadczeń społecznych, do dnia dzisiejszego postulowane przez Rzecznika zmiany ustawodawcze nie zostały przyjęte.

77. Ministra Sportu i Turystyki (RPO-609438-I/09) z dnia 17 sierpnia 2009 r. – w sprawie ochrony prawnej zawodniczek zachodzących w ciążę.

Zainteresowanie Rzecznika wzbudził artykuł prasowy z dnia 13 lutego 2009 r., który pojawił się na łamach „Gazety Wyborczej” pt. „*Raz, dwa, trzy... Rodzisz Ty*”. W artykule został poruszony problem traktowania kobiet w sporcie zawodowym, a w szczególności konieczności uprzedniego uzgodnienia przez zawodniczkę (sprawa dotyczyła sytuacji piłkarek ręcznych) z władzami klubu terminu jej zajścia w ciążę. Informacje przedstawione w artykule wzbudziły wątpliwości Rzecznika co do zgodności takich praktyk z prawem oraz zasadami współżycia społecznego. Z wyjaśnień nadesłanych przez Prezesa Związku Piłki Ręcznej w Polsce wynika, że kluby piłki ręcznej będące członkami ZPRP działają najczęściej w formie stowarzyszeń, a więc osób prawnych, które samodzielnie określają i realizują swoje

zadania statutowe. Nie ma podstaw prawnych upoważniających Zarząd ZPRP do ingerowania w treść stosunków cywilnoprawnych łączących władze klubu z ich zawodniczkami. Zdaniem Prezesa ZPRP, praktyki podobne do tych opisanych w artykule umożliwiają brak uregulowań prawnych dotyczących tak specyficznych umów, jakimi są kontrakty sportowe pomiędzy klubem a zawodnikiem. Rzecznik zwrócił się z prośbą o zajęcie stanowiska w przedstawionej kwestii, a w szczególności o rozważenie możliwości podjęcia działań mających na celu wprowadzenie odpowiednich zmian legislacyjnych.

78. Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia (RPO-623592-X/09) z dnia 18 sierpnia 2009 r. – w sprawie interpretacji przez NFZ obowiązujących przepisów w sprawie wydawania Europejskiej Karty Ubezpieczenia Zdrowotnego emerytom nadal pracującym.

W toku badania sprawy indywidualnej Rzecznik powziął wątpliwość co do interpretacji przez Narodowy Fundusz Zdrowia przepisów w sprawie wydawania Europejskiej Karty Ubezpieczenia Zdrowotnego emerytom nadal pracującym. Od emerytki, która ukończyła 60 lat i jest nadal zatrudniona, oddział wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia zażądał przedstawienia zaświadczenia Zakładu Ubezpieczeń Społecznych stwierdzającego, że emerytura zainteresowanej nie uległa zawieszeniu lub zmniejszeniu w związku z podjęciem przez nią pracy. Następnie oddział NFZ uznał, że podstawą ustalenia okresu ważności wydanej emerytce Europejskiej Karty Ubezpieczenia Zdrowotnego jest art. 34 ust. 2 rozporządzenia Rady (EWG) nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie. Stosownie do przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, osoby pobierające emeryturę podlegają obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego. Osoba pobierająca emeryturę ma zatem prawo do świadczeń zdrowotnych z tytułu objęcia tej osoby ubezpieczeniem zdrowotnym, a nie z powodu wykonywania dalszej pracy, która może być w każdym czasie zakończona. Ustalanie pracującym emerytom okresu ważności Europejskiej Karty Ubezpieczenia Zdrowotnego na podstawie art. 34 ust. 2 rozporządzenia Rady (EWG) nr 1408/71, tj. uznawanie emeryta za pracownika najemnego lub osobę prowadzącą działalność na własny rachunek, skutkuje przyznaniem emerytowi Karty na krótki okres (2 miesiące zamiast 5 lat) oraz wiąże się z dodatkowym obciążeniem, zarówno dla emerytów, jak i oddziałów Narodowego Funduszu Zdrowia.

Prezes Narodowego Funduszu Zdrowia (31.08.2009 r.) wyjaśnił, że jeżeli do oddziału wojewódzkiego NFZ zgłasza się z wnioskiem o wydanie karty EKUZ w celu turystycznym osoba ubezpieczona mająca tytuł ubezpieczeniowy: emeryt lub rencista, a która jednocześnie kontynuuje zatrudnienie w Polsce i ten tytuł nie uległ zawieszeniu na mocy przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z

Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, to należy takiej osobie wydać kartę na okres 5 lat. Poinformował jednocześnie, że oddziałom wojewódzkim Narodowego Funduszu Zdrowia zostały przekazane do realizacji stosowne wytyczne w powyższym zakresie.

79. Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego (RPO-578572-II/09) z dnia 19 sierpnia 2009 r. – w sprawie potrzeby wprowadzenia rozwiązań prawnych ułatwiających uzyskanie przez pokrzywdzonego popełnionym przez inną osobę przestępstwem świadczeń odszkodowawczych z tytułu obowiązkowego ubezpieczenia sprawcy szkody od odpowiedzialności cywilnej.

W kolejnym wystąpieniu dotyczącym kwestii trudności, jakie napotykają osoby pokrzywdzone w wypadkach komunikacyjnych w dochodzeniu roszczeń od ich sprawców, spowodowanych koniecznością długotrwałego oczekiwania na prawomocne rozstrzygnięcie sądu, Rzecznik nie podzielił argumentacji Ministra Sprawiedliwości przyjętej za podstawę odstąpienia od popierania nowelizacji Kodeksu postępowania karnego dotyczącego nowego Rozdziału 32a. Zważywszy jednak, iż Minister Sprawiedliwości w odpowiedzi z dnia 23 października 2008 r. zgodził się ze stanowiskiem Rzecznika, iż celowym jest wprowadzenie do porządku prawnego rozwiązań legislacyjnych, które mogą ułatwić uzyskanie przez pokrzywdzonego popełnionym przez inną osobę przestępstwem świadczeń odszkodowawczych z tytułu obowiązkowego ubezpieczenia sprawcy szkody od odpowiedzialności cywilnej, Rzecznik zwrócił się z prośbą o udzielenie informacji w przedmiocie stanu prac legislacyjnych dotyczących ustawy regulującej opisaną powyżej problematykę.

80. Ministra Skarbu Państwa (RPO-619524-IV/09) z dnia 19 sierpnia 2009 r. – w sprawie pominięcia w projekcie ustawy o świadczeniach pieniężnych przyznawanych niektórym osobom, których dotyczyły procesy nacjonalizacji, roszczeń podmiotów pozbawionych na skutek tych procesów ograniczonych praw rzeczowych.

Do Rzecznika napływają skargi od osób, których wierzytelności były zabezpieczone hipoteką na nieruchomościach, które zostały przejęte przez Państwo na podstawie dekretu PKWN z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej. Zgodnie z art. 18 tego dekretu nabywcy nieruchomości podlegających rozparcelowaniu uzyskiwali ziemię w stanie wolnym od wszelkich długów i ciężarów, co wobec wygaśnięcia hipoteki uniemożliwiało osobom, którym to prawo rzeczowe przysługiwało, realizację swoich roszczeń w przypadku niewypłacalności ich dłużników.

Rzecznik podkreślił, iż obecnie uchwalane przepisy przewidujące rekompensaty pieniężne za utratę mienia na podstawie aktów nacjonalizacyjnych powinny respektować konstytucyjne zasady równej ochrony praw majątkowych i równego traktowania osób znajdujących się w takiej samej sytuacji prawnej, zapisane w art. 64 ust. 2 i art. 32 ust. 1 Konstytucji. Brak jest powodów, które uzasadniałyby preferencyjne traktowanie właścicieli rozparcelowanych nieruchomości poprzez

przyznanie wyłącznie im rekompensaty za utracone mienie. Zarówno bowiem właściciele rozparcelowanych nieruchomości, jak i podmioty, którym przysługiwały ograniczone prawa rzeczowe, poniosły wymierną szkodę majątkową wynikającą z utraty przysługujących im praw podmiotowych.

Niewywiązanie się Państwa Polskiego ze zobowiązania do uregulowania kwestii odpowiedzialności za zobowiązania zabezpieczone hipoteką wynikającego z art. 18 zd. 2 dekretu PKWN do chwili obecnej, pomimo upływu ponad 60 lat od wydania tego dekretu, może być uznane za naruszenie zasady zaufania obywateli do państwa i do prawa wynikającej z art. 2 Konstytucji. W związku z powyższym Rzecznik wniósł o uwzględnienie w toku dalszych prac legislacyjnych nad opracowanym przez Ministra Skarbu projektem ustawy o świadczeniach pieniężnych przyznawanych niektórym osobom, których dotyczyły procesy nacjonalizacji, roszczeń podmiotów, które w wyniku aktów nacjonalizacyjnych utraciły ograniczone prawo rzeczowe.

81. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-625358-III/09) z dnia 19 sierpnia 2009 r. – w sprawie przepisu ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nakładającego na Prezesa ZUS obowiązek odwołania ze stanowiska inspektora kontroli ZUS osoby, która ma ustalone prawo do emerytury.

Kwestionowany przez pracownice zatrudnione na stanowisku inspektora kontroli ZUS, we wniosku skierowanym do Rzecznika, przepis art. 93 ust. 4 pkt 5 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nakłada na pracodawcę obowiązek odwołania z tego stanowiska osoby, która ma ustalone prawo do emerytury. Zapis ten przekłada się na nierówne traktowanie kobiet i mężczyzn, ponieważ - w świetle ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, różnicującej powszechny wiek emerytalny kobiet i mężczyzn - kobieta inspektor kontroli może wystąpić o ustalenie prawa do emerytury o 5 lat wcześniej niż mężczyzna i fakt ustalenia tego prawa zmusza pracodawcę do doprowadzenia do ustania stosunku pracy. Taki zapis oznacza więc dyskryminację - pośrednią ze względu na płeć i bezpośrednią ze względu na wiek i wykazuje niezgodność z art. 32 Konstytucji, wyrażającym zasadę równości wobec prawa i niedyskryminacji oraz z art. 33 Konstytucji, gwarantującym równouprawnienie kobiet i mężczyzn przez pracownice zatrudnione na stanowisku inspektora kontroli ZUS. Rzecznik podkreślił przy tym, że kwestionowany przepis ma nie tylko charakter restrykcyjny, nie dający pracodawcy żadnej możliwości złożenia własnego oświadczenia woli co do potrzeby dalszego zatrudniania inspektora kontroli w przypadku nabycia przez niego uprawnień emerytalnych, ale zawiera również element represyjny za fakt ustalenia przez ZUS prawa do emerytury na wniosek pracownika, pomimo że ustalenie tego prawa nie oznacza woli pracownika (inspektora kontroli) natychmiastowego skorzystania z przysługującego mu świadczenia. Rzecznik zwrócił się o zbadanie przedmiotowej sprawy i zajęcie stanowiska w przedstawionych kwestiach.

82. Ministra Sprawiedliwości (RPO-615011-IV/09) z dnia 20 sierpnia 2009 r. – w sprawie obowiązującej regulacji prawnej opłat za czynności adwokatów i radców prawnych.

Obowiązująca regulacja prawna opłat za czynności adwokatów i radców prawnych budzi zastrzeżenia nie tylko profesjonalnych pełnomocników, ale i osób korzystających z ich usług. Uczestnicy postępowania sądowego podnoszą bowiem, że w wielu wypadkach, pomimo wygrania procesu, nie odzyskują kosztów wyłożonych na profesjonalną reprezentację prawną.

Niektóre stawki minimalne określone w wysokości stałej w realiach dzisiejszego obrotu prawnego są wręcz symboliczne. Trudno bowiem inaczej określić stawkę w wysokości 60 zł, przewidzianą za prowadzenie spraw z zakresu prawa pracy bądź w sprawach o świadczenia pieniężne z ubezpieczenia społecznego i zaopatrzenia emerytalnego - to właśnie na te sprawy wskazują skarżący najczęściej. Wątpliwości Rzecznika budzi także wysokość stawek np. w przypadku sprawy o uchylenie uchwały organu spółdzielni (120 zł) czy sprawy wszczętej skargą na czynności komornika (60 zł), a także wysokość opłat w sprawach na tle prawa spółek (360 zł), dotyczących ważności uchwał, istnienia spółki czy wyłączenia wspólnika.

Strona postępowania, która pomimo wygrania procesu nie otrzymuje realnego zwrotu kosztów od przeciwnika procesowego, często podmiotu silniejszego gospodarczo (pracodawca, ZUS), ma poczucie niesprawiedliwego traktowania. Niezależnie od powyższego należy uznać, że istotna różnica w rynkowej wysokości stawek adwokackich i radcowskich oraz kwotach przewidzianych w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości nie znajduje racjonalnego uzasadnienia i może negatywnie wpływać na rynek usług prawnych (np. sprawiać, że liczba profesjonalnych pełnomocników, specjalizujących się w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, pozostaje niewystarczająca).

Rozumiejąc konieczność racjonalnej gospodarki środkami budżetowymi, wyasygnowanymi na koszty pomocy prawnej świadczonej z urzędu, należy rozważyć, czy stawki minimalne, określone w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu oraz rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, nie powinny zostać poddane analizie i ewentualnej weryfikacji. Rzecznik zwrócił się o przedstawienie stanowiska w sprawie.

83. Ministra Obrony Narodowej oraz Marszałka Sejmu RP, do wiadomości Przewodniczącego Komisji Obrony Narodowej Sejmu RP (RPO-627289-IX/09) z dnia 20 sierpnia 2009 r. - w sprawie bezpieczeństwa i wyposażenia polskich żołnierzy służących w Afganistanie.

Po tragicznej śmierci kpt. Daniela Ambrozińskiego z Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Afganistanie, w środkach masowego przekazu ukazało się wiele informacji dotyczących bezpieczeństwa naszych żołnierzy oraz ich wyposażenia. Wypowiadając się w tej sprawie Dowódca Wojsk Lądowych stwierdził, iż być może nie doszłoby do tego tragicznego zdarzenia, gdyby żołnierze PKW byli wyposażeni w bezzałogowe samoloty rozpoznawcze oraz śmigłowce umożliwiające skuteczną osłonę. Odnośnie wyposażenia żołnierzy przytaczane były wypowiedzi żony poległego oficera, która stwierdziła, iż przed wyjazdem na misję, żołnierze muszą robić zakupy na własny koszt, ponieważ są niedoposażeni. Rzecznik zwrócił się do Ministra Obrony Narodowej z prośbą o poinformowanie o zajęтым stanowisku wobec przedstawionych problemów. Wystąpił ponadto z prośbą o umożliwienie wyjazdu do Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Afganistanie swoim współpracownikom, którzy zapoznaliby się z warunkami, w jakich pełnią służbę i wykonują zadania bojowe nasi żołnierze, a także podczas spotkań wysłuchaliby zgłaszanych uwag i wniosków, w tym w zakresie posiadanego uzbrojenia i wyposażenia.

W związku z podnoszonymi publicznie przez Dowódcę Wojsk Lądowych zarzutami dotyczącymi niedostatków w wyposażeniu polskich żołnierzy służących na misjach zagranicznych, a zwłaszcza żołnierzy biorących udział w operacjach militarnych, Rzecznik zwrócił się do Marszałka Sejmu RP o spowodowanie, by sprawa ta została zbadana przez sejmową Komisję Obrony Narodowej.

Szef Sztabu Generalnego WP (04.09.2009 r.) poinformował, że wizyta delegacji Rzecznika Praw Obywatelskich w Polskim Kontyngencie Wojskowym w Afganistanie może się odbyć zgodnie z przedstawioną propozycją.

Minister Obrony Narodowej (11.09.2009 r.) poinformował, że bezpieczeństwo naszych żołnierzy, ich wyposażenie oraz zapewnienie właściwych warunków do realizacji zadań zawsze było i jest w centrum uwagi resortu Obrony Narodowej. Stwierdził ponadto iż przedstawione w mediach zarzuty nie znajdują potwierdzenia w faktach. PKW Afganistan ma porównywalne do innych państw sojuszniczych zdolności operacyjne w zakresie wsparcia powietrznego, w stosunku do liczby żołnierzy. Podejmowane są czynności mające na celu doposażenie kontyngentu w uzbrojenie i sprzęt adekwatny do zagrożeń, zapewniający maksymalne możliwe bezpieczeństwo żołnierzom realizującym zadania bojowe. Systematycznie wprowadzane są nowe elementy wyposażenia indywidualnego. Przed wyjazdem na misję żołnierz otrzymuje niezbędne wyposażenie osobiste, przewidziane dla danego stanowiska służbowego. Część dodatkowego wyposażenia wydawana jest po przybyciu do rejonu operacji. Znikoma część żołnierzy, jeszcze przed wyjazdem do rejonu operacji lub zaraz po przybyciu do Afganistanu, dokupuje dodatkowe elementy wyposażenia (w amerykańskim sklepie w Bagram). Dowództwo PKW w większości przypadków zezwala na korzystanie z dodatkowego, nietypowego wyposażenia, nie dotyczy to jednak elementów broni oraz elementów ochrony osobistej. Żołnierze realizują zakupy ze środków jednorazowej należności pieniężnej wypłacanej przed

wyjazdem do Afganistanu, przeznaczonej na zakup dodatkowego wyposażenia (np. dodatkowych okularów ochronnych, bielizny osobistej, itp.).

Zastępca Przewodniczącego Komisji Obrony Narodowej (10.09.2009 r.) poinformowała, że sprawą poruszoną w wystąpieniu Rzecznika zajęła się Komisja Obrony Narodowej na swoim posiedzeniu w dniu 26 sierpnia 2009 r. W części niejawnego posiedzenia posłowie zapoznali się z prezentacjami i informacją Ministra Obrony Narodowej dotyczącymi zgłaszanych problemów. Przedstawiciele MON udzielili również odpowiedzi na zadawane przez uczestników posiedzenia pytania w zakresie zgodnym z przepisami o ochronie informacji niejawnych. Minister Obrony Narodowej poinformował, że informacje objęte klauzulą bezpieczeństwa poufne i tajne mogą zostać przedstawione jedynie na spotkaniu w Sztabie Generalnym WP. Posłowie apelowali do Ministra o udzielanie Komisji na bieżąco szczegółowych informacji dotyczących wyposażenia i zakupów zaznaczając, że w niektórych, szczegółowych sprawach będą zwracać się z prośbą o wyczerpujące informacje pisemne.

84. Ministra Sprawiedliwości (RPO-612395-I/09) z dnia 25 sierpnia 2009 r. – w sprawie wątpliwości dotyczących potrzeby upublicznienia danych członków zarządu organizacji pożytku publicznego w zakresie adresów zamieszkania w sprawozdaniach o działalności organizacji.

Organizacje pożytku publicznego zobowiązane są do sporządzania rocznego sprawozdania merytorycznego i finansowego ze swojej działalności, stosując odpowiednio przepisy dotyczące zakresu sprawozdań składanych przez fundacje. Sprawozdanie przekazywane jest nie tylko właściwym organom państwowym, ale również podawane do publicznej wiadomości w sposób umożliwiający zapoznanie się z nim przez zainteresowane podmioty. Do Rzecznika wpłynęło pismo organizacji pożytku publicznego, która poddaje w wątpliwość § 2 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 8 maja 2001 r. w sprawie ramowego zakresu sprawozdania z działalności fundacji w zakresie, w jakim nakłada obowiązek zamieszczania w sprawozdaniu adresów zamieszkania członków zarządu organizacji.

Rzecznik przypominał, że dane członków zarządu organizacji w zakresie ich adresów zamieszkania nie są ujawniane w prowadzonym na podstawie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym rejestrze stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz publicznych zakładów opieki zdrowotnej. Dodatkowym argumentem, który należy uwzględnić jest fakt, iż wprawdzie wzór oświadczenia majątkowego, które jest składane przez szereg osób pełniących określone funkcje publiczne, zawiera dane dotyczące adresu zamieszkania, to jednak dokument podawany do wiadomości publicznej staje się „niejawny” w tym zakresie. Jeżeli więc obowiązujące prawo chroni w ten sposób osoby wykonujące władztwo publiczne, to trudno znaleźć uzasadnienie dla formułowania dalej idących wymogów wobec osób, które pełnią funkcje w organizacjach pozarządowych. Rzecznik zwrócił się z prośbą o podjęcie prac legislacyjnych mających na celu zmianę powyższego rozporządzenia.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (29.09.2009 r.) dzieląc stanowisko Rzecznika poinformował, że w dniu 11 maja 2009 r. do Ministra Sprawiedliwości wpłynęło pismo Głównego Inspektora Ochrony Danych Osobowych, zawierające wniosek o podjęcie prac legislacyjnych zmierzających do zmiany przepisów nakazujących podawanie do publicznej wiadomości - w sprawozdaniu z działalności fundacji - adresów zamieszkania członków jej zarządu. Minister Sprawiedliwości, w piśmie z dnia 5 sierpnia 2009 r., poinformował Głównego Inspektora Ochrony Danych Osobowych, że zostaną podjęte prace nad zmianą rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 8 maja 2001 r. w celu zapewnienia zgodności tego aktu z regulacjami prawnymi dotyczącymi ochrony danych osobowych.

85. Prezesa Rządowego Centrum Legislacji (RPO-583307-I/08) z dnia 25 sierpnia 2009 r. – w sprawie stanu realizacji przez organy administracji rządowej obowiązku wydawania przepisów wykonawczych do ustaw.

W nawiązaniu do przedstawionych w piśmie z dnia 30 kwietnia 2008 r. informacji na temat stanu realizacji przez organy administracji rządowej obowiązku wydawania przepisów wykonawczych do ustaw, Rzecznik zwrócił się o poinformowanie o aktualnej liczbie niewykonanych upoważnień ustawowych. Ponadto poprosił o powiadomienie o podjętych czynnościach mających na celu przestrzeganie w praktyce zasady prawidłowej legislacji polegającej na jednoczesnym wejściu w życie ustawy oraz przewidzianych do niej rozporządzeń wykonawczych, z uwzględnieniem uzasadnionych odstępstw od jej stosowania.

Prezes Rządowego Centrum Legislacji (23.09.2009 r.) poinformował, że Rządowe Centrum Legislacji na bieżąco monitoruje stan wykonywania upoważnień ustawowych przez organy administracji rządowej. Systematycznie aktualizowany jest „Wykaz niezrealizowanych upoważnień do wydania aktów wykonawczych”. Cyklicznie Rządowe Centrum Legislacji przesyła wykaz poszczególnym organom, mobilizując je do niezwłocznego spełnienia ciężących na nich obowiązków prawotwórczych. Z informacji udzielonych przez poszczególnych ministrów wynika, że znaczna część upoważnień jest w trakcie realizacji, a przygotowane projekty poddawane są procedurze legislacyjnej. Według stanu na dzień 16 września 2009 r. do wykonania pozostaje 238 upoważnień ustawowych.

86. Komendanta Głównego Policji (RPO-618183-II/09) z dnia 27 sierpnia 2009 r. - w sprawie potrzeby unormowania procedury przeprowadzania badania sądowo-psychiatrycznego osób pozbawionych wolności.

Do wiadomości Rzecznika zostało skierowane pismo Instytutu Psychiatrii i Neurologii w Warszawie, z którego wynika, iż przeprowadzenie badania sądowo - psychiatrycznego osób pozbawionych wolności, w obecności funkcjonariuszy Policji i z założonymi podczas badania kajdankami - jest czynnością nieważną w świetle prawa i winno skutkować eliminacją takiego dowodu z postępowania sądowego, bowiem

narusza dyspozycję art. 171 § 7 k.p.k. Zgodnie z tym przepisem wyjaśnienia, zeznania oraz oświadczenia złożone w warunkach wyłączających swobodę wypowiedzi lub uzyskane wbrew zakazom wymienionym w § 5 art. 171 k.p.k. nie mogą stanowić dowodu. Dyspozycja art. 171 k.p.k. odnosi się do „osoby przesłuchiwanej”.

Wydaje się, iż osobie badanej przez biegłych, w celu wydania przez nich opinii sądowo-psychiatrycznej, nie przysługuje status osoby przesłuchiwanej i nie mają wobec niej zastosowania reguły określone w art. 171 k.p.k. Inną kwestią jest zapewnienie biegłym możliwości przeprowadzenia kompleksowego badania osoby podejrzanej/oskarżonej, która jest pozbawiona wolności. Takiego badania nie można przeprowadzić w sytuacji, kiedy osoba badana ma założone na rękach kajdanki. Rzecznik postuluje unormowanie procedury związanej z przeprowadzeniem badania sądowo - psychiatrycznego w takich warunkach, by mogło ono być kompleksowe, przy jednoczesnym zapewnieniu środków bezpieczeństwa i prawidłowego toku procesu sądowego. Rzecznik zwrócił się z prośbą o przedstawienie stanowiska w opisanej sprawie.

Komendant Główny Policji (16.09.2009 r.) zaznaczył, że problematyka stosownego unormowania procedury związanej z przeprowadzeniem badania sądowo - lekarskiego, zgodnie z art. 74 § 4 Kodeksu postępowania karnego, pozostaje we właściwości Ministra Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym dla spraw zdrowia. Ponadto stwierdził, iż uznanie za nieważne badań sądowo – lekarskich w obecności funkcjonariuszy Policji z założonymi podczas badania kajdankami w kontekście art. 171 § 7 k.p.k., jako wpływających na swobodę wypowiedzi badanego, wydaje się nieuzasadnione. Użycie przez policjantów wobec osoby pozbawionej wolności, doprowadzanej na żądanie organu postępowania karnego, kajdanek w oparciu o obowiązujące w tym zakresie unormowania nie jest stosowaniem przemocy w rozumieniu ratyfikowanej przez Polskę Konwencji ONZ o zakazie stosowania tortur i innych rodzajów okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania lub karania i jako takie nie może być traktowane jako niedopuszczalne wpływanie na wypowiedzi osoby przesłuchiwanej za pomocą przymusu lub groźby bezprawnej.

87. Rzecznika Prasowego Rządu (RPO-627888-I/09) z dnia 28 sierpnia 2009 r.
– w sprawie trudności w pozyskiwaniu informacji o działalności obecnego rządu.

Rzecznik wyraził zaniepokojenie informacjami zawartymi w artykule red. W. Gadomskiego opublikowanym na łamach „Gazety Wyborczej” (wydanie z 22-23 sierpnia 2009 r., pt. „Platforma pewna swego”). Autor publikacji prasowej zwraca uwagę na istotne trudności w pozyskiwaniu informacji o działalności obecnego rządu. Zarzuty ignorowania licznych zapytań dotyczących spraw publicznych postawione zostały Rzecznikowi Prasowemu Rządu, jako podmiotowi szczególnie odpowiedzialnemu za politykę informacyjną Rady Ministrów. Rzecznik podkreślił w wystąpieniu, iż prawo do uzyskiwania informacji o działalności organów władzy publicznej oraz osób pełniących funkcje publiczne zostało wyraźnie wyrażone w art. 61 Konstytucji RP oraz uzyskało gwarancje proceduralne w ustawie z dnia 6 września

2001 r. o dostępie do informacji publicznej. Rzeczywiste korzystanie z wolności wypowiedzi i urzeczywistnianie prawa obywateli do ich rzetelnego informowania, jawności życia publicznego oraz kontroli i krytyki społecznej, uzależnione jest od możliwości zebrania rzetelnych danych, które powinny stać się podstawą formułowania opinii o podejmowanych przez władze publiczne działaniach dla dobra wspólnego. Prasa, jako szczególny uczestnik debaty publicznej, powinna więc być w demokratycznym państwie traktowana jako specyficzny i szczególny odbiorca informacji o działalności organów władzy publicznej. Rzecznik zwrócił się z prośbą o zajęcie stanowiska odnośnie do sformułowanej oceny działalności służb informacyjnych Rady Ministrów, w tym w szczególności w przedmiocie zarzutów utrudnionego kontaktu z Rzecznikiem Prasowym Rządu.

Rzecznik Prasowy Rządu (29.09.2009 r.) zapoznał się z treścią artykułu prasowego, o którym mowa w wystąpieniu Rzecznika, jednakże nie zgodził się z przedstawionymi w nim zarzutami. Jednocześnie zapewnił, że procedury udostępniania informacji publicznej w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów są przedmiotem stałego monitoringu, usprawniania i profesjonalizacji.

88. Głównego Inspektora Nadzoru Budowlanego (RPO-627887-I/09) z dnia 28 sierpnia 2009 r. – w sprawie wypadku, który miał miejsce na torze saneczkowym w Kluszkowcach koło Nowego Targu.

Zaniepokojenie Rzecznika wywołała informacja podana w dniu 20 sierpnia 2009 r. przez media na temat tragicznego wypadku, który miał miejsce na torze saneczkowym w Kluszkowcach koło Nowego Targu. Ofiarą wypadku stał się piętnastoletni obywatel Ukrainy, który przyjechał do Polski wraz z grupą kilkudziesięciu osób na wakacje. Mimo, iż jak wynika z przywołanej relacji, wagoniki wyposażone są w hamulce ograniczające prędkość oraz pasy bezpieczeństwa, zaś konstrukcja toru uniemożliwia wypadnięcie wagonika z szyn, to jednak środki te nie były w stanie zapobiec tragicznemu śmiertelnemu wypadkowi. W polskich górach działa kilkadziesiąt podobnych obiektów, które są bardzo popularne w czasie wakacji. Ich użytkownikami są w większości dzieci i młodzież. Obiekty te nie różnią się podobno zasadniczo poziomem zabezpieczeń. Rzecznik podkreślił w wystąpieniu, iż prawo każdego dziecka do wypoczynku i zajęć rekreacyjnych powinno być realizowane w warunkach bezpiecznych, zapewniających ochronę zdrowia i życia, obowiązek zaś czuwania nad bezpieczeństwem najmłodszych obywateli powinien być przedmiotem szczególnej troski władz publicznych. W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się o zbadanie przedstawionego wypadku, jak również o rozważenie zainicjowania kompleksowych badań takich obiektów przez inspekcje budowlane w całym kraju.

Główny Inspektor Nadzoru Budowlanego (24.09.2009 r.) poinformował, że przedstawi stanowisko w sprawie poruszonej w wystąpieniu Rzecznika, po uzyskaniu wyjaśnień Małopolskiego Wojewódzkiego Inspektora Nadzoru Budowlanego.

89. Komendanta Głównego Policji (RPO-531269-II/06) z dnia 28 sierpnia 2009 r. – w sprawie wykonywania przez Policję zadań w związku z przemocą w rodzinie.

Do Rzecznika wciąż wpływają skargi świadczące o niebezpieczeństwie, na jakie narażeni są pokrzywdzeni przemocą obywatele, którzy zajmują wraz ze sprawcami wspólnie lokale, mimo wszczęcia postępowania karnego i mimo przypadków kierowania do Policji prośb o pomoc i interwencję. W szczególnie złej sytuacji są pokrzywdzeni czynami sprawców będących w chwili ataków agresji pod wpływem alkoholu. Umieszczani w izbach wytrzeźwień sprawcy niejednokrotnie nie są zatrzymywani przez Policję po wytrzeźwieniu i bardzo często wracają do domów mszcząc się na rodzinie, która prosiła Policję o interwencję. Kierowanie agresywnych sprawców do izb wytrzeźwień przez Policję wiąże się też z negatywnymi skutkami finansowymi dla budżetu danej rodziny. W rezultacie pokrzywdzeni niejednokrotnie sami proszą o niekierowanie sprawcy do izby wytrzeźwień.

Obowiązujące od dnia 1 marca 2008 r. Zarządzenie nr 162 Komendanta Głównego Policji w sprawie metod i form wykonywania przez Policję zadań w związku z przemocą w rodzinie w ramach procedury „Niebieskie Karty” nie odnosi się szczegółowo do wskazanego problemu traktowania sprawców będących pod wpływem alkoholu. Wielokrotnie to pokrzywdzeni muszą podpowiadać funkcjonariuszom Policji, co leży w ich obowiązkach w sytuacji zastanej przemocy.

Rzecznik zwrócił się z prośbą o zbadanie przedstawionego problemu i rozważenie uściślenia Zarządzenia nr 162, czy też algorytmu postępowania funkcjonariuszy Policji, o wskazanie, jakie czynności należy przeprowadzić w sytuacji stwierdzonego podczas interwencji zagrożenia, jakie stwarza wobec pozostających we wspólnym miejscu zamieszkania domowników osoba agresywna będąca pod wpływem alkoholu czy też innych substancji mających negatywny wpływ na jej zachowanie.

Komendant Główny Policji (21.09.2009 r.) poinformował, że w sytuacji, gdy wezwani na interwencję wobec przemocy w rodzinie, policjanci stwierdzą, że sprawca jest pod wpływem alkoholu, wówczas na mocy i zgodnie ze stosownymi przepisami, podejmują decyzję o zatrzymaniu takiej osoby do wytrzeźwienia. Pozostawienie przez policjantów w miejscu zamieszkania „ze względów ekonomicznych” nietrzeźwego sprawcy, którego zachowanie może zagrażać zdrowiu, a nawet życiu domowników, jest niedopuszczalne ze względów bezpieczeństwa.

W procesie realizacji procedur „Niebieskie karty” uczestniczy ponad 23 tysiące policjantów. Ze względu na taką liczbę funkcjonariuszy Policji, w połączeniu z kwestią fluktuacji kadr, pojawia się konieczność systematycznego szkolenia policjantów z zakresu sposobów realizacji procedury dotyczącej przemocy w rodzinie.

W odpowiedzi poinformowano ponadto, że w Biurze Prewencji Komendy Głównej Policji trwają prace nad projektem programu profilaktycznego ukierunkowanego na problem przemocy w rodzinach policyjnych, w ramach którego powstaną m.in. procedury postępowania policjantów w sytuacji, gdy sprawcą przemocy jest funkcjonariusz Policji. W świetle wystąpienia Rzecznika, procedury te zostaną opracowane również w stosunku do sprawców innych niż funkcjonariusze, a

dodatkowo uzupełnione o zasygnalizowane kwestie postępowania wobec sprawców będących pod wpływem alkoholu, czy też innych substancji mających wpływ na ich zachowanie.

90. Ministra Zdrowia (RPO-595175-X/08) z dnia 28 sierpnia 2009 r. – w sprawie zasad podziału środków Narodowego Funduszu Zdrowia na poszczególne oddziały wojewódzkie NFZ.

Do Rzecznika wpływają wnioski organów administracji samorządowej województw oraz okręgowych izb lekarskich, w których podejmowana jest sprawa zasad podziału środków Narodowego Funduszu Zdrowia na poszczególne oddziały wojewódzkie NFZ. Wnioskodawcy wskazują, że obowiązujący system podziału środków na pokrycie kosztów finansowania świadczeń opieki zdrowotnej kierowanych do poszczególnych województw, uzależniający wysokość tych środków od przeciętnego miesięcznego dochodu do dyspozycji gospodarstwa domowego w danym województwie, wyraźnie dyskryminuje województwa o niższych dochodach mieszkańców, co w konsekwencji przekłada się na nierówny dostęp do świadczeń. Z wcześniejszej korespondencji prowadzonej przez Biuro Rzecznika w przedmiotowej sprawie wynikało, że w Ministerstwie Zdrowia podjęte zostały prace nad stosownym projektem zmian przepisów regulujących tę kwestię. Rzecznik zwrócił się o informację na temat zakresu planowanych zmian i przewidywanego terminu wejścia nowych rozwiązań w życie.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (18.09.2009 r.) zgodził się ze stanowiskiem Rzecznika, że aktualny sposób podziału środków pomiędzy oddziały wojewódzkie Narodowego Funduszu Zdrowia z przeznaczeniem na finansowanie świadczeń opieki zdrowotnej nie spełnia stawianych oczekiwań, gdyż powoduje dysproporcje w możliwościach finansowych poszczególnych oddziałów wojewódzkich Funduszu. W Ministerstwie Zdrowia opracowano projekt zmian legislacyjnych w ww. zakresie. Zmiany te mają na celu, aby zaczynając od roku 2010, zasady podziału środków pomiędzy oddziały wojewódzkie NFZ oparte były przede wszystkim na kryteriach związanych z liczbą ubezpieczonych zarejestrowanych w poszczególnych oddziałach wojewódzkich Funduszu oraz ryzykach zdrowotnych przypisanych poszczególnym grupom ubezpieczonych w odniesieniu do wykonywanych świadczeń opieki zdrowotnej.

91. Ministra Spraw Zagranicznych (RPO-628078-I/09) z dnia 28 sierpnia 2009 r. - w sprawie respektowania przez stronę niemiecką postanowień Traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy z dnia 17 czerwca 1991 r.

Rzecznik przedstawił uwagi dotyczące sytuacji osób polskiego pochodzenia zamieszkujących na terenie Niemiec. Szacuje się, że w RFN mieszka obecnie na stałe ponad półtora miliona osób posiadających polskie obywatelstwo oraz około pół miliona osób wywodzących się z Polski i mających tylko obywatelstwo niemieckie. Do grupy tej nie mają zastosowania przepisy o ochronie przewidzianej dla czterech

oficjalnie uznanych w RFN mniejszości narodowych. Tymczasem zamieszkujące na terenie Polski osoby pochodzenia niemieckiego cieszą się statusem mniejszości narodowej, który przyznała im ustawa z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym. Podstawą do traktowania znajdujących się na terenie RFN przybyszów z Polski, w sposób podobny jak mniejszości, stanowi Traktat zawarty między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy, podpisany w dniu 17 czerwca 1991 r. w Bonn. Jak wynika z relacji prasowych, z wykonywaniem Traktatu przez władze niemieckie wiążą się pewne problemy. Istotnym prawem zagwarantowanym w Traktacie jest dostęp do nauczania języka kraju pochodzenia. Środki przeznaczane przez stronę niemiecką na naukę języka polskiego jako języka ojczystego są znacząco mniejsze od wielkości środków, jaką przeznacza strona polska na mniejszość niemiecką. Brakuje również wsparcia innych potrzeb kulturalnych osób pochodzenia polskiego, podczas gdy analogiczne potrzeby mniejszości niemieckiej są zaspokajane ze środków pochodzących z polskiego budżetu. Rzecznik zwrócił się z prośbą o przedstawienie opinii na temat wykonywania, we wskazanym wyżej zakresie, przez stronę niemiecką postanowień Traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy oraz informacji o możliwości zaktywizowania działań mających na celu pełną implementację jego postanowień.

92. Ministra Zdrowia (RPO-627987-X/09) z dnia 31 sierpnia 2009 r. - w sprawie zasad finansowania opieki długoterminowej.

Rzecznik otrzymuje listy, w których podnoszone są wątpliwości co do treści zarządzenia Nr 96/2008/DSOZ Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia z dnia 23 października 2008 r. w sprawie określenia warunków zawierania i realizacji umów w rodzajach: świadczenia pielęgnacyjne i opiekuńcze oraz opieka paliatywna i hospicyjna oraz odnośnie pisma Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia z dnia 22 lipca 2009 r. dotyczącego kwalifikowania pacjentów według skali Barthel. Zdaniem skarżących, wprowadzona przez Narodowy Fundusz Zdrowia zasada finansowania omawianych świadczeń zdrowotnych z uwagi na formę karmienia pacjenta, jest nieracjonalna i nie znajduje należytego uzasadnienia w ponoszonych kosztach. Zasada ta może prowadzić do nadużywania przez zakłady opieki zdrowotnej karmienia pacjentów przez sondę, a zatem dodatkowej uciążliwości dla pacjentów, ponieważ ta forma karmienia pacjenta jest znacznie wyżej wyceniana przez Narodowy Fundusz Zdrowia niż karmienie tradycyjne (przez personel zakładu, opiekuna pacjenta).

W opinii skarżących, powyższa zasada finansowania świadczeń, a także wymogi stawiane świadczeniodawcom w zakresie zatrudnienia personelu oraz wyposażenia w sprzęt i urządzenia medyczne, prowadzą do zapaści finansowej świadczeniodawców, m.in. zakładów opiekuńczo - leczniczych. Rzecznik zwrócił się z prośbą o poinformowanie o stanowisku Ministra Zdrowia w omawianej sprawie oraz odnośnie działań i zamierzeń resortu w kwestii rozwiązania sygnalizowanych problemów.

93. Ministra Sprawiedliwości (RPO-625416-III/09) z dnia 1 września 2009 r. – w sprawie regulacji prawnej znoszącej awans poziomy sędziów w sądach rejonowych i okręgowych, przyjętej w ustawie z dnia 19 grudnia 2008 r. nowelizującej ustawę – Prawo o ustroju sądów powszechnych.

Do Rzecznika zaczęły napływać listy od sędziów, wobec których mocą ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw, zniesiono awans poziomy. Sędziowie skarżą się na wykładnię przepisu art. 4 pkt 1 i 3 ustawy nowelizującej, dokonaną przez Ministerstwo Sprawiedliwości w piśmie z dnia 18 maja 2009 r. W ocenie Rzecznika, w wyniku wadliwej legislacji doszło do stworzenia sytuacji, w której sędziowie powołani w drodze awansu poziomego w sądach rejonowych i sądach okręgowych przed dniem 22 stycznia 2009 r., utracili z tym dniem dotychczasowy status, natomiast sędziowie w tych sądach powołani po 22 stycznia 2009 r. w ramach awansu poziomego, z uwagi na wnioski złożone w trybie art. 65a ustawy z 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych, nabyli status sędziego sądu okręgowego w sądach rejonowych i sędziego sądu apelacyjnego w sądach okręgowych, zachowując jednocześnie prawo do wynagrodzenia na podstawie przepisów obowiązujących w tym zakresie w stosunku do sędziów, którzy tracąc z dniem 22 stycznia 2009 r. swój dotychczasowy status, zachowali prawo do wynagrodzenia nabyte na podstawie ustawy z dnia 29 czerwca 2007 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw. Zmiana tego stanu prawnego może nastąpić jedynie w drodze kolejnej nowelizacji przedmiotowej ustawy. Rzecznik zwrócił się o przedstawienie stanowiska w sprawie.

94. Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (RPO-622504-IX/09) z dnia 3 września 2009 r. – w sprawie potrzeby wprowadzenia do ustawy o Policji dopuszczalności drogi odwoławczej od przeprowadzonej rozmowy dyscyplinującej.

Do Rzecznika zwrócili się funkcjonariusze Policji, z którymi przeprowadzono rozmowy dyscyplinujące. W wyniku postępowania wyjaśniającego stwierdzono, iż popełnili oni przewinienia dyscyplinarne mniejszej wagi. Skarżący nie uważają, że ich postępowanie wypełniło znamiona przewinienia dyscyplinarnego. Ustawa o Policji nie przewiduje jednak możliwości odwołania się od środka dyscyplinarnego, jakim jest notatka z rozmowy dyscyplinującej. Odmienne rozwiązanie zawiera np. ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej. Wydaje się, iż prawidłowym rozwiązaniem byłoby wprowadzenie do ustawy o Policji (a także ustawy o Straży Granicznej) dopuszczalności drogi odwoławczej od przeprowadzonej rozmowy dyscyplinującej. W przypadku zatem wniesienia sprzeciwu bądź odwołania przez funkcjonariusza, ewentualne zarzuty popełnienia przewinienia mniejszej wagi weryfikowane byłyby w drodze postępowania dyscyplinarnego, realizowanego na ogólnych zasadach. Jednocześnie - w ocenie Rzecznika - należy rozważyć stworzenie jednej pragmatyki dyscyplinarnej, obejmującej funkcjonariuszy wszystkich służb mundurowych. Aktualnie każda służba posiada własne i autonomiczne zasady

prowadzenia postępowania dyscyplinarnego. Rzecznik zwrócił się z prośbą o rozważenie podjęcia inicjatywy ustawodawczej w celu zmiany opisanego wyżej stanu rzeczy.

95. Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (RPO-607834-I/09) z dnia 3 września 2009 r. – w sprawie udzielania pomocy finansowej na wspieranie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych.

Rzecznik, nie kwestionując samej zasadności wprowadzenia wymogu minimalnej obsady drzew i krzewów ponownie stwierdził, że przyjęcie takiego rozwiązania, jako jednego z warunków otrzymania płatności rolnośrodowiskowej, w momencie realizacji przez niektórych rolników programu rolnośrodowiskowego, a także wprowadzenie sankcji zmniejszenia płatności rolnośrodowiskowej w 2009 roku w przypadku niedostosowania się do tego wymogu, jest naruszeniem zasady zaufania obywateli do państwa i stanowionego przezeń prawa, innymi słowy stanowi zmianę „reguł gry w trakcie jej trwania”. Ponadto wyraził wątpliwość, czy kwestia zmniejszenia płatności rolnośrodowiskowych nastąpi wyłącznie w 2009 roku. Rolnik, który zaciągnął kredyt na realizację tego programu i który nie będzie w stanie, z uwagi na swoją złą sytuację finansową, uzupełnić obsady drzew i krzewów zgodnie z obowiązującymi go nowymi wymogami, nie będzie spełniał również wiążących go wymogów w kolejnych latach. Oznaczać to będzie zmniejszenie płatności rolnośrodowiskowej dla niego nie tylko w 2009 r., ale także w latach następnych. Rzecznik podtrzymuje pogląd, w świetle którego rolnicy na skutek rozwiązań przewidzianych w rozporządzeniu z dnia 24 lutego 2009 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej na wspieranie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych i poprawy dobrostanu zwierząt objętej planem rozwoju obszarów wiejskich, będą narażeni na straty finansowe. Rzecznik zwrócił się o ponowne zbadanie przedstawionej sprawy i poinformowanie o podjętych działaniach.

96. Ministra Zdrowia (RPO-627991-X/09) z dnia 4 września 2009 r. – w sprawie wysokich cen w kioskach i sklepach działających na terenie szpitali.

Rzecznik zwrócił się o poinformowanie, czy problem drożyzny w sklepikach i kioskach funkcjonujących w pomieszczeniach użyczonych w różnej formie prawnej przez szpitale jest znany resortowi zdrowia oraz czy jego rozwiązanie z korzyścią dla pacjentów pozostaje w sferze zainteresowania resortu. Należałoby uwzględnić specyfikę szpitala, gdzie pacjent praktycznie nie ma możliwości wyboru miejsca zakupu potrzebnych artykułów, a właściciele placówek handlowych znajdujących się w szpitalu prowadzą politykę cenową nie zawsze w interesie pacjenta.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (25.09.2009 r.) poinformował, że zakład opieki zdrowotnej nie ma i nie może mieć wpływu na sposób ustalania cen obowiązujących w sklepach, kioskach czy bufetach działających na terenie szpitali.

Najskuteczniejszym sposobem skłonienia do obniżenia cen byłby brak zainteresowania ze strony klientów.

97. Rzecznika Praw Dziecka (RPO-628532-I/09) z dnia 4 września 2009 r. – w sprawie tzw. „okien życia”, umożliwiających kobietom nie mającym warunków do wychowania dziecka, przekazanie go do adopcji w bezpieczny sposób.

W marcu 2006 r. powstało w Polsce pierwsze „okno życia”, umożliwiające kobietom, które nie mają warunków do wychowania swojego dziecka, przekazanie go do adopcji w bezpieczny sposób. Do chwili obecnej stworzenia podobnych miejsc podjęło się już około dwudziestu instytucji oraz zgromadzeń zakonnych. Wraz z rozrastaniem się sieci „okien”, stworzonej w ramach tej, jakże pozytywnej inicjatywy, rodzi się pytanie o konieczność prawnego uregulowania statusu takich miejsc. Dzieci tam umieszczane kierowane są do szpitala na badania, a następnie na pogotowie rodzinne (którego funkcje pełnią najczęściej zawodowe rodziny zastępcze). Uruchamiana jest też procedura ustalenia tożsamości i ścieżka adopcyjna. Szybkość tej procedury i związany z tym czas, jaki musi upłynąć zanim dziecko trafi do nowej rodziny, zależy od dobrej woli i sprawności instytucji publicznych i sądu. Rzecznik Praw Obywatelskich zaproponował, aby jedno z comiesięcznych spotkań przedstawicieli Biura RPO i Biura Rzecznika Praw Dziecka zostało poświęcone problematyce „okien życia”. Jednocześnie zwrócił się o poinformowanie, jakie działania prowadzi obecnie Biuro Rzecznika Praw Dziecka w związku z omawianym zagadnieniem.

98. Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej (RPO-628481-I/09) z dnia 4 września 2009 r. – w sprawie wycofania ze sprzedaży z dniem 1 września 2009 r., na mocy rozporządzenia Komisji Europejskiej, tradycyjnych żarówek o mocy 100 W.

W związku z wycofaniem ze sprzedaży z dniem 1 września 2009 r. na mocy rozporządzenia Komisji Europejskiej tradycyjnych żarówek o mocy 100 W, a także pojawiającymi się głosami krytycznymi wobec tej decyzji, Rzecznik zwrócił się z prośbą o wyjaśnienie wątpliwości dotyczących tej kwestii w kontekście sytuacji konsumentów. Lampy żarowe mają być stopniowo zastępowane przez lampy energooszczędne. Eksperti coraz częściej wskazują jednak na wady tych ostatnich, jak np. to, że potrafią zużyć w danych warunkach więcej energii niż tradycyjne lampy żarowe, że zawierają szkodliwą rtęć oraz, że emitują promieniowanie ultrafioletowe. Ponadto cena żarówki energooszczędnej jest kilka, a nawet kilkanaście razy wyższa niż cena zwykłej żarówki.

Rozporządzenie Komisji (WE) nr 244/2009 z dnia 18 marca 2009 r. w sprawie wykonania dyrektywy 2005/32/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla bezkierunkowych lamp do użytku domowego określa te wymogi, a także harmonogram ich obowiązywania. W myśl art. 15 ust. 5 lit c wspomnianej dyrektywy, środki wykonawcze nie mogą mieć znacznego negatywnego wpływu na konsumentów, w szczególności co do dostępności cenowej i

kosztu cyklu życia produktu. W tym kontekście pewne wątpliwości budzi relacja przepisów rozporządzenia Komisji ze wskazanym w dyrektywie kryterium, zwłaszcza zaś w zakresie dotyczącym dostępności cenowej produktu. Rzecznik zwrócił się z prośbą o przedstawienie stanowiska w sprawie.

99. Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego (RPO-625344-II/09) z dnia 7 września 2009 r. - w sprawie udzielania mediom informacji o postępowaniach przygotowawczych.

W „Dzienniku” z dnia 23 lipca 2009 r. ukazała się publikacja pod tytułem „*Policja odpowie dziennikarzowi, dopiero gdy prokurator zezwoli*”, zawierająca opis kontrowersji związanych z wytycznymi wydanymi przez Prokuratora Krajowego w zakresie udzielania mediom informacji o postępowaniach przygotowawczych. Poruszony w powyższej publikacji problem zapewnienia z jednej strony realizacji celów postępowania karnego, z drugiej zaś prawa obywateli do uzyskiwania informacji o działalności organów władzy publicznej (art. 61 ust. 1 Konstytucji), w tym także Policji, ma istotne znaczenie. Zdaniem Rzecznika warto rozważyć, czy przedmiotowe wytyczne, realizując zasadę tajności zapewniają właściwy balans pomiędzy koniecznością ochrony wiadomości z postępowania przygotowawczego, a prawem jednostki do informacji o działalności organów władzy publicznej. W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się o ocenę wspomnianych wytycznych, w przedstawionym kontekście.

100. Prezesa Rady Ministrów (RPO-373598-III/01) z dnia 10 września 2009 r. - w sprawie podjęcia inicjatywy prawodawczej w związku z luką prawną w regulacjach dotyczących szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytury i renty.

W związku z postanowieniem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 czerwca 2009 r., sygn. akt S 4/09, sygnalizującym Radzie Ministrów potrzebę podjęcia inicjatywy prawodawczej w związku z luką prawną w regulacjach dotyczących szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytury i renty, Rzecznik zwrócił uwagę na problem braku aktów wykonawczych do ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Trybunał Konstytucyjny wskazał, iż ustawodawca, na podstawie art. 22 tej ustawy upoważnił Radę Ministrów do określenia szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytury i renty, tymczasem do chwili obecnej upoważnienie to nie zostało zrealizowane.

W odpowiedzi na wystąpienie Rzecznika z dnia 24 stycznia 2006 r. dotyczące braku aktów wykonawczych do ustawy emerytalnej, Minister Pracy i Polityki Społecznej poinformował, że ustawa o emeryturach i rentach z FUS wprowadza wprawdzie nowy system emerytalny, lecz jednocześnie stanowi kontynuację systemu emerytalnego obowiązującego do końca 1998 r. i z tego względu w dalszym ciągu mogą być stosowane zasady wynikające z aktów wykonawczych wydanych na podstawie ustaw uchylonych z dniem wejścia w życie ustawy emerytalnej. Minister dodał ponadto, że

przepis art. 194 ustawy emerytalnej wyraźnie wskazuje, że pozostają w mocy dotychczasowe przepisy wykonawcze, jeżeli nie są sprzeczne z przepisami tej ustawy.

W ocenie Rzecznika utrzymywanie w mocy przepisów wykonawczych, wydanych na podstawie aktu, który utracił dziesięć lat temu moc obowiązującą, nie może być uznane za praktykę właściwą. Ponadto niewydanie aktów wykonawczych do ustawy może prowadzić do odpowiedzialności odszkodowawczej państwa za zaniechanie legislacyjne na podstawie art. 417¹ § 4 k.c. Rzecznik zwrócił się z prośbą o podjęcie stosownych działań.

101. Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (RPO-623987-I/09) z dnia 10 września 2009 r. - w sprawie właściwego wykorzystania środków unijnej pomocy w rolnictwie.

Rzecznik poruszył w wystąpieniu kwestię zmiany rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesienia gruntów innych niż rolne” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Wnioski o przyznanie premii zalesieniowej, według uchylonego już rozporządzenia z dnia 18 czerwca 2007 r., należało składać do dnia 30 września. W wyniku zmiany tego rozporządzenia na mocy rozporządzenia z dnia 21 września 2007 r., jako jeden z warunków otrzymania premii zalesieniowej wprowadzono wymóg uzyskiwania co najmniej 25% dochodu z rolnictwa. Przed tą zmianą należało uzyskiwać dochód z rolnictwa w wysokości co najmniej 20%. Nowelizacja weszła w życie z dniem ogłoszenia, 10 października 2007 r. Stosownie do treści § 2 rozporządzenia z dnia 21 września 2007 r., do wniosków o przyznanie pomocy na zalesienie złożonych przed dniem wejścia w życie tego rozporządzenia stosowane miały być przepisy rozporządzenia z dnia 18 czerwca 2007 r., jednakże w brzmieniu nadanym rozporządzeniem zmieniającym.

Rolnik składając wniosek o premię zalesieniową do dnia 30 września miał obowiązek wykazać dochód z rolnictwa na poziomie co najmniej 20 %, natomiast do oceny spełnienia przez niego kryteriów przyznania premii zalesieniowej należało stosować rozporządzenie w brzmieniu obowiązującym po dokonaniu zmian. Zmiany te weszły w życie po upływie terminu przewidzianego dla rolników do składania wniosków. Z tych względów niewłaściwym w świetle zasady niedziałania prawa wstecz było przyjęcie stosowania do wniosków już złożonych przepisów w brzmieniu nadanym nowym rozporządzeniem. Obecnie obowiązuje rozporządzenie z dnia 19 marca 2009 r., niemniej jednak Rzecznik zwrócił się z prośbą o zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie.

102. Prezesa Rady Ministrów (RPO-584481-III/08) z dnia 11 września 2009 r. – w sprawie konieczności szybkiego wdrożenia zmian w systemie emerytalnym służb mundurowych.

Zgodnie z obowiązującymi regulacjami ustawowymi emerytura przysługuje policjantowi (żołnierzowi, funkcjonariuszowi) zwolnionemu z zawodowej służby,

który w dniu zwolnienia posiada 15 lat służby. Zatem jedynym warunkiem nabycia prawa do emerytury przez żołnierza zawodowego i funkcjonariusza służb mundurowych jest 15-letnia wysługa lat w służbie oraz zwolnienie ze służby, natomiast żadnego znaczenia nie ma wiek uprawnionego. W rezultacie uprawnień emerytalne nabywają osoby w relatywnie młodym wieku, które z reguły kontynuują działalność zarobkową przy zachowaniu prawa do wypłaty co najmniej połowy świadczenia. System ubezpieczeń społecznych powinien mieć w zasadzie powszechny i jednolity charakter. Z tych względów regulacja uzależniająca nabycie prawa do emerytury przez funkcjonariuszy służb mundurowych jedynie od spełnienia warunku wysługi (15 lat w służbie) może nasuwać wątpliwości konstytucyjne. Rzecznik zwrócił się o zajęcie stanowiska w kwestii przewidywanych zmian systemu emerytalnego służb mundurowych oraz terminu ich wdrożenia.

103. Ministra Infrastruktury (RPO-579448-V/08) z dnia 11 września 2009 r. - w sprawie potrzeby dalszej nowelizacji przepisów ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych.

Rzecznik prowadzi od połowy 2007r., w związku z uchwaleniem przez Sejm RP w dniu 14 czerwca 2007 r. ustawy o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz o zmianie niektórych innych ustaw, obszerną korespondencję m.in. z Ministrem Infrastruktury, dotyczącą licznych problemów, jakie w praktyce rodzą uregulowania zawarte w tej ustawie. Minister Infrastruktury podzielił szereg sygnalizowanych przez Rzecznika wątpliwości i zarzutów pod adresem przepisów tej ustawy wskazując jednak, że kolejna nowelizacja ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych będzie możliwa dopiero po rozstrzygnięciu przez Trybunał Konstytucyjny wniosków i pytań prawnych dotyczących materii objętej ostatnią nowelizacją. Aktualnie w Trybunale Konstytucyjnym czeka na rozpoznanie tylko pytanie prawne jednego z sądów, dotyczące zgodności z Konstytucją art. 35 ust. 4¹ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych. Wydaje się więc, iż zasadne jest obecnie podjęcie przez Ministerstwo Infrastruktury prac nad zapowiadaną nowelizacją ustawy. Ponadto, wobec uznania za niezgodny z Konstytucją przepisu art. 48 ust. 3 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, powstała pilna potrzeba określenia w ustawie warunków finansowych, na jakich najemca lokalu, przejętego nieodpłatnie przez spółdzielnię od przedsiębiorstwa państwowego, państwowej osoby prawnej lub państwowej jednostki organizacyjnej może zrealizować przyznane mu w art. 48 ust. 1 ustawy roszczenie o przeniesienie na niego prawa własności lokalu. Rzecznik zwrócił się o przedstawienie aktualnego stanowiska w kwestii potrzeby dalszej nowelizacji przepisów ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, w zakresie nieobjętym projektem przyjętym przez rząd w dniu 18 sierpnia 2009 r.

104. Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego (RPO-576509-II/07) z dnia 11 września 2009 r. - w sprawie przewlekłości postępowania sądowego w sprawie wydarzeń na Wybrzeżu w grudniu 1970 r.

Postępowanie przeciwko oskarżonym o popełnienie zbrodni wobec bezbronnych osób na Wybrzeżu w grudniu 1970 r., które jest obecnie prowadzone przed Sądem Okręgowym w Warszawie, pozostaje w stałym zainteresowaniu Rzecznika Praw Obywatelskich. Rzecznik występował już w dniu 24 stycznia 2008 r. do Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego przedstawiając pogląd, iż zostało naruszone w tym postępowaniu statuowane w Konstytucji RP i aktach normatywnych prawa międzynarodowego prawo do rozpatrzenia sprawy w rozsądnym terminie.

W dniu 10 września 2009 r. przedstawiciel Rzecznika uczestniczył w posiedzeniu Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka Sejmu RP poświęconej obecnemu stanowi postępowania w tym procesie. Przedstawiciele Ministra Sprawiedliwości przedstawili następujące przyczyny przewlekłości w rozpoznaniu omawianej sprawy: uchybienia w zakresie sprawności postępowania obciążające sędziego sprawozdawcę, niewyznaczenie sędziego zapasowego, który uczestniczyłby biernie w rozprawie i w przypadku potrzeby zastąpienia sędziego przejąłby jego obowiązki, konieczność prowadzenia postępowania od początku w związku z przeniesieniem sprawy z Gdańska do Warszawy, obszerność materiału dowodowego, oraz przyczyny leżące po stronie stron postępowania. W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się z prośbą o udzielenie informacji o dalszym biegu postępowania w przedmiotowej sprawie, jak również poinformowanie, w jaki sposób został rozpatrzony wniosek Prezesa Sądu Okręgowego w Warszawie o rozważenie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego wobec sędziego sprawozdawcy oraz jakie środki zostały podjęte w celu przyspieszenia zakończenia tego procesu.

105. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-628082-III/09) z dnia 11 września 2009 r. – w sprawie projektu nowelizacji ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych zakładającego zawieszenie wypłaty emerytur, bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu kontynuowania zatrudnienia, bez rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury.

Do Rzecznika napływają skargi dotyczące rozwiązania przewidzianego w uchylonym z dniem 8 stycznia 2009 r. przepisie art. 103 ust. 2a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Stosownie do powyższej regulacji, prawo do emerytury ulegało zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Skarżący kwestionują zasadność takiego rozwiązania, zwłaszcza w sytuacji kryzysu gospodarczego i związanej z tym pogarszającej się sytuacji na rynku pracy.

Rzecznik uzyskał informacje o przygotowanym projekcie nowelizacji ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zakładającym zawieszenie wypłaty emerytur, bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego

przez emeryta z tytułu kontynuowania zatrudnienia, bez rozwiązania stosunku pracy, w pełnym wymiarze czasu pracy u pracodawcy, u którego pozostawał on w stosunku pracy bezpośrednio przed nabyciem prawa do emerytury. Projektowane rozwiązanie nawiązuje zatem brzmieniem do uchylonego przepisu art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej. Rzecznik zwrócił się o przedstawienie informacji dotyczących aktualnego stanu prac nad projektem nowelizacji ustawy emerytalnej w przedstawionym zakresie.

106. Ministra Sprawiedliwości (RPO-620748-III/09) z dnia 11 września 2009 r. – w sprawie problemu nierówności w traktowaniu asystentów sędziów w zakresie wynagrodzenia.

Analiza regulacji prawnych określających status i wynagrodzenie asystentów sędziów wyłoniła następujący problem. Przepis art. 155 § 6 ustawy z 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych udziela Ministrowi Sprawiedliwości upoważnienia do określenia w drodze rozporządzenia wysokości wynagrodzenia asystentów sędziów, jednakże nie zawiera wytycznych dotyczących treści aktu wykonawczego. W rezultacie wynagrodzenie asystenta stażysty odbywającego aplikację sędziowską jest jednoznacznie określone w ustawie z dnia 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa na poziomie najniższego wynagrodzenia zasadniczego referendarza sądowego, natomiast pozostałych asystentów w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości według niesprecyzowanej relacji do wynagrodzenia sędziów, referendarzy i urzędników sądowych.

Wynagrodzenie zasadnicze asystentów sędziów, szczególnie w sądach rejonowych, ustalone w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z 23 lipca 2008 r. w sprawie wynagrodzenia asystentów sędziów w istocie jest bardziej zbliżone do wynagrodzenia urzędników sądowych, niż innych grup zawodowych w sądach powszechnych (sędziów, referendarzy). Jest to odbierane jako krzywdzące zważywszy na zakres zadań merytorycznych obowiązujących asystentów sędziów, a także ich kwalifikacje zawodowe. Problem nierówności w traktowaniu asystentów sędziów w zakresie wynagrodzenia podnoszony jest także w związku ze zróżnicowaniem wynagrodzeń w zależności od rodzaju sądu, w którym są zatrudnieni. Likwidacja tego zróżnicowania miała nastąpić poprzez nowelizację ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych. W związku z tym Rzecznik zwrócił się informację, na jakim etapie postępowania legislacyjnego jest ta nowelizacja.

107. Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (RPO-611295-IX/09) z dnia 11 września 2009 r. – w sprawie potrzeby uregulowania w przepisach wykonawczych do ustawy o Policji szczegółowych zasad przyznawania zwrotu kosztów dojazdu policjantom do miejsca pełnienia służby z miejscowości pobliskiej.

Rzecznik zwrócił się w dniu 30 maja 2007 r. do ówczesnego Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z prośbą o rozważenie możliwości podjęcia inicjatywy ustawodawczej w celu zmiany art. 93 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji poprzez dodanie przepisu upoważniającego ministra właściwego do spraw

wewnętrznych do określenia w drodze rozporządzenia szczegółowych zasad przyznawania zwrotu kosztów dojazdu policjantom dojeżdżającym do miejsca pełnienia służby z miejscowości pobliskiej. W kolejnym wystąpieniu dotyczącym przedmiotowej kwestii Rzecznik podkreślił, iż brak ustawowego upoważnienia do wydania aktu wykonawczego oraz samego rozporządzenia powoduje sytuację, w której komendanci wojewódzcy Policji próbując wykonać dyspozycję wynikającą z treści art. 93 ustawy o Policji, w różny sposób i w dowolnej formie kształtują zasady zwrotu kosztów dojazdu. W związku z powyższym Rzecznik ponownie zwrócił się z prośbą o rozważenie możliwości podjęcia inicjatywy ustawodawczej w celu zmiany omawianego przepisu.

108. Ministra Zdrowia (RPO-606966-X/09) z dnia 14 września 2009 r. - w sprawie zapobiegania i zwalczania zakażeń, ze szczególnym uwzględnieniem populacji dzieci i młodzieży szkolnej, związanych z gripą wywoływaną przez wirus A (H1N1).

W szkołach zapowiadane są szkolenia, podczas których nauczyciele poinformują uczniów i ich rodziców, jak zapobiegać szerzeniu się zakażeń wirusem grypy A (H1N1). Na początku września informacje te miały trafić do szkół w formie ulotek. Tymczasem w żadnej informacji nie można doszukać się zadań, które w sytuacji zagrożenia epidemicznego w szkołach i innych placówkach oświatowo wychowawczych Ministerstwo Zdrowia stawia do wykonania przed lekarzami i pielęgniarkami sprawującymi profilaktyczną opiekę zdrowotną nad uczniami. Wydaje się, że w obliczu zagrożeń epidemicznych istnieje nagła potrzeba ponownego przeanalizowania przez resort zdrowia argumentów środowiska pediatrycznego, wniosków pokontrolnych NIK oraz postulatów Rzecznika odnośnie do poprawy organizacji, nadzoru i jakości funkcjonowania opieki zdrowotnej nad uczniami. Na ujawniane w ostatnich latach w wystąpieniach Rzecznika i sygnalizowane aktualnie przez media niedostatki w zakresie zapobiegania i zwalczania zakażeń i chorób zakaźnych nakładają się problemy ze szczepieniami ochronnymi oraz planowane zmiany legislacyjne. Wobec niepokojących sygnałów odnośnie do zagrożeń związanych z gripą wywoływaną przez wirus A (H1N1), Rzecznik zwrócił się o udzielenie informacji na temat zapobiegania i zwalczania tych zakażeń ze szczególnym uwzględnieniem populacji dzieci i młodzieży szkolnej.

109. Prezesa Rady Ministrów (RPO-598884-I/08) z dnia 14 września 2009 r. – w sprawie udzielania przez organy podległe Premierowi zaległych odpowiedzi na wystąpienia Rzecznika Praw Obywatelskich.

Rzecznik Praw Obywatelskich jako konstytucyjny organ ochrony prawnej stoi na straży przestrzegania wolności i praw człowieka i obywatela. Zgodnie z ustawą o Rzeczniku Praw Obywatelskich, Rzecznik posiada szereg uprawnień, dzięki którym może skutecznie pomagać skarżącym się podmiotom w ochronie ich wolności i praw. Do zakresu jego kompetencji należy nie tylko załatwianie spraw indywidualnych, z

którymi zwracają się osoby fizyczne i ich organizacje, ale także proponowanie rozwiązań systemowych, które zagwarantują skuteczniejszą realizację konstytucyjnych wolności i praw jednostki. Co do zasady współpraca Rzecznika z organami administracji rządowej jest zadowalająca. W porównaniu do ubiegłego roku liczba wystąpień Rzecznika pozostających bez odpowiedzi, systematycznie spada. Jednakże w dalszym ciągu część wystąpień nie znajduje należytej i terminowej odpowiedzi. Stanowi to bez wątpienia naruszenie prawnego obowiązku, jaki spoczywa na adresatach wystąpień, co może wywoływać wrażenie, iż niektóre problemy zgłaszane przez obywateli, a podejmowane przez Rzecznika, są ignorowane. Zgodnie z art. 15 ust. 2 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich, organ do którego zostało skierowane wystąpienie, obowiązany jest bez zbędnej zwłoki, nie później jednak niż w terminie 30 dni, poinformować Rzecznika o podjętych działaniach lub zajęтым stanowisku. W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się z prośbą o spowodowanie udzielenia przez organy podległe Premierowi zaległych odpowiedzi na wystąpienia Rzecznika Praw Obywatelskich.

110. Sekretarza Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (RPO-598810-VII/08) z dnia 15 września 2009 r. – w sprawie potrzeby wprowadzenia regulacji prawnych zabezpieczających prawa skazanych przekazywanych do szpitali wolnościowych w stanie ciężkim.

W nawiązaniu do otrzymanych pism Sekretarza Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości z dnia 20 stycznia 2009 r. oraz Zastępcy Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 31 października 2008 r., w częściach dotyczących potrzeby wprowadzenia regulacji, które zabezpieczą prawa wszystkich skazanych przekazywanych do szpitali wolnościowych w stanie ciężkim, Rzecznik przypomniał o potrzebie kontynuowania prac legislacyjnych w tej materii. Niepokoi fakt, iż pomimo upływu wielu miesięcy od zajęć w Areszcie Śledczym w Lublinie, na kanwie których dopatrzono się braku odpowiednich przepisów, wciąż nie opracowano projektu regulacji porządkujących obowiązki spoczywające na administracji jednostki penitencjarnej, przekazującej skazanego do szpitala wolnościowego.

Prawo nie reguluje, kto jest zobowiązany, po odzyskaniu przytomności przez skazanego, do poinformowania go o nowej sytuacji prawnej, w jakiej się znalazł, o jego prawach i obowiązkach. Istnieje też potrzeba uściślenia przepisów mówiących o bezwzględnym obowiązku informowania przez administrację zakładu karnego rodziny skazanego lub innej wskazanej przez niego osoby, o pogorszeniu się jego stanu zdrowia lub o przekazaniu go do szpitala wolnościowego, a także udzieleniu przerwy w odbywaniu kary pozbawienia wolności celem kontynuowania leczenia. Umożliwiłoby to zabezpieczenie, przez osoby najbliższe, jego praw podczas pobytu w szpitalu, a w przypadku śmierci - spraw związanych z wydaniem aktu zgonu i należytego pochówku. Warto również rozważyć uregulowanie obowiązku, który ciążyłby na administracji zakładu karnego, przekazania kierownictwu szpitala, do którego przenoszony jest nieprzytomny skazany lub z którym jest utrudniony kontakt,

danych osobowych osoby najbliższej lub innej wskazanej przez skazanego. Rzecznik zwrócił się o zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie.

111. Ministra Infrastruktury (RPO-588091-IV/08) z dnia 15 września 2009 r. – w sprawie potrzeby wzmocnienia pozycji prawnej najemców, dzierżawców i osób biorących w użyczenie nieruchomości pozostające w zasobie publicznym.

W wystąpieniu z dnia 9 września 2008 r. Rzecznik wyraził zaniepokojenie brakiem równowagi pomiędzy uprawnieniami najemców i dzierżawców nieruchomości publicznych a pozycją prawną ich kontrahenta - jednostki organizacyjnej, która daną nieruchomością włada w formie trwałego zarządu. Nawet bowiem w razie zawarcia umów na czas oznaczony, jednostka taka może wypowiedzieć umowę w każdym czasie, z dowolnej przyczyny. Taki przywilej, przyznany jedynie podmiotom z sektora publicznego, nie dość, że stanowi odejście od zasady równości stron stosunku cywilnego, to dodatkowo odbywa się kosztem drugiej strony, będącej podmiotem prywatnym, i to w sytuacji, gdy prawa owego podmiotu prywatnego chronione są na poziomie konstytucyjnym, w szczególności przez art. 64 Konstytucji RP. W ocenie Rzecznika takie uregulowanie nie znajduje też wystarczającego uzasadnienia w specyfice gospodarowania gruntami publicznymi.

W odpowiedzi z dnia 23 grudnia 2008 r. Minister Infrastruktury przedstawił okoliczności, które miałyby przemawiać za takim właśnie rozwiązaniem. Jednocześnie jednak podzielił pewne zastrzeżenia Rzecznika, deklarując rozważenie możliwości dokonania stosownej nowelizacji art. 43 ust. 4 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami. Rzecznik dotychczas nie uzyskał ostatecznej odpowiedzi w poruszanej kwestii, dlatego ponownie zwrócił się z pytaniem o stanowisko Ministra Infrastruktury odnośnie potrzeby i możliwości wzmocnienia pozycji prawnej najemców, dzierżawców i osób biorących w użyczenie nieruchomości pozostające w zasobie publicznym. Obecnie obowiązująca regulacja pozostaje w sprzeczności z konstytucyjnymi gwarancjami chroniącymi własność i prawa majątkowe obywateli, a tym samym - wymaga niezbędnej interwencji ustawodawcy.

112. Ministra Infrastruktury (RPO-500684-IV/05) z dnia 17 września 2009 r. - w sprawie stanu prac nad nowelizacją ustawy o gospodarce nieruchomościami, w zakresie problematyki wywłaszczeń nieruchomości.

Nawiązując do dotychczasowej korespondencji dotyczącej problematyki tzw. wywłaszczeń faktycznych, Rzecznik wyraził nadzieję, iż projektowana nowelizacja przepisów ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, doprowadzi do polepszenia rażąco niekorzystnej sytuacji osób, których prawa zostały naruszone nieprawidłowymi działaniami władzy publicznej, do czego dochodziło w szczególności przy inwestycjach prowadzonych przed wielu laty. Jednocześnie Rzecznik zwrócił się do z prośbą o udzielenie informacji o obecnym stanie prac nad projektowaną nowelizacją ustawy o gospodarce nieruchomościami i przewidywanym terminie skierowania ostatecznego projektu pod obrady Parlamentu.

113. Prokuratora Krajowego (RPO-520361-II/05) z dnia 17 września 2009 r. – w sprawie śledztwa w sprawie istnienia tajnych więzień CIA w Polsce.

Jeszcze w grudniu 2005 roku Rzecznik, zaniepokojony doniesieniami środków masowego przekazu, które zawierały sugestie odnośnie przewożenia przez terytorium Polski i przetrzymywania oraz niewłaściwego traktowania członków terrorystycznej organizacji Al-Kaida, podjął działania zmierzające do wyjaśnienia tej kwestii. W toku początkowej korespondencji w powyższej sprawie, między innymi zaprezentowano Rzecznikowi oficjalne stanowisko polskich władz, dementujące istnienie więzień CIA na terytorium Polski oraz osadzanie więźniów wbrew prawu i międzynarodowym konwencjom, których Polska jest sygnatariuszem. Niemniej problem istnienia tajnych więzień CIA w Polsce i przetrzymywania na naszym terytorium osób podejrzewanych o terroryzm nadal był i jest poruszany zarówno na forum międzynarodowym, jak i w mediach polskich i zagranicznych. W dniu 11 marca 2008 roku w tym zakresie wszczęto postępowanie przygotowawcze, które prowadzi Prokuratura Apelacyjna w Warszawie.

Rzecznik zwrócił się o poinformowanie, czy wspomniane śledztwo objęte jest nadzorem służbowym Prokuratury Krajowej oraz o przedstawienie stanowiska odnośnie do możliwych działań Prokuratury Krajowej, zmierzających do optymalnej koncentracji czynności realizowanych w omawianym śledztwie, w celu spełnienia ustawowych i prawno międzynarodowych wymogów rozstrzygnięcia sprawy w rozsądnym terminie.

114. Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (RPO-512676-IV/05) z dnia 21 września 2009 r. - w sprawie unormowania statusu prawnego wspólnot gruntowych.

Analiza założeń projektu ustawy o zmianie ustawy z dnia 29 czerwca 1963 r. o zagospodarowaniu wspólnot gruntowych pozwala na stwierdzenie, że planowane zmiany polepszą sytuację prawną uprawnionych do udziału we wspólnocie gruntowej. Istotna jest także realizacja postulatów zgłaszanych przez Rzecznika, dotyczących wprowadzenia drogi odwoławczej dla kwestionowania rozstrzygnięć organów spółki zarządzającej wspólnotą. Niemniej jednak, na tle powyższego dokumentu pojawiają się kwestie, które w ocenie Rzecznika wymagają precyzyjnego uregulowania na poziomie ustawowym, co pozwoli na uniknięcie ryzyka naruszenia praw majątkowych obywateli.

Otóż w założeniach zmian ustawodawczych proponuje się, aby nieruchomości zaliczone do mienia gromadzkiego stały się, z mocy prawa, własnością gmin, na terenie których są położone. Rzecznik zwraca uwagę, że na tle dotychczasowych regulacji mienie gromadzkie już obecnie stanowi własność komunalną, tak więc jego ponowna komunalizacja może okazać się bezprzedmiotowa. Z kolei jeśli owa „komunalizacja” ma polegać na odjęciu obywatelom uprawnienia do korzystania z gruntów (stanowiących własność gminy), to nastąpić to może wyłącznie z równoczesną wypłatą stosownego odszkodowania.

Analogiczny problem ujawnia się na tle rozwiązania przyjętego w sytuacji, gdy w terminie do 31 grudnia 2010 r. nie będzie możliwe ustalenie kręgu uprawnionych do udziału we wspólnocie oraz wysokości ich udziałów. Według propozycji przedstawionej w założeniach ustawy nowelizacyjnej, nieruchomości te staną się wówczas własnością gmin na obszarze, na którym są położone. W opinii Rzecznika, dla tych spośród mieszkańców danej miejscowości, których uprawnienia do gruntów wspólnoty nie budzą wątpliwości (a starosta nie dysponuje możliwością ustalenia pełnego kręgu uprawnionych), bądź których niewątpliwe uprawnienia ujawnią się po tej dacie, ustawa powinna przewidywać wypłatę odszkodowania. Rzecznik zwrócił się więc o zajęcie stanowiska w tej sprawie.

115. Ministra Obrony Narodowej (RPO-629293-IX/09) z dnia 22 września 2009 r. – w sprawie funkcjonowania systemu ratownictwa morskiego opartego na jednostkach Marynarki Wojennej.

Podczas wizyty w sierpniu 2009 r. przedstawiciele Biura Rzecznika w Brygadzie Lotnictwa Marynarki Wojennej w Gdyni przedstawiony został problem funkcjonowania ratownictwa morskiego, opartego na jednostkach Marynarki Wojennej. Jednym z głównych zadań Brygady jest podejmowanie akcji ratowniczych zarówno na lądzie jak i na morzu, niezależnie od pory dnia i warunków pogodowych. Na wyposażeniu jednostki w dniu wizyty były 43 samoloty, z czego sprawnych tylko 24. Najstarsze statki powietrzne eksploatowane przez Brygadę mają ponad 20 lat, a najnowsze ponad 10 lat.

Pogarszający się z każdym rokiem stan techniczny eksploatowanych statków powietrznych, a także brak zakupu nowych samolotów spowodował, iż Dowódca Marynarki Wojennej RP rozkazem z dnia 5 listopada 2007 r. wprowadził ograniczenia do systemu. Obowiązujące obecnie procedury przewidują, iż działania ratownicze mogą być podjęte po ok. 2 godzinach od powiadomienia. Trudna sytuacja sprzętowa w Brygadzie ulegnie dalszemu pogorszeniu, kiedy z końcem września 2009 r. zostanie wycofany z eksploatacji jeden z dwu śmigłowców ratowniczych z eskadry w Gdyni. Brak szybkiej reakcji ze strony Ministra Obrony Narodowej, szczególnie w zakresie przyśpieszenia terminu remontowanych silników, a także zakupu nowych samolotów, może spowodować, iż w najbliższym czasie system ratownictwa zorganizowany na bazie Marynarki Wojennej przestanie funkcjonować. W sytuacji zaistnienia wypadku lub katastrofy na morzu, gdy o życiu ludzi decydują często minuty, podejmowanie akcji ratunkowej dopiero po kilku godzinach jest trudne do zaakceptowania. Rzecznik zwrócił się z prośbą o podjęcie odpowiednich działań.

116. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-613680-III/09) z dnia 22 września 2009 r. – w sprawie utrudnień w uzyskaniu świadczeń z funduszu alimentacyjnego w sytuacji, gdy dłużnik alimentacyjny przebywa za granicą.

Na tle skarg wpływających do Rzecznika ujawnił się problem utrudnień w uzyskaniu świadczeń z funduszu alimentacyjnego w sytuacji, gdy dłużnik

alimentacyjny przebywa za granicą. Osoba ubiegająca się o świadczenie z funduszu alimentacyjnego, w sytuacji, gdy dłużnik alimentacyjny przebywa za granicą, zobowiązana jest załączyć do wniosku informację właściwego sądu lub właściwej instytucji o podjęciu przez osobę uprawnioną czynności związanych z wykonaniem tytułu wykonawczego za granicą albo o niepodjęciu tych czynności, w szczególności w związku z brakiem podstawy prawnej do ich podjęcia lub brakiem możliwości wskazania przez osobę uprawnioną miejsca zamieszkania dłużnika alimentacyjnego za granicą (art. 15 ust. 4 pkt 3g ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów).

Obowiązujące obecnie rozwiązania powodują rozbieżności w interpretacji przepisów. Celem ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów jest ochrona praw wierzycieli alimentacyjnych. Długotrwałość procedowania w sprawach egzekucyjnych, gdy dłużnik przebywa poza granicami Polski, a nawet bezczynność właściwych organów obcego państwa nie mogą ujemnie oddziaływać na prawa wierzyciela alimentacyjnego pozostającego w kraju, tym bardziej, iż dokonał on wszelkich wymaganych i obiektywnie możliwych w danym stanie faktycznym czynności zmierzających do wypełnienia merytorycznych przesłanek otrzymania świadczenia z funduszu alimentacyjnego.

Rzecznik zwrócił się o zajęcie stanowiska w omawianym zakresie, w szczególności rozważenie możliwości dokonania zmiany art. 15 ust. 9 pkt 3 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, poprzez wprowadzenie upoważnienia do określenia wzoru informacji sądu lub właściwej instytucji określonych w art. 15 ust. 4 pkt 3g ustawy, a następnie wprowadzenia stosownego wzoru.

117. Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego (RPO-619466-II/09) z dnia 22 września 2009 r. – w sprawie postulatów zaostrenia kar za przestępstwo wzięcia zakładnika.

W związku z porwaniem i zamordowaniem p. Krzysztofa Olewnika, a także innymi tego rodzaju zdarzeniami, pojawił się w debacie publicznej postulat podwyższenia górnego progu zagrożenia karą pozbawienia wolności, do 25 lat, za popełnienie przestępstwa pozbawienia wolności lub wzięcia zakładnika. Dotyczyłoby to sytuacji, gdy ofiara nie została zwolniona ani odnaleziona i zachodzi prawdopodobieństwo, że nie żyje, przy jednoczesnym braku dowodów potwierdzających zgon. Obecnie, przestępstwo pozbawienia wolności na czas przekraczający 7 dni lub ze szczególnym udrczeniem (art. 189 § 2 k.k.) zagrożone jest karą pozbawienia wolności w wymiarze od 1 roku do 10 lat. Drugim przestępstwem pozostającym w związku z omawianym problemem jest wzięcie lub przetrzymanie zakładnika w celu zmuszenia organu państwowego lub samorządowego, instytucji, organizacji, osoby fizycznej lub prawnej albo grupy osób do określonego zachowania się. W typie podstawowym zagrożone jest karą pozbawienia wolności od roku do lat 10 (art. 252 § 1 k.k.); w typie kwalifikowanym zagrożenie ustawowe to kara od 2 lat do 12 lat pozbawienia wolności (art. 252 § 2 k.k.).

Wyrok wydany w sprawie porwania, a następnie zabójstwa p. Krzysztofa Olewnika dowodzi, iż obecne zagrożenie karą pozbawienia wolności przestępstwa wzięcia zakładnika jest zbyt niskie. W sprawie tej, kary pozbawienia wolności za czyn polegający na porwaniu w celu wymuszenia okupu (art. 252 § 1 k.k. w zb. z art. 282 k.k.) wahały się od 7 do 10 lat pozbawienia wolności. Orzeczone kary łączne były ostatecznie znacząco wyższe (do dożywotniego pozbawienia wolności), ze względu na skazanie części sprawców także za zabójstwo p. K. Olewnika. Zważywszy na wzrastające poczucie zagrożenia społecznego omawianą kategorią przestępstw, należy w ocenie Rzecznika rozważyć umieszczenie ich w katalogu zbrodni i podwyższenie górnej granicy zagrożenia karą do 15 lat pozbawienia wolności. Należałoby także podnieść górną granicę kary za czyn z art. 252 § 2 k.k. do 25 lat pozbawienia wolności.

118. Ministra Obrony Narodowej (RPO-628961-IX/09) z dnia 22 września 2009 r. – w sprawie problemów związanych z wyposażeniem i zabezpieczeniem myśliwców F-16.

W dzienniku „Polska” z dnia 3 września 2009 r. ukazał się artykuł „*Polskie myśliwce F-16 zdolne do boju za dwa lata*”, w którym autor porusza wiele problemów związanych z wyposażeniem i zabezpieczeniem zakupionych maszyn. Przedstawia także problem pełnej obsady etatowej, która według wytycznych NATO powinna wynosić 1,5 pilota na każdy samolot. Tymczasem zdaniem autora, obecnie mamy przeszkolonych tylko 40 pilotów (na 48 samolotów) z których 34 może wykonywać loty bojowe. Rzecznik zwrócił się z prośbą o ustosunkowanie się do przedstawionego problemu.

119. Ministra Edukacji Narodowej (RPO-571999-I/07) z dnia 22 września 2009 r. – w sprawie podręczników dla uczniów niewidomych i niedowidzących.

Rzecznik kilkakrotnie zwracał się do kierownictwa Ministerstwa Edukacji Narodowej w sprawie podręczników dla uczniów niewidomych i niedowidzących, otrzymując za każdym razem uspokajające wiadomości odnośnie do czynionych starań na rzecz zapewnienia opracowania właściwych podręczników, jak i wydania ich w odpowiedniej dla potrzebujących ilości. Jednak podawane przez media informacje wskazujące na znaczne ograniczenia wysokości dotacji na ten cel muszą budzić uzasadniony niepokój związany z możliwością realizacji zamierzeń przez Ministerstwo Edukacji Narodowej. Plany resortu budzą też zrozumiałe wątpliwości Polskiego Związku Niewidomych. Rzecznik podkreślił, iż przeszkody w druku podręczników dla uczniów niewidomych i niedowidzących z uwagi na rozpoczęcie nowego roku szkolnego powinny być przewyciężone jak najszybciej. Rzecznik zwrócił się o ustosunkowanie się do przedstawionego problemu, w szczególności za przedstawienie działań, podjętych w bieżącym roku, zmierzających do rozwiązania tego zagadnienia.

120. Prezydenta m.st. Warszawy (RPO-600891-I/08) z dnia 22 września 2009 r.
- w sprawie wszczęcia w trybie nadzoru postępowania administracyjnego w sprawie statutu Polskiego Związku Działkowców.

Nawiązując do wcześniejszej korespondencji w przedmiotowej sprawie Rzecznik stwierdził, że analiza ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o rodzinnych ogrodach działkowych prowadzi do jednoznacznego wniosku, że nie uregulowano tam sprawy nadzoru nad Polskim Związkiem Działkowców, co powoduje, że w niniejszej sprawie mają zastosowanie ogólne zasady nadzoru określone w art. 8 ust. 5 Prawa o stowarzyszeniach. Podstawą prawną wcześniejszego wystąpienia Rzecznika był art. 14 pkt 6 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich, który stanowi, że po zbadaniu sprawy Rzecznik może zwrócić się o wszczęcie postępowania administracyjnego, wnosić skargi do sądu administracyjnego, a także uczestniczyć w tych postępowaniach - na prawach przysługujących prokuratorowi. Prezydent m.st. Warszawy powinien zatem wszcząć postępowanie administracyjne, w ramach którego - w zależności od obowiązujących norm prawnych - powinien przykładowo wydać decyzję administracyjną rozstrzygającą sprawę co do istoty bądź wydać formalne postanowienie o przekazaniu sprawy według właściwości.

Jednocześnie Rzecznik zgodził się ze stanowiskiem, iż w trybie postępowania administracyjnego nie można dokonywać weryfikacji statutu organizacji, nad którą pełni się nadzór. Nie wyklucza to jednak skorzystania w ramach postępowania administracyjnego z odpowiednich instrumentów prawnych, w tym złożenia wniosku do sądu rejestrowego o zbadanie zgodności z prawem postanowień statutu Polskiego Związku Działkowców. Skierowane do organu administracji publicznej żądanie Rzecznika wszczęcia postępowania jest dla tego organu wiążące, co oznacza, że musi on je wszcząć z urzędu. W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się ponownie o wszczęcie w trybie nadzoru postępowania administracyjnego w sprawie statutu Polskiego Związku Działkowców.

121. Ministra Środowiska (RPO-612357-X/00) z dnia 22 września 2009 r. - w sprawie braku systemowego rozwiązania w przypadku szkód wyrządzonych przez zwierzynę łowną w uprawach i płodach rolnych usytuowanych poza granicami obwodu łowieckiego.

Rzecznik zasygnalizował problemy podnoszone w kierowanej do niego korespondencji, związane z nowelizacją ustawy z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie, polegającą na dodaniu w art. 50 ust. 1b, ust. 3 i ust. 4. Na mocy art. 50 ust. 1b, Skarb Państwa odpowiada za szkody wyrządzone przez dziki, łosie, jelenie, daniela i sarny, na obszarach niewchodzących w skład obwodów łowieckich. Stosownie zaś do dyspozycji ust. 3 i 4 ww. artykułu, za szkody, o których mowa w ust. 1b, odszkodowania wypłaca zarząd województwa ze środków budżetu państwa; natomiast oględzin i szacowania szkód, o których mowa w ust. 1 i 1b, dokonują przedstawiciele podmiotów właściwych do wypłaty odszkodowania. Z

otrzymywanych przez Rzecznika skarg wynika, iż nadal szereg kwestii wymaga ustawowego uregulowania.

Przede wszystkim wnioskodawcy wskazują, iż wprowadzenie art. 50 ust. 1b ustawy Prawo łowieckie nie rozwiązuje problemu szkód wyrządzonych przez zwierzęta łowne na terenach niewchodzących w skład obwodów łowieckich w okresie poprzedzającym nowelizację, co pozbawia ich prawa do skutecznego dochodzenia swoich roszczeń przed sądami powszechnymi. Ponadto, zwracają uwagę na wąski zakres odpowiedzialności Skarbu Państwa z uwagi na ograniczenie jej wyłącznie do upraw i płodów rolnych, z pominięciem na przykład krzewów i drzew ozdobnych. Kolejna istotna kwestia podnoszona przez obywateli dotyczy braku podmiotu odpowiedzialnego z tytułu szkód komunikacyjnych wyrządzonych przez nagłe wtargnięcie dzikiego zwierzęcia na drogę. Problem ten - w świetle wpływających skarg - dotyczy nie tylko terenów znajdujących się w obwodach łowieckich, lecz również z nich wyłączonych. Rzecznik zwrócił się z prośbą o rozważenie podjęcia działań w celu stosownej nowelizacji ustawy Prawo łowieckie.

122. Ministra Edukacji Narodowej (RPO-608843-I/09) z dnia 23 września 2009 r. - w sprawie stypendiów szkolnych przyznawanych uczniom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej.

Rzecznik zwrócił się w dniu 12 marca 2009 r. do Ministra Edukacji Narodowej w sprawie realizacji postanowień art. 90d ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, zgodnie z którym uczeń znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej, wynikającej z niskich dochodów na osobę w rodzinie, może otrzymać stypendium szkolne, o ile nie otrzymuje innego stypendium o charakterze socjalnym ze środków publicznych. Zaniepokojenie budziło wprowadzanie programu oszczędności środków budżetowych, co w tym przypadku groziło ograniczeniem wysokości dotacji z Narodowego Programu Stypendialnego przekazywanych samorządom terytorialnym na ten cel. Rzecznik zwrócił uwagę na fakt, iż wypłata stypendiów szkolnych jest obowiązkiem ustawowym i nikt nie zwolni samorządów z dokonania ich wypłat. Dotychczasowe dopłaty z funduszu stypendialnego stanowiły istotną pomoc dla samorządów gminnych. Pozbawienie samorządów tych dopłat może spowodować w wielu gminach poważne perturbacje.

Rzecznik z zadowoleniem przyjął odpowiedź, z której wynikało, iż Ministerstwo, oczekując na ostateczne rozstrzygnięcia w sprawie wysokości dotacji państwowej „Dofinansowanie Narodowego Programu Stypendialnego” podejmuje działania, które wzmocnią oddziaływanie edukacyjne i opiekuńcze wobec uczniów klas I-III szkoły podstawowej. Rozstrzygnięcia odnośnie do wysokości rezerwy celowej miały nastąpić do końca czerwca 2009 r. Rozpoczęty niedawno nowy rok szkolny skłania do ponownienia pytania o stan środków służących pomocy udzielanej gminom na realizację programu stypendialnego. Rzecznik zwrócił się także o informacje dotyczące praktycznej realizacji planowanych działań wobec najmłodszych uczniów.

123. Ministra Sprawiedliwości (RPO-481256-IV/04) z dnia 23 września 2009 r.
- w sprawie nieodpłatnej pomocy prawnej dla osób ubogich.

Rzecznik po raz kolejny wystąpił w kwestii uregulowania dostępu do nieodpłatnej pomocy prawnej dla osób ubogich. W sprawie tej Rzecznik z Ministrem Sprawiedliwości koresponduje od ponad pięciu lat, za każdym razem wskazując na bezwzględną konieczność stworzenia nowego, spójnego, przejrzystego i sprawiedliwego systemu, który zagwarantowałby efektywne korzystanie z konstytucyjnego prawa do sądu wszystkim obywatelom, bez względu na stopień ich zamożności. Mimo że w powszechnej opinii - podzielanej też przez kolejne rządy, niezależnie od ich politycznych opcji - powyższa sprawa miała zawsze charakter priorytetowy, od lat nie może zostać prawidłowo unormowana, co budzi poważne zaniepokojenie. Rzecznik wyraził przekonanie, iż należytą ochronę najuboższym zagwarantuje jedynie kompleksowa reforma systemu udzielania pomocy prawnej, obejmująca wszystkie komponenty systemu, a zatem zarówno (nieunormowane obecnie) udzielanie pomocy na etapie przedsądowym, jak i zwalnianie z opłat sądowych, a także świadczenie pomocy na etapie postępowania sądowego w postaci zastępstwa procesowego. W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się z prośbą o udzielenie informacji o kalendarium prac Rady Ministrów nad założeniami (projektem) stosownej ustawy, a także o wyjaśnienia, czy reformą objęte zostaną wszystkie wskazane wyżej komponenty systemu pomocy prawnej.

124. Ministra Obrony Narodowej (RPO-627291-IX/09) z dnia 25 września 2009 r. – w sprawie problemów zgłoszonych przez pilotów podczas wizyty przedstawicieli Rzecznika w 41 eskadrze lotnictwa taktycznego w Malborku i Brygadzie Lotnictwa Marynarki Wojennej w Gdyni.

W dniu 25 sierpnia 2009 r. współpracownicy Rzecznika współpracownicy przebywali w 41 eskadrze lotnictwa taktycznego w Malborku oraz w Brygadzie Lotnictwa Marynarki Wojennej w Gdyni. Celem wizyty było sprawdzenie przestrzegania praw obywatelskich oraz zapoznanie się z warunkami służby oraz szkolenia, a także najistotniejszymi problemami w szczególności personelu latającego wymienionych jednostek. Podczas spotkań z dowódcami oraz pilotami, zainteresowani mieli możliwość przedstawić Rzecznikowi swoje uwagi i wnioski. Do najistotniejszych problemów, wymagających interwencji i stosownych decyzji Ministra Obrony Narodowych zaliczyć należy m.in. obecny system szkolenia pilotów w Wyższej Szkole Oficerskiej Sił Powietrznych w Dęblinie, brak części zamiennych, obowiązujące obecnie przepisy określające zasady przyznawania dodatków do uposażenia zasadniczego żołnierzy zawodowych, słabo funkcjonujący system zaopatrzenia, brak wojskowej służby zdrowia. Rzecznik zwrócił się o poinformowanie o zajętych stanowisku wobec problemów przedstawionych w wystąpieniu.

125. Ministra Infrastruktury (RPO-612995-IV/09) z dnia 28 września 2009 r. - w sprawie ujawniania w rejestrze prowadzonym przez Ministra Infrastruktury osób uprawnionych do sporządzania świadectw charakterystyki energetycznej budynku.

Na tle jednej ze skarg zastrzeżenia Rzecznika wzbudził fakt, iż podmioty, które uzyskały uprawnienia do sporządzania świadectw charakterystyki energetycznej budynku z mocy ustawy, nie podlegają - stosownie do art. 5 ust. 14 ustawy Prawo budowlane - wpisowi do właściwego rejestru. Ujawnianie w przedmiotowym rejestrze danych osób uprawnionych do sporządzania certyfikatów energetycznych ma charakter informacyjny. W sytuacji, gdy osoby legitymowane ex lege do sporządzania świadectw charakterystyki energetycznej budynku nie podlegają wpisowi do odpowiedniego rejestru, nie istnieje możliwość potwierdzenia posiadanych przez te osoby uprawnień. W ocenie Rzecznika różnicowanie audytorów energetycznych, ze względu na sposób zdobycia uprawnień, które przejawia się w braku możliwości ujawnienia we właściwym rejestrze danych podmiotów legitymowanych z mocy ustawy do sporządzania certyfikatów energetycznych, nie znajduje racjonalnego uzasadnienia. Osoby, które spełniają warunki konieczne do nadania uprawnień w zakresie sporządzania świadectw charakterystyki energetycznej, tj. kryteria zawarte w art. 5 ust. 8 i nast. ustawy, są w świetle prawa równe. Wykluczenie podmiotów uprawnionych ex lege do sporządzania świadectw charakterystyki energetycznej budynku z obowiązku ujawnienia danych tych osób we właściwym rejestrze czyni przedmiotową regulację nieracjonalną. Rzecznik wniósł o podjęcie prac legislacyjnych zmierzających do uregulowania sytuacji prawnej podmiotów legitymowanych na mocy ustawy do sporządzania świadectw charakterystyki energetycznej budynku w zakresie ujawnienia ich danych w rejestrze prowadzonym przez Ministra Infrastruktury.

126. Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego (RPO-624263-II/09) z dnia 28 września 2009 r. - w sprawie działań operacyjno-rozpoznawczych prowadzonych na terenie aresztów śledczych i zakładów karnych.

Do Rzecznika zwrócił się poseł na Sejm RP, wskazując na nieprawidłowości, do jakich w jego ocenie dochodzi w związku z prowadzeniem na terenie aresztów śledczych i zakładów karnych działań operacyjno-rozpoznawczych. Obrońcy występujący w sprawach karnych sygnalizują o niepokojących faktach nieformalnego oddziaływania na osoby osadzone zmierzającego do uzyskania od nich określonych zeznań lub wyjaśnień. Ponadto zdarzają się przypadki widzeń z osadzonymi nieodnotowane w odpowiedniej dokumentacji jednostek penitencjarnych a także poza zakładami karnymi lub aresztami śledczymi. W ocenie posła może to świadczyć o tym, że niektórzy funkcjonariusze Służby Więziennej są tajnym współpracownikami służb niepodlegających Ministrowi Sprawiedliwości. Poseł kwestionuje także regulowanie prowadzenia czynności operacyjno-rozpoznawczych na terenie aresztów śledczych i zakładów karnych jedynie poprzez ściśle tajne pismo Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 29 marca 2006 r.

Dyrektor Generalny SW w odpowiedzi udzielonej Rzecznikowi udzielił wyjaśnień dotyczących poruszonych powyżej kwestii, jednak wątpliwość Rzecznika wzbudza przede wszystkim regulowanie prowadzenia działań operacyjno-rozpoznawczych na terenie aresztów śledczych i zakładów karnych pismem Dyrektora Generalnego Służby Więziennej. Obowiązujące przepisy nie wykluczają możliwości prowadzenia czynności o charakterze operacyjno-rozpoznawczym przez właściwe, uprawnione do tego służby na terenie jednostek penitencjarnych. Specyfika jednostek penitencjarnych może jednak przemawiać za wprowadzeniem szczególnych uregulowań tej materii na ich terenie. Nie wydaje się jednak właściwe dokonanie takiej regulacji poprzez pismo Dyrektora Generalnego SW, w szczególności o charakterze tajnym. Rzecznik zwrócił się z prośbą o zajęcie stanowiska wobec przedstawionego zagadnienia.

127. Ministra Zdrowia (RPO-629378-X/09) z dnia 29 września 2009 r. – w sprawie leków refundowanych stosowanych przy cukrzycy.

Po udostępnieniu przez Ministerstwo Zdrowia do wiadomości publicznej projektu zmian rozporządzenia w sprawie wykazu chorób oraz wykazu leków i wyrobów medycznych, które ze względu na te choroby są przepisywane bezpłatnie, za opłatą ryczałtową lub za częściową odpłatnością, do Rzecznika wpływają wnioski osób indywidualnych oraz organizacji społecznych, dotyczące wykazu leków refundowanych stosowanych przy cukrzycy. Wnioskodawcy wskazują, że mimo zapewnień ze strony Ministerstwa Zdrowia, na projektowanej liście leków refundowanych nie znalazły się insuliny analogowe o przedłużonym działaniu. Podkreślają przy tym, że stosowanie tych preparatów radykalnie podnosi efekty terapii, zmniejsza możliwość komplikacji zdrowotnych związanych z cukrzycą oraz podnosi komfort życiowy osób chorych. Rzecznik zwrócił się o wyjaśnienie przyczyn wycofania się Ministerstwa Zdrowia z zapowiadanych rozwiązań, oczekiwanych przez osoby chore na cukrzycę, dotyczących objęcia refundacją insulin analogowych o przedłużonym działaniu.

III. KASACJE ORAZ SKARGI KASACYJNE DO SĄDU NAJWYŻSZEGO

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł następujące kasacje do Sądu Najwyższego:

RPO-619146-II/09 z dnia 6 lipca 2009 r. – kasacja na rzecz Łukasza B. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w K.

Rzecznik zarzucił zaskarżonemu orzeczeniu rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa procesowego, polegające na uznaniu, że w świetle zebranych dowodów wyjaśnienia Łukasza B. oraz okoliczności popełnienia zarzuconego mu we wniosku o ukaranie czynu nie budzą wątpliwości i w rezultacie skazanie go bez przeprowadzania rozprawy za czyn, którego opis i kwalifikacja prawna były innej treści niż czyn przedstawiony mu podczas przesłuchania w charakterze osoby podejrzanej o popełnienie wykroczenia i co do którego obwiniony dobrowolnie poddał się karze, co w świetle powyższych okoliczności winno było skutkować skierowaniem sprawy do rozpoznania na zasadach ogólnych. Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego w K. w całości i przekazanie sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu kasacji Rzecznik wskazał m. in., że jakkolwiek obwinionemu została wymierzona kara grzywny w uzgodnionej z nim wysokości, to jednak skazanie go za czyn opisany we wniosku o ukaranie, a nie ten, który został mu przedstawiony przed przesłuchaniem podczas czynności wyjaśniających, spowodowało nałożenie na niego dodatkowych 10 punktów karnych, co w jego przypadku skutkowało wszczęciem postępowania o sprawdzenie kwalifikacji kierowcy. Okoliczność powyższa, w ocenie Rzecznika, przesądza o istotności wpływu zaistniałego uchybienia na treść zapadłego rozstrzygnięcia.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 26 sierpnia 2009 r., sygn. akt III KK 210/09).

RPO-604130-II/08 z dnia 7 lipca 2009 r. – kasacja na rzecz Mariusza J. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w K. utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w K.

Rzecznik zarzucił wyrokowi Sądu Okręgowego w K. rażące i mogące mieć istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa procesowego, polegające na powiadomieniu pozbawionego wolności oskarżonego o terminie rozprawy odwoławczej na godzinę i siedem minut przed jej rozpoczęciem, co z uwagi na krótki czas, jaki pozostał Mariuszowi J. do złożenia wniosku o sprowadzenie go na rozprawę apelacyjną, pozbawiło go realnej możliwości złożenia takiego wniosku oraz uczestniczenia w rozprawie przed sądem drugiej instancji i w efekcie naruszyło przysługujące mu prawo do obrony. Rzecznik postuluje uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Prawo osobistego uczestnictwa w rozprawie odwoławczej jest jednym z przejawów prawa oskarżonego do obrony. Prawo to powinno być zapewnione oskarżonemu realnie, a nie iluzorycznie. Możliwość uczestnictwa oskarżonego w rozprawie odwoławczej i przedstawiania swoich racji jest wyrazem zasady bezpośredniości, która w postępowaniu odwoławczym jest ograniczona. Oskarżony może zrezygnować z przysługującego mu prawa, jednakże rezygnacji tej nie można domniemywać.

RPO-587363-II/08 z dnia 10 lipca 2009 r. – kasacja na rzecz Rafała D. od prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego w W.

Rzecznik zakwestionował postanowienie Sądu Rejonowego w W. z dnia 31 października 2006 r. o umorzeniu postępowania o wydanie wyroku łącznego wobec skazanego Rafała D. Orzeczeniu temu postawił zarzut rażącego i mającego istotny wpływ na jego treść naruszenia prawa materialnego, to jest art. 85 Kodeksu karnego poprzez błędną jego wykładnię, polegającą na uznaniu przez Sąd Rejonowy, iż możliwe jest zaistnienie tylko jednego realnego zbiegu przestępstw, uzasadniającego wydanie wyroku łącznego przy przyjęciu, że pierwszym, chociażby nieprawomocnym wyrokiem uzasadniającym wydanie wyroku łącznego w rozumieniu powołanego wyżej przepisu art. 85 k. k. będzie zawsze pierwszy chronologicznie wydany wyrok wobec sprawcy, podczas gdy prawidłowa wykładnia tego przepisu prowadzi do wniosku, że możliwe jest także wystąpienie kilku realnych zbiegów przestępstw, przy czym punktem wyjściowym będzie pozostawał chronologicznie „pierwszy wyrok” zamykający kolejne „grupy przestępstw” pozostających w zbiegu, co w efekcie doprowadziło do niezasadnego umorzenia postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego. W ocenie Rzecznika sąd popełnił błąd umarzając postępowanie co do wydania wyroku łącznego, bowiem odnośnie tego skazanego istnieją przesłanki umożliwiające wydanie wyroku łącznego i orzeczenie kary łącznej. Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie tej sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu.

RPO-594200-II/08 z dnia 14 lipca 2009 r. – kasacja na rzecz Krzysztofa N. od prawomocnego wyroku zaocznego Sądu Rejonowego w R.

Rzecznik zakwestionował wyrok zaoczny Sądu Rejonowego w R. skazujący Krzysztofa N. na karę jednego roku pozbawienia wolności. Orzeczeniu temu zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego procesowego, polegające na przeprowadzeniu rozprawy pod nieobecność oskarżonego i wydaniu wyroku zaocznego w sytuacji, gdy oskarżony nie mógł usprawiedliwić swojej nieobecności i wnieść o odroczenie rozprawy, gdyż w tym czasie był pozbawiony wolności, co w rezultacie doprowadziło do naruszenia jego prawa do obrony. W uzasadnieniu kasacji Rzecznik przywołał treść wyroku Sądu Najwyższego, zgodnie z którym: „W postępowaniu uproszczonym obecność oskarżonego na rozprawie nie jest obowiązkowa (art. 479 k.p.k), ale nie oznacza to, że nie należy go na nią doprowadzić, gdy jest pozbawiony wolności, gdyż także w tym postępowaniu można prowadzić

rozprawę pod nieobecność oskarżonego tylko wtedy, gdy nie stawi się on bez usprawiedliwienia (arg. z art. 480 k.p.k), a nie wtedy, gdy stawiennictwo to w ogóle od niego nie zależy, gdyż jest pozbawiony wolności”. Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie tej sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu.

RPO-612736-II/09 z dnia 12 sierpnia 2009 r. – kasacja na rzecz Waclawa R. od prawomocnego wyroku Sądu Wojewódzkiego w Zielonej Górze z dnia 10 listopada 1960 r., zmieniającego wyrok Sądu Powiatowego w Zielonej Górze z dnia 4 lipca 1960 r.

Rzecznik zarzucił temu wyrokowi rażące naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 163 Kodeksu karnego z 1932 r. polegające na przypisaniu Waclawowi R. popełnienia czynu opisanego w tym przepisie, mimo braku w jego działaniu znamion przestępstwa, co miało istotny wpływ na treść orzeczenia. Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Wojewódzkiego w Zielonej Górze oraz zmienionego nim wyroku Sądu Powiatowego w Zielonej Górze i uniewinnienie Waclawa R. od popełnienia przypisanego mu czynu.

Przypisany oskarżonemu czyn polegać miał na braniu udziału w zbiegowisku publicznym i zamachu na funkcjonariusza Milicji Obywatelskiej. W dniu 30 maja 1960 r. w Zielonej Górze doszło do brutalnej akcji sił milicyjnych, która spotkała się ze sprzeciwem społecznym. Wydarzenia te miały związek z siłą eksmisją katolickiej parafii Św. Jadwigi. Ściganie karne i skazanie Waclawa R. miało formę represji na uczestnikach społecznego sprzeciwu wobec działań ówczesnej władzy.

RPO-603843-II/08 z dnia 17 sierpnia 2009 r. – kasacja na rzecz Józefa R. od prawomocnego wyroku Sądu Wojewódzkiego w Zielonej Górze z dnia 7 lipca 1961 r., zmieniającego wyrok Sądu Powiatowego w Zielonej Górze z dnia 4 lipca 1960 r.

Rzecznik zarzucił temu wyrokowi rażące naruszenie prawa materialnego tj. art. 163 Kodeksu karnego z 1932 r., polegające na przypisaniu oskarżonemu popełnienia czynu opisanego w tym przepisie, mimo braku w jego działaniu znamion przestępstwa, co miało istotny wpływ na treść orzeczenia. Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Wojewódzkiego w Zielonej Górze oraz zmienionego nim wyroku Sądu Powiatowego w Zielonej Górze i uniewinnienie Józefa R. od popełnienia przypisanego mu czynu.

Przypisany oskarżonemu czyn miał polegać na braniu udziału w dniach 30 i 31 maja 1960 r. w Zielonej Górze w zbiegowisku publicznym, którego uczestnicy działali na szkodę administracji i władzy państwowej oraz agresywnie atakowali funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej. W istocie jednak chodziło o wydarzenia, które w tych dniach miały miejsce w Zielonej Górze w związku z siłą eksmisją parafii Św. Jadwigi. Ściganie karne i skazanie oskarżonego miało formę represji na uczestnikach społecznego sprzeciwu wobec działań ówczesnej władzy.

RPO-613718-II/09 z dnia 11 września 2009 r. – kasacja na rzecz Jacka W. od wyroku Sądu Okręgowego w B. utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w B.

Rzecznik zarzucił zaskarżonemu wyrokowi rażące i mogące mieć istotny wpływ na jego treść naruszenie art. 433 § 1 k.p.k., polegające na tym, że sąd drugiej instancji rozpatrując apelację oskarżonego, niezależnie od granic zaskarżenia i przedstawionych zarzutów, utrzymał w mocy rażąco niesprawiedliwe orzeczenie sądu pierwszej instancji, które zapadło z naruszeniem prawa materialnego, a mianowicie art. 224 § 2 k.k. i art. 226 § 1 k.k. poprzez błędne uznanie, że pokrzywdzona Irena M. była funkcjonariuszem publicznym. Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w B. i utrzymanego nim w mocy wyroku Sądu Rejonowego w B.

W ocenie Rzecznika stwierdzenie niezasadności zarzutu podniesionego przez oskarżonego w apelacji nie zwalniało jednak Sądu Okręgowego od obowiązku wzięcia pod uwagę z urzędu naruszenia przez Sąd Rejonowy prawa materialnego. Uchybienie temu obowiązkowi doprowadziło do utrzymania w mocy orzeczenia rażąco niesprawiedliwego.

RPO-604446-II/08 z dnia 15 września 2009 r. – kasacja na rzecz Adama M. od prawomocnego postanowienia Sądu Apelacyjnego w L. utrzymującego w mocy postanowienie Sądu Okręgowego w R. w przedmiocie prawnej dopuszczalności wydania Adama M. organom ścigania Federacji Rosyjskiej.

Rzecznik zarzucił temu postanowieniu rażące i mogące mieć istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa procesowego, a mianowicie art. 433 § 2 k.p.k. i art. 94 § 1 pkt 5 k.p.k., polegające na tym, że sąd odwoławczy rozpatrując zażalenie obrońcy Adama M. w uzasadnieniu swego orzeczenia nie odniósł się w sposób należyty do zarzutu błędnego przyjęcia przez sąd I instancji, że ścigany po jego ewentualnym wydaniu organom ścigania Federacji Rosyjskiej nie będzie poddany torturom lub innemu okrutnemu lub nieludzkiemu traktowaniu lub karaniu, poprzez dowolne i arbitralne przyjęcie, że za słusznością stanowiska sądu I instancji przemawiało niepodniesienie tej okoliczności w wyjaśnieniach Adama M., co w konsekwencji oznacza, że środek odwoławczy został rozpoznany w sposób niewłaściwy. Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i utrzymanego nim w mocy orzeczenia sądu I instancji i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w R. do ponownego rozpoznania.

RPO-612072-XII/09 z dnia 28 września 2009 r. - kasacja na rzecz Kazimierza Z. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w K. zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w S.

Rzecznik zarzucił rażące naruszenie art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k., mogące mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, polegające na tym, że sąd odwoławczy w wyniku nierzetelnego rozpoznania środka odwoławczego nie poddał wszechstronnej i wnikliwej analizie zarzutów sformułowanych w apelacji oskarżonego i jego obrońcy oraz nie ustosunkował się do nich w uzasadnieniu w stopniu

umożliwiającym zrozumienie podstaw rozstrzygnięcia zawartego w tym orzeczeniu. Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy wydał następujące orzeczenia w sprawie kasacji wniesionych przez Rzecznika:

RPO-597738-II/08 z dnia 5 lutego 2009 r. – kasacja na rzecz Janusza P. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w K.

Kasacja oddalona (postanowienie z dnia 12 sierpnia 2009 r., sygn. akt V KK 34/09).

RPO-595459-II/08 z dnia 18 lutego 2009 r. – kasacja na rzecz Marka M. od wyroku Sądu Okręgowego w K., utrzymującego w mocy wyrok zaoczny Sądu Rejonowego w D.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 16 lipca 2009 r., sygn. akt V KK 48/09).

RPO-600457-II/08 z dnia 16 kwietnia 2009 r. – kasacja na rzecz Iwony U. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w S.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 23 lipca 2009 r., sygn. akt V KK 124/09).

RPO-595321-II/08 z dnia 13 maja 2009 r. – kasacja na rzecz Lucjana S. od wyroku Sądu Okręgowego we W. utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w S.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 3 września 2009 r., sygn. akt V KK 155/09).

RPO-605053-II/08 z dnia 2 czerwca 2009 r. – kasacja na rzecz Władysława G. od prawomocnego postanowienia Sądu Apelacyjnego w K. utrzymującego w mocy postanowienie Sądu Okręgowego w K.

Kasacja uwzględniona (postanowienie z dnia 28 lipca 2000 r., sygn. akt IV KK 196/09).

Rzecznik wniósł następującą skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego:

RPO-620752-III/09 z dnia 23 lipca 2009 r. - skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego od wyroku Sądu Okręgowego w W. w sprawie o odprawę emerytalną.

Rzecznik zaskarżył powyższy wyrok w całości, zarzucając mu:

- 1) naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie, tj. przepisu załącznika nr 11 pkt 1 Zakładowego Układu Zbiorowego

- Pracy z lipca 1997 r., obowiązującego u pozwanego (zakładu pracy) - w związku z art. 92¹ § 1 Kodeksu pracy poprzez przyjęcie, że powodowi nie przysługuje odprawa emerytalna z uwagi na brak związku ustania stosunku pracy z przejściem na emeryturę oraz art. 24 pkt 5 Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy - w związku z art. 9 § 2 Kodeksu pracy poprzez przyjęcie nieznajdujące oparcia w powszechnych przepisach prawa pracy, że w razie zbiegu prawa do odprawy z tytułu zwolnień grupowych oraz odprawy emerytalnej przysługuje jedna, korzystniejsza dla pracownika odprawa,
- 2) naruszenie konstytucyjnych praw człowieka i obywatela, tj. art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji, obejmującego ochroną prawną własność i inne prawa majątkowe, do których zalicza się odprawę emerytalną podlegającą prawu dziedziczenia.

Istotne zagadnienie prawne przedstawione w skardze kasacyjnej wiąże się z potrzebą rozstrzygnięcia, czy w przypadku rozwiązania stosunku pracy z pracownikiem z przyczyn jego nie dotyczących, spełniającym warunki do nabycia prawa do emerytury, przysługuje mu odprawa emerytalna na warunkach określonych w art. 92¹ § 1 Kodeksu pracy w sytuacji, gdy rozwiązanie stosunku pracy nie było jednocześnie poprzedzone złożeniem przez pracownika wniosku o emeryturę, a pracownik rozpoczyna pobieranie emerytury od pierwszego dnia następującego po dniu ustania stosunku pracy.

Rzecznik wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego i przekazanie sprawy temu Sądowi Rejonowemu do ponownego jej rozpoznania.

Sąd Najwyższy wydał następujące orzeczenie w sprawie skargi kasacyjnej wniesionej przez Rzecznika:

RPO-577260-V/07 z dnia 1 sierpnia 2008 r. – skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego od wyroku Sądu Apelacyjnego w W. z dnia 20 grudnia 2007 r., oddalającego apelację powodów Marka M. i Piotra R. od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 20 października 2006 r. wydanego w sprawie z powództwa Marka M. i Piotra R. przeciwko spółdzielni mieszkaniowej o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli.

Skarga kasacyjna uwzględniona (wyrok z dnia 20 maja 2009 r., sygn. akt I CSK 379/08).

IV. WNIOSKI DO NACZELNEGO SĄDU ADMINISTRACYJNEGO O WYKŁADNIĘ PRZEPISÓW. PYTANIA PRAWNE DO SĄDU NAJWYŻSZEGO

W okresie objętym Informacją Rzecznik skierował następujące wnioski do Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz Sądu Najwyższego:

RPO-614647-V/09 z dnia 6 lipca 2009 r. – wniosek do Naczelnego Sądu Administracyjnego o rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego dotyczącego kwestii wliczania dodatku pielęgnacyjnego do dochodu przy ustalaniu dodatku mieszkaniowego.

W związku z ujawnionymi rozbieżnościami w orzecznictwie sądów administracyjnych Rzecznik wniósł o rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego: czy dodatek pielęgnacyjny, o którym mowa w art. 75 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jest świadczeniem, którego stosownie do art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych nie wlicza się do dochodu przy ustalaniu dodatku mieszkaniowego ?

Z literalnego brzmienia przepisu art. 3 ust. 3 ustawy o dodatkach mieszkaniowych wynika, że zasiłek pielęgnacyjny nie jest składnikiem dochodu obliczanego w celu ustalenia prawa do dodatku mieszkaniowego. W praktyce powstał jednak problem, czy do dochodu tego należy wliczać dodatek pielęgnacyjny, który w powszechnym rozumieniu jest świadczeniem spełniającym podobne cele, co zasiłek pielęgnacyjny.

W orzeczeniach sądów administracyjnych zarysowały się dwa przeciwstawne poglądy. Według pierwszego z nich, zasiłek pielęgnacyjny i dodatek pielęgnacyjny mają identyczny cel i dlatego z punktu widzenia ich wpływu na ustalenie wysokości dochodu, od którego zależy przyznanie dodatku mieszkaniowego, powinny być traktowane identycznie. Przy interpretacji przepisu art. 3 ust. 3 ustawy o dodatkach mieszkaniowych nie można zatem poprzestać na jego literalnym brzmieniu, lecz należy zastosować wykładnię celowościową, która prowadzi do wniosku, że oba te świadczenia nie powinny być wliczane do dochodu, od którego zależy przyznanie dodatku mieszkaniowego.

Natomiast w wyroku z dnia 27 lutego 2008 r. (sygn. I OSK 194/07) Naczelny Sąd Administracyjny stwierdził, że „dodatek pielęgnacyjny nie jest świadczeniem, którego nie wlicza się do dochodu przy ustalaniu dodatku mieszkaniowego”. Naczelny Sąd Administracyjny podkreślił, że z zawartej w art. 3 ust. 3 ustawy o dodatkach mieszkaniowych definicji dochodu wynika jednoznacznie, że katalog wyłączeń od dochodu ma charakter zamknięty i dodatek pielęgnacyjny nie mieści się w tym katalogu. Dodatek pielęgnacyjny podlega zatem wliczeniu do dochodu, o którym mowa w tym przepisie. Skoro więc wykładnia językowa tego przepisu daje jednoznaczny wynik, to stosowanie wykładni funkcjonalnej i celowościowej tego przepisu jest nieuzasadnione.

W ocenie Rzecznika na poparcie zasługuje pierwszy z zaprezentowanych wyżej poglądów, zgodnie z którym zarówno zasiłek pielęgnacyjny, jak i dodatek pielęgnacyjny nie jest wliczany do dochodu, od którego zależy przyznanie dodatku mieszkaniowego.

RPO-624202-V/09 z dnia 15 lipca 2009 r. – wniosek do Naczelnego Sądu Administracyjnego w sprawie rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego dotyczącego tego, jakie znaczenie należy nadać wyrokowi Trybunału Konstytucyjnego stwierdzającemu niezgodność z Konstytucją aktu normatywnego, na podstawie którego wydano rozstrzygnięcie, w sytuacji, gdy wyrok ów został ogłoszony po upływie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej.

W związku z ujawnionymi rozbieżnościami w orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego, Rzecznik wniósł o rozstrzygnięcie następującego zagadnienia prawnego: czy w sytuacji, w której po wniesieniu skargi kasacyjnej przez stronę Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z Konstytucją aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane zaskarżone orzeczenie, Naczelny Sąd Administracyjny jest związany treścią art. 183 § 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, czy też powinien zastosować bezpośrednio przepisy art. 190 ust. 1 i 4 Konstytucji ?

Rysująca się w tym zakresie rozbieżność dotyczy tego, czy Naczelny Sąd Administracyjny może uwzględnić w postępowaniu kasacyjnym, także z urzędu fakt, iż po upływie terminu do wniesienia przez stronę skargi kasacyjnej, Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z Konstytucją aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie (decyzja). Linia orzecznicza dopuszczająca taką możliwość odwołuje się przede wszystkim do postanowień Konstytucji, zwracając uwagę na to, że orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą, jak również i na to, iż orzeczenia te stanowią podstawę do wznowienia postępowania. Natomiast według odmiennego poglądu, Naczelny Sąd Administracyjny nie może uwzględnić w takim przypadku wyroku Trybunału Konstytucyjnego, gdyż jest związany granicami skargi kasacyjnej. Przedstawiając zagadnienie do rozstrzygnięcia poszerzonemu składowi Naczelnego Sądu Administracyjnego, Rzecznik opowiedział się za poglądem, według którego rozwiązania problemu należy poszukiwać poprzez bezpośrednie odwołanie się do Konstytucji.

RPO-627137-VI/09 z dnia 18 sierpnia 2009 r. - wniosek do Sądu Najwyższego w sprawie odpowiedzialności likwidatora spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

Rzecznik wniósł o rozstrzygnięcie następującego zagadnienia prawnego: czy likwidator spółki z ograniczoną odpowiedzialnością ponosi odpowiedzialność na podstawie art. 299 ustawy z dnia 15 września 2000 r. - Kodeks spółek handlowych ?

Stosownie do treści art. 299 § 1 k. s. h., jeżeli egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna, członkowie zarządu odpowiadają solidarnie za jej zobowiązania.

Natomiast z art. 280 k. s. h. wynika, że do likwidatorów stosuje się przepisy dotyczące członków zarządu, chyba że przepisy niniejszego rozdziału (a więc rozdziału dotyczącego rozwiązania i likwidacji spółki) stanowią inaczej.

W uchwale z dnia 28 lutego 2008 r. (sygn. akt III CZP 143/07) Sąd Najwyższy rozstrzygnął, że odpowiedzialność związaną z bezskutecznością egzekucji określonego zobowiązania wobec spółki z ograniczoną odpowiedzialnością ponoszą na podstawie art. 299 k. s. h. osoby będące członkami jej zarządu lub likwidatorami w czasie istnienia tego zobowiązania. We wskazanej uchwale Sąd Najwyższy zdystansował się też wobec poglądów Sądu Najwyższego zawartych w wyroku z dnia 9 czerwca 2006 r. (sygn. akt IV CK 415/05) oraz w wyroku z dnia 6 lipca 2007 r. (sygn. akt III CSK 2/07). W wymienionym powyżej wyroku z dnia 9 czerwca 2006 r. Sąd Najwyższy uznał, że treść art. 280 k. s. h. nie stanowi uzasadnienia dla stwierdzenia, że likwidatorzy, podobnie jak członkowie zarządu, ponoszą odpowiedzialność na podstawie art. 299 k. s. h.

W świetle powołanego orzecznictwa ujawniona w nim rozbieżność dotyczy tego, czy likwidator spółki z ograniczoną odpowiedzialnością ponosi odpowiedzialność na podstawie art. 299 k. s. h. analogicznie, tak jak członek zarządu spółki. W ocenie Rzecznika brzmienie art. 280 k. s. h. wskazuje, iż likwidator spółki z ograniczoną odpowiedzialnością powinien ponosić odpowiedzialność odszkodowawczą na podstawie art. 299 k. s. h. Rozwiązanie zawarte w art. 299 k. s. h. służy realizacji konstytucyjnej zasady ochrony praw majątkowych, w tym przypadku praw majątkowych wierzycieli spółki. Prawa te podlegają równej dla wszystkich ochronie prawnej.

RPO-621454-III/09 z dnia 20 sierpnia 2009 r. – wniosek do Sądu Najwyższego w sprawie możliwości wznowienia postępowania na podstawie art. 401¹ k.p.c., po wydaniu przez Trybunał Konstytucyjny tzw. orzeczenia interpretacyjnego.

Na tle spraw wpływających do Rzecznika ujawnił się problem rozbieżności w orzecznictwie Sądu Najwyższego dotyczących tego, czy tzw. orzeczenia interpretacyjne Trybunału Konstytucyjnego uzasadniają wznowienie postępowania na podstawie art. 401¹ k.p.c.

Według jednej linii orzeczniczej wymienione orzeczenia nie mieszczą się w hipotezie art. 401¹ k.p.c., w rezultacie skarga o wznowienie wskazująca jako podstawę takie orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego podlega odrzuceniu jako niedopuszczalna. Według drugiej linii orzeczniczej skarga o wznowienie mająca swoją podstawę w tzw. orzeczeniu interpretacyjnym Trybunału Konstytucyjnego jest dopuszczalna. W myśl art. 190 ust. 4 Konstytucji orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane prawomocne orzeczenie sądowe, ostateczna decyzja administracyjna lub inne rozstrzygnięcie w sprawie, stanowi podstawę do wznowienia postępowania, uchylecia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonym w przepisach właściwych dla

danego postępowania. W świetle utrwalonego orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego art. 190 ust. 4 Konstytucji nie stanowi dyrektywy programowej, lecz zawiera w sobie prawo jednostki do przywrócenia stanu konstytucyjności po stwierdzeniu przez Trybunał Konstytucyjny niekonstytucyjności podstawy prawnej orzeczenia.

Zdaniem Rzecznika należy podzielić pogląd Sądu Najwyższego zawarty w uchwale z dnia 9 czerwca 2009 r. (sygn. akt II PZP 6/09), że zarówno art. 190 ust. 4 Konstytucji jak i art. 401¹ k.p.c. nie wprowadza żadnego rozróżnienia, które pozwalałoby na pomijanie, ze względu na redakcję sentencji orzeczenia, w procesie implementacji jakichkolwiek orzeczeń Trybunału. Rzecznik tym samym opowiada się za tą linią orzecniczą Sądu Najwyższego, która przyjmuje, iż tzw. orzeczenie interpretacyjne Trybunału Konstytucyjnego stanowi podstawę do żądania wznowienia postępowania stosownie do art. 401¹ k.p.c.

RPO-628659-V/09 z dnia 11 września 2009 r. - wniosek do Naczelnego Sądu Administracyjnego w sprawie rozbieżności dotyczących tego, czy pełnomocnik strony może podpisać urzędowy formularz wniosku o przyznanie prawa pomocy w postępowaniu przed sądami administracyjnymi.

Naczelny Sąd Administracyjny oraz wojewódzkie sądy administracyjne zajmowały stanowisko, zgodnie z którym pełnomocnik nie może podpisać się w imieniu swojego mocodawcy pod sporządzonym formularzem o przyznaniu prawa pomocy, gdyż dane zawarte w formularzu stanowią oświadczenie wiedzy, a składając podpis pod takim formularzem strona jednocześnie oświadcza, że znana jest jej sankcja karna grożąca za podawanie nieprawdziwych danych lub zatajenie prawdy. Zagrożenie odpowiedzialnością karną, a więc odpowiedzialnością o charakterze indywidualnym, decydowało - zdaniem sądów - o konieczności osobistego podpisania przez stronę formularza o przyznanie prawa pomocy w postępowaniu sądownoadministracyjnym.

W orzecznictwie sądów administracyjnych zaprezentowane zostało również stanowisko odmienne, zgodnie z którym do podpisania urzędowego formularza zawierającego wniosek o przyznanie prawa pomocy uprawniony jest również pełnomocnik strony (postanowienie NSA z dnia 20 maja 2008 r., sygn. akt I FZ 12/08). W ocenie Rzecznika na poparcie zasługuje drugie z przedstawionych wyżej stanowisk.

Zgodnie z art. 233 § 6 k.k. nie wystarczy, aby dla przypisania odpowiedzialności karnej w toku prowadzonego postępowania sądownoadministracyjnego kodeks karny przewidywał sankcję za podawanie nieprawdziwych danych lub zatajenia prawdy. Istotne jest, aby przepisy ustawy, na gruncie której prowadzone było postępowanie, przewidywały możliwość złożenia oświadczenia pod rygorem odpowiedzialności karnej. Tymczasem przepisy ustawy - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi nie przewidują takiej możliwości.

Naczelny Sąd Administracyjny i Sąd Najwyższy rozpoznały następujące wnioski Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-574023-V/08 z dnia 6 lutego 2009 r. - wniosek do Naczelnego Sądu Administracyjnego w sprawie organu właściwego do rozpoznania zażaleń na rozstrzygnięcia starosty wydawane w przedmiocie samodzielności lokali.

Wniosek rozpoznany (uchwała z dnia 27 lipca 2009 r., sygn. akt I OPS 2/09). Naczelny Sąd Administracyjny podjął uchwałę: organem właściwym do rozpoznania zażalenia od postanowienia starosty w sprawie, o której mowa w art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali, jest samorządowe kolegium odwoławcze.

RPO-614339-VI/09 z dnia 14 kwietnia 2009 r. – wniosek do Sądu Najwyższego w sprawie rozbieżności w zakresie zastosowania art. 629 k.c. i art. 632 § 2 k.c. w drodze analogii do umowy o roboty budowlane, gdy zastrzeżono w jej ramach wynagrodzenie ryczałtowe lub kosztorysowe.

Wniosek rozpoznany (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 29 września 2009 r., sygn. akt III CZP 41/09). Sąd Najwyższy podjął uchwałę: „Przepisy art. 629 i 632 § 2 k.c. mogą mieć zastosowanie w drodze analogii do umowy o roboty budowlane.”

V. SKARGI DO WOJEWÓDZKICH SĄDÓW ADMINISTRACYJNYCH, SKARGI KASACYJNE DO NACZELNEGO SĄDU ADMINISTRACYJNEGO ORAZ PRZYSTĄPIENIA DO POSTĘPOWAŃ PRZED SĄDAMI ADMINISTRACYJNYMI I ORGANAMI ADMINISTRACJI

W okresie objętym Informacją Rzecznik wniósł następujące skargi do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych:

RPO-604419-X/08 z dnia 8 lipca 2009 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi na uchwałę Rady Miejskiej w Ł. z dnia 19 listopada 2008 r. zmieniającą uchwały w sprawach nadania statutów osiedlom oraz w sprawie przedłużenia kadencji rad osiedli.

Rzecznik wniósł skargę na uchwałę Nr XLIV/866/08 Rady Miejskiej w Ł. z dnia 19 listopada 2008 r. zmieniającą uchwały w sprawach nadania statutów osiedlom oraz w sprawie przedłużenia kadencji rad osiedli. Zaskarżonej uchwale zarzucił, że została podjęta z istotnym naruszeniem art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, a ponadto przepis § 2 uchwały jest sprzeczny z art. 7 Konstytucji. W związku z powyższym, Rzecznik wniósł o stwierdzenie nieważności zaskarżonej uchwały.

Stosownie do art. 35 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym, organizację i zakres działania jednostki pomocniczej określa rada gminy odrębnym statutem, po przeprowadzeniu konsultacji z mieszkańcami. Uchybienie wymogowi konsultacji z mieszkańcami zmiany statutu jednostki pomocniczej stanowi istotne naruszenie przepisów ustawy o samorządzie gminnym, dające podstawę do stwierdzenia nieważności uchwały zmieniającej statut. Nie można uznać, że obowiązek konsultacji z mieszkańcami został wypełniony poprzez zorganizowanie spotkań z przedstawicielami rad społecznych, a więc wybranymi mieszkańcami gminy, na których poinformowano o zamiarze zmiany statutów osiedli oraz przesłanie projektu uchwały zmieniającej uchwały w sprawie nadania statutów osiedlom do rad osiedli, które są organem uchwałodawczym jednostek pomocniczych Miasta Ł.

Niezależnie od powyższego, niezgodny z Konstytucją jest przepis § 2 zaskarżonej uchwały, który przedłuża kadencję obecnych rad osiedli do dnia upływu kadencji Rady Miejskiej w Ł. wybranej w wyborach z dnia 12 listopada 2006 r. Żadna norma rangi ustawowej nie upoważnia rady gminy do wydania regulacji, na mocy której następuje przedłużenie trwającej kadencji organów jednostek pomocniczych gminy. Zgodnie z wyrażoną w art. 7 Konstytucji zasadą legalizmu, organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa. Wspomniana zasada odnosi się do wszystkich organów jednostek samorządu terytorialnego i dotyczy zarówno stosowania, jak i tworzenia przez te organy prawa.

RPO-610236-VI/09 z dnia 17 lipca 2009 r. - skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Bydgoszczy na uchwałę Rady Gminy Ł. w sprawie określenia wysokości stawek podatku od nieruchomości na rok 2009.

Rzecznik wniósł skargę na § 2 pkt 2 lit. d uchwały Nr XXVI/125/2008 Rady Gminy Ł. w sprawie określenia wysokości stawek podatku od nieruchomości na rok 2009. Zaskarżonemu przepisowi tej uchwały Rzecznik zarzucił niezgodność z art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych, a także z art. 32 i art. 94 Konstytucji i wniósł o stwierdzenie jego nieważności.

Do Rzecznika wpłynęła skarga mieszkańców Gminy Ł. kwestionująca obowiązujące na terenie tej gminy przepisy prawa miejscowego w zakresie zwolnień od podatku od nieruchomości. Niezadowolenie skarżących budzi powiązanie zwolnienia od podatku od nieruchomości z okresem zameldowania na terenie Gminy Ł. Wymieniona uchwała w interesującym zakresie została wydana na podstawie art. 7 ust. 3 ustawy o podatkach i opłatach lokalnych. Zgodnie z treścią tego upoważnienia rada gminy, w drodze uchwały, może wprowadzić inne zwolnienia przedmiotowe niż określone w ust. 1 oraz art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 2 października 2003 r. o zmianie ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych i niektórych ustaw. Tymczasem treść zaskarżonego § 2 pkt 2 lit. d uchwały nie pozostawia wątpliwości, iż wprowadza on, wbrew wyraźnej dyspozycji art. 7 ust. 3 ustawy o podatkach i opłatach lokalnych, zwolnienie o charakterze podmiotowym. Kwestionowany przepis wykracza poza granice upoważnienia ustawowego, a zatem jest niezgodny również z art. 94 Konstytucji, w myśl którego organy samorządu terytorialnego, na podstawie i w granicach upoważnień zawartych w ustawie, ustanawiają akty prawa miejscowego obowiązujące na obszarze ich działania. Przepis § 2 pkt 2 lit. d uchwały jest niezgodny także z konstytucyjną zasadą równości wobec prawa (art. 32 Konstytucji), ponieważ wprowadza zróżnicowanie na podstawie dowolnie ustalonego kryterium w postaci zameldowania na terenie gminy.

RPO-616021-IV/09 z dnia 10 sierpnia 2009 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Olsztynie na decyzję Warmińsko-Mazurskiego Wojewódzkiego Inspektora Nadzoru Budowlanego uchylającą decyzję Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w M. i umarzającą postępowanie administracyjne w przedmiocie samowolnie zbudowanego obiektu.

Rzecznik zarzucił decyzji Warmińsko - Mazurskiego Wojewódzkiego Inspektora Nadzoru Budowlanego naruszenie art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane oraz art. 105 § 1 k.p.a., poprzez przyjęcie, wbrew postanowieniom art. 48 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane, iż postępowanie wszczęte przez Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w sprawie samowoli budowlanej stało się bezprzedmiotowe. Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonej decyzji i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia organowi drugiej instancji.

W myśl art. 30 ust. 6 pkt 1 ustawy – Prawo budowlane, właściwy organ wnosi sprzeciw, jeżeli zgłoszenie dotyczy budowy lub wykonywania robót budowlanych

objętych obowiązkiem uzyskania pozwolenia na budowę. Osoba chcącą prowadzić roboty budowlane, może je rozpocząć, jeżeli uzyska ostateczną decyzję o pozwoleniu na budowę, chyba że rodzaj planowanych robót należy do tych, które ustawodawca objął jedynie obowiązkiem zgłoszenia (art. 28 ust. 1 ustawy - Prawo budowlane). Nie można więc uznać, iż spóźnione zgłoszenie sprzeciwu ma ten skutek, że bez względu na rodzaj zgłoszonych robót czy budowy właściwe w sprawie organy tracą uprawnienia kontrolne względem zgłoszonych prac.

Wojewódzki Inspektor Nadzoru Budowlanego pominął, że w sprawie samowoli budowlanej wszczęte zostało przez Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego postępowanie legalizacyjne (art. 48 ust. 2 i n. ustawy - Prawo budowlane). Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego, stwierdzając prowadzenie prac budowlanych bez wymaganego pozwolenia, prawidłowo nakazał ich wstrzymanie i słusznie nałożył obowiązek przedstawienia przez inwestora dokumentów niezbędnych do wznowienia prac. W wykonaniu ww. obowiązków, przedłożono jedynie część wymaganej dokumentacji, zatem Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego nakazał Gminie M. rozbiórkę samowolnie budowanego obiektu budowlanego - toru wielofunkcyjnego i jako pozbawione podstaw uznać należy stwierdzenie, że to postępowanie jest już bezprzedmiotowe.

Rzecznik przystąpił do postępowania przed Naczelnym Sądem Administracyjnym:

RPO-613927-IV/09 z dnia 3 lipca 2009 r. - przystąpienie do postępowania przed Naczelnym Sądem Administracyjnym w celu wyjaśnienia zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości, a dotyczącego osoby uprawnionej do odszkodowania i złożenia wniosku, o którym mowa w art. 73 ust. 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. – Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną.

Rzecznik zgłosił udział w postępowaniu wszczętym przed NSA na skutek przedstawienia przez NSA składowi Siedmiu Sędziów NSA do rozstrzygnięcia budzącego poważne wątpliwości zagadnienia prawnego: czy osobą uprawnioną do odszkodowania i złożenia wniosku, o którym mowa w art. 73 ust. 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną jest wyłącznie osoba, która była właścicielem nieruchomości zajętej pod drogę publiczną w dniu 1 stycznia 1999 r., czy także osoba, która po dniu 1 stycznia 1999 r., ale przed wydaniem decyzji, na podstawie art. 73 ust. 3 tej ustawy, nabyła taką nieruchomość w drodze umowy w formie aktu notarialnego i została wpisana jako właściciel nieruchomości w księdze wieczystej, w trybie art. 31 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece.

Jednocześnie Rzecznik przedstawił następujące stanowisko: osobą uprawnioną do odszkodowania, o którym mowa w art. 73 ust. 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r.

Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną jest wyłącznie osoba, która była właścicielem nieruchomości zajętej pod drogę publiczną w dniu 31 grudnia 1998 r., z wyłączeniem osób, które po dniu 1 stycznia 1999 r., ale przed wydaniem decyzji na podstawie art. 73 ust. 3 tej ustawy, zawarły umowę przeniesienia własności tej nieruchomości w formie aktu notarialnego i na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece skutecznie zbyły jej własność.

RPO-627054-V/09 z dnia 17 września 2009 r. – przystąpienie do postępowania przed Naczelnym Sądem Administracyjnym w sprawie ze skargi kasacyjnej Komendanta Głównego Straży Granicznej od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie wydanego w sprawie ze skargi Tadeusza L. na decyzję Komendanta Głównego Straży Granicznej w przedmiocie równoważnika pieniężnego za brak lokalu mieszkalnego.

Rzecznik przedstawił następujące stanowisko: funkcjonariusz Straży Granicznej, który na podstawie art. 96 ust. 1 ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej pobierał równoważnik pieniężny za brak lokalu mieszkalnego, jest nadal uprawniony do jego pobierania, jeżeli jego małżonek (on sam) nabył z tytułu spadkobrania udział w domu mieszkalnym, w którym zamieszkuje, a zajmowana przez niego część domu nie zapewnia norm zaludnienia, o których mowa w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 czerwca 2002 r. w sprawie przydziału, opróżniania lokali mieszkalnych i tymczasowych kwater przeznaczonych dla funkcjonariuszy Straży Granicznej oraz norm zaludnienia lokali mieszkalnych.

Zgodnie ze stanowiskiem prezentowanym w części orzeczeń, równoważnik pieniężny za brak lokalu przysługuje wyłącznie funkcjonariuszowi, który w ogóle nie posiada lokalu mieszkalnego lub domu w miejscu pełnienia służby lub w miejscowości pobliskiej. Jeżeli funkcjonariusz uprawniony jest do posiadania domu mieszkalnego, którego on sam lub jego małżonek stał się współwłaścicielem w wyniku spadkobrania, to funkcjonariuszowi temu nie przysługuje prawo do równoważnika pieniężnego, nawet wówczas gdy zajmowana część domu nie spełnia norm zaludnienia przewidzianych w § 4 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 czerwca 2002 r. w sprawie przydziału, opróżniania lokali mieszkalnych i tymczasowych kwater przeznaczonych dla funkcjonariuszy Straży Granicznej oraz norm zaludnienia lokali mieszkalnych.

Natomiast zgodnie z odmiennym stanowiskiem, uprawnienia funkcjonariuszy Straży Granicznej do równoważnika za brak lokalu mieszkalnego są powiązane z wielkością powierzchni mieszkalnej zajmowanego lokalu lub części domu mieszkalnego, a nie z samym tylko brakiem lokalu w miejscu pełnienia służby lub w miejscowości pobliskiej. Rzecznik opowiada się za szerszą interpretacją art. 96 ust. 1 ustawy o Straży Granicznej, która winna być dokonywana w powiązaniu z przepisami regulującymi uprawnienia mieszkaniowe funkcjonariuszy, i która - jak się wydaje - przeważa w orzecznictwie sądów administracyjnych dotyczącym omawianej problematyki.

Rzecznik skierował następujący wniosek:

RPO-558273-IV/07 z dnia 28 września 2009 r. – wniosek do Starosty Powiatu B. o wszczęcie postępowania administracyjnego oraz wydanie decyzji na rzecz gminy B., ograniczającej sposób korzystania z nieruchomości.

Rzecznik wniósł o wszczęcie postępowania administracyjnego oraz wydanie decyzji na podstawie art. 124 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami na rzecz gminy B., ograniczającej sposób korzystania z nieruchomości oznaczonych w ewidencji gruntów jako działki nr 123, 128 i 130 przez udzielenie zezwolenia na założenie ciągów drenażowych, zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego.

Do Rzecznika zwróciła się osoba będąca właścicielką jeziora. Tafla jeziora, na skutek odcięcia od pobliskiego jeziora systematycznie obniża swój poziom o kilka metrów rocznie. Grozi to jego całkowitym zaniknięciem. W latach 80 - tych ubiegłego wieku, w sytuacji zagrożenia powodziowego zostało przerwane połączenie między tymi jeziorami, w postaci rowu nawadniającego, zmieniono kierunek odpływu wód, tak, aby właściciele okolicznych nieruchomości nie doznali szkód na skutek wystąpienia zagrożenia powodziowego. W późniejszych latach, po ustabilizowaniu się sytuacji wodnopowodziowej, podjęto starania o przywrócenie właściwej równowagi hydrologicznej na terenie gminy Brzozie. Jednakże okazały się one bezskuteczne, wobec sprzeciwu właścicieli nieruchomości znajdujących się między jeziorami.

Wojewódzkie Sądy Administracyjne wydały następujące orzeczenia:

RPO-580870-I/08 z dnia 13 lutego 2009 r. - przystąpienie do postępowania przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym w Warszawie w sprawie ze skargi Jacka M. na decyzję Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych w przedmiocie umorzenia postępowania.

Skarga oddalona (wyrok z dnia 24 czerwca 2009 r., sygn. akt II SA/Wa 65/09).

RPO-595586-X/08 z dnia 9 czerwca 2009 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu na § 18 ust. 1 oraz § 19 ust. 1 uchwały Nr XLI/691/2006 Rady Miejskiej w Jarocinie z dnia 30 czerwca 2006 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Jarocin.

Skarga częściowo uwzględniona (wyrok z dnia 16 września 2009 r., sygn. akt IV SA/Po 519/09).

RPO-613680-III/09 z dnia 17 czerwca 2009 r. – przystąpienie do postępowania przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym w Poznaniu w sprawie odmowy przyznania świadczeń z funduszu alimentacyjnego na rzecz dziecka.

Skarga uwzględniona (wyrok z dnia 26.08.2009 r., sygn. akt IV SA/Po 283/09).

RPO-601907-III/08 z dnia 18 czerwca 2009 r. - skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Olsztynie na decyzję wydaną przez Zastępcę Dyrektora Powiatowego Urzędu Pracy w P. o utracie statusu bezrobotnego i prawa do zasiłku.

Skarga uwzględniona (wyrok z dnia 24 września 2009 r., sygn. akt II SA/Ol 679/09).

VI. WNIOSKI DO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO. ZGŁOSZENIA UDZIAŁU W POSTĘPOWANIACH W SPRAWIE SKARG KONSTYTUCYJNYCH

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich skierował następujące wnioski do Trybunału Konstytucyjnego:

RPO-596082-I/08 z dnia 13 lipca 2009 r. – w sprawie 32% stawki podatku dochodowego.

Rzecznik wniósł o stwierdzenie niezgodności art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych w zakresie, w jakim przy podstawie obliczenia podatku powyżej kwoty 85 528 zł ustanawia dodatkową stawkę podatkową w wysokości 32% nadwyżki powyżej kwotę 85 528 zł, z art. 2, art. 32 ust. 2, art. 84, art. 24 w związku z art. 32 ust. 1 oraz z art. 65 ust. 5 Konstytucji.

Cechą relewantną w przypadku osób objętych regulacją art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych jest fakt osiągania dochodu ze stosunku pracy. Osoby osiągające dochody z tego samego źródła powinny być traktowane w identyczny sposób. Podział tej grupy podatników na tych, którzy osiągają dochód poniżej 85 528 zł rocznie oraz tych, którzy osiągają dochód powyżej tej kwoty jest nieuzasadniony i niesprawiedliwy. Przepis będący przedmiotem wniosku pozostaje w kolizji z konstytucyjną zasadą sprawiedliwości społecznej, a także narusza konstytucyjny postulat równej ochrony stosunku pracy.

Zaskarżony przepis jest również niezgodny z nakazem stwarzania warunków do pełnego i produktywnego zatrudnienia, wynikającym z art. 65 ust. 5 Konstytucji, bowiem przy ustanowionym w tym przepisie sposobie opodatkowania dochodzi do sytuacji, w której dodatkowy wysiłek zawodowy jest nieopłacalny. Taki model opodatkowania może również prowadzić do sytuacji przenoszenia przez pracowników części dochodów do tzw. „szarej strefy”, w celu zachowania swoich dochodów w 18% skali podatkowej.

RPO-577368-II/07 z dnia 5 września 2009 r. – w sprawie niezgodności z Konstytucją art. 13 ust. 3 ustawy Prawo prasowe w zakresie, w jakim nie przewiduje zażalenia do sądu na wydane przez prokuratora zezwolenie na ujawnienie danych osobowych i wizerunku osób, przeciwko którym toczy się postępowanie przygotowawcze.

Rzecznik wniósł o stwierdzenie, iż przepis art. 13 ust. 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. - Prawo prasowe - w zakresie, w jakim nie przewiduje zażalenia do sądu na wydane przez prokuratora zezwolenie na ujawnienie danych osobowych i wizerunku osób, przeciwko którym toczy się postępowanie przygotowawcze - jest niezgodny z art. 45 ust 1 i z art. 77 ust. 2 Konstytucji.

Zgodnie z art. 13 ust. 2 Prawa prasowego, nie wolno publikować w prasie danych osobowych i wizerunku osób, przeciwko którym toczy się postępowanie przygotowawcze lub sądowe, jak również danych osobowych i wizerunku świadków, pokrzywdzonych i poszkodowanych, chyba że osoby te wyrażą na to zgodę. Z przepisu art. 13 ust. 3 powyższej ustawy wynika natomiast, iż właściwy prokurator lub sąd może zezwolić, ze względu na ważny interes społeczny, na ujawnienie danych osobowych i wizerunku osób, przeciwko którym toczy się postępowanie przygotowawcze lub sądowe. Zdaniem Rzecznika, wydawanie decyzji przez prokuratora w sprawach ingerujących w bezpośredni sposób w sferę prawa do prywatności, bez możliwości weryfikacji takiego rozstrzygnięcia przez niezależny sąd, jest nie do zaakceptowania. Obowiązujące obecnie rozwiązanie jest tym bardziej dolegliwe, iż dotyczy publikacji wizerunku i ujawnienia danych osobowych osób, które korzystają z domniemania niewinności. Decyzja prokuratora w przedmiocie udzielenia zezwolenia na ujawnienie danych osobowych i wizerunku podejrzanego winna zapadać w formie postanowienia z uzasadnieniem, na które przysługuje stronom zażalenie.

RPO-599056-III/08 z dnia 22 września 2009 r. – w sprawie wygaśnięcia z mocy prawa stosunków pracy w związku z reorganizacją urzędów zajmujących się ochroną środowiska oraz inspekcją handlową.

Rzecznik wniósł o stwierdzenie niezgodności art. 164 ust. 3 oraz art. 166 ust. 3 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko oraz art. 19 ust. 2 ustawy z dnia 10 lipca 2008 r. o zniesieniu Głównego Inspektora Inspekcji Handlowej, o zmianie ustawy o Inspekcji Handlowej oraz niektórych innych ustaw z art. 24, art. 32 ust. 1 i art. 45 ust. 1, w związku z art. 2 Konstytucji.

W związku z reorganizacją pracy urzędów zajmujących się ochroną środowiska oraz inspekcją handlową w zakwestionowanych przepisach przewidziano wygaszanie z mocy prawa stosunków pracy z pracownikami, którym nie zaproponowano nowych warunków pracy i płacy lub pracownikom, którzy odmówili ich przyjęcia. Regulując te kwestie ustawodawca odszedł od ogólnych zasad towarzyszących przejściu zakładu pracy lub jego części na innego pracodawcę, określonych w art. 23¹ k.p., w świetle których takie przekształcenia po stronie pracodawcy prowadzą do automatycznego przekazania pracowników i kontynuowania przez nich stosunków pracy u nowego pracodawcy. W ocenie Rzecznika wprowadzenie możliwości swobodnego zwalniania pracowników, bez konieczności stosowania klauzuli generalnej zasadności wypowiedzania stosunku pracy, prowadzi do naruszenia standardów ochrony pracy wynikających z art. 24 Konstytucji.

Regulacja przewidująca wygaszanie stosunków pracy z przejętymi pracownikami, jeśli nie zostaną im zaproponowane nowe warunki zatrudnienia, bez określenia kryteriów takich działań ze strony nowego pracodawcy narusza zasadę równości

wobec prawa. Dopuszczenie zaś wygasania ex lege stosunków pracy z przejętymi pracownikami w warunkach typowych dla wypowiedzania umów o pracę powoduje znaczne ograniczenie możliwości badania przez sądy pracy zasadności niezaproponowania pracownikom nowych warunków pracy i płacy, co oznacza, że taka regulacja prawna jest niezgodna z art. 45 ust. 1 Konstytucji, gwarantującym każdemu prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy przez sąd pracy. Wprowadzona przez ustawodawcę instytucja wygaśnięcia ex lege stosunku pracy, zastępująca zwykły tryb rozwiązania stosunku pracy w drodze wypowiedzenia, pozostaje też w sprzeczności z art. 2 Konstytucji, którego istotną część treści normatywnej stanowi zasada ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, której z kolei elementem składowym jest ochrona praw nabytych. Zasada ochrony praw nabytych nie dopuszcza możliwości zniesienia lub ograniczenia praw podmiotowych jednostki w sposób arbitralny.

Trybunał Konstytucyjny wydał następujące orzeczenia w sprawie wniosków Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-542481-VII/06 z dnia 2 stycznia 2007 r. - w sprawie widzeń z tymczasowo aresztowanymi.

Wniosek uwzględniony (wyrok z dnia 2 lipca 2009 r., sygn. akt K 1/07).

RPO-572159-IX/07 z dnia 20 października 2008 r. – w sprawie ograniczenia prawa do ustanowienia obrońcy w postępowaniu dyscyplinarnym w stosunku do żołnierzy oraz funkcjonariuszy Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służby Wywiadu Wojskowego.

Wniosek uwzględniony (wyrok z dnia 9 lipca 2009 r., sygn. akt K 31/08).

RPO-597200-VI/08 z dnia 29 grudnia 2008 r. – w sprawie przepisów regulujących zwolnienie niektórych grup podatników z obowiązku prowadzenia ewidencji obrotu i kwot podatku przy pomocy kas fiskalnych.

Wniosek uwzględniony (wyrok z dnia 16 lipca 2009 r., sygn. akt K 36/08).

RPO-592983-I/08 z dnia 11 marca 2009 r. – w sprawie postępowania sądowego w sprawach wyborczych.

Wniosek uwzględniony (wyrok z dnia 21 lipca 2009 r., sygn. akt K 7/09).

Rzecznik zgłosił udział w następujących postępowaniach w sprawie skarg konstytucyjnych:

RPO-618368-V/09 z dnia 9 lipca 2009 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej Wspólnoty Mieszkaniowej Pilotów 22 w Krakowie, dotyczącej zarządu nieruchomością wspólną przez właścicieli lokali w budynku spółdzielczym (sygn. akt SK 19/09).

Rzecznik, w piśmie procesowym z dnia 14 sierpnia 2009 r., przedstawił następujące stanowisko: art. 25 ust. 1 zdanie pierwsze w zw. z art. 27 ust. 2 zdanie drugie ustawy z dnia 15 grudnia 2001 r. o spółdzielniach mieszkaniowych w brzmieniu obowiązującym do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 19 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz niektórych innych ustaw, w zakresie, w jakim wyłącza możliwość podjęcia przez właścicieli lokali uchwały, iż w zakresie zarządu nieruchomością wspólną będą ich obowiązywać przepisy ustawy o własności lokali, jest niezgodny z art. 64 ust. 2 i ust. 3 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji.

Na podstawie przepisów ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, w brzmieniu obowiązującym do dnia 15 stycznia 2003 r., właściciele lokali w budynkach spółdzielczych mogli podjąć uchwałę, że w zakresie ich praw i obowiązków będą miały zastosowanie przepisy ustawy o własności lokali. Na gruncie tych unormowań utrwaliło się orzecznictwo sądowe zgodnie z którym, przepisy te nie dawały podstawy do stosowania unormowań ustawy o własności lokali dotyczących zarządu nieruchomością wspólną. Zaskarżony przepis zawierał wyraźne odesłanie do przepisów ustawy o własności lokali, ale jedynie do przepisów odnoszących się do „praw i obowiązków właścicieli lokali”, a nie do przepisów o „zarządzie nieruchomością wspólną”. W praktyce oznaczało to, że zarząd nieruchomością wspólną po powstaniu wspólnoty był nadal wykonywany przez spółdzielnię, jako zarząd powierzony, chociażby właściciele nie byli członkami spółdzielni. Przymusowy zarząd spółdzielni trwał aż do czasu pojawienia się sytuacji określonej w art. 26 ust. 1 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, tj. do czasu, w którym ustało członkostwo ostatniego członka spółdzielni mieszkaniowej (powstanie wspólnoty mieszkaniowej *ex lege*).

Zdaniem Rzecznika taka regulacja jest niezgodna z konstytucyjną zasadą równej ochrony praw majątkowych, ponieważ w nieuzasadniony sposób różnicuje poziom ochrony prawa właścicieli do wyboru sposobu zarządzania przedmiotem ich własności – właściciele lokali położonych w innych budynkach niż spółdzielcze mogą bez ograniczeń sami decydować o sposobie sprawowania zarządu i osobie zarządcy. Zaskarżona norma ingeruje ponadto w konstytucyjnie chronione prawo własności, którego jednym z elementów jest możliwość swobodnego decydowania przez właściciela o tym, jak będzie zarządzana jego własność.

Od dnia 22 lipca 2005 r. obowiązuje art. 24 1 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, który pozwala właścicielom lokali w budynku spółdzielczym podjąć uchwałę, iż w zakresie zarządu nieruchomością wspólną będą miały do nich zastosowanie przepisy ustawy o własności lokali.

RPO-623101-I/09 z dnia 27 sierpnia 2009 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej Marty P. (sygn. akt SK 27/09).

RPO-624489-IV/09 z dnia 4 września 2009 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej Spółki Przedsiębiorstwo Komunikacyjno Spedycyjne TYCHY Sp. z o.o. dotyczącej zasad zwrotu uiszczonych opłat od skargi na orzeczenie referendarza sądowego (sygn. akt SK 30/09).

Rzecznik przedstawił następujące stanowisko: art. 79 ust. 1 pkt 1 lit. f ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w zakresie, w jakim wskazany przepis pozbawia stronę postępowania nieprocesowego możliwości uzyskania zwrotu opłaty od skargi na orzeczenie referendarza sądowego w przypadku jej uwzględnienia z powodu nieoczywistego naruszenia prawa jest niezgodny z art. 77 ust. 1 w zw. z art. 64 ust. 2 w zw. z art. 31 ust. 3 i art. 2 Konstytucji.

W sprawie skarg konstytucyjnych:

RPO-603916-VI/08 z dnia 9 lutego 2009 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie połączonych skarg konstytucyjnych Marka P. dotyczących zróżnicowania opodatkowania w zależności od posiadania rodziny na utrzymaniu (sygn. akt SK 62/08).

Rzecznik, w piśmie procesowym z dnia 9 lipca 2009 r., przedstawił następujące stanowisko: art. 6 ust. 4 i 5 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, w brzmieniu obowiązującym w latach 1996-2001, jest niezgodny z art. 2 i art. 32 ust. 1 w związku z art. 18 i art. 71 Konstytucji.

Zdaniem Rzecznika zaskarżone przepisy, w brzmieniu obowiązującym w latach 1996-2001, naruszają zasadę ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego prawa i zasadę sprawiedliwości podatkowej, wywodzone z zasady demokratycznego państwa prawnego (art. 2 Konstytucji) oraz zasadę równości w związku z zasadą ochrony rodziny (art. 32 ust. 1 w zw. z art. 18 i art. 71 ust. 1 Konstytucji) przez to, że nie przyznają uprawnienia do obliczenia podatku według metody przewidzianej w art. 6 ust. 4 ustawy pojedynczym rodzicom (opiekunom) - należącym do kategorii wymienionej w art. 6 ust. 5 ustawy - którzy nie sprawują bezpośredniej opieki nad dzieckiem mieszkającym z drugim rodzicem (opiekunem), a którzy ponoszą pełne koszty utrzymania dziecka, gdyż rodzic sprawujący opiekę nie osiąga dochodów.

W stanie prawnym obowiązującym w latach 1996-2001 skarżący – ponosząc pełne koszty utrzymania dziecka - nie mógł obliczyć podatku według metody przewidzianej dla osób samotnie wychowujących dziecko. Jego zobowiązanie podatkowe - oraz osób znajdujących się w podobnej sytuacji - było określane z pominięciem rzeczywistej zdolności płatniczej w takim zakresie, w jakim jest ona uwzględniana przy obliczeniu podatku przez małżonków i osoby samotnie wychowujące dzieci.

VII. OPINIE I STANOWISKA RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH

1. RPO-623202-I/09 z dnia 7 lipca 2009 r. – oświadczenie Rzecznika Praw Obywatelskich w sprawie niepokojów powyborczych w Iranie, przekazane Prezydentowi RP oraz Ministrowi Spraw Zagranicznych.

Rzecznik wyraził głębokie zaniepokojenie sytuacją w Iranie. Przy okazji korzystania przez Irańczyków z elementarnych i uniwersalnych praw człowieka, m.in. wolności wypowiedzi oraz pokojowych zgromadzeń, dochodzi tam do zatrważających aktów przemocy. W szczególności dotyczą one osób wyrażających protest w związku z możliwością sfałszowania wyników wyborów prezydenckich, które miały miejsce w dniu 12 czerwca 2009 r.

Zgodnie z oficjalnymi informacjami, w powyborczych niepokojach w Teheranie zginęło od 13 czerwca 2009 r. 20 osób, a ponad tysiąc zostało zatrzymanych. Nieoficjalne źródła donoszą że aresztowanych może być nawet dwa razy więcej. Pojawiają się również doniesienia o ograniczaniu wolności wypowiedzi przejawiającym się blokowaniem telefonów oraz stron internetowych. Doszło także do zamknięcia gazety „Etemad-e-Melli”, krytycznej wobec radykalnego prezydenta Mahmuda Ahmadineżada, a przychylniej wobec proreformatorskiego kandydata w niedawnych wyborach prezydenckich Mehdiego Karubiego. Rzecznik stanowczo potępił te akty nietolerancji i przemocy.

Zarówno organizacje międzynarodowe, które stawiają sobie za cel ochronę praw człowieka, jak i organy naszego państwa, zaliczające do swoich kompetencji politykę zagraniczną, powinny dążyć do wypracowania stanowiska i podjęcia odpowiednich działań, a w szczególności wydania stanowczych oświadczeń w związku z ostatnimi wydarzeniami w Iranie. Wydaje się zasadne, w tym kontekście, rozważenie przyłączenia się do głosu Francji, która zaapelowała do irańskich władz, aby wyjaśniły wszelkie niejasności towarzyszące wyborom prezydenckim. Władze w Paryżu potępiły Teheran za użycie siły wobec manifestantów. Uznały też za niedopuszczalne oskarżenia pod adresem państw trzecich - przede wszystkim Wielkiej Brytanii, o ingerencję w wewnętrzne sprawy irańskie.

2. RPO-606969-I/09 z dnia 18 lipca 2009 r. - oświadczenie Rzecznika Praw Obywatelskich w sprawie uprowadzenia i zamordowania rosyjskiej obrończyni praw człowieka Natalii Estemirowej, przekazane Komisarzowi Praw Człowieka Rady Europy.

Rzecznik, wstrząśnięty informacją o uprowadzeniu i zamordowaniu na północnym Kaukazie Pani Natalii Estemirowej – aktywistki rosyjskiego stowarzyszenia Memoriał, wydał specjalne oświadczenie w tej sprawie. Działalność Natalii Estemirowej polegała na zbieraniu dokumentacji porwań, torturowania i zabójstw w Czeczenii od początku drugiej wojny w tej republice w roku 1999. Jest to już kolejna zbrodnia dokonana na terytorium Federacji Rosyjskiej, której ofiarą padł dziennikarz

wykonujący swoje obowiązki. W 2006 r. zamordowana została obrończyni praw człowieka, komentatorka i dziennikarka śledcza „Nowej Gaziety” Pani Anna Politkowska, w 2009 r. - prawnik niestrudzenie walczący z bezkarnością odpowiedzialnych za łamanie praw człowieka w Czeczenii, Pan Stanisław Markielow oraz dziennikarka Pani Anastazja Baborowa.

Federacja Rosyjska jako członek Rady Europy, ratyfikując liczne konwencje wypracowane w ramach tej organizacji, zwłaszcza zaś Europejską Konwencję Praw Człowieka, zobowiązała się do ustanowienia i przestrzegania na swoim terytorium przyjętych w nich standardów ochrony praw człowieka. Jest sprawą niezwykle ważną, aby władze rosyjskie podjęły działania w celu odnalezienia winnych i wyjaśnienia motywów tej zbrodni. Prawem i obowiązkiem dziennikarzy jest dochodzenie i ujawnianie prawdy. Obowiązkiem zaś władz państwowych jest zagwarantowanie warunków realizacji tej misji. Państwa prezentujące się na arenie międzynarodowej jako demokratyczne zobowiązane są do obrony prawa obywateli do prawdy i prawa dziennikarzy do wolności upowszechniania tej prawdy.

3. RPO-606969-I/09 z dnia 20 sierpnia 2009 r. – wystąpienie do Komisarza Praw Człowieka Rady Europy w sprawie poruszających opinię publiczną przypadków zabójstw działaczy na rzecz ochrony praw człowieka w Federacji Rosyjskiej.

W ostatnich dniach doszło do uprowadzenia i zamordowania w Czeczenii działaczy organizacji charytatywnej „Uratujmy Pokolenie”: Pani Zaremy Sadułajewej i jej męża, Pana Alika Dżabraiłowa. Wypada zgodzić się z pojawiającymi się w komentarzach opiniami, że na naszych oczach dochodzi do fizycznej likwidacji społeczeństwa obywatelskiego w Rosji, w regionie Północnego Kaukazu. Poza tymi, które ostatnio tak poruszyły światową opinię publiczną przypadkami, dowiadujemy się także o innych niewyjaśnionych zaginięciach i zgonach obrońców praw człowieka. Wobec tak tragicznych zdarzeń działalność na terytorium Czeczenii zawiesiła w ostatnim czasie redakcja „Nowej Gaziety”, która dla Rosjan była jednym z głównych niezależnych źródeł informacji o Czeczenii, a także ośrodek obrony praw człowieka „Memorial”.

Rada Europy, dzięki wyjątkowemu zakresowi kompetencji, jest najważniejszą organizacją stojącą na straży praw człowieka na naszym kontynencie. Dlatego też, to w jej gestii pozostaje podjęcie zdecydowanych działań, które zapewnią pełne przestrzeganie przez wszystkie państwa członkowskie Rady Europy praw i wolności chronionych Europejską Konwencją Praw Człowieka. Rzecznik ma nadzieję, że wyrażone w oświadczeniu Komisarza Praw Człowieka Rady Europy z dnia 15 lipca 2009 r., wydanym po śmierci Pani Natalii Estemirowej, wezwanie skierowane do władz państwowych o niezwłoczne wszczęcie bezstronnego i gruntownego śledztwa mającego na celu ustalenie i ukaranie sprawców, nie pozostanie bez echa. Śmierć działaczy organizacji „Uratujmy Pokolenie” przypomina, że niezbędna jest dużo bardziej skuteczna ochrona dla tych, którzy gotowi są nieść pomoc innym, bez względu na cenę, jaką może przyjść im za to zapłacić.

VIII. REAKCJE NA WCZEŚNIEJSZE WYSTĄPIENIA RZECZNIKA

1. RPO-542153-V/06 z dnia 9 października 2008 r. – w sprawie stanu prac nad projektem rozporządzenia Ministra Gospodarki w sprawie szczegółowych warunków funkcjonowania systemu gazowego (Informacja 10-12/2008, str. 38).

Minister Gospodarki (04.08.2009 r.) poinformował, że kolejna wersja projektu została przekazana w dniu 5 maja 2009 r. do uzgodnień międzyresortowych i konsultacji społecznych. Niezwłocznie po zakończeniu tego etapu Ministerstwo Gospodarki opracuje kolejny projekt rozporządzenia, który zostanie przekazany do Rządowego Centrum Legislacji w celu ewentualnego rozpatrzenia przez Komisję Prawniczą. Następnie projekt zostanie notyfikowany Komisji Europejskiej.

2. RPO-541402-II/06 z dnia 23 grudnia 2008 r. – w sprawie nowego systemu rejestrowania, przetwarzania i analizowania skarg na działalność Policji (Informacja 10-12/2008, str. 171).

Komendant Główny Policji (28.08.2009 r.) poinformował, że z dniem 1 stycznia 2009 r. funkcjonujący w Policji przestarzały informatyczny system rejestrowania i przetwarzania danych skargowych został wycofany z użytku. Policja dołożyła wszelkich starań, by uruchomić nowy system informatyczny, pozwalający na analizy danych skargowych. Powołany przez Komendanta Głównego Policji Zespół opracował założenia do relacyjnej bazy danych oraz Studium Wykonalności dla projektu teleinformatycznego Centralny System Rejestracji Skarg. Niestety, ograniczenie środków na modernizację Policji uniemożliwiło realizację tego projektu. Od 1 stycznia 2009 r. wszystkie rejestry i karty spraw są prowadzone wyłącznie w formie papierowej. W związku z wizytacją w Polsce na jesieni 2009 r. delegacji Europejskiego Komitetu ds. Przeciwdziałania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT), Policja przygotowuje analizy danych skargowych za okres 6 miesięcy (01.01-30.06.09) w oparciu o nowe zasady klasyfikowania, gromadzenia i przetwarzania danych skargowych. Ze względu na czasochłonność, podobne analizy nie będą mogły być opracowywane w przyszłości. Starając się w pełni zrealizować projekt informatycznego systemu rejestracji skarg, rozpoczęto starania o dofinansowanie w ramach środków unijnych.

3. RPO-599285-X/08 z dnia 23 grudnia 2008 r. – w sprawie świadczenia przez samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej odpłatnych usług medycznych dla

osób i instytucji w formie umów grupowych i indywidualnych abonamentowych kart pacjenta (Informacja 10-12/2008, str. 169).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (03.09.2009 r.) poinformował, że na wniosek Dyrektora Centralnego Szpitala Klinicznego MSWiA, Minister Zdrowia przedłużył termin do usunięcia uchybień do dnia 10 października 2009 r. Według wiedzy Ministra Zdrowia jest to jedyny znany przypadek prowadzenia tego typu działalności na terenie kraju. Od 2000 r. kolejni ministrowie zdrowia w projektach nowelizacji ustawy o zakładach opieki zdrowotnej lub w nowych projektach ustawy, proponowali rozwiązania dopuszczające pobieranie opłat za świadczenia zdrowotne od osób ubezpieczonych, w sposób nie naruszający konstytucyjnego prawa dostępu do świadczeń zdrowotnych. Działania te nie uzyskały akceptacji Prezydenta lub Parlamentu. Ostatni projekt został zawetowany przez Prezydenta w listopadzie 2008 r. W toku prac nad nową ustawą o zoz po raz kolejny zostaną uwzględnione regulacje powyższych kwestii.

4. RPO-584977-I/08 z dnia 23 grudnia 2008 r. – w sprawie wysokości opłat związanych z decyzją w sprawie wpisu na listę radców prawnych (Informacja 10-12/2008, str. 171).

Prezes Krajowej Rady Radców Prawnych (24.09.2009 r.) poinformował, że Krajowa Rada Radców Prawnych na swym ostatnim posiedzeniu podjęła uchwałę w sprawie wysokości opłat w postępowaniu o wydanie decyzji o wpisie na prowadzone przez rady okręgowych izb radców prawnych listy radców prawnych, prawników zagranicznych i aplikantów radcowskich. Stosowanie do jej zapisów, gdy z wnioskiem występuje osoba ubiegająca się o wpis na listę radców prawnych na podstawie art. 24 ust. 1 pkt 6 ustawy o radcach prawnych, opłata wynosi jednokrotność minimalnego wynagrodzenia za pracę. W przypadku wniosku osoby ubiegającej się o wpis na listę radców prawnych na podstawie art. 25 ustawy, opłata wynosi dwukrotność minimalnego wynagrodzenia za pracę. Gdy z wnioskiem występuje osoba ubiegająca się o wpis na listę prawników zagranicznych, opłata wynosi trzykrotność minimalnego wynagrodzenia, zaś w przypadku, gdy o wpis występuje prawnik zagraniczny - wcześniej wpisany na listę prawników zagranicznych - jednokrotność minimalnego wynagrodzenia za pracę. Krajowa Rada Radców Prawnych zdecydowała także, iż opłata w postępowaniu o wpis na listę aplikantów radcowskich będzie wynosiła 1/10 minimalnego wynagrodzenia za pracę. Kwoty te, zdaniem KRRP, odzwierciedlają rzeczywiste koszty ponoszone w związku z postępowaniem o wydanie decyzji o wpisie na listę radców prawnych, listę prawników

zagranicznych oraz listę aplikantów radcowskich. Uchwała KRRP wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2010 r.

5. RPO-602288-III/08 z dnia 14 stycznia 2009 r. – w sprawie treści świadectwa pracy w części dotyczącej trybu ustania stosunku pracy w przypadku, gdy następuje zatarcie kary dyscyplinarnej wydalenia z pracy w urzędzie (Informacja 1-3/2009, str. 36).

Prezes Rządowego Centrum Legislacji (11.09.2009 r.) poinformował z upoważnienia Prezesa Rady Ministrów, że inicjatywa Rzecznika w kwestii możliwości zmiany świadectwa pracy po zatarciu kary dyscyplinarnej (uznaniu za niebyłą) wydalenia z pracy, nie może uzyskać poparcia. Jednocześnie wyjaśnił, że fakt zatarcia kary dyscyplinarnej nie oznacza, że nastąpiła zmiana podstawy prawnej rozwiązania stosunku pracy. Zarówno w momencie rozwiązywania stosunku pracy, jak i po upływie okresu zatarcia kary dyscyplinarnej, przyczyna rozwiązania umowy o pracę pozostaje taka sama. Wobec czego nie istnieją przesłanki formalne do zmiany (sprostowania) świadectwa pracy. W wystąpieniu Rzecznik poruszył jedynie problem osób, z którymi rozwiązano umowę o pracę na skutek orzeczenia kary dyscyplinarnej wydalenia z pracy, nie odnosząc się do osób znajdujących się w zbliżonej sytuacji faktycznej, tj. osób, z którymi rozwiązano umowę o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika - w trybie art. 52 Kodeksu pracy. Również ta grupa osób nie ma możliwości zmiany treści świadectwa pracy. Uwzględnienie propozycji Rzecznika dotyczącej wprowadzenia trybu zmiany świadectwa pracy osób, wobec których orzeczono karę dyscyplinarną wydalenia z pracy, prowadziłoby do nieuzasadnionego naruszenia zasady równości wobec prawa osób znajdujących się w zbliżonej sytuacji faktycznej.

6. RPO-569428-X/07 z dnia 14 stycznia 2009 r. - w sprawie braku prawnej możliwości rozsypywania szczątków pochodzących ze spopielania zwłok w ogrodach pamięci, urządanych na terenach cmentarzy (Informacja 1-3/2009, str. 37).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Infrastruktury (14.09.2009 r.) poinformował, że Główny Inspektor Sanitarny w piśmie z dnia 13 sierpnia 2009 r. wyjaśnił, iż projekt zarządzenia Prezesa Rady Ministrów dotyczący powołania międzyresortowego zespołu ds. opracowania projektu nowej ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych znajduje się w trakcie uzgodnień. Główny Inspektor Sanitarny wyraził jednocześnie nadzieję, że zespół będzie mógł przystąpić do pracy we wrześniu 2009 roku.

7. RPO-587847-I/08 z dnia 19 stycznia 2009 r. – w sprawie prac nad nowelizacją ustawy lustracyjnej oraz ustawy o IPN (Informacja 1-3/2009, str. 41).

Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów (06.08.2009 r.) poinformował, że Rada Ministrów nie prowadzi prac ani nie planuje obecnie podejmowania inicjatywy ustawodawczej nad nowelizacją ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944 - 1990 oraz treści tych dokumentów oraz ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

8. RPO-608662-I/09 z dnia 13 lutego 2009 r. – w sprawie wypowiedzi jednego z posłów, naruszającej godność osób o odmienniej orientacji seksualnej (Informacja 1-3/2009, str. 73).

Przewodniczący Komisji Etyki Poselskiej Sejmu RP (25.09.2009 r.) poinformował, iż na posiedzeniu w dniu 23 września 2009 r. ponownie zajęła się sprawą poruszoną w wystąpieniu Rzecznika. Z braku konkretnych przykładów, nieetycznych zdaniem Rzecznika, wypowiedzi posła, Komisja postanowiła na podstawie art. 7 ust. 1 regulaminu Komisji Etyki Poselskiej sprawę umorzyć.

9. RPO-546030-IV/06 z dnia 3 marca 2009 r. - w sprawie opłat sądowych w sprawach o ustalenie ojcostwa lub macierzyństwa (Informacja 1-3/2009, str. 95).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (18.08.2009 r.) poinformował, że Ministerstwo zwróciło się do prezesów sądów apelacyjnych o zbadanie praktyki w zakresie naliczania opłat sądowych w sprawach o ustalenie ojcostwa. Analiza otrzymanych informacji wskazuje, że w sądach brak jest jednolitej praktyki w odniesieniu do naliczania przedmiotowych opłat. W Ministerstwie Sprawiedliwości zostały zainicjowane prace zmierzające do przygotowania projektu kompleksowej nowelizacji ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, w ramach której zostanie uregulowana powyższa kwestia.

10. RPO-553697-II/07 z dnia 13 marca 2009 r. - w sprawie przemocy wobec dzieci (Informacja 1-3/2009, str. 108).

Zastępca Prokuratora Generalnego – Prokurator Krajowy (10.07.2009 r.) wyjaśnił, że w wyniku lustracji spraw o przestępstwa stosowania przemocy fizycznej wobec dzieci, pismem z dnia 12 stycznia 2008 r. zobowiązał prokuratorów apelacyjnych do podjęcia stosownych działań organizacyjno-służbowych, zapewniających prawidłową praktykę podległych jednostek organizacyjnych. Wobec

uwagi Rzecznika o niedostatecznym uwzględnieniu w toku kontroli postępowań dotyczących przemocy wobec dzieci doświadczanej w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, polecono prokuratorom apelacyjnym uzupełnienie informacji w tym zakresie.

Prokurator Krajowy (20.08.2009 r.) przedstawił informację dotyczącą przemocy, jakiej doznają dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Jednocześnie poinformował, iż pomimo ustalenia, że w objętym lustracją okresie statystycznym odnotowano stosunkowo niewielką liczbę prowadzonych spraw, jak i zakwestionowanych decyzji kończących postępowanie, dotyczących stosowania przemocy wobec małoletnich znajdujących się w ośrodkach opiekuńczo-wychowawczych, poinformowano prokuratorów apelacyjnych, iż zalecenia sformułowane na tle badań spraw o przestępstwa stosowania przemocy fizycznej wobec dzieci są nadal aktualne oraz zwrócono się o podjęcie działań zmierzających do pełnego ich wdrożenia w praktyce podległych im jednostek prokuratury.

11. RPO-610426-X/09 z dnia 17 marca 2009 r. – w sprawie braku polskiej wersji językowej normy dotyczącej prowadzenia pomiarów emisji do powietrza z instalacji spalania paliw, mimo zawartego w rozporządzeniu obowiązku jej stosowania (Informacja 1-3/2009, str. 111).

Prezes Polskiego Komitetu Normalizacyjnego (16.07.2009 r.) poinformował, że norma EN 14181 będzie włączona do programu prac Komitetu Technicznego nr 280 ds. Jakości Powietrza, z przewidywanym terminem opublikowania na przełomie 2009/2010.

12. RPO-513894-IV/05 z dnia 18 marca 2009 r. – w sprawie niektórych uregulowań ustawy – Prawo wodne w zakresie uprawnień spółek wodnych oraz związków wałowych (Informacja 1-3/2009, str. 112).

Minister Środowiska (09.07.2009 r.), w odpowiedzi na wystąpienie skierowane do Prezesa Rady Ministrów, ponownie stwierdził, że nie ma potrzeby dokonywania zmian w ustawie Prawo wodne, mających na celu wzmocnienie pozycji prawnej członków spółki. Minister dodał, że słuszne wydaje się utrzymanie kontroli administracyjnej działalności samej spółki, uregulowanie kwestii ściągalności składek członkowskich oraz umożliwienia otrzymywania wsparcia finansowego. Z uwagi na inne, pilne zmiany ustawy Prawo wodne, wprowadzenie w życie powyższych zmian nastąpi w terminie późniejszym.

13. RPO-610214-II/09 z dnia 30 marca 2009 r. – w sprawie uchylenia tymczasowego aresztowania przez Sąd Okręgowy wobec podejrzanego o przestępstwo

znęcania się nad rodziną, który po uchyleniu tego środka zapobiegawczego dokonał zabójstwa żony (Informacja 1-3/2009, str. 125).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (10.08.2009 r.) poinformował, że w dniu 16 lipca 2009 r. Minister Sprawiedliwości podjął decyzję o odstąpieniu od złożenia, w trybie art. 114 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, wniosku o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego. Podstawą decyzji Ministra Sprawiedliwości było stanowisko, że przy wydaniu postanowienia Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 19 lutego 2009 r. nie doszło do obrazy jakichkolwiek przepisów prawa, w szczególności zaś art. 7 k.p.k., art. 249 § 1 k.p.k. i art. 258 § 3 k.p.k., a tragiczne zdarzenie, które miało miejsce po zwolnieniu podejrzanego, nieadekwatne do dotychczasowego jego zachowania, nie może decydować o ocenie procesu myślowego sądu, jako naruszającego zasady prawidłowego rozumowania, wskazania wiedzy i doświadczenia życiowego.

14. RPO-589226-I/08 z dnia 6 kwietnia 2009 r. – w sprawie wprowadzonej zmiany dotychczasowych przesłanek wpisu na listę adwokatów, radców prawnych i notariuszy (Informacja 4-6/2009, str. 21).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (29.07.2009 r.) poinformował, że w sprawach dotyczących wpisu na listę adwokatów i radców prawnych, w których wnioski o wpis zostały złożone przed wejściem w życie nowelizacji i które przed 25 marca 2009 r. nie zostały zakończone, należy przy podejmowaniu decyzji uwzględnić przepisy sprzed, jak i po nowelizacji. Minister Sprawiedliwości, jako organ odwoławczy w postępowaniach o wpis na listę adwokatów czy radców prawnych, każdorazowo rozpatrując sprawę indywidualnie dokonuje oceny, które przepisy materialno - prawne są korzystniejsze dla zainteresowanego, czy obowiązujące w dacie zaistnienia zdarzenia inicjującego postępowanie, czy też obowiązujące w dacie orzekania przez organ administracji.

15. RPO-610187-X/09 z dnia 9 kwietnia 2009 r. – w sprawie ograniczeń w dostępności niektórych produktów leczniczych (Informacja 4-6/2009, str. 25).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (22.09.2009 r.) poinformował, że każdy przypadek stwierdzenia niedostępności produktu leczniczego jest monitorowany przez pracowników Ministerstwa Zdrowia. W chwili powzięcia przez Ministra Zdrowia informacji o braku danego produktu leczniczego następuje kontakt z podmiotem odpowiedzialnym w celu potwierdzenia tej informacji. Następnie do konsultanta krajowego z danej dziedziny medycyny

kierowane jest pismo z zapytaniem o zagrożenie spowodowane brakiem produktu i o ewentualne zamienniki, które można zastosować w terapii oraz podejmowane są kroki mające na celu zapewnienie dostępności odpowiedników.

16. RPO-589998-I/08 z dnia 14 kwietnia 2009 r. – w sprawie pobierania opłat za prowadzenie przewodów doktorskich na Akademii Medycznej im. Piastów Śląskich we Wrocławiu (Informacja 4-6/2009, str. 28).

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (17.08.2009 r.) poinformował, że wystąpienie Rzecznika w tej sprawie, jak również stanowisko Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego zostało przekazane Rektorowi Akademii Medycznej we Wrocławiu, z zaleceniem rozpatrzenia sprawy. Z informacji władz Uczelni wynika, że sprawa była rozpatrywana przez Kolegium Rektorsko – Dziekańskie, które uznało, iż jakkolwiek nastąpiła korekta zakwestionowanego Zarządzenia Nr 81/XIV/R 2006 z 16 listopada 2006 r. w sprawie odpłatności za przeprowadzenie przewodu doktorskiego lub habilitacyjnego, to umowy o odpłatności za przeprowadzenie przewodów doktorskich zawarte z osobami, które zwróciły się w przedmiotowej sprawie do Rzecznika, nie mogą być zmienione, ponieważ Ministerstwo Finansów w dniu 27 lutego 2007 r. wyraziło opinię, że koszty przewodów doktorskich osób nie będących pracownikami Uczelni nie mogą pochodzić z dotacji budżetowej otrzymywanej przez Uczelnię. W świetle powyższego oraz stanowiska Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego zawartego w piśmie z 28 maja 2009 r., Minister Zdrowia jako organ administracji publicznej nie jest właściwy do oceny umowy zawartej pomiędzy Uczelnią i wspomnianymi osobami.

17. RPO-613209-III/09 z dnia 16 kwietnia 2009 r. - w sprawie niedostosowania regulacji przewidzianej w ustawie o pracownikach urzędów państwowych do standardów w zakresie uprawnień pracowników związanych z rodzicielstwem, powodującego dyskryminację pracowników w stosunku do pracownic (Informacja 4-6/2009, str. 31).

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (23.07.2009 r.) poinformował, że Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji podziela pogląd Rzecznika wyrażony w wystąpieniu. W przedmiotowej sprawie prowadzone były konsultacje z Szefem Służby Cywilnej, mające na celu wskazanie organu właściwego do przeprowadzenia postulowanych zmian w ustawie. W wyniku uzgodnień, w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji podjęto decyzję o rozpoczęciu prac legislacyjnych nad nowelizacją

ustawy o pracownikach urzędów państwowych, w zakresie wskazanym w wystąpieniu Rzecznika.

18. RPO-580790-X/08 z dnia 16 kwietnia 2009 r. - w sprawie pobierania przez lekarzy ubezpieczenia zdrowotnego opłaty za wystawianie zaświadczenia o stanie zdrowia dla celów świadczeń z ubezpieczenia społecznego (Informacja 4-6/2009, str. 30).

Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów (14.08.2009 r.) poinformował, że w obecnym stanie prawnym brak jest podstaw do obciążania osób ubezpieczonych kosztami wystawienia zaświadczenia o stanie zdrowia wydawanego przez lekarza, pod którego opieką znajduje się osoba, w stosunku do której ma być wydane orzeczenie o niezdolności do pracy. O sposobie rozstrzygnięcia zasygnalizowanych wątpliwości interpretacyjnych Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów poinformował Ministra Zdrowia oraz Ministra Pracy i Polityki Społecznej, którzy w najbliższym czasie powinni podjąć działania w celu wyeliminowania ewentualnych przypadków niewłaściwego stosowania przepisów w tym zakresie.

19. RPO-576105-VI/08 z dnia 23 kwietnia 2009 r. - w sprawie konieczności zmiany przepisu ustawy o radiofonii i telewizji (Informacja 4-6/2009, str. 41).

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego (02.07.2009 r.) wyjaśnił, że projekt nowelizacji ustawy o radiofonii i telewizji mający na celu m.in. umożliwienie przenoszenia uprawnień wynikających z koncesji przez osoby fizyczne, został przygotowany przez sejmową Komisję Nadzwyczajną „Przyjazne Państwo” do spraw związanych z ograniczaniem biurokracji. Zgodnie z przyjętymi regulacjami, koncesja będzie mogła zostać udzielona nie tylko osobom fizycznym oraz prawnym, ale także osobowym spółkom handlowym. Ponadto do art. 38a dodano ust. 3 a, zgodnie z którym osoba fizyczna będzie mogła przenieść uprawnienia wynikające z koncesji, za zgodą Krajowej Rady wyrażoną w formie uchwały, na spółkę, której jest współnikiem.

Regulacje przyjęte w ustawie z dnia 25 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o radiofonii i telewizji dopuszczają rozwiązanie, zgodnie z którym koncesja będzie mogła zostać udzielona nie tylko osobom fizycznym oraz prawnym, ale także osobowym spółkom handlowym. Osoby fizyczne chcące dokonać przekształcenia swojej działalności poprzez powołanie spółki prawa handlowego, której stałyby się współnikami, będą miały możliwość przekazania posiadanej koncesji na nowoutworzony podmiot, za zgodą KRRiTV. Ustawa o zmianie ustawy o radiofonii i telewizji oczekuje na podpisanie przez Prezydenta RP oraz ogłoszenie w Dzienniku Ustaw RP.

20. RPO-583597-III/08 z dnia 24 kwietnia 2009 r. - w sprawie braku możliwości skorzystania z uprawnień przewidzianych w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych przez funkcjonariuszy służb mundurowych, wobec których orzeczono niezdolność do służby (Informacja 4-6/2009, str. 43).

Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych – Sekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (07.08.2009 r.) wyjaśnił, że Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, kierując się potrzebą zdiagnozowania obecnie funkcjonujących systemów orzekania o niepełnosprawności i niezdolności do pracy, podjęło działania umożliwiające rozpoczęcie funkcjonowania Międzyresortowego Zespołu do spraw Rozwiązań Systemowych w Zakresie Orzekania o Niepełnosprawności i Niezdolności do Pracy. Przed Zespołem postawiono zadanie dokonania oceny działania pięciu systemów orzeczniczych w kontekście ich kompatybilności lub możliwości zintegrowania oraz przygotowania projektu założeń zmian systemowych.

Obecnie toczy się dyskusja nad dalszym funkcjonowaniem zarządzenia Nr 132 Prezesa Rady Ministrów z dnia 27 listopada 2008 r. w sprawie powołania Międzyresortowego Zespołu do spraw Rozwiązań Systemowych w Zakresie Orzekania o Niepełnosprawności oraz Niezdolności do Pracy. Dotychczasowa formuła Zespołu – ze względu na zmianę sytuacji społeczno-gospodarczej kraju, której skutki wymagają szczegółowej analizy wpływu na funkcjonowanie systemów orzekania o niepełnosprawności i niezdolności do pracy, co nie jest możliwe do przeprowadzenia w ramach istniejącego Zespołu - wydaje się nie gwarantować osiągnięcia zakładanych celów.

21. RPO-613934-IV/09 z dnia 30 kwietnia 2009 r. - w sprawie rozważenia możliwości skierowania do Trybunału Konstytucyjnego ustawy o zmianie ustawy – Prawo budowlane oraz niektórych innych ustaw (Informacja 4-6/2009, str. 46).

Podsekretarz Stanu w Kancelarii Prezydenta RP (07.07.2009 r.) podziękował Rzecznikowi za wystąpienie z dnia 30 kwietnia 2009 r. zawierające prośbę o skierowanie przez Prezydenta RP, w trybie art. 122 ust. 3 Konstytucji, ustawy z dnia 23 kwietnia 2009 r. o zmianie ustawy - Prawo budowlane oraz niektórych innych ustaw do Trybunału Konstytucyjnego. Argumenty zawarte w wystąpieniu Rzecznika zostały uwzględnione we wniosku Prezydenta RP skierowanym do Trybunału Konstytucyjnego.

22. RPO-580595-X/08 z dnia 6 maja 2009 r. – w sprawie przeprowadzonej przez NIK kontroli żywienia i utrzymania czystości w szpitalach publicznych (Informacja 4-6/2009, str. 50).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (17.07.2009 r.) wskazał, że zgodnie z art. 20 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r. z zakładach opieki zdrowotnej szpital zapewnia pacjentowi pomieszczenie i wyżywienie odpowiednie do stanu zdrowia. Zasady racjonalnego żywienia oraz zalecane racje żywnościowe opracowują oraz publikują jednostki badawczo-rozwojowe, w tym głównie Instytut Żywności i Żywienia. Mają one formę zaleceń. Kierownik zakładu opieki zdrowotnej powinien zatem zadbać o zatrudnienie wykwalifikowanej osoby, której zadaniem byłoby opracowywanie norm żywieniowych, z uwzględnieniem odpowiedniej wartości kalorycznej i odżywczej posiłków. W opinii Ministra Zdrowia poddanie tych kwestii regulacjom prawnym nie wydaje się uzasadnione i celowe. Niemal każda choroba na kolejnych etapach jej przebiegu wymaga innego rodzaju żywienia. W związku z tym nie jest możliwe opracowanie standardów dla tak wielu przypadków.

Narodowy Fundusz Zdrowia w ramach kontroli wykonania umowy o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej ocenia również realizację jej postanowień w zakresie świadczeń towarzyszących, którymi są zakwaterowanie i wyżywienie w szpitalu. Pozytywne zmiany w funkcjonowaniu zakładów opieki zdrowotnej, także pod względem zachowania czystości i żywienia pacjentów może spowodować obowiązywanie ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o akredytacji w ochronie zdrowia. Standardy akredytacyjne obejmują wszystkie aspekty funkcjonowania podmiotu udzielającego świadczeń zdrowotnych, w tym organizację żywienia pacjentów, tak w aspekcie dietetycznym, jak i bezpieczeństwa mikrobiologicznego.

23. RPO-599570-X/08 z dnia 6 maja 2009 r. – w sprawie konieczności zmiany przepisów w ustawie o ochronie przyrody, przewidujących wywłaszczanie posiadaczy niektórych gatunków zwierząt niebezpiecznych, bez stosownego odszkodowania (Informacja 4-6/2009, str. 51).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Środowiska (21.08.2009 r.) poinformował, że po dokonaniu ponownej analizy przepisów uznano, że nie istnieje konieczność wprowadzenia zmian do ustawy o ochronie przyrody, przewidujących odszkodowanie dla osób przekazujących zwierzęta na podstawie art. 11 pkt 2 ustawy o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz niektórych innych ustaw. Ustawodawca nie przewidział w ww. ustawie przejścia na podmioty uprawnione, tj. wymienione w art. 73 ust. 2 ustawy o ochronie

przyrody, własności zwierząt. Konstrukcja omawianego przepisu nie wskazuje, że obowiązek osoby posiadającej zwierzę niebezpieczne jest tożsamy z wywłaszczeniem. Przepisy nakazujące przekazanie zwierząt uprawnionym podmiotom ograniczają ich dotychczasowych właścicieli jedynie w zakresie posiadania. Takie ograniczenie jest dopuszczalne przez Konstytucję.

24. RPO-615907-III/09 z dnia 6 maja 2009 r. – w sprawie nowych zasad wypłaty wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy z powodu choroby (Informacja 4-6/2009, str. 52).

Minister Pracy i Polityki Społecznej (22.09.2009 r.) uwzględniając stanowisko Rzecznika poinformowała, że podjęto prace nad założeniami rozwiązań legislacyjnych zmierzających do zrównania poziomu wypłat zasiłków chorobowych za okres pobytu w szpitalu dla ogółu ubezpieczonych.

25. RPO-605565-X/08 z dnia 11 maja 2009 r. – w sprawie diagnostyki i leczenia wirusowego zapalenia wątroby (Informacja 4-6/2009, str. 57).

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (18.08.2009 r.) poinformował, że sytuację epidemiologiczną ostrych wirusowych zapaleń wątroby typu B należy uznać za dobrą i ulegającą dalszej poprawie. Z uwagi na powszechne uodpornienie nie ma obecnie warunków do szerzenia się zakażenia wirusem zapalenia wątroby typu B w populacji osób młodych tj. do 21 roku życia. Rejestrowane są jedynie pojedyncze zachorowania na ostre WZW typu B. Konsekwentnie prowadzone szczepienia ochronne u osób z grup wysokiego ryzyka spowodowały znaczące zmniejszenie częstości występowania nowych zakażeń również w starszych grupach wiekowych. Wczesne wykrywanie zakażeń wirusem HBV dostępne jest w ramach badań diagnostycznych zlecanych i finansowanych przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej. Osoby zakażone wirusem HBV mają możliwość leczenia przeciwwirusowego z użyciem innowacyjnych leków w ramach terapeutycznych programów zdrowotnych.

W ramach szkolenia przeddyplomowego na kierunku lekarskim, zagadnienia związane z zapobieganiem, rozpoznawaniem i leczeniem WZW typu B są przekazywane studentom podczas zajęć z przedmiotu - choroby zakaźne. W szkoleniu podyplomowym wiedza obejmująca m. in. wirusowe zapalenie wątroby jest wymagana od lekarzy odbywających szkolenie specjalizacyjne w 19 dziedzinach medycyny m. in. choroby wewnętrzne, pediatria, chirurgia ogólna, medycyna rodzinna. Z problematyką dotyczącą wirusowego zapalenia wątroby

lekarze zapoznają się podczas realizacji objętych programami specjalizacji staży kierunkowych oraz kursów szkoleniowych. W największym zakresie szkolenie w ww. obszarze odbywają lekarze specjalizujący się w dziedzinie chorób zakaźnych. Zakres i ilość godzin nauki powinien dostarczyć przyszłemu lekarzowi wystarczającej wiedzy na temat postępowania medycznego z chorym na WZW typu B.

26. RPO-565318-IV/07 z dnia 12 maja 2009 r. - w sprawie realizacji postanowień ustawy o ujawnieniu w księgach wieczystych prawa własności nieruchomości Skarbu Państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego (Informacja 4-6/2009, str. 61).

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (08.09.2009 r.) poinformował, że obowiązkiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji wynikającym z ustawy z dnia 7 września 2007 r. o ujawnieniu w księgach wieczystych prawa własności nieruchomości Skarbu Państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego było sporządzenie w terminie do dnia 19 sierpnia 2009 r. zestawienia zbiorczego nieruchomości dla obszaru kraju na podstawie zestawień zbiorczych otrzymanych od wojewodów. Zestawienie zbiorcze dla obszaru całego kraju wykonano na podstawie danych zawartych w zbiorczych wojewódzkich zestawieniach nieruchomości oraz powiatowych wykazach nieruchomości przekazanych przez wojewodów i starostów. Jednocześnie w odpowiedzi zaznaczono, iż zgodnie z informacjami przekazanymi przez przedstawicieli województw oraz analizą pozyskanych danych, zadanie zdefiniowane w art. 1 ustawy o ujawnieniu w księgach wieczystych (...) nie zostało całkowicie zakończone, a 36 powiatów nie przekazało żadnych danych.

27. RPO-617384-VI/09 z dnia 12 maja 2009 r. - w sprawie uprawnienia do odliczenia od podatku wydatków z tytułu użytkowania Internetu (Informacja 4-6/2009, str. 59).

Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej (15.09.2009 r.) poinformowała, że nie ma prawnych możliwości skłonienia TP S.A. do zmiany stanowiska w kwestii wyodrębnienia ceny za Internet na fakturach klientów korzystających z usługi pakietowej TP S.A., a obecnie stosowana forma sprzedaży usług telekomunikacyjnych w pakiecie jest zgodna z przepisami prawa. Jednocześnie Prezes UKE wyraziła nadzieję, że wobec rosnącej oferty usług pakietowych różnych operatorów, abonenci będą kalkulować korzyści, jakie daje niższa cena usługi pakietowej w stosunku do ulgi podatkowej.

28. RPO-613938-XVII/09 z dnia 14 maja 2009 r. - w sprawie postulowanego związania sądu cywilnego wyrokiem wydanym przez sąd karny w sprawie o wykroczenie (Informacja 4-6/2009, str. 68).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (06.07.2009 r.) podzielił pogląd Rzecznika o zasadności podjęcia inicjatywy legislacyjnej w celu nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego w zakresie rozszerzenia art. 11 o prawomocne wyroki sądowe skazujące za popełnienie wykroczenia. Za proponowaną zmianą przemawia potrzeba zapobiegania ewentualnym rozbieżnościom między ustaleniami sądów w sprawach cywilnych i w sprawach o wykroczenia, co do popełnienia czynu zabronionego, a także względy ekonomii procesowej.

29. RPO-605565-X/08 z dnia 14 maja 2009 r. - w sprawie rozpatrzenia postulatów lekarzy pediatrów, hepatologów i specjalistów chorób zakaźnych dotyczących weryfikacji sposobu leczenia dzieci cierpiących na przewlekłe wirusowe zapalenie wątroby (Informacja 4-6/2009, str. 67).

Minister Zdrowia (06.08.2009 r.) zapewniła, że problemy poruszone w wystąpieniu Rzecznika są w pełni dostrzegane przez resort zdrowia. Narodowy Fundusz Zdrowia może finansować w ramach terapeutycznych programów zdrowotnych leczenie przewlekłego wirusowego zapalenia wątroby, ale wyłącznie z zastosowaniem leków, które posiadają odpowiednie wskazania rejestracyjne. Przedmiotowe wytyczne nie wyczerpują jednakże możliwości stosowania leku, jeżeli jest ono oparte na „stosowaniu leku zgodnie ze wskazaniami aktualnej wiedzy medycznej”. W przypadku wątpliwości co do uznania, że dane zastosowanie produktu leczniczego jest zgodne ze wskazaniami aktualnej wiedzy medycznej rozstrzygająca jest opinia konsultanta wojewódzkiego lub krajowego w danej dziedzinie medycyny. Ponadto lekarz, stosujący leki poza wskazaniami rejestracyjnymi (*off label*) jest zobowiązany do spełnienia założeń Deklaracji Helsińskiej, czyli do: sprawdzenia, czy istnieją inne sposoby postępowania o udowodnionej efektywności klinicznej w danym wskazaniu, uzyskania pisemnej, świadomej zgody pacjenta na wdrożenie u niego leczenia poza wskazaniami rejestracyjnymi po poinformowaniu go o ewentualnych konsekwencjach negatywnych i potencjalnych korzyściach zdrowotnych, monitorowania stanu zdrowia pacjenta, przejmując na siebie tym samym odpowiedzialność za stosowanie tego rodzaju terapii.

30. RPO-603892-II/08 z dnia 14 maja 2009 r. - w sprawie problemu znieważania Prezydenta RP (Informacja 4-6/2009, str. 67).

Zastępca Prokuratora Okręgowego w Warszawie (20.08.2009 r.) zawiadomił, iż postanowieniem Prokuratora Okręgowego w Warszawie z dnia 20 sierpnia 2009 r. zostało umorzone śledztwo w sprawie publicznego znieważenia w okresie od stycznia 2008 r. do kwietnia 2009 r. Prezydenta Lecha Kaczyńskiego tj. o czyn z art. 135 § 2 k.k.

31. RPO-588757-IX/08 z dnia 20 maja 2009 r. - w sprawie zasadności umieszczania, w orzeczeniach wydawanych przez wojskowe komisje lekarskie, zapisu kwalifikującego wzrost powyżej 185 cm jako chorobę lub ułomność (Informacja 4-6/2009, str. 75).

Minister Obrony Narodowej (07.07.2009 r.) poinformował, że umieszczenie w orzeczeniu powiatowej komisji lekarskiej informacji będącej przedmiotem skargi jest zgodne z obowiązującymi przepisami. Zasadność umieszczania w orzeczeniach powiatowych komisji lekarskich zapisów odnośnie wzrostu powyżej 185 cm, jak i poniżej 160 cm podyktowana jest konkretnymi potrzebami, wynikającymi z konieczności posiadania przez organy kadrowe MON wiedzy w tym zakresie, ponieważ warunkuje ona kierowanie poborowych do jednostek wojskowych na konkretne stanowiska służbowe. Jednocześnie Minister poinformował, że sformułowania zawarte w tytule, jak i treści załącznika nr 2 do rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 25 czerwca 2004 r. w sprawie orzekania o zdolności do czynnej służby wojskowej oraz trybu postępowania wojskowych komisji lekarskich w tych sprawach, będą przedmiotem rozważań przy nowelizacji przedmiotowego rozporządzenia.

32. RPO-617743-IX/09 z dnia 28 maja 2009 r. – w sprawie nieprawidłowości w systemie wynagradzania pracowników wojska (Informacja 4-6/2009, str. 80).

Minister Obrony Narodowej (07.07.2009 r.) poinformował, że pracownicy resortu obrony narodowej nie stanowią jednej grupy zawodowej objętej wspólną pragmatyką służbową. Reprezentują prawie wszystkie grupy zawodowe występujące w państwie i głównie z tego powodu nie ma możliwości objęcia ich jednolitym systemem wynagradzania. Kierownictwo resortu dostrzega potrzebę ujednoczenia systemu wynagradzania wszystkich pracowników wojska, dlatego też Minister Obrony Narodowej wydał decyzję w zakresie wartościowania stanowisk pracy pracowników wojska. Obecnie trwają prace nad programem pilotażowym mającym na celu wypracowanie koncepcji wartościowania wszystkich stanowisk pracy pracowników wojska w resorcie obrony narodowej. Konsekwencją prac będzie określenie wartości i hierarchii stanowisk oraz ustalenie nowego taryfikatora płac.

W latach 2007-2008 dysproporcje wynagrodzeń pracowników w stosunku do uposażeń żołnierzy, jak i wynagrodzeń poza resortem uległy zmniejszeniu. Przewiduje się również, że przeprowadzone w 2009 roku regulacje i wypłaty jednorazowe (w formie nagród), pozwolą na utrzymanie tendencji wzrostowej przeciętnego wynagrodzenia pracowników.

33. RPO-598882-I/08 z dnia 29 maja 2009 r. - w sprawie dostosowania infrastruktury transportu kolejowego do potrzeb osób niepełnosprawnych (Informacja 4-6/2009, str. 81).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Infrastruktury (01.07.2009 r.) poinformował, że Ministerstwo rozpoczęło prace nad opracowaniem warunków technicznych jakim powinny odpowiadać linie metra, ze szczególnym uwzględnieniem dostosowania budowli linii metra do potrzeb osób niepełnosprawnych, w tym niewidomych i niedowidzących. Obecnie trwają prace badawcze Centrum Naukowo-Technicznego Kolejnictwa w sprawie opracowania warunków technicznych stosowania elementów dotykowych dla obiektów infrastrukturalnych transportu szynowego (metro, kolej), prowadzone przy współpracy Metra Warszawskiego Sp. z o.o. i PKP Oddział Dworce Kolejowe. Przyjęte rozwiązania będą konsultowane ze środowiskiem osób niepełnosprawnych. Przewidywany termin zakończenia prac legislacyjnych nad projektem odpowiedniego rozporządzenia to koniec 2009 roku.

34. RPO-615158-IX/09 z dnia 1 czerwca 2009 r. - w sprawie planowanych zwolnień pracowników zakładów zbrojeniowych (Informacja 4-6/2009, str. 82).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Skarbu Państwa (09.07.2009 r.) poinformował, że Ministerstwo Skarbu Państwa, sprawujące nadzór właścicielski nad większością spółek sektora obronnego, wielokrotnie informowało zainteresowane resorty o problemach tego przemysłu wynikających z nagłego ograniczenia zamówień na uzbrojenie i sprzęt wojskowy oraz występujących zatorów płatniczych. Odbyło się też wiele spotkań mających na celu poszukiwanie sposobów rozwiązania kryzysowej sytuacji. Sytuacja krajowego sektora obronnego była również przedmiotem posiedzeń komisji parlamentarnych.

Ministerstwo Skarbu Państwa zobligowało Zarząd Bumar sp. z o.o. do podjęcia intensywnych działań mających na celu pozyskanie kontraktów eksportowych oraz poszukiwanie możliwości wykorzystania mocy produkcyjnych w zakresie uruchomień produkcji i usług nowych wyrobów, w tym także o przeznaczeniu cywilnym.

Przedsięwzięcia w tym zakresie są realizowane. Wdrażane są też działania oszczędnościowe. Ograniczenie zapotrzebowania na uzbrojenie i sprzęt wojskowy wymusiło także potrzebę redukcji załóg. Pomimo wysokich kosztów społecznych realizowane w spółkach sektora obronnego działania restrukturyzacyjne wydają się nieodzowne dla utrzymania egzystencji podmiotów zbrojeniowych. Nadzieję na złagodzenie skutków kryzysu i pewną stabilizację sytuacji przedsiębiorstw sektora bezpieczeństwa i obronności państwa stwarza przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 26 maja 2009 r. dokument ramowy pn. „Wspieranie przez Agencję Rozwoju Przemysłu S.A. inicjatyw pobudzających polską gospodarkę”, w ramach którego finansowane będą między innymi projekty związane z bezpieczeństwem i obronnością państwa.

35. RPO-619636-IX/09 z dnia 3 czerwca 2009 r. – w sprawie przekazania boiska sportowego w Świątoszowie, będącego w dyspozycji Agencji Mienia Wojskowego, Radzie Gminy Świątoszów (Informacja 4-6/2009, str. 85).

Agencja Mienia Wojskowego (14.07.2009 r.) poinformowała, że w związku z zainteresowaniem Gminy Osiecznica pozyskaniem boiska sportowego w Świątoszowie, Agencja prowadziła z Gminą rozmowy i korespondencję zmierzającą do ustalenia formy przekazania nieruchomości na rzecz Gminy. Dotychczas Gmina proponowała nieodpłatne przejęcie tej nieruchomości w drodze darowizny. Agencja poinformowała Wójta Gminy o braku możliwości nieodpłatnego przekazania, zgodnie z ustawowym wymogiem racjonalnego gospodarowania mieniem powierzonym. Agencja zaproponowała Gminie możliwość przekazania nieruchomości w formie sprzedaży bezprzetargowej. Agencja, po dokonaniu wyceny, uzgodni z Gminą warunki finansowe transakcji oraz podjęcie dalsze czynności mające na celu przeniesienie własności nieruchomości do zasobu Gminy Osiecznica.

36. RPO-561484-VII/07 z dnia 3 czerwca 2009 r. – w sprawie niedostosowania treści Karty Praw Pacjenta do sytuacji osób pozbawionych wolności (Informacja 4-6/2009, str. 84).

Zastępca Dyrektora Generalnego Służby Więziennej (16.07.2009 r.) poinformował, że w związku z wejściem w życie z dniem 5 czerwca 2009 r. ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta, Centralny Zarząd Służby Więziennej podjął prace mające na celu wykonanie dyspozycji określonej w art. 11 ust. 1 wskazanej ustawy. Opracowana w CZSW informacja o prawach pacjenta uwzględniająca sytuację osób

pozbawionych wolności zostanie rozpowszechniona do wszystkich jednostek penitencjarnych.

37. RPO-614991-IX/09 z dnia 5 czerwca 2009 r. – w sprawie problemów poruszonych przez żołnierzy podczas wizyty przedstawicieli Rzecznika w 10. Brygadzie Kawalerii Pancerniej w Świętoszowie (Informacja 4-6/2009, str. 85).

Minister Obrony Narodowej (10.07.2009 r.) odniósł się do kwestii poruszonych przez żołnierzy, informując jednocześnie, iż są one znane resortowi. Minister upatruje rozwiązania szeregu problemów w wejściu w życie z dniem 1 stycznia 2010 r. przepisów znowelizowanej ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych.

38. RPO-609201-VI/09 z dnia 8 czerwca 2009 r. – w sprawie trudności, z jakimi spotykają się kierowcy wykonujący przewozy osób i rzeczy (Informacja 4-6/2009, str. 86).

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Infrastruktury (29.07.2009 r.) poinformował, że wpis do rejestru przedsiębiorców prowadzących ośrodki szkolenia może uzyskać przedsiębiorca spełniający wymagania określone w art. 39g ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o transporcie drogowym. Wojewoda w ramach nadzoru sprawowanego nad ośrodkami szkolenia przeprowadza kontrolę w zakresie spełniania przez te ośrodki wymagań wynikających z ww. ustawy. W związku z tym Sekretarz Stanu nie zgodził się ze stwierdzeniem, że na rynku funkcjonują podmioty wpisane do rejestru prowadzonego przez wojewodę, które nie są odpowiednio przygotowane do prowadzenia szkolenia. Odnosząc się do kwestii kosztów kwalifikacji wstępnej, jak również szkolenia okresowego, jak wyjaśnia Ministerstwo cena tych kursów regulowana jest przez rynek usług. Aktualnie trwają prace nad projektem ustawy wprowadzającej możliwość uzyskania kwalifikacji wstępnej przyspieszonej, a Ministerstwo Infrastruktury, w celu ułatwienia dostępu do uzyskania kwalifikacji wstępnej, podejmuje działania pozostające w zgodzie z przepisami dyrektywy 2003/59/WE.

39. RPO-589145-I/08 z dnia 9 czerwca 2009 r. - w sprawie zapewnienia obywatelom odpowiedniego dostępu do źródeł prawa (Informacja 4-6/2009, str. 87).

Prezes Rządowego Centrum Legislacji (13.08.2009 r.) przyznał, że podnoszony przez Rzecznika Praw Obywatelskich problem traktowany jest jako jedno z istotnych wyzwań stojących przed obecnym Rządem. Jednocześnie podzielił stanowisko Rzecznika o zbyt rzadkim ogłaszaniu tekstów jednolitych aktów prawnych. Prezes Rady Ministrów wystąpił z wnioskiem do Marszałka Sejmu o znaczące zwiększenie częstotliwości ogłaszania tekstów jednolitych ustaw.

Trwają prace parlamentarne w sprawie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o ogłaszaniu aktów normatywnych. Niezależnie od powyższego Rządowe Centrum Legislacji podjęło działania zmierzające do utworzenia bezpłatnej, powszechnie dostępnej elektronicznej bazy aktów prawnych. Pierwszym etapem prac było zapewnienie, od dnia 8 maja 2008 r. dostępu do elektronicznej formy Dziennika Ustaw i Monitora Polskiego na stronach internetowych Rządowego Centrum Legislacji. Opisane w wystąpieniu Rzecznika zastrzeżenie o informacyjnym charakterze elektronicznych wersji aktów normatywnych dotyczy obecnie wyłącznie strony internetowej Centrum Obsługi KPRM. Pliki zamieszczone na stronie RCL miały takie zastrzeżenie do końca lutego 2009 r. Odpowiednie zabezpieczenia zostały wprowadzone z dniem 1 marca 2009 r. Ponadto Rządowe Centrum Legislacji wraz z MSWiA zamierza zaoferować wszystkim ministrom pomoc w pracach nad udostępnieniem elektronicznej wersji aktów normatywnych.

40. RPO-619800-VI/08 z dnia 10 czerwca 2009 r. – w sprawie dodatkowych kosztów związanych z zawarciem umowy o kredyt konsumencki (Informacja 4-6/2009, str. 88).

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (13.07.2009 r.) poinformowała, iż trwają prace nad założeniami zmiany ustawy o kredycie konsumenckim, w tym również nad jednoznacznym przesądzeniem wątpliwości interpretacyjnych wynikających z aktualnego brzmienia art. 7a tej ustawy. Obecnie niemal niemożliwe w praktyce jest wyegzekwowanie stosowania art. 7a w obrocie gospodarczym pomiędzy konsumentami a kredytodawcami w sposób odpowiadający celowi wprowadzenia tego przepisu do ustawy o kredycie konsumenckim. Prezes UOKiK kwestionuje praktyki przedsiębiorców polegające na zawyżaniu kosztów związanych z zawarciem umowy o kredyt konsumentów, jednakże nie w oparciu o naruszenie art. 7a ustawy o kredycie konsumenckim, a w oparciu o sprzeczność odpowiednich postanowień wzorca umownego z dobrymi obyczajami, a tym samym naruszających ekonomiczne interesy konsumentów.

41. RPO-608100-II/09 z dnia 10 czerwca 2009 r. – w sprawie stwierdzonych uchybień w postępowaniach przygotowawczych w sprawach wypadków drogowych (Informacja 4-6/2009, str. 89).

Prokurator Krajowy (07.09.2009 r.) przedstawił obszerną informację dotyczącą prawidłowości prowadzenia postępowań przygotowawczych w sprawach, których przedmiotem są przestępstwa

w komunikacji na podstawie ustaleń wizytacyjno - lustracyjnych oraz badania akt przeprowadzonego w jednostkach organizacyjnych prokuratury, w okresie ostatnich trzech lat, jak również dane dotyczące przestępstw popełnionych przez uczestników ruchu drogowego będących w stanie nietrzeźwości, za ostatni okres statystyczny. Systematycznie ulega poprawie skuteczność działań prokuratorów w zakresie zwalczania przestępstw przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji, w tym popełnionych przez prowadzących pojazdy w stanie nietrzeźwości. Stwierdzone w wyniku badania akt nieprawidłowości dotyczyły stosunkowo niewielkiej ilości spraw. Jedyne niektóre z ujawnionych uchybień miały negatywny wpływ na sposób zakończenia postępowania. Prokuratury apelacyjne i okręgowe prowadzą działania merytoryczne i organizacyjne mające na celu wyeliminowanie stwierdzonych uchybień i podniesienie poziomu prowadzenia postępowań dotyczących tej kategorii przestępstw. Kierowników jednostek, w których stwierdzono nieprawidłowości w prowadzeniu postępowań, zobowiązano do przedsięwzięcia działań zmierzających do zapobieżenia w przyszłości powtarzania się stwierdzonych uchybień. Z uzyskanych informacji i danych statystycznych wynika, że aktualnie nie zachodzi potrzeba formułowania dodatkowych wytycznych, czy zaleceń na szczeblu Prokuratury Krajowej, gdyż poprzednio wydane obowiązują i są realizowane przez podległe jednostki organizacyjne prokuratury.

42. RPO-620618-X/09 z dnia 15 czerwca 2009 r. – w sprawie zróżnicowanych uprawnień obywateli Polski i Unii Europejskiej w zakresie dostępu do refundowanych leków lub wyrobów medycznych (Informacja 4-6/2009, str. 90).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (02.07.2009 r.) poinformował, że problem opisany w wystąpieniu Rzecznika zostanie poddany analizie w celu opracowania odpowiedniej zmiany w projekcie rozporządzenia w sprawie recept lekarskich (obecnie po uzgodnieniach wewnętrznych). Po uzyskaniu ostatecznej akceptacji Kierownictwa resortu projekt ten zostanie skierowany do konsultacji społecznych i uzgodnień zewnętrznych, a także udostępniony na stronie internetowej Ministerstwa Zdrowia oraz na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Ministerstwa Zdrowia.

43. RPO-620748-III/09 z dnia 15 czerwca 2009 r. - w sprawie zasad wynagradzania asystentów sędziów (Informacja 4-6/2009, str. 89).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (08.07.2009 r.) poinformował, że wynagrodzenie za pracę świadczoną przez aplikanta aplikacji sędziowskiej w ramach stażu związane jest ze

statusem tej osoby wynikającym z ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury. Natomiast wynagrodzenie za pracę świadczoną przez osoby zatrudnione na stanowisku asystenta sędziego, nie mające statusu aplikanta aplikacji sędziowskiej i nie świadczące pracy w warunkach stażu, zostało ustalone w granicach wskazanych w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 czerwca 2009 r. Wydaje się, że odmienny status prawny omawianych grup podmiotów uzasadnia zróżnicowanie płacowe osób zatrudnionych na stanowisku asystenta sędziego. Odnosząc się do kwestii związanej z różnicowaniem wynagrodzenia asystentów sędziego w zależności od rodzaju sądu, w którym są zatrudnieni, poinformowano, iż w opracowanym w Ministerstwie Sprawiedliwości projekcie ustawy o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych planowana jest likwidacja tego zróżnicowania.

44. RPO-621010-III/09 z dnia 17 czerwca 2009 r. - w sprawie problemu wstrzymania przyjęć w wielu domach pomocy społecznej (Informacja 4-6/2009, str. 92).

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej – Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych (10.07.2009 r.) wyjaśnił, że proces standaryzacji domów pomocy społecznej rozpoczął się w połowie lat dziewięćdziesiątych i miał zakończyć się do grudnia 2006 r., jednak został wydłużony do końca 2010 r. Konstrukcja przepisów przejściowych ma za zadanie mobilizowanie samorządów, tak aby jak najszybciej kończyć programy naprawcze, a nie zwlekać do końca 2010 roku, czemu ma służyć zakaz kierowania nowych mieszkańców do domów substandardowych. Standardy określają wymogi minimalne w zakresie warunków bytowych, jakie musi spełnić obiekt oraz zakres i sposób sprawowanej opieki oparty o indywidualny plan wspierania dla każdego mieszkańca. Z informacji zebranych w maju 2009 r. wynika, że obecnie 570 domów pomocy społecznej spełnia wymagane standardy i posiada stałe zezwolenie na prowadzenie, wobec 52 domów toczy się postępowanie o wydanie stałego zezwolenia. Jedynie w przypadku 46 domów w skali kraju istnieje zagrożenie, że zakończenie programów naprawczych nie nastąpi do końca 2010 r.

45. RPO-614867-III/09 z dnia 17 czerwca 2009 r. - w sprawie problemów związanych ze zmianą otwartego funduszu emerytalnego (Informacja 4-6/2009, str. 91).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (28.08.2009 r.) potwierdził występowanie opisanych w

przywołanym przez Rzecznika artykule prasowym problemów związanych ze zmianą otwartego funduszu emerytalnego. Jednocześnie wyjaśnił, że resort pracy i polityki społecznej w dalszym ciągu prowadzi prace nad założeniami nowelizacji przepisów o funduszach emerytalnych, w szczególności dotyczącymi akwizycji do otwartych funduszy emerytalnych. Jest to materia szczególnie delikatna, a zarazem bardzo istotna dla prawidłowego funkcjonowania konkurencji na rynku otwartych funduszy emerytalnych. Dlatego też prace nad założeniami do ustawy przeciągają się. Jedną ze zmian proponowanych przez UKNF była rezygnacja z zawiadamiania dotychczasowego OFE przez członka o przystąpieniu do innego OFE. Zakład Ubezpieczeń Społecznych opowiedział się jednak za utrzymaniem tego obowiązku, który w odczuciu Prezesa ZUS stanowi przeszkodę utrudniającą fałszowanie umów.

46. RPO-616013-IX/09 z dnia 17 czerwca 2009 r. – w sprawie sposobu powoływania kandydatów do zawodowej służby wojskowej w korpusie szeregowych zawodowych (Informacja 4-6/2009, str. 91).

Minister Obrony Narodowej (13.07.2009 r.) poinformował, że Ministerstwo podejmuje szereg działań, które mają na celu uproszczenie procedur dotyczących powoływania do zawodowej służby wojskowej. Jednocześnie poinformował, że w procedurach związanych z powołaniem do służby wojskowej, w przypadku spełnienia wszystkich wymogów, wydawane są decyzje administracyjne. Natomiast nie zostają wydawane takie decyzje w przypadku odmowy powołania. W związku z ogólną sytuacją finansową państwa wprowadzono limitowanie przyjęć do zawodowej służby wojskowej. Ochotników, którzy przeszli pozytywnie postępowanie kwalifikacyjne w jednostkach wojskowych oraz orzeczeniem właściwych komisji lekarskich zostali uznani za zdolnych do służby wojskowej, zarejestrowano w ewidencji organów wojskowych i w miarę możliwości, w ramach określonych limitów przyjęć będą oni powoływani do służby wojskowej w pierwszej kolejności.

47. RPO-607341-I/09 z dnia 18 czerwca 2009 r. – w sprawie realizacji przez IPN obowiązku zweryfikowania funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa w związku z odebraniem przywilejów emerytalnych części z nich (Informacja 4-6/2009, str. 94).

Prezes Instytutu Pamięci Narodowej (06.07.2009 r.) poinformował, że w lutym 2009 r. podjęte zostały prace przygotowawcze o charakterze organizacyjno-technicznym w postaci spotkań przedstawicieli IPN z osobami reprezentującymi organy emerytalno-rentowe MSWiA oraz Służby Więziennej. W tym samym

czasie w IPN rozpoczęto intensywne prace informatyczne nad stworzeniem aplikacji do sprawnej realizacji wniosków nadsyłanych przez organy emerytalno-rentowe, opracowano nowy obieg dokumentów, określający tryb i formę realizacji wniosków. Przygotowana została także nowa pomoc ewidencyjna - centralnie scalona, elektroniczna ewidencja akt osobowych funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa państwa zawierająca blisko 500 tys. rekordów. W marcu 2009 r. w Biurze Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów powołano samodzielny Zespół do spraw realizacji ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (...). Nadrzędnym problemem, który w ocenie Prezesa IPN może uniemożliwić bądź utrudnić skuteczne zrealizowanie tego zadania przez IPN, jest zbyt krótki okres realizacji.

48. RPO-579794-IV/08 z dnia 18 czerwca 2009 r. - w sprawie problemu lokalizowania stacji bazowych telefonii komórkowej emitujących pole elektromagnetyczne w obiektach budowlanych, w których przebywają dzieci (Informacja 4-6/2009, str. 92).

Minister Infrastruktury (17.07.2009 r.) wyjaśnił, że przepisy ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane regulują w sposób wyczerpujący sprawy lokalizowania stacji bazowych telefonii komórkowej, dając gwarancję ochrony interesów osób będących w obszarze oddziaływania obiektu. Uwzględniając apel Rzecznika, będący odpowiedzią na uwagi zgłaszane przez obywateli, Minister poinformował, iż poczyni kroki w celu znowelizowania przepisów w zakresie, w jakim okaże się to konieczne dla wyeliminowania oddziaływania pól elektromagnetycznych na dzieci. Odnosząc się do kwestii przedstawienia *ratio legis* obowiązującego zakazu lokalizowania stacji bazowych telefonii komórkowej na obszarze uzdrowiska lub obszarze ochrony uzdrowiskowej Minister wskazał, że właściwym organem do rozpatrzenia tej kwestii będzie Ministerstwo Zdrowia.

49. RPO-608094-I/09 z dnia 18 czerwca 2009 r. – w sprawie stanu prac legislacyjnych nad nowelizacją rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 stycznia 2005 r. w sprawie wynagrodzenia za czynności tłumacza przysięgłego (Informacja 4-6/2009, str. 94).

Minister Sprawiedliwości (09.07.2009 r.) wskazał, że rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 stycznia 2005 r. w sprawie wynagrodzenia za czynności tłumacza przysięgłego, które weszło w życie 27 stycznia 2005 r., zostało znowelizowane

rozporządzeniem z dnia 12 marca 2007 r. Nowelizacja ta zaowocowała wzrostem podwyższenia stawki określonej w § 2 ust. 1 za sporządzenie tłumaczenia - na wniosek zlecającego - w dniu zlecenia z 50% do 100%. Podwyższenie stawki o 100 % przewidziano także za dokonanie tłumaczenia w postępowaniu przyspieszonym. Ponadto w Ministerstwie Sprawiedliwości opracowano projekt rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie w sprawie wynagrodzenia za czynności tłumacza przysięgłego, w zakresie podwyższenia wynagrodzeń tłumaczy o kwotę podatku od towarów i usług, jednak ze względu na trudną sytuację budżetową wejście w życie nowelizacji w 2009 r. nie jest pewne.

50. RPO-612491-IV/09 z dnia 18 czerwca 2009 r. – w sprawie wzywania przedsiębiorców przez organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi do zawarcia umów licencyjnych, pod rygorem zawiadomienia organów ścigania w przypadku bezskutecznego upływu terminu wskazanego w wezwaniu (Informacja 4-6/2009, str. 93).

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego (10.07.2009 r.) poinformował, iż w celu wyjaśnienia zaistniałych nieprawidłowości Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, jako organ nadzorujący, zwrócił się do wszystkich organizacji zbiorowego zarządzania posiadających uprawnienia do pobierania opłat na polu eksploatacji publicznie odtwarzanie o udzielenie niezbędnych wyjaśnień w przedmiotowej sprawie. Po otrzymaniu wyjaśnień Minister podejmie decyzję o podjęciu kroków określonych w art. 104 ust. 4 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Rzecznik zostanie wyczerpująco poinformowany o wyniku podjętych działań.

51. RPO-621593-IX/09 z dnia 19 czerwca 2009 r. - w sprawie zastrzeżeń dotyczących planowanej rozbudowy centrów kryzysowych na poziomie centralnym (Informacja 4-6/2009, str. 94).

Minister Obrony Narodowej (07.07.2009 r.) poinformował, że wyjaśnienie zarzutów przedstawionych w artykule prasowym znajduje się w kompetencjach ministra właściwego do spraw wewnętrznych. Minister Obrony Narodowej odpowiada jedynie za udział Sił Zbrojnych RP w reagowaniu kryzysowym, w sytuacji gdy użycie innych sił i środków jest niemożliwe lub niewystarczające. Jednocześnie Minister nie podzielił podnoszonych zarzutów. Stwierdził m.in., że utworzenie centrów zarządzania kryzysowego w urzędach wojewódzkich, powiatowych i gminnych jest wyraźnym dowodem troski o zapewnienie bezpieczeństwa i ochronę ludności.

52. RPO-622062-I/09 z dnia 19 czerwca 2009 r. - w sprawie powierzenia czytania porannych serwisów informacyjnych Programu I Polskiego Radia jedynie mężczyznom (Informacja 4-6/2009, str. 95).

Zastępca Głównego Inspektora Pracy (18.08.2009 r.) poinformował, że z wyjaśnień udzielonych przez Dyrektora – Redaktora Naczelnego Programu I „Polskiego Radia” S.A. w piśmie z dnia 30 czerwca 2009 r. wynika, że pracownice, o których była mowa w publikacji prasowej, nie zostały odsunięte od wykonywania zadań, a jedynie wykonują je – czytają serwisy informacyjne – w innym paśmie Programu I. Warunki umów o pracę wskazanych pracownic nie uległy zmianie, jak również nie zmieniono zakresu ich obowiązków. Przedstawione wyjaśnienia nie dają podstaw do oceny przedstawionego zagadnienia w kategoriach naruszenia przez pracodawcę zasad równego traktowania w zatrudnieniu, poprzez zastosowanie kryterium dyskryminacyjnego (płeć). Jednocześnie w odpowiedzi poinformowano, że do organów Państwowej Inspekcji Pracy nie wpłynęła w tym czasie żadna skarga pracowników „Polskiego Radia” S.A., z której treści wynikałoby, że pracodawca narusza zasady równego traktowania w zatrudnieniu.

53. RPO-615323-I/09 z dnia 19 czerwca 2009 r. – w sprawie propozycji wprowadzenia legitymacji z dwoma zdjęciami, dla osób trans płciowych (Informacja 4-6/2009, str. 95).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (10.07.2009 r.) poinformował, że zgodnie z art. 40 ust. 1 pkt 1 ustawy o ewidencji ludności i dowodach osobistych, zmiana wizerunku, tak jak zmiana innych danych zamieszczanych w dowodzie osobistym, jest podstawą jego wymiany. W związku z tym, poczucie przynależności do płci odmiennej nie może stać się kryterium identyfikacji osoby przez organy administracji publicznej. W opinii Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji podkreślenia wymaga fakt, że nie mogą obowiązywać regulacje podważające wiarygodność dokumentów stwierdzających konkretny stan rzeczy. Posługiwanie się zaś legitymacją Fundacji Trans – fuzja sprowadzałoby się do niedozwolonego prawem tworzenia – w sposób dowolny i subiektywny – drugiej, równoległej tożsamości.

54. RPO-612259-IV/09 z dnia 19 czerwca 2009 r. – w sprawie zakresu możliwej egzekucji w sytuacji, gdy zajęтым składnikiem majątkowym jest wierzytelność (Informacja 4-6/2009, str. 95).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (24.07.2009 r.) poinformował, że propozycje Rzecznika zostaną

rozważone w trakcie prac Zespołu problemowego działającego w ramach Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego powołanej przy Ministrze Sprawiedliwości. Celem prac Zespołu jest opracowanie projektu nowelizacji przepisów Kodeksu postępowania cywilnego w części dotyczącej postępowania egzekucyjnego.

55. RPO-582023-II/08 z dnia 24 czerwca 2009 r. – w sprawie elektronicznego rejestrowania przebiegu rozpraw sądowych (Informacja 4-6/2009, str. 96).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (07.08.2009 r.) poinformował, że w Ministerstwie Sprawiedliwości przygotowany został projekt ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego, znajdujący się obecnie w fazie konsultacji społecznych. Przewiduje on wprowadzenie do procedury cywilnej nowoczesnych technik, które pozwolą na sporządzanie protokołu elektronicznego. Taki zapis da podstawy do bardziej efektywnej analizy zebranego w sprawie materiału dowodowego i lepszej kontroli instancyjnej, a ponadto zapewni pełną realizację postulatu szybkości postępowania w dobie „społeczeństwa informacyjnego”. W projekcie przewidziano, że sporządzanie protokołu elektronicznego stanowić ma zasadę, a jedynie w wyjątkowych przypadkach będzie możliwe sporządzenie protokołu tradycyjnego. Wdrożenie elektronicznego systemu protokołowania w sądach będzie podyktowane aktualnymi możliwościami technicznymi tych sądów. Sądy apelacyjne oraz sądy okręgowe w pierwszym rzędzie powinny zostać wyposażone w odpowiednią infrastrukturę techniczną. Rodzaje urządzeń i środków technicznych służących do sporządzania protokołów elektronicznych oraz sposób przeprowadzenia niezaprzeczalnej identyfikacji osób je sporządzających, a także metody przechowywania protokołów określi Minister Sprawiedliwości w drodze rozporządzenia. Opisane działania Ministerstwa Sprawiedliwości są elementem programu modernizacji wymiaru sprawiedliwości, którego zakończenie pozwoli na rzeczywistą realizację prawa obywateli do sądu.

56. RPO-621601-I/09 z dnia 24 czerwca 2009 r. – w sprawie realizacji praktyk religijnych w wojsku (Informacja 4-6/2009, str. 97).

Minister Obrony Narodowej (29.07.2009 r.) poinformował, że podstawą udziału żołnierzy w przedsięwzięciach o charakterze patriotyczno-religijnym lub religijnym jest „Ramowy program obchodów świąt narodowych, wojskowych i rocznic historycznych wydarzeń z udziałem przedstawicieli Ministerstwa Obrony Narodowej i żołnierzy Wojska Polskiego” oraz wydawane na tej podstawie decyzje i rozkazy dowódców jednostek wojskowych. Zasady uczestniczenia

żołnierzy oraz wojskowej asysty honorowej w uroczystościach patriotyczno-religijnych lub religijnych uregulowane są w „Ceremoniale Wojskowym” wydanym decyzją Ministra Obrony Narodowej Nr 83/MON z dnia 19 maja 1995 r.

Udział żołnierzy w wojskowej asyście honorowej lub oficjalnej delegacji wojskowej jest przedsięwzięciem służbowym, jednakże odnosi się to do sytuacji, kiedy żołnierze zostali już wyznaczeni do wykonywania tego zadania. Żołnierze mają możliwość wcześniejszego zgłoszenia zastrzeżenia zgodnie z wyznawanym światopoglądem religijnym. Dowódcy przy wyznaczaniu żołnierzy do udziału w uroczystościach o charakterze patriotyczno-religijnych, kierują się poszanowaniem zasad wolności i sumienia, o których mowa w art. 53 Konstytucji. W odpowiedzi stwierdzono ponadto, iż kwalifikowany dobór żołnierzy do służby w pododdziałach reprezentacyjnych oznacza również, że każdy z kandydatów do tego rodzaju służby musi zdawać sobie sprawę z tego, że będzie w przyszłości wykonywał zadania służbowe podczas przedsięwzięć o charakterze patriotyczno-religijnym lub religijnym.

57. RPO-620607-I/09 z dnia 24 czerwca 2009 r. – w sprawie odwołania na Uniwersytecie Wrocławskim konferencji naukowej „Prawda historyczna a prawda polityczna w badaniach naukowych. Przykład ludobójstwa na Kresach Wschodnich RP w latach 1939-1946” (Informacja 4-6/2009, str. 97).

Rektor Uniwersytetu Wrocławskiego (06.07.2009 r.) wyjaśnił, że nie odwołał konferencji naukowej „Prawda historyczna a prawda polityczna w badaniach naukowych. Przykład ludobójstwa na Kresach Wschodnich RP w latach 1939-1946”, bowiem zjazd został przesunięty na miesiące powakacyjne, a jego termin zostanie skonsultowany ze wszystkimi prelegentami. Poinformował także, iż konferencję uważa za ważny, kolejny krok do normalizacji stosunków polsko-ukraińskich.

58. RPO-621956-I/09 z dnia 24 czerwca 2009 r. – w sprawie wypowiedzi Wiceprezydenta Miasta Radomia, krzywdzącej osoby o odmiennej orientacji seksualnej (Informacja 4-6/2009, str. 97).

Prezydent Miasta Radomia (24.08.2009 r.) zapewnił, że wszelkie decyzje i działania realizowane przez Urząd Miejski w Radomiu pozostają w zgodności i w poszanowaniu zapisów Konstytucji RP, w tym dotyczących wolności i praw człowieka i obywatela. Odnosząc się do informacji o wypowiedzi Wiceprezydenta Miasta Radomia po wykładzie Pana Paula Camerona nt. „Rodzina i szkoła wobec wyzwań rewolucji seksualnej” w dniu 12 maja 2009 r. w odpowiedzi podkreślono, że wypowiedź ta miała miejsce po

zakończeniu konferencji i Wiceprezydent Miasta Radomia wyraźnie zaznaczył, że wypowiada się jako rodzic. Wypowiedź nie miała więc charakteru publicznego, została natomiast upubliczniona w artykule prasowym, który to artykuł również narzucił zawarty w tytule kontekst: „Wiceprezydent nie chce nauczycieli gejów”. Kontekst ten nie znajduje poparcia w faktach i jest nieuprawniony. Kwestia orientacji seksualnej nie stanowi jakiegokolwiek kryterium i nie ma żadnego wpływu na zatrudnienie i ocenę pracowników w Urzędzie Miejskim i miejskich jednostkach organizacyjnych, w tym w placówkach oświatowych. Prezydent Miasta Radomia przesłał 19 czerwca 2009 r. wyjaśnienia do Prezesa Zarządu Kampanii Przeciw Homofobii.

59. RPO-622061-I/09 z dnia 25 czerwca 2009 r. – w sprawie prac legislacyjnych nad zmianą obowiązującego kształtu Prawa prasowego w zakresie podmiotów korzystających z komunikacji internetowej (Informacja 4-6/2009, str. 98).

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego (23.09.2009 r.) poinformował, że uwagi zgłoszone przez Rzecznika zostały uwzględnione. Projekt nowelizacji ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe niebawem trafi do konsultacji międzyresortowych. Po przeanalizowaniu zgłoszonych uwag wprowadzono definicję prasy ujętą od strony negatywnej (art. 7 ust. 3). Za prasę nie byłyby uznawane w szczególności: blogi, korespondencja elektroniczna, fora internetowe, serwisy społecznościowe, strony internetowe prywatnych użytkowników. Ponadto w projekcie ustawy przyjęto rozwiązanie, które nie narzuca powszechnego obowiązku rejestracji prasy internetowej, pozostawiając podmiotowi wydającemu prasę w formie elektronicznej swobodę decyzji w zakresie rejestracji.

60. RPO-609913-II/08 z dnia 26 czerwca 2009 r. – w sprawie zbadania zasadności postanowienia o ponownym umorzeniu śledztwa i sposobu prowadzenia czynności procesowych przez Prokuraturę Rejonową Warszawa Ochota oraz kwestii przewlekłości postępowania w sprawie dotyczącej zorganizowania w jednym z warszawskich centrów handlowych wystawy „Bodies – the exhibition” (Informacja 4-6/2009, str. 98).

Zastępca Prokuratora Generalnego (31.07.2009 r.) poinformował, że w wyniku zbadania akt śledztwa w Prokuraturze Okręgowej w Warszawie w ramach zwierzchniego nadzoru służbowego uznano o konieczności kontynuowania postępowania w sprawie zorganizowania wystawy „Bodies – the exhibition”. Postanowieniem z dnia 13 lipca 2009 r. Prokurator Rejonowy Warszawa Ochota podjął na nowo umorzone śledztwo. Przeprowadzone badanie akt nie pozwala na podzielenie uwag Rzecznika o przewlekłości postępowania. W

odpowiedzi podzielono pogląd Rzecznika, że w sprawie o tak znaczącym wydzwisku społecznym, prokurator prowadzący śledztwo powinien wykonać wszelkie czynności niezbędne do jej merytorycznego zakończenia, na co zwrócono uwagę Prokuratorowi Okręgowemu w Warszawie. Zdaniem Prokuratora Apelacyjnego jednak, dostrzeżone uchybienia nie dają podstaw do uznania, iż koniecznym jest wszczęcie postępowania dyscyplinarnego wobec referenta sprawy.

61. RPO-622276-IX/09 z dnia 26 czerwca 2009 r. – w sprawie zbadania sprawy braku współpracy polskiej Policji z Policją z West Midlands, w związku z zaginięciem obywatelki Polski na terenie Wielkiej Brytanii (Informacja 4-6/2009, str. 99).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (16.07.2009 r.) wyjaśnił, że czynności związane z zaginięciem polskiej obywatelki były na bieżąco realizowane przez Biuro Międzynarodowej Współpracy Policji KGP, a wszelkie czynności zlecone przez partnerów z Wielkiej Brytanii zostały zrealizowane bez zbędnej zwłoki i w prawidłowy sposób. Ponadto od dwóch lat w okresie letnim prowadzona jest kampania informacyjna dotycząca handlu ludźmi, skierowana do osób wyjeżdżających za granicę w celu podjęcia pracy. MSWiA zamieszcza informację na ten temat w prasie tematycznej: „Praca i życie za granicą” oraz „Praca i nauka za granicą”. Od 2005 roku z kolei w ramach działań prewencyjnych wydawane są ulotki i broszury informacyjne, które przekazywane są młodzieży w trakcie spotkań organizowanych w szkołach. W Krajowym Planie Działań przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2009 - 2010, który został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 5 maja 2009 r., zostało zapisane zadanie „Przeprowadzenie kampanii informacyjnej dotyczącej handlu ludźmi skierowanej do młodzieży szkolnej, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów szkół zawodowych, techników i liceów profilowanych”. Działania będą prowadzone w okresie wrzesień 2009 - grudzień 2010.

62. RPO-609477-IX/09 z dnia 29 czerwca 2009 r. – w sprawie umożliwienia wydawania legitymacji osobom pobierającym renty rodzinne z Biura Emerytalnego Służby Więziennej, które ułatwiłyby dostęp do uspołecznionej opieki lekarskiej (Informacja 4-6/2009, str. 99).

Dyrektor Generalny Służby Więziennej (14.07.2009 r.) poinformował, że sygnały świadczeniobiorców pobierających renty rodzinne o utrudnionym dostępie do korzystania z opieki zdrowotnej z powodu braku odpowiednich dokumentów potwierdzających podleganie ubezpieczeniu zdrowotnemu, spowodowały podjęcie przez

Centralny Zarząd Służby Więziennej działań, które zmierzają do nowelizacji obowiązujących przepisów w kierunku wydawania tym osobom stosownych legitymacji. Projekt dotyczący zmian w obowiązujących przepisach został przekazany do Departamentu Legislacyjno – Prawnego Ministerstwa Sprawiedliwości. Ponadto Biuro Emerytalne Służby Więziennej bezzwłocznie wydaje osobom zainteresowanym na ich wniosek zaświadczenia potwierdzające uprawnienie do świadczeń opieki zdrowotnej, które są honorowane przez placówki służby zdrowia.

63. RPO-615900-II/09 z dnia 30 czerwca 2009 r. - w sprawie przypadków unikania odpowiedzialności dyscyplinarnej przez funkcjonariuszy Policji (Informacja 4-6/2009, str. 100).

Komendant Główny Policji (15.07.2009 r.) poinformował, że na obowiązek zwolnienia policjanta ze służby w trybie art. 41 ust. 3 ustawy o Policji, po zgłoszeniu przez niego wystąpienia ze służby, w obecnym stanie prawnym nie ma żadnego wpływu fakt prowadzenia przeciwko temu policjantowi postępowania dyscyplinarnego. Jak podkreślił Komendant istnieje jedynie zależność odwrotna – zwolnienie policjanta ze służby stanowi podstawę do uznania niezakończonego postępowania dyscyplinarnego za bezprzedmiotowe. Jeśli chodzi natomiast o dane statystyczne, o których mowa w wystąpieniu Rzecznika, to - jak wyjaśnia Komendant - brak jest możliwości ustalenia na podstawie danych posiadanych przez Policję, liczby postępowań dyscyplinarnych umorzonych w ostatnich pięciu latach z powodu zwolnienia policjanta w trybie art. 41 ust. 3 ustawy o Policji oraz liczby policjantów, którzy po umorzeniu prowadzonego przeciwko nim postępowania dyscyplinarnego powrócili do służby.

CZEŚĆ 2

RAPORT
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH
Z DZIAŁALNOŚCI W POLSCE
KRAJOWEGO MECHANIZMU PREWENCJI
W III KWARTALE ROKU 2009

1. Wprowadzenie

W trzecim kwartale 2009 r. liczba Państw Stron Protokołu fakultatywnego do Konwencji ONZ w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania (zwanego dalej OPCAT), jak również lista wyznaczonych krajowych mechanizmów prewencji uległa zmianie. Liczba Państw Stron OPCAT wzrosła do 50, zaś liczba wyznaczonych krajowych mechanizmów prewencji do 28¹.

Zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji (zwanego dalej KMP lub Mechanizmem) wykonuje w Polsce Rzecznik Praw Obywatelskich (dalej RPO), począwszy od 18 stycznia 2008 r., przeprowadzając wizytacje zapobiegawcze w miejscach zatrzymań, celem ochrony osób pozbawionych wolności przed torturami oraz innym okrutnym, nieludzkim lub poniżającym traktowaniem albo karaniem. Warto przypomnieć, że pojęcie miejsc zatrzymań jest bardzo szerokie i obejmuje jakiegokolwiek miejsce pozostające pod jurysdykcją i kontrolą państwa, gdzie przebywają lub mogą przebywać osoby pozbawione wolności na podstawie polecenia organu władzy publicznej bądź za jego namową, zgodą lub przyzwoleniem. Pozbawienie wolności oznacza z kolei jakąkolwiek formę zatrzymania lub uwięzienia bądź umieszczenia osoby w publicznym lub prywatnym miejscu odosobnienia, którego osobie tej nie wolno z własnej woli opuszczać, na mocy polecenia jakiegokolwiek władzy sądowej, administracyjnej lub innej².

W trzecim kwartale 2009 r. zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji były wykonywane przez dwa Zespoły merytoryczne w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich: Zespół Prawa Karnego Wykonawczego oraz Zespół Administracji Publicznej, Zdrowia i Ochrony Praw Cudzoziemców. Ponadto, w okresie tym w wizytacji piętnastu miejsc zatrzymań brali udział pracownicy Zespołów Terenowych Biura Rzecznika Praw Obywatelskich z Gdańska, Katowic i Wrocławia.

Począwszy od 1 lipca do 30 września 2009 r. pracownicy wskazanych powyżej Zespołów przeprowadzili wizytacje 36 różnego rodzaju jednostek, położonych na

---

¹ Krajowe mechanizmy prewencji wyznaczono w takich krajach jak: Albania, Armenia, Azerbejdżan, Kostaryka, Cypr, Czechy, Dania, Estonia, Republika Macedonii, Francja, Gruzja, Niemcy, Honduras, Lichtenstein, Malediwy, Mali, Malta, Mauritius, Meksyk, Nowa Zelandia, Polska, Republika Mołdawii, Senegal, Słowenia, Szwecja, Szwajcaria, Wielka Brytania, Urugwaj - www.apr.ch - dane na dzień 1 października 2009 r.

² Art. 4 OPCAT; Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192.

terenie całej Polski³. Liczba wizytowanych placówek, w porównaniu z drugim kwartałem bieżącego roku, wzrosła zatem o pięć. Były to takie miejsca zatrzymań jak: zakłady karne, areszty śledcze, zakłady poprawcze, schroniska dla nieletnich, pomieszczenia dla osób zatrzymanych jednostek organizacyjnych Policji, policyjna izba dziecka, izby wytrzeźwień, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, szpitale psychiatryczne oraz zakład opiekuńczo-leczniczy.

Starając się spełnić wymóg interdyscyplinarności składu grupy wizytacyjnej, eksperci zewnątrzni zostali włączeni w działalność Krajowego Mechanizmu Prewencji w przypadku wizytacji jednego, dużego aresztu śledczego, o pojemności około 1000 osób. Był to psycholog i lekarz, których uwagi zostały zawarte w tekście sprawozdania opracowanego w następstwie przeprowadzonych czynności.

Zgodnie z ideą działalności Krajowego Mechanizmu Prewencji, w informacjach z wizytacji przedstawiano rekomendacje, mające na celu poprawę stanu przestrzegania praw osób pozbawionych wolności, a przede wszystkim ich ochronę przed torturami oraz innym okrutnym, nieludzkim lub poniżającym traktowaniem albo karaniem.

Poniżej zaprezentowano wyniki wizytacji przeprowadzonych w miesiącu lipcu, sierpniu i wrześniu bieżącego roku, w różnego rodzaju miejscach zatrzymań, ze wskazaniem zasadniczych problemów jakie w nich dostrzeżono. Dodatkowo omówiono wyniki wizytacji przeprowadzonej w czerwcu br. w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w Kuźni Raciborskiej oraz w Wojewódzkim Samodzielnym Psychiatrycznym Zespole Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej im. prof. dr. J. Mazurkiewicza w Pruszkowie, które nie zostały uwzględnione w poprzednim raporcie kwartalnym Krajowego Mechanizmu Prewencji.

Sprawozdania z kilku miejsc zatrzymań nie zostały sporządzone do dnia opracowywania niniejszego raportu, w związku z czym ustalenia dokonane w trakcie wizytacji tych placówek, zostaną przedstawione w kolejnym raporcie kwartalnym Krajowego Mechanizmu Prewencji.

Dodatkowo we wstępie niniejszego raportu należy podkreślić, iż w dniu 2 lipca 2009 r. Trybunał Konstytucyjny z wniosku Rzecznika Praw Obywatelskich, orzekł⁴ iż art. 217 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557, ze zm.) w zakresie, w jakim nie określa przesłanek odmowy wyrażenia zgody na widzenie tymczasowo aresztowanego z osobą najbliższą, jest niezgodny:

- a) z art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- b) z art. 8 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, z 1995 r. Nr 36, poz. 175, 176 i 177, z 1998 r. Nr 147, poz. 962 oraz z 2003 r. Nr 42, poz. 364),

³ Wizytowane w III kwartale 2009 r. miejsca zatrzymań położone są na terenie województwa: mazowieckiego, małopolskiego, śląskiego, łódzkiego, podkarpackiego, kujawsko-pomorskiego, świętokrzyskiego, zachodniopomorskiego, dolnośląskiego, warmińsko-mazurskiego.

⁴ Sygn. akt K 1/07, Dz. U. z 2009 r. Nr 108, poz. 911.

- c) z art. 37 lit. c Konwencji o prawach dziecka, przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526 oraz z 2000 r. Nr 2, poz. 11).

Poza tym, Trybunał Konstytucyjny orzekł, iż art. 217 § 1 Kodeksu karnego wykonawczego w zakresie, w jakim pomija możliwość zaskarżenia przez osobę tymczasowo aresztowaną zarządzenia prokuratora o odmowie wyrażenia zgody na widzenie z osobą najbliższą:

- a) jest niezgodny z art. 78 Konstytucji,
b) jest niezgodny z art. 13 w związku z art. 8 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności,
c) nie jest niezgodny z art. 45 ust. 1 oraz art. 77 ust. 2 Konstytucji.

W uzasadnieniu swojego orzeczenia Trybunał Konstytucyjny stwierdził, iż ustawodawca powinien był zagwarantować procedurę służącą weryfikacji pierwszoinstancyjnego rozstrzygnięcia prokuratora o odmowie widzenia z tymczasowo aresztowanym. Zaskarżalność zarządzeń prokuratorskich o odmowie udzielenia zgody na widzenie z tymczasowo aresztowanym wymusi uzasadnienie decyzji prokuratora. Zaskarżalność tego rodzaju zarządzeń w powiązaniu z koniecznością wskazania w uzasadnieniu przyczyn odmowy zgody na widzenie urealni stwierdzoną przez Trybunał Konstytucyjny konieczność określenia na poziomie ustawowym czytelnych przesłanek limitujących dostęp tymczasowo aresztowanego do widzeń. Konsekwencją zapadłego orzeczenia jest zatem to, iż od dnia jego wejścia w życie organ podejmujący decyzję odmawiającą udzielenia zgody na widzenie będzie musiał, w oparciu o nadal funkcjonujący w systemie prawnym art. 217 § 1 Kodeksu karnego wykonawczego, podać merytoryczną przyczynę takiej decyzji.

2. Jednostki penitencjarne

W trzecim kwartale 2009 r. wizytacje Krajowego Mechanizmu Prewencji objęły sześć zakładów karnych oraz cztery areszty śledcze⁵.

W związku z tym, iż zbliża się termin wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 26 maja 2008 r.⁶, w świetle którego przepis art. 248 § 1 Kodeksu karnego wykonawczego traci moc obowiązującą w dniu 5 grudnia 2009 r., w trakcie wizytacji weryfikowano poziom zaludnienia jednostek penitencjarnych oraz sposób pozyskiwania przez Służbę Więzienną dodatkowych miejsc zakwaterowania. W Zakładzie Karnym w Krakowie-Nowej Hucie przeludnienie kształtowało się w dniu wizytacji na poziomie 115%, w tym na oddziale dla skazanych kobiet wynosiło 140%, a w oddziale dla skazanych mężczyzn 127%, podczas gdy oddział dla tymczasowo aresztowanych kobiet był zaludniony zaledwie w 27%. W innych wizytowanych jednostkach kwestia ta przedstawiała się nieco lepiej. W Areszcie Śledczym w

⁵ ZK w Krakowie – Nowej Hucie (1-3.07.2009 r.), AŚ w Warszawie – Mokotowie (6-9.07.2009 r.), ZK nr 1 w Łodzi (20-22.07.2009 r.), ZK w Przemyśle (5-6.08.2009 r.), ZK w Garbalinie (17-19.08.2009 r.), AŚ w Kielcach (25-28.08.2009 r.), AŚ w Świnoujściu (27-28.08.2009 r.), ZK w Głogowie (16.09.2009 r.), AŚ w Bartoszycach (28-29.09.2009 r.), ZK w Dublinach (30.09-1.10.2009 r.)

⁶ sygn. akt SK 25/07.

Warszawie – Mokotowie zaludnienie w dniu wizytacji wynosiło 115% (z pominięciem oddziału szpitalnego). Natomiast w Zakładzie Karnym nr 1 w Łodzi wynosiło ono 106,9%, w Zakładzie Karnym w Garbalinie – 102,4 %, a w Zakładzie Karnym w Przemyślu – 100,48%, zaś w Areszcie Śledczym w Świnoujściu – 92,86%. W tej ostatniej jednostce, mimo nie występowania problemu przeludnienia, praktykowane jest jednak umieszczanie zdrowych osób w izbie chorych. W celu pozyskania dodatkowych miejsc zakwaterowania, w razie potrzeby przekształca się również świetlicę na celę mieszkalną (5 dodatkowych miejsc). Praktyka ta staje się coraz bardziej powszechna, co zauważono w trakcie poszczególnych wizytacji. Wyraźnie zaznacza się tendencja do ponownej likwidacji świetlic, które w ostatnim okresie były przywracane w wielu zakładach karnych i aresztach śledczych.

Jeżeli chodzi o warunki bytowe poszczególnych wizytowanych jednostek penitencjarnych, były one zróżnicowane. Najtrudniejsza sytuacja występowała w tym zakresie w Areszcie Śledczym w Warszawie – Mokotowie oraz w Zakładzie Karnym w Krakowie - Nowej Hucie. We wskazanym Areszcie, pomimo dokonywania bieżących remontów, wykonywanych prac modernizacyjnych, nadal występują cele, w których warunki są niezadowalające. Oprócz potrzeby przeprowadzenia w nich prac remontowych, niezbędne jest również wykonanie pełnej zabudowy kącików sanitarnych, zapewniających poczucie intymności korzystającym z nich osadzonym. Dodatkowo poważnym problemem jest wentylacja w pawilonie przeznaczonym dla osadzonych stwarzających poważne zagrożenie społeczne, wymagających umieszczenia w odpowiednim oddziale aresztu. Mimo że jest ona sprawna, nie zapewnia prawidłowej wymiany powietrza, zwłaszcza w okresie letnim, co wizytujący mieli okazję samodzielnie zweryfikować ze względu na wysoką temperaturę panującą w czasie wizytacji.

Z kolei w Zakładzie Karnym w Krakowie - Nowej Hucie konieczne jest przeprowadzenie generalnego remontu cel mieszkalnych zlokalizowanych w starych budynkach, a także wyposażenie cel w brakujący sprzęt kwaterunkowy. Istotnym jest również rozwiązanie problemu dostępu do ciepłej wody w oddziałach kobiecych oraz naprawienie wentylacji w łaźni jednego z oddziałów.

Poza tym, w większości wizytowanych jednostek przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich zalecili systematyczną wymianę łóżek starego typu na nowe, z zabezpieczeniami i drabinkami oraz zakupienie mat antypoślizgowych do łaźni.

Jeżeli chodzi o funkcjonowanie więziennej służby zdrowia, na kwestię tą zwrócono szczególną uwagę w trakcie wizytacji Aresztu Śledczego w Warszawie - Mokotowie. Jest to jednostka na terenie której znajduje się szpital. Z powodu trudności w pozyskiwaniu lekarzy i pielęgniarek, chętnych podjąć pracę w szpitalu funkcjonującym przy jednostce penitencjarnej, obecna kadra medyczna jest przeciążona pracą. Podczas wizytacji przedstawiciele Rzecznika zastali w oddziale chorób wewnętrznych osadzonego z ostrym zespołem odstawiennym, unieruchomionego pasami, pilnowanego przez osobę pozbawioną wolności, zatrudnioną przy pracach porządkowych. Jest to konsekwencja braku sali dla

pacjentów wymagających intensywnej opieki oraz częstych kontroli stanu zdrowia. Ponadto, wątpliwości wizytujących budził fakt, że wszyscy pacjenci oddziału psychiatrii sądowej przebywają w zamkniętych celach, co nie ma medycznego uzasadnienia. Nie proponuje się im również żadnej formy aktywności, co może niekorzystnie wpływać na ich stan zdrowia. Za niewłaściwą praktykę uznano także fakt umieszczania w jednej celi osób przebywających na obserwacji sądowo-psychiatrycznej i chorych psychicznie, a także nie zwalnianie z unieruchomienia pacjentów w godzinach nocnych (22.00-6.00). Może ona prowadzić do naruszenia przepisów regulujących stosowanie środków przymusu bezpośredniego.

Ponadto, w następstwie wizytacji omawianej jednostki wskazano, iż koniecznym wydaje się uzupełnienie aparatury medycznej potrzebnej szpitalowi (aparatu do badań echo-graficznych serca, „ramienia C” aparatu rentgenowskiego niezbędnego w trakcie operacji ortopedycznych). Należy także przystosować łazienki w oddziałach chirurgicznych szpitala do pacjentów niepełnosprawnych ruchowo, a także zorganizować w tych oddziałach celę przystosowaną dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich.

Z kolei w Zakładzie Karnym w Przemysłu stwierdzono konieczność dostosowania tekstu porządku wewnętrznego, w zakresie używania wyrobów tytoniowych w celach mieszkalnych, do obowiązujących przepisów, a także przygotowania cennika towarów sprzedawanych na terenie Zakładu oraz umieszczenia go w kantine, punkcie sprzedaży i oddziałach mieszkalnych oraz przestrzegania wydawania paragonów fiskalnych po dokonaniu zakupów.

3. Jednostki dla nieletnich

W trzecim kwartale 2009 r. przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich, wykonując zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji przeprowadzili wizytację dwóch młodzieżowych ośrodków socjoterapii⁷, jednego młodzieżowego ośrodka wychowawczego⁸, trzech schronisk dla nieletnich⁹, dwóch zakładów poprawczych¹⁰ oraz jednej policyjnej izby dziecka¹¹.

W przypadku wizytowanej Policyjnej Izby Dziecka w Łodzi, zwrócono przede wszystkim uwagę na przedłużające się, ponad ramy czasowe określone w art. 40§ 6 pkt 4 oraz art. 40 § 7 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich¹² (dalej upn), pobyty nieletnich w Izbie. Zalecono wyposażenie placówki w środki medyczne umożliwiające udzielenie nieletnim pierwszej pomocy oraz umieszczenie co najmniej jednej ławki na polu spacerowym. Poza tymi

⁷ Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii „Jędrus” w Józefowie (31.07.2009 r.), Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii Nr 2 „Kąt” w Warszawie – Aninie (13.08 oraz 24.09. 2009 r.).

⁸ Młodzieżowy Ośrodek Młodzieżowy w Krupskim Młynie (1-2.09.2009 r.).

⁹ Schronisko dla Nieletnich w Stawiszynie (27-28.07.2009 r.), Schronisko dla Nieletnich w Zawierciu (3-4.09.2009 r.), Schronisko dla Nieletnich w Głogowie (17-18.09.2009 r.).

¹⁰ Zakład Poprawczy w Zawierciu (3-4.09.2009 r.), Zakład Poprawczy w Głogowie (17-18.09.2009 r.).

¹¹ Policyjna Izba Dziecka w Łodzi (22.07.2009 r.).

¹² Dz. U. z 2002 r. Nr 11, poz. 109 ze zm.

kwestiami, Policyjna Izba Dziecka w Łodzi została oceniona pozytywnie. Warunki bytowe zapewnione w niej nieletnim są bowiem bardzo dobre. Placówka jest po generalnym remoncie, w nowe sprzęty wyposażono sanitariaty oraz sypialnie nieletnich. Te ostatnie dysponują łózkami, których nie było w części wizytowanych w 2009 r. policyjnych izb dziecka. Nie stwierdzono również żadnych nieprawidłowości jeżeli chodzi o sposób traktowania nieletnich.

Podobnie nie zaobserwowano przypadków niewłaściwego traktowania wychowanków w trakcie wizytacji Schroniska dla Nieletnich w Stawiszynie. Zalecono jedynie zmodernizowanie sanitariatów i łaźni ogólnej. Stwierdzono również błędne odwołanie się w Regulaminie placówki do podstawy prawnej jej utworzenia.

Natomiast w Schronisku dla Nieletnich oraz Zakładzie Poprawczym w Głogowie dostrzeżono poważne nieprawidłowości jeżeli chodzi o sposób traktowania wychowanków. Nagranie z monitoringu potwierdziło zeznania chłopców o stosowaniu siły fizycznej przez jednego z pracowników placówki. Zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa w tej sprawie zostało złożone do Prokuratury. Sprawa będzie monitorowana w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich.

W Zakładzie Poprawczym i Schronisku dla Nieletnich w Zawierciu pojawił się zaś problem niewłaściwego, niezgodnego z obowiązującymi przepisami prawa, wykorzystywania izby przejściowej oraz braku odpowiedniego wyposażenia tego pomieszczenia, odpowiednio do warunków pokoju mieszkalnego (brak łóżka). Problematyka ta jest przedmiotem szczególnego zainteresowania przedstawicieli Rzecznika w trakcie każdej wizytacji.

W Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii „Jędrus” w Józefowie przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich nie stwierdzili żadnych poważnych nieprawidłowości. Podkreślić należy, iż nieletni przebywający w tej jednostce objęci są wszechstronną opieką terapeutyczną, psychologiczną oraz lekarską. Pomieszczenia placówki są odnowione i utrzymane w czystości. Dokumentacja placówki jest prowadzona prawidłowo i rzetelnie, zapewniając właściwe wsparcie rodzicom (opiekunom prawnym) wychowanków.

Również w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w Krupskim Młynie nie stwierdzono nieprawidłowości, które mogłyby świadczyć o okrutnym, nieludzkim lub poniżającym traktowaniu nieletnich. Wskazano jednak na potrzebę umieszczenia gaśnic przeciwpożarowych w budynku placówki zgodnie z obowiązującymi przepisami, uzupełnienia Regulaminu Wychowanków o procedurę stosowania środków przymusu bezpośredniego, a także szybkiego wyremontowania łaźni głównej oraz odsłonięcia przewodów wentylacyjnych, które zostały zasłonięte tapetami.

Wizytacja Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Kuźni Raciborskiej została przeprowadzona w dniu 25 czerwca 2009 r. Ponieważ w poprzednim raporcie kwartalnym nie było możliwe opisanie jej wyników, są one prezentowane w niniejszej części. Przedstawiciele Rzecznika stwierdzili, iż nieletnim zapewnia się różnorodną ofertę wychowawczą oraz edukacyjną. Zalecono jednak zwrócenie szczególnej uwagi na właściwe traktowanie nieletnich przez wszystkich pracowników placówki, a także

zapewnienie im stosownej opieki medycznej. Podkreślono również konieczność kontynuowania remontów pomieszczeń oraz założenia zasłon w kabinach prysznicowych.

Poza tym, we wszystkich placówkach zwracano uwagę na dostępność informacji na temat instytucji, do których nieletni mogą się zwrócić w razie potrzeby. W tych, w których stwierdzono ich brak, postulowano zamieszczenie adresów instytucji stojących na straży praw nieletnich, w tym Rzecznika Praw Obywatelskich, Rzecznika Praw Dziecka, Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka oraz sądu rodzinnego.

4. Jednostki organizacyjne Policji oraz izby wytrzeźwień

W trzecim kwartale 2009 r. przeprowadzono wizytacje pięciu izb wytrzeźwień¹³ oraz siedmiu pomieszczeń dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia w jednostkach organizacyjnych Policji¹⁴.

Z poczynionych przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich ustaleń wynika, że wizytowane izby wytrzeźwień właściwie realizują zadania nałożone na nie rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 4 lutego 2004 r. w sprawie trybu doprowadzania, przyjmowania i zwalniania osób w stanie nietrzeźwości oraz organizacji izb wytrzeźwień i placówek utworzonych lub wskazanych przez jednostkę samorządu terytorialnego (dalej: rozporządzenie)¹⁵. W trakcie wizytacji izb wytrzeźwień nie stwierdzono, aby warunki – bytowe mogły prowadzić do okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania osób nietrzeźwych.

W Izbie Wytrzeźwień w Krakowie zalecono uaktualnienie zapisu „Regulaminu osób przebywających w Izbie w charakterze pacjentów” w zakresie postępowania z napojami alkoholowymi posiadanymi przez osoby doprowadzone do Izby oraz uzupełnienie tego dokumentu o prawa określone w rozporządzeniu. Ponadto, stwierdzono konieczność: usunięcia danych osobowych pacjentów Izby z drzwi sal, w których przebywają w celu wytrzeźwienia, zapewnienia osobom trzeźwiejącym napoi i świadczeń higieniczno – sanitarnych, zagwarantowania intymności osobom korzystającym z przebieralni poprzez usunięcie z tego pomieszczenia kamery oraz informowania osób zatrzymanych o możliwości złożenia zażalenia na zasadność i legalność doprowadzenia do Izby.

W Zakładzie Medycyny Uzależnień w Łodzi ujawniono uchybienia polegające na nieinformowaniu o zgonie pacjenta Izby prokuratora oraz organu wykonawczego jednostki samorządu terytorialnego prowadzącego placówkę, a także na nieoznaczaniu w dokumentacji, kto z pracowników jest odpowiedzialny za działalność Izby w trakcie pełnionego dyżuru. Ponadto, wskazano na konieczność: zapewnienia osobom w stanie

¹³ Izba Wytrzeźwień w Krakowie (02.07.2009 r.), Miejski Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Łodzi (23.07.2009 r.), Miejski Ośrodek Zapobiegania Uzależnionym w Przemyślu (07.08.2009 r.), Izba Wytrzeźwień w Kielcach (26.08.2009 r.), Miejski Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Głogowie (17.09.2009 r.).

¹⁴ Komenda Rejonowa Policji Warszawa VII (01.07.2009 r.), Komenda Miejska Policji w Radomiu (28.07.2009 r.), Komenda Powiatowa Policji w Nisku (04.08.2009 r.), Komenda Powiatowa Policji w Stalowej Woli (04.08.2009 r.), Komenda Miejska Policji w Świnoujściu (26.08.2009 r.), Komisariat Policji Warszawa-Białoleka (24.09.2009 r.), Komenda Powiatowa Policji w Bartoszycach (29.09.2009 r.).

¹⁵ Dz. U. z 2004 r. Nr 20, poz. 192 ze zm.

nietrzeźwości możliwości przeprowadzenia świadczeń higieniczno – sanitarnych, stałej kontroli pomieszczeń, w których przebywają osoby w stanie nietrzeźwości przez uprawnionych pracowników oraz wyodrębnienia pomieszczenia dla osób do lat 18.

W Miejskim Ośrodku Zapobiegania Uzależnieniom w Przemysłu przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich zalecili bezwzględne wykonywanie obowiązku poddawania osób nietrzeźwych badaniom lekarskim w trakcie przyjęcia i zwolnienia z Ośrodka oraz informowania o możliwości przeprowadzenia świadczeń higieniczno - sanitarnych. Stwierdzono również konieczność dokładnego prowadzenia książki raportów w kwestiach dotyczących zastosowania środków przymusu bezpośredniego oraz wypadków nadzwyczajnych.

Poważne nieprawidłowości odnotowano w Izbie Wytrzeźwień w Kielcach w zakresie stosowania środków przymusu bezpośredniego. Po pierwsze, zgodnie z art. 42 ust 4 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 ze zm.), przymus bezpośredni może trwać tylko do czasu ustania przyczyn jego zastosowania. Z udostępnionej przedstawicielom Rzecznika Praw Obywatelskich dokumentacji pobytu jednego z pacjentów nie wynikało natomiast, aby pracownicy Izby w trakcie stosowania środka przymusu dokonywali oceny potrzeby jego dalszego stosowania. Po upływie 4 godzin od czasu rozpoczęcia stosowania pasów, pacjent nie został zbadany przez lekarza, który nie podjął decyzji o przedłużeniu unieruchomienia na następny okres 6-godzinny. Mimo tego, środek przymusu bezpośredniego stosowano jeszcze 46 minut dłużej. Osadzony nie był również poddawany kontroli przez wyznaczonego pracownika, o której mowa w § 11 ust. 1c i 1d rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 4 lutego 2004 r. Fakt, iż pacjentowi nie umożliwiano zaspokojenia potrzeb fizjologicznych i higienicznych w czasie stosowania środków przymusu bezpośredniego, potwierdza zabrudzone moczem prześcieradło, jakie zastano w trakcie wizytacji w pomieszczeniu przeznaczonym dla osób, których zachowanie stwarza poważne zagrożenie dla ich zdrowia lub życia albo zdrowia lub życia innych osób przebywających w izbie.

W opinii pracowników Biura RPO, w wizytowanej placówce podczas zastosowania unieruchomienia doszło do wielu nieprawidłowości, co potwierdza m.in. zapis z monitoringu: począwszy od wątpliwości związanych z podstawą zastosowania środka przymusu bezpośredniego, poprzez stwierdzenie braku odpowiedniej kontroli przewidzianej we wskazanych wcześniej przepisach, braku weryfikacji dalszej potrzeby stosowania środka, uniemożliwienie pacjentowi zaspokojenia potrzeb fizjologicznych, a skończywszy na bezprawnym przedłużeniu unieruchomienia bez wcześniejszego zbadania pacjenta i zgody lekarza.

Zastrzeżenia wizytujących wzbudził również fakt nieuwzględnienia wymogów rozporządzenia odnośnie koniecznej obecności żeńskiego personelu przy przyjmowaniu oraz podczas opieki nad umieszczonymi w Izbie kobietami. W placówce zatrudnione są dwie kobiety, niemniej nie zawsze wchodzi one w skład zmiany. W związku z powyższym zdarza się, że czynności związane z

przyjmowaniem kobiet dokonywane są przez mężczyzn, co jest niezgodne z przepisem § 24 ust. 5 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 4 lutego 2004 r. Na potwierdzenie tego faktu, pracownicy Biura RPO obejrżeli zapis z kamery utrwalający przyjęcie dwóch kobiet w nocy poprzedzającej wizytację. W jednym z monitorowanych przypadków stwierdzono, iż podczas czynności związanych z przyjęciem kobiety, w skład zmiany wchodził wyłącznie mężczyźni, co stanowi wyraźne naruszenie obowiązujących przepisów.

W Izbie Wytrzeźwień w Kielcach zastrzeżenia budzi również sposób prowadzenia dokumentacji. Niezbędne jest bowiem czytelne i precyzyjne wypełnianie kart ewidencyjnych oraz raportów lekarskich, w szczególności w zakresie stosowania środków przymusu bezpośredniego. W przypadku zaś nanoszenia jakichkolwiek poprawek w dokumentacji Izby, konieczne jest poświadczanie tego podpisem osoby, która ich dokonuje. Każdorazowo powinna być również odnotowana przyczyna nieprzyjęcia do Izby oraz dokładne ewidencjonowanie wypadków nadzwyczajnych, jakie mają miejsce na terenie Izby.

Jeżeli zaś chodzi o pomieszczenia dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia jednostek organizacyjnych Policji (dalej PdOZ), należy wskazać, iż nie stwierdzono, aby w wizytowanych jednostkach dochodziło do tortur, czy też innych niedozwolonych form traktowania zatrzymanych.

W części wizytowanych pomieszczeń nie jest jednak respektowane rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 14 września 2001 r. w sprawie dopuszczalności używania wyrobów tytoniowych na terenie obiektów podległych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych (Dz. U. z 2001 r. Nr 106, poz. 1163). W Komendzie Powiatowej Policji w Stalowej Woli, w Nisku, Komendzie Rejonowej Policji w Warszawie VII, zalecono wyodrębnienie pomieszczenia przeznaczonego do używania wyrobów tytoniowych lub wyznaczenie pokoi dla osób palących. Poza tym, zarówno w KPP w Stalowej Woli, jak i w Nisku oraz w KMP w Radomiu polecono wyodrębnienie miejsca na rzeczy osobiste osób chorych zakaźnie.

Ponadto, w następstwie wizytacji pomieszczeń dla osób zatrzymanych (KPP Stalowa Wola, Nisko, KRP Warszawa VII) zalecano ich wyposażenie w ubrania zastępcze dla zatrzymanych, o których mowa w § 10 ust. 2 Regulaminu, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. w sprawie pomieszczeń w jednostkach organizacyjnych Policji przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia oraz regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach (Dz. U. z 2008 r. Nr 192, poz. 1187). Zwrócono również uwagę na konieczność wyposażenia w maty na podłogę pomieszczenia, w którym odbywają się kontrole osobiste osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia (KPP Stalowa Wola, Nisko). Poza tym, w KPP w Nisku używane ustniki do alkometru były gromadzone i przechowywane wraz z nowymi. Sytuacja taka nie ma żadnego uzasadnienia, a użyte ustniki powinny być od razu wyrzucane.

W KPP w Stalowej Woli oraz Nisku zwrócono uwagę, iż wyposażenie pokoi nie pozwala przy pełnym zaludnieniu na spożycie posiłków przy stoliku przez wszystkich umieszczonych w PdOZ. Zalecane jest więc doposażenie pokoi dla zatrzymanych.

W trakcie wizytacji weryfikowano także sposób zapoznawania zatrzymanych z przysługującymi im prawami i ciążącymi na nich obowiązkami oraz treścią Regulaminu pobytu w PdOZ. W związku z tym, iż był on dostępny np. w pokoju oficera dyżurnego, wywieszony na drzwiach wejściowych do PdOZ, czy na korytarzu, zalecano jego umieszczenie w miejscu widocznym dla zatrzymanych lub wypożyczenie na kilka godzin egzemplarza zabezpieczonego przykładowo folią. W przeciwnym razie, nie można uznać, że zatrzymany został zapoznany z jego treścią.

We wszystkich jednostkach Policji stwierdzono, że pomieszczenia dla osób zatrzymanych spełniają podstawowe zadanie, jakie prawo stawia przed tego typu placówką, a więc izolowanie osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia. Nie spotkano się z przypadkiem przekroczenia dopuszczalnych prawem terminów umieszczenia w PdOZ. Warunki bytowe panujące w wizytowanych pomieszczeniach jednostek organizacyjnych Policji, analiza dokumentacji, czy też wyniki rozmów przeprowadzonych z zatrzymanymi nie wskazują, aby w wizytowanych jednostkach mogło dochodzić do okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania zatrzymanych.

5. Szpitale psychiatryczne

W trzecim kwartale 2009 r. przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich przeprowadzili wizytację czterech szpitali psychiatrycznych¹⁶ oraz jednego zakładu opiekuńczo-leczniczego¹⁷.

W Wojewódzkim Szpitalu dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych im. dr. Józefa Bednarza w Świeciu wizytujący nie stwierdzili faktów mogących świadczyć o okrutnym, nieludzkim lub poniżającym traktowaniu. Jednakże ujawnili występujące tam nieprawidłowości. Łazienka w oddziale X szpitala jest zamykana na klucz, a wieczorem pacjenci nie mogą z niej korzystać. Również liczba osób personelu jest niewystarczająca w stosunku do liczby pacjentów. Zgodnie z § 4 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 10 sierpnia 2004 r. w sprawie wykazu zakładów psychiatrycznych i zakładów leczenia odwykowego przeznaczonych do wykonywania środków zabezpieczających oraz składu, trybu powoływania i zadań komisji psychiatrycznych do spraw środków zabezpieczających¹⁸, w zakładzie psychiatrycznym o wzmocnionym zabezpieczeniu powinien być zatrudniony personel w liczbie co najmniej dwukrotnie większej niż pojemność zakładu. Natomiast w dniu

---

¹⁶ Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Państwowego Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych w Rybniku (21-22.07.2009 r.), Wojewódzki Szpital dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych im. dr. Józefa Bednarza w Świeciu (6-7.08.2009 r.), Wojewódzki Specjalistyczny Zespół Opieki Neuropsychiatrycznej w Kielcach (25.08.2009 r.), Świętokrzyskie Centrum Psychiatrii w Morawicy (26.08.2009 r.).

¹⁷ Zakład Opiekuńczo-Leczniczy w Gorzycach (20.07.2009 r.).

¹⁸ Dz. U. z 2004 r. Nr 179, poz. 1854 ze zm.

wizytacji w oddziale o pojemności 25 miejsc było zatrudnionych 32 pracowników. Ponadto, stwierdzono nieprawidłowości w „Regulaminie Oddziału Psychiatrii Sądowej o Wzmocnionym Zabezpieczeniu w Wojewódzkim Szpitalu dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych im. Doktora Józefa Bednarza w Świeciu”, polegające na zapisach ograniczających prawa pacjentów oraz nakładaniu obowiązków nie zgodnych z obowiązującymi przepisami. Ujawniono również, iż personel medyczny nie traktuje przymusowego podania leków oraz przytrzymania jako formy przymusu bezpośredniego i nie umieszcza w dokumentacji medycznej odpowiednich wzmianek dotyczących zastosowania tych środków przymusu. Nadto, zasadność zastosowania przytrzymania oraz przymusowego podania leku nie jest poddawana ocenie, wymaganej przez art. 18 ust. 6 pkt 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego¹⁹. Stwierdzono też pojedyncze przypadki niedopełnienia wymogu krótkotrwałego uwalniania unieruchomionego pacjenta nie rzadziej niż co 4 godziny, w celu zmiany jego pozycji lub zaspokojenia potrzeb fizjologicznych i higienicznych oraz nie stosowania zawiadomień o zastosowaniu przymusu bezpośredniego Zastępcy Dyrektora Szpitala ds. Lecznictwa.

W Wojewódzkim Specjalistycznym Zespole Opieki Neuropsychiatrycznej w Kielcach wątpliwości wizytujących wzbudził z kolei system przyjmowania skarg i wniosków. Skargi ustne pacjentów mogą być kierowane do właściwego ordynatora, ale nie są protokołowane. Skargi pisemne, których jest niewiele, trafiają do Dyrektora i są rejestrowane w zeszycie skarg. Poza tym, stwierdzono nieprawidłowości w zakresie stosowania środków przymusu bezpośredniego. Personel medyczny nie traktuje przymusowego podawania leków jako formy przymusu bezpośredniego i nie umieszcza w dokumentacji medycznej odpowiednich wzmianek, a zasadność jego zastosowania nie jest poddawana ocenie Zastępcy Dyrektora Szpitala ds. Lecznictwa. Powody nie znajdujące oparcia w ustawie są podstawą stosowania przymusu bezpośredniego w formie unieruchomienia. Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego ogranicza zastosowanie tego środka wyłącznie do zamachu przeciwko życiu lub zdrowiu własnemu lub innej osoby, przeciwko bezpieczeństwu publicznemu albo też do gwałtownego niszczenia lub uszkodzenia przedmiotów znajdujących się w otoczeniu. Natomiast jako przesłanki uzasadniające zastosowanie unieruchomienia pacjentów przyjęto głównie silne pobudzenie psychoruchowe. Podobnie jak w pierwszym z opisanych szpitali, również w szpitalu psychiatrycznym w Kielcach personel medyczny nie stosuje się do wymogu krótkotrwałego uwalniania pacjenta nie rzadziej niż co 4 godziny w celu zmiany jego pozycji lub zaspokojenia potrzeb fizjologicznych i higienicznych. Podobny problem dostrzeżono w Świętokrzyskim Centrum Psychiatrii w Morawicy, gdzie środki przymusu bezpośredniego w postaci unieruchomienia są stosowane niezgodnie z ustawowymi przesłankami.

Z kolei w Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej Państwowego Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych w Rybniku zalecono podjęcie działań zmierzających do poprawy nastawienia personelu medycznego wobec

---

¹⁹ Dz. U. z 1994 r. Nr 111, poz. 535 ze zm.

pacjentów, gwarantujących należyte poszanowanie ich godności. Stosunek personelu medycznego do pacjentów budzi bowiem wątpliwości, w dokumentacji pielęgniarek określa się pacjentów jako natrętnych, zadających pytania, wyraźnie brakuje życzliwego stosunku do nich. Warunki bytowe szpitala są utrzymane na średnim poziomie. Co prawda wizytowane sale chorych były czyste, to Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Rybniku stwierdził, że szpital nie spełnia odpowiednich wymogów higienicznych i zdrowotnych. Poza tym, pacjentom ogranicza się dostęp do sanitariatów, co jest spowodowane potrzebą wprowadzenia ograniczeń w zużyciu wody.

Wizytujący omawiany w tym miejscu szpital zwrócili również uwagę na próby utrzymania porządku za pomocą reguł, które nie mają oparcia w obowiązujących przepisach prawa. Przykładem tego typu zachowań było między innymi wydzielanie - według uznania personelu - papierosów, będących własnością pacjentów, zakaz przynoszenia pacjentom domowych posiłków, czy napojów przez rodziny w czasie odwiedzin. Reglamentowane jest także używanie własnej odzieży – zezwala się bowiem na posiadanie dwóch par spodni, dwóch swetrów oraz jednej pary butów. Pacjenci skarżyli się również na stosowanie wobec nich odpowiedzialności zbiorowej, w postaci zakazu wykonywania rozmów telefonicznych, czy zakazu używania wyrobów tytoniowych przez określoną grupę pacjentów. W następstwie wizytacji zalecono równoprawne traktowanie skarg pisemnych i ustnych. Te ostatnie, można domniemywać, nie są załatwiane wobec braku jakiegokolwiek dokumentacji poświadczającej ich rozpoznanie.

Zalecono również zmiany organizacyjne mające na celu umieszczanie osób niepozbawionych wolności skierowanych na obserwację, mających status oskarżonego w postępowaniu karnym, w oddziałach ogólnych, a nie o wzmocnionym zabezpieczeniu, jak ma to obecnie miejsce. Niewłaściwe jest także umieszczanie części sprawców, wobec których orzeczono zastosowanie środka zabezpieczającego w warunkach podstawowego zabezpieczenia, w oddziałach psychiatrii ogólnej, pozostałych zaś w oddziałach psychiatrii sądowej o podstawowym zabezpieczeniu. Tymczasem zgodnie z § 10 rozporządzenia, sprawców skierowanych do zakładu o podstawowym zabezpieczeniu umieszcza się na oddziale psychiatrycznym ogólnym, zgodnie z zasadą kierowania pacjentów do oddziałów obowiązującą w danym zakładzie, stosując wobec nich przepisy regulaminu organizacyjno-porządkowego zakładu.

Poza tym, zainstalowanie w toaletach kamer telewizji przemysłowej należy uznać za niezapewniające pacjentom poczucia intymności, naruszając jednocześnie obowiązujące przepisy prawa - § 4 ust. 1 pkt 1a rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 10 sierpnia 2004 r. w sprawie wykazu zakładów psychiatrycznych (...) wylicza pomieszczenia objęte monitoringiem.

Poważnym uchybieniem jest również zatrudnienie niewystarczającej liczby personelu medycznego w stosunku do liczby pacjentów. Ponadto, także w tym szpitalu, personel nie przestrzega przepisów powszechnie obowiązującego prawa w

zakresie stosowania środków przymusu bezpośredniego. Nieprawidłowości stwierdzono w wielu aspektach. Między innymi nie traktuje się przymusowego podania leków jako formy przymusu, nie umieszczając jednocześnie wzmianek dotyczących zastosowania tego środka. Poza tym, zasadność przytrzymania oraz przymusowego podania leków, nie jest poddawana ocenie.

W omawianym okresie, przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich, wykonując zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji, przeprowadzili również wizytację Zakładu Opiekuńczo – Leczniczego w Gorzycach²⁰. Sprawa on wrazenie miejsca bardzo przyjaznego dla pacjentów. Nie stwierdzono faktów wskazujących na nieludzkie lub poniżające traktowanie osób umieszczonych w placówce. Jednocześnie w związku z dostrzeżonymi nieprawidłowościami przedstawiciele Rzecznika uznali, że należy podjąć niezbędne działania, mające na celu przywrócenie zgodnej z prawem praktyki stosowania środków przymusu bezpośredniego i wyeliminowanie stwierdzonych nieprawidłowości w tym względzie. Mankamentem jest między innymi bardzo lakoniczne i nie oddające istoty sytuacji, uzasadniającej zastosowanie przymusu, odnotowywanie takich faktów w zbiorowej i indywidualnej dokumentacji medycznej. Poza tym, w dokumentacji medycznej jednego z pacjentów, wobec którego unieruchomienie lub izolacja stosowane są niemal bez przerwy z uwagi na niezmiennie bardzo agresywne zachowanie, nie określa się rodzaju zastosowanego środka przymusu, ale jedynie sposób jego wykonania. W przypadku tego pacjenta stwierdzono ponadto, że przy kolejnym unieruchomieniu, gdy po zwolnieniu „na próbę” zaczyna on przejawiać czynną agresję, nie ordynuje się ponownego zastosowania środka przymusu, lecz odnotowuje jako kontynuację poprzedniego. Zauważono także niedopuszczalną praktykę odnotowywania w kartach zastosowania unieruchomienia lub izolacji, wyników obserwowania chorego przez pielęgniarkę, w postaci „klamerek”, obejmujących jednym podpisem cały okres obserwacji.

W trakcie wizytacji zauważono również, że w wizytowanej placówce korespondencja jest przekazywana przez sekretariat pracownikom socjalnym, którzy oddają ją do rąk adresatów. Jedynie w przypadku listów za potwierdzeniem odbioru, listonosz przekazuje ją bezpośrednio pacjentom. Wskazano zatem, iż należy umożliwić doręczanie pacjentom całej osobistej korespondencji bezpośrednio przez listonosza.

6. Podsumowanie

W trzecim kwartale 2009 r. wizytacje Krajowego Mechanizmu Prewencji objęły miejsca zatrzymań, w których nie stwierdzono przypadków stosowania tortur. W niektórych zakładach karnych i aresztach śledczych odnotowano jednak znaczne przeludnienie cel mieszkalnych, które w indywidualnych przypadkach może stanowić

---

²⁰ Oddziały opiekuńczo-lecznicze, psychiatryczne, są częścią jednostki organizacyjnej Wojewódzkiego Ośrodka Lecznictwa Odwykowego i Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego w Gorzycach.

naruszenie art. 3 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

Generalnie należy przyznać, iż w realizacji zadania polegającego na likwidowaniu przepełnienia jednostek penitencjarnych nastąpiła istotna poprawa. Spełniane są założenia w przyjętym przez rząd „Programie pozyskania 17.000 miejsc w jednostkach organizacyjnych więziennictwa w latach 2006-2009”.

Zasadnicze problemy dotyczyły kwestii zgodnego z prawem stosowania środków przymusu bezpośredniego w szpitalach psychiatrycznych, jak i izbach wytrzeźwień.

Szczególną uwagę zwracano na placówki dla nieletnich, w związku z wciąż licznymi nieprawidłowościami dostrzeganymi w tego typu jednostkach. Niepokojące są sytuacje niezgodnego z prawem wykorzystywania izby przejściowej oraz użycia siły fizycznej wobec nieletnich. Jak pokazuje jeden z przykładów, nawet zainstalowanie kamer telewizji przemysłowej nie powstrzymuje sprawców od zastosowania siły wobec wychowanków.

W trakcie kolejnych wizytacji, przedstawiciele Rzecznika zwrócą zatem szczególną uwagę na te miejsca zatrzymań, w których najczęściej dochodzi do niedozwolonych form traktowania osób pozbawionych wolności.

CZEŚĆ 3

X. WYBÓR SPRAW INDYWIDUALNYCH

RPO-607829-II/09

Do Rzecznika zwrócił się Pan Stanisław P. z Polskiego Związku Łowieckiego żaląc się na nieuznanie członków wymienionego zrzeszenia za pokrzywdzonych w toku postępowania prowadzonego przez Prokuraturę Rejonową w L. Skarżący podniósł, iż pojęcie pokrzywdzonego należało odnieść nie tylko do art. 49 Kodeksu postępowania karnego, ale również do art. 52 pkt. 5 ustawy Prawo łowieckie. Polskiemu Związkowi Łowieckiemu, na mocy przepisów rangi ustawowej, powierzono prowadzenie gospodarki łowieckiej i nadano członkom wymienionego zrzeszenia określone prawa i obowiązki związane z gospodarką łowiecką. W tej sprawie Rzecznik wystąpił do Prokuratora Okręgowego w L. wskazując nadto, że zapatrywania doktryny, jak i orzecznictwo (np. uchwała SN z dnia 21 października 2003 r., I KZP 29/03, OSNKW 2003/11-12/94) wskazują na konieczność każdorazowego ustalania, czy dany podmiot rzeczywiście jest pokrzywdzonym tj. każdorazowego wykazania normy karnej, ustalenia przedmiotu i zakresu ochrony tej normy oraz poszukiwania bezpośredniego związku pomiędzy znamionami czynu a naruszeniem lub zagrożeniem dobra prawnego konkretnego podmiotu. W efekcie tego wystąpienia, nadano status pokrzywdzonego Polskiemu Związkowi Łowieckiemu w sprawie o sygn. akt (...) Prokuratury Rejonowej w L. Tym samym działania Rzecznika w przedstawionej sprawie zakończyły się sukcesem.

RPO-624597-III/09

Do Rzecznika zwróciła się ze skargą Pani Alicja M. na przedłużające się postępowanie ZUS w sprawie wydania decyzji o przyznaniu emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych. W związku z pismem w powyższej sprawie Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 21 lipca 2009 r., skierowanego do Departamentu Świadczeń Emerytalno - Rentowych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o zajęcie stanowiska w tej sprawie, została przekazana do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich odpowiedź udzielona Pani Alicji M. pismem z dnia 18 września br. Wynika z niej, iż ZUS I Oddział w Warszawie decyzją z dnia 10 września 2009 r. przyznał Pani Alicji M. emeryturę jednocześnie informując, że organ rentowy przekaże na konto zainteresowanej należności wynikające z ww. decyzji za okres od 1 kwietnia do 31 sierpnia 2009 r. wraz ze świadczeniem za wrzesień 2009 r. W najbliższym terminie płatności organ rentowy przekaże też Pani Alicja M. odsetki za zwłokę w załatwieniu wniosku.

RPO-606480-III/09

Wskutek interwencji Rzecznika, Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego przyznał Pani Zofii C. rentę z tytułu niezdolności do pracy. Nastąpiło to w drodze decyzji wyjątkowej Prezesa KRUS. Pani C., ur. 1954 r., przez okres 1970 – 95 pracowała w gospodarstwie rolnym podlegając z tego tytułu ubezpieczeniu społecznemu rolników. Później nabyła prawo o renty z tytułu niezdolności do pracy, którą pobierała do 2004 r. Decyzją z dnia 11 października 2006 r. organ rentowy wstrzymał dalsze pobieranie renty albowiem uznano, że Pani C. odzyskała zdolność do pracy. Od decyzji zainteresowana odwołała się do sądu. Działający w drugiej instancji Sąd Apelacyjny w wyroku z dnia 6 listopada 2008 r. ostatecznie ustalił, że zainteresowana jest trwale i całkowicie niezdolna do pracy, ale dopiero od marca 2008 r. Mimo tego renty jej nie przyznano albowiem od ustania poprzedniej niezdolności do pracy, jak i od ustania ubezpieczenia upłynęło więcej niż 18 miesięcy. Mimo zatem wieloletniej pracy w rolnictwie i opłacania składek, całkowitej niezdolności do pracy, w wieku 54 lat Pani C. pozostała bez środków utrzymania.

Analizując przedłożone Rzecznikowi dokumenty ustalono, że zarówno organ rentowy, jak i sąd pierwszej instancji nie były w stanie wcześniej stwierdzić u zainteresowanej niezdolności do pracy (przed upływem 18 miesięcy) nie poddając jej badaniu przez lekarza reumatologa, który stwierdziłby reumatoidalne zapalenie stawów. Sama Pani C. nie domagała się udziału takiego lekarza w jej badaniu, gdyż cierpi na niedorozwój umysłowy oraz depresję. Leczy się w poradni zdrowia psychicznego. Jest wątpliwe, czy w swoim stanie świadomości potrafiłaby zaobserwować pośród innych schorzeń współistniejących, takich jak: nadciśnienie, zespół korzeniowy, zwyrodnienie kręgosłupa, żylaki pojawienie się nowej, odrębnej choroby i rozpoczęcie jej diagnozowania i leczenia. Organy rentowe uznając ją w 2006 r. za osobę zdolną do pracy bazowały tylko na dokumentacji lekarskiej z 2005 r. nie dostrzegając wczesnych objawów kolejnej choroby, z powodu której ostatecznie Pani C. ponownie stała się niezdolna do pracy. Z uwagi na powyższe Rzecznik zwrócił się do KRUS o rozważenie możliwości przyznania Pani C. renty w drodze decyzji wyjątkowej, gdyż w ocenie Rzecznika zaszły w tej sprawie okoliczności szczególne. Taka decyzja została podjęta.

RPO-618128-V-/09

Dnia 11 maja 2009 r. do Biura Rzecznika wpłynęła sprawa Pana Jerzego K., dotycząca wypowiedzenia przez Zarząd Budynków Komunalnych w K. umowy najmu lokalu mieszkalnego położonego w K. Państwo K. byli prawnymi opiekunami małoletniej Anny A. Po śmierci rodziców małoletnia Anna A. stała się uprawnioną z tytułu najmu w/w lokalu. W związku z tym, że małoletnia zamieszkiwała u swoich prawnych opiekunów, Państwo K. postanowili podnająć przedmiotowy lokal celem

uniknięcia zadłużenia wobec Miasta i utrzymania lokalu w należytym stanie. W 2009 roku ZBK w K. wypowiedział najemcy umowę najmu przedmiotowego lokalu.

Rzecznik zwrócił się w omawianej sprawie do Prezydenta Miasta K. Zgodnie ze stanowiskiem Miasta po przeprowadzonej kontroli stwierdzono naruszenie przez opiekunów prawnych małoletniej Anny A. warunków najmu lokalu. Bowiem po przeprowadzonej przez Komisariat Policji w K. dyscyplinie meldunkowej stwierdzono nielegalny podnajem. W związku z powyższym powołując się na uprawnienie wynikające z ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i zmianie kodeksu cywilnego wypowiedziano umowę najmu przedmiotowego lokalu mieszkalnego.

Po przeanalizowaniu sytuacji prawnej i faktycznej Anny A. Rzecznik stwierdził, iż zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z 16 listopada 1982 r. czynność dokonana przez opiekunów prawnych małoletniej Anny A. (zawarcie umowy podnajmu lokalu mieszkalnego) przekroczyła zakres zwykłych czynności i w związku z tym, zgodnie z kodeksem rodzinnym i opiekuńczym, wymagała zgody sądu. Ponadto podnajęcie przedmiotowego lokalu niosło za sobą negatywne skutki w sferze majątkowej uprawnionej, w postaci pozbawienia tytułu prawnego do lokalu, co również uzasadnia obowiązek uzyskania zgody sądu do jej dokonania. W omawianym przypadku opiekunowie małoletniej rzeczony zgody nie uzyskali, więc dokonana przez nich czynność dotknięta była sankcją nieważności, w związku z tym wypowiedzenie umowy najmu przez ZBK w K. było bezskuteczne. Ponadto Rzecznik nadmienił, iż w omawianej sprawie należy wziąć pod uwagę wyjątkową sytuację małoletniej Anny A. oraz fakt, iż posiadanie miejsca do zamieszkania, po osiągnięciu pełnoletności, w znacznym stopniu ułatwi Annie A. start życiowy. Skutkiem interwencji Rzecznika Praw Obywatelskich w omawianej sprawie było ponowne przeanalizowanie przedmiotowej sprawy przez ZBK w K. oraz anulowanie wypowiedzenia najmu przedmiotowego lokalu.

RPO-530347-V/06

Do Biura Rzecznika w dniu 13 kwietnia 2006 r. wpłynęła sprawa Pana Sławomira C., osadzonego w Zakładzie Karnym w S., dotycząca przyznania lokalu z zasobu mieszkaniowego Gminy P. Niniejsza sprawa ujawniła problem kryteriów branych pod uwagę przez gminy przy przyznawaniu lokali z zasobów mieszkaniowych. Pan C. przebywając w Zakładzie Karnym w S. skierował wniosek o przyznanie lokalu do Prezydenta Miasta P., gdzie uprzednio był zameldowany na pobyt stały. Prezydent Miasta P. w piśmie odmawiającym pozytywnego rozpatrzenia sprawy poinformował Pana C., iż z wyżej wymienionym wnioskiem powinien zwrócić się do Urzędu Miasta, na terenie którego był zameldowany. Urząd Miasta P. odmówił Panu C. wpisania na listę oczekujących na mieszkanie z powodu braku lokali w zasobie mieszkaniowym.

Równocześnie nadmienił, iż Pan C. nie jest aktualnie zameldowany na terenie Gminy i w związku z tym nie przysługuje mu prawo do ubiegania się o mieszkanie.

Rzecznik skierował w tej sprawie pismo do Wójta Gminy P. wskazując, iż uzależnienie wynajęcia lokalu z mieszkaniowego zasobu gminy od zameldowania na pobyt stały, w sposób istotny narusza prawo materialne, a szczególnie art. 7 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym. Równocześnie Rzecznik zwrócił się z prośbą o wskazanie jakie warunki trzeba spełnić, aby uzyskać lokal z zasobu mieszkaniowego Gminy P., a także o przesłanie aktualnej uchwały w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy. Zgodnie ze stanowiskiem Wójta Gminy P. gmina nie posiadała w tamtejszym czasie lokali mieszkalnych do wynajęcia, nie posiadała również uchwały w sprawie zasad wynajmu lokali mieszkalnych. Rzecznik zwrócił uwagę, iż obowiązek podjęcia ww. uchwały nakłada na Gminę ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r., o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego. Skutkiem wymiany korespondencji pomiędzy Rzecznikiem, a Wójtem Gminy P. było podjęcie w dniu 1 października 2008 r. uchwały w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy P., co stworzyło możliwość rozpatrzenia sprawy Pana C. po opuszczeniu przez niego Zakładu Karnego.

RPO-609155-V/09

Dnia 10 lutego 2009 r. do Biura Rzecznika wpłynęła sprawa Pani Agnieszki P., dotycząca podejmowanych przez nią starań o uzyskanie lokalu socjalnego z zasobu mieszkaniowego Gminy S. Pani P. jako dziecko została oddana na wychowanie do Rodzinnego Domu Dziecka w S., po usamodzielnieniu postanowiła związać się z Gminą Szczecin na stałe. Rozpoczęła edukację w szkole zawodowej, to w S. posiadała centrum życiowe. Gmina S. odmówiła jednak wynajmu lokalu socjalnego Pani P.

Rzecznik zwrócił się w przedmiotowej sprawie do Prezydenta Miasta S. prosząc o poinformowanie na jakiej podstawie odmówiono Wnioskodawczyni przyznania lokalu. Gmina S. odmawiając przyznania lokalu socjalnego Pani P. powołała się na uchwałę Rady Miasta, zgodnie z którą gmina może przekazać lokale dla pełnoletnich wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo - wychowawcze pod warunkiem, że przed umieszczeniem w placówce zamieszkiwali w gminie S. Pani P., natomiast, przed umieszczeniem w placówce opiekuńczo - wychowawczej zamieszkiwała w R.

Jednocześnie, zdaniem Gminy S., Pani P. nie udokumentowała, że jej centrum spraw życiowych umiejscowione było na terenie miasta S. Natomiast sam fakt przebywania przez kilka lat w placówce opiekuńczo - wychowawczej lub pobierania nauki w S. nie stanowił o zamiarze stałego pobytu. Gmina uznała, że udokumentowaniem związku z Gminą byłoby podjęcie przez Panią P. pracy na terenie Gminy. Zdaniem Rzecznika brak było podstaw do odmowy uznania Pani P. za

mieszkanke Gminy S., bowiem przeszkody w tym zakresie nie może stanowić jej wcześniejsze zamieszkiwanie na terenie innej gminy. Wnioskodawczyni od 10 lat przebywała na terenie Gminy S. z zamiarem stałego pobytu. Stosownie do art. 1 ustawy o samorządzie gminnym wspólnotę samorządową tworzą z mocy prawa mieszkańcy gminy, tj. stale zamieszkujący na jej terenie. Dla ustalenia, czy dana osoba ma miejsce stałego zamieszkania na określonym terenie należy ustalić, czy zostały spełnione przesłanki z art. 25 Kodeksu cywilnego, w myśl którego miejscem zamieszkania osoby fizycznej jest miejscowość, w której dana osoba przebywa z zamiarem stałego pobytu. Natomiast zgodnie z ustawą o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i zmianie Kodeksu cywilnego zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych członków wspólnoty samorządowej jest zadaniem własnym gminy. Skutkiem interwencji Rzecznika w przedmiotowej sprawie było uznanie Pani P. za mieszkanke gminy S. i wpisanie jej na listę oczekujących na przydział lokalu socjalnego.

RPO- 475248-V/04

Do Rzecznika dnia 24 maja 2004 r. wpłynęła sprawa Pana Piotra P., dotycząca nabycia w drodze zasiedzenia nieruchomości położonej w T. przy ulicy Ź. przez Zrzeszenie Właścicieli i Zarządców Domów w T. Zgodnie z postanowieniem Sądu Rejonowego w T. z dnia 2 listopada 1998 r. właścicielem nieruchomości stało się Zrzeszenie Właścicieli i Zarządców Domów w T. Na skutek zmiany właściciela rodzice zainteresowanego, którzy dotychczas zamieszkiwali w jednym z lokali nieruchomości, zostali pozbawieni mieszkania. Pan P. powziął jednak wątpliwość, co do prawidłowego toku nabycia przez Zrzeszenie własności nieruchomości.

W dniu 5 stycznia 1998 r. pełnomocnik Zrzeszenia Właścicieli i Zarządców Domów w T. złożył wniosek o stwierdzenie zasiedzenia własności przedmiotowej nieruchomości. Jako uczestnik postępowania wskazana została wpisana od 1932 r. do księgi wieczystej, nieznana z pobytu, właścicielka nieruchomości. Zrzeszenie wniosło o ustanowienie dla niej kuratora i wezwanie jej lub jej spadkobierców w trybie ogłoszenia sądowego. Kuratora jednak nie ustanowiono, zatem interesy właścicielki nie były w postępowaniu reprezentowane, natomiast pełnomocnik Zrzeszenia oświadczył, że próby poszukiwania właścicielki oraz jej spadkobierców okazały się bezskuteczne. Sąd poprzestał na dokonaniu ogłoszenia w Monitorze Sądowym i Gospodarczym, w którym ogłosił, iż z wniosku Zrzeszenia toczy się postępowanie o zasiedzenie i wezwał osoby zainteresowane do udziału w sprawie. Ponieważ w terminie wskazanym przez Sąd nikt z uczestników nie zgłosił praw do przedmiotowej nieruchomości, Sąd po wysłuchaniu Prezesa Zrzeszenia postanowieniem stwierdził zasiedzenie zgodnie z wnioskiem.

Rzecznik po analizie akt sprawy podzielił wątpliwości Pana P. i zwrócił się do Prokuratora Rejonowego w T. o rozważenie zasadności złożenia skargi o wznowienie postępowania cywilnego sprawie. W ocenie Rzecznika fakt nieustanowienia kuratora dla dotychczasowej właścicielki nieruchomości pozbawił ją możliwości obrony jej praw. W postępowaniu nieprocesowym, stosownie do art. 510 § 2 k.p.c., w razie potrzeby wyznaczenie kuratora dla osoby, której miejsce pobytu nie jest znane, następuje z urzędu. W postępowaniu doszło więc do naruszenia przepisów kodeksu postępowania cywilnego, co zdaniem Rzecznika, stanowiło przesłankę wznowienia postępowania. Wniesienie skargi w tej sprawie było, w ocenie Rzecznika, tym bardziej uzasadnione, że analiza akt sądowych wskazywała, że oprócz naruszenia procedury doszło również do naruszenia prawa materialnego. Rzecznik bowiem powziął wątpliwość, czy Zrzeszenie spełniło wszystkie przesłanki zasiedzenia nieruchomości określone w art. 172 § 1 k.p.a.

Prokurator Rejonowy w T. złożył skargę o wznowienie postępowania, która została oddalona przez Sąd Rejonowy. Prokurator Rejonowy złożył apelację od postanowienia Sądu. Sąd Okręgowy w T. uchylił zaskarżone orzeczenie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania. Sąd Rejonowy postanowieniem z dnia 8 września 2008 r. uchylił prawomocne postanowienie Sądu Rejonowego w T. z dnia 2 listopada 1998 r. i zniósł dotknięte nieważnością postępowanie w całej sprawie. Sąd stwierdził jednak, iż Zrzeszenie nabyło w drodze zasiedzenia z dniem 28 kwietnia 1994 r. własność nieruchomości. Prokurator zaskarżył postanowienie w części stwierdzającej zasiedzenie nieruchomości, albowiem w ocenie prokuratora władanie przez Zrzeszenie nieruchomością nie miało charakteru samoistnego. Ostatecznie Sąd Okręgowy w T. postanowieniem oddalił wniosek Zrzeszenia o zasiedzenie nieruchomości.

RPO-576338-V-SK/07

Rzecznik otrzymał w październiku 2007 r. skargę Pana Jana Z., który podnosił, iż Zakład Gospodarki Wodno – Kanalizacyjnej Sp. z o.o. w T. uzależnia zawarcie umowy w zakresie dostaw wody i odprowadzanie ścieków od wykonania na własny koszt badań wody.

Rzecznik po podjęciu sprawy wystąpił do Spółki o wskazanie podstawy prawnej dla żądania przeprowadzenia badań jakości wody przez osobę zainteresowaną podpisaniem przedmiotowej umowy. Z samej bowiem ustawy dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków nie wynika, aby warunkiem zawarcia umowy na dostawę wody było wcześniejsze wykonanie badań tej wody. Zgodnie z art. 6 ust. 2 ww. ustawy przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne jest obowiązane do zawarcia umowy o zaopatrzenie w wodę lub odprowadzanie ścieków z osobą, której nieruchomość została przyłączona do sieci i która wystąpiła z pisemnym wnioskiem o zawarcie umowy. Odpowiadając na

wystąpienie Rzecznika Spółka wyjaśniła, iż jest zobowiązana zapewnić należytą jakość dostarczanej wody, stąd też prowadzi badania jakości wody w zakresie sieci należącej do Spółki. Natomiast, wewnątrz sieci instalacji wodociągowych, stanowiących własność odbiorcy, wskazane jest wykonanie badań bakteriologicznych na jego koszt i we własnym jego zakresie. Swe stanowisko Spółka poparła dodatkowo interpretacją Ministerstwa Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 11 czerwca 1993 r. Nr ZPO-4434-40/93.

Rzecznik mając jednakże na uwadze, iż obowiązek zawarcia stosownej umowy przez dostawcę wynika wprost z ustawy, za wątpliwe pod względem prawnym uznał próbę jego ograniczania w drodze uzależniania zawarcia umowy od przedstawienia przez odbiorcę wyników badań wody. Dlatego też w kolejnym wystąpieniu skierowanym do Spółki Rzecznik podniósł, iż dostawca usług, jako przedsiębiorstwo nie może uzależniać zawarcia umowy od innych warunków niż przewidziane w ustawie. W odpowiedzi został poinformowany, że z uwagi na konieczność zapewnienia przez odbiorcę niezawodnego działania posiadanych instalacji i przyłączy wodociągowych, powinien na nim również spoczywać obowiązek badania bakteriologicznego wody w odcinku do niego należącym.

Rzecznik nie znalazł w powszechnie obowiązującym prawie podstawy prawnej, która uprawniałaby przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne do uzależnienia zawarcia umowy od dodatkowych, pozaustawowych warunków. Stąd Rzecznik zwrócił się do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów o zbadanie, czy w przedstawionej sprawie nie dochodzi do naruszenia zbiorowych interesów konsumentów oraz o poinformowanie o wynikach postępowania. W rezultacie, UOKiK w dniu 2 grudnia 2008 r. wszczął postępowanie wyjaśniające, którego celem było wstępne ustalenie, czy działania Spółki, w zakresie zastosowanych wzorców umów, nie naruszyły chronionych prawem interesów konsumentów, uzasadniających podjęcie działań określonych w odrębnych ustawach lub wszczęcie postępowania w sprawie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Analiza materiału dowodowego zebranego w postępowaniu wyjaśniającym dała w ocenie UOKiK podstawy do wszczęcia w dniu 16 września 2009 r. postępowania antymonopolowego w sprawie naruszenia przez Spółkę, na lokalnym rynku zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków na terenie Gminy T., zakazu nadużywania pozycji dominującej (sygn. akt: RŁO-411-6/09/MD). Działania Spółki polegające na uzależnieniu zawarcia umowy o zaopatrzenie w wodę lub odprowadzanie ścieków z osobą, której nieruchomość została przyłączona do sieci i która wystąpiła z pisemnym wnioskiem, od przedstawienia wyników badania wody z przyłącza wodociągowego, mogą być przejawem nadużycia pozycji dominującej i tym samym stanowić praktykę ograniczającą konkurencję.

RPO-608781-V/09

Do Rzecznika z prośbą o pomoc zwróciła się Pani Bernadetta N. Wnioskodawczyni sygnalizowała m.in. trudności w uzyskaniu lokalu socjalnego spełniającego wymagania określone w art. 2 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego, z zasobów Gminy G. W wyniku podjętej przez Rzecznika interwencji Gmina wskazała wnioskodawczyni lokal socjalny, który został przez nią zaakceptowany. Wnioskodawczyni wraz z rodziną przeprowadziła się do przedmiotowego lokalu i podpisała umowę najmu.

RPO-614156-VII/09

Do Rzecznika skierował skargę Pan Grzegorz R. Przedmiotem skargi było podawanie skarżącemu znacznej ilości leków psychotropowych przez funkcjonariuszy Komendy Powiatowej Policji w S. bez właściwych zaleceń lekarskich. Na podstawie art. 12 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich, Rzecznik zwrócił się do Komendanta Wojewódzkiego Policji w K. z prośbą o zbadanie sprawy. Zarzut, dotyczący podawania znacznej ilości leków niezgodnie z zaleceniami lekarskimi, nie znalazł odzwierciedlenia w materiale dowodowym. Niemniej jednak, w ocenie Rzecznika nieprawidłową praktyką było wydawanie leków wnioskodawcy bez precyzyjnych wskazań badających go lekarzy (żaden z lekarzy nie potwierdził dawkowania leków w formie pisemnej, ograniczając się jedynie do formy ustnej, a w zaświadczeniu lekarskim, że skarżący może przebywać w pomieszczeniach dla zatrzymanych, nie dokonano wpisu dotyczącego ordynowania leków psychotropowych), oraz dokumentowanie wyłącznie faktu dwukrotnego podawania skarżącemu leków, z pominięciem szczegółowego określenia nazwy leku, wielkości dawki, jak i ilości podanych tabletek. Komendant Wojewódzki Policji w K. zobowiązał kierowników jednostek organizacyjnych Policji właściwego garnizonu do działań mających na celu wyeliminowanie w przyszłości podobnych sytuacji.

RPO-601753-VII/09

Rzecznik podjął z własnej inicjatywy sprawę wypadku nadzwyczajnego, który miał miejsce w dniu 16 października 2008 r. w Areszcie Śledczym w J. (pobicie Pana Dariusza Ż.) w aspekcie zapewnienia Panu Ż. bezpieczeństwa osobistego i poszanowania jego praw. W dniu 12 listopada 2008 r. mł. asp. Mariusz J. wydał postanowienie o odmowie wszczęcia dochodzenia. Postanowienie to, w dniu 14 listopada 2008 r. zostało zatwierdzone przez prokuratora Prokuratury Rejonowej w J. W dniu 15 sierpnia 2009 r. Rzecznik wystosował do Prokuratury Okręgowej w J. pismo, w którym wskazywał, iż powyższa decyzja została podjęta przedwcześnie,

albowiem nie został spełniony postępowania przygotowawczego, o którym mowa w art. 297 § 1 pkt 4 k. p. k. to jest wszechstronne wyjaśnienie okoliczności sprawy, w tym ustalenie osób pokrzywdzonych i rozmiarów szkody. Rzecznik podkreślił, iż w toku postępowania przygotowawczego, nie odniesiono się w żaden sposób do występujących rozbieżności w zeznaniach przesłuchanych świadków. Ponadto, Rzecznik zwrócił uwagę, że prowadzący dochodzenie pominął pismo Andrzeja B., w którym tenże informował o możliwym pobiciu Pana Ż. przez innych osadzonych. Zdaniem Rzecznika należało także, w toku postępowania wyjaśniającego, powołać biegłego w celu ustalenia, czy liczne obrażenia jakie odniósł Pan Ż. mogły powstać w podanych przez niego oraz świadków okolicznościach.

W dniu 26 sierpnia 2009 r. prokurator Prokuratury Okręgowej w J. wystosował do Rzecznika pismo, w którym poinformował, że polecił podjąć postępowanie i wszcząć dochodzenie, ponieważ dotychczas nie wyjaśniono w sposób wszechstronny przyczyn doznania obrażeń przez pokrzywdzonego. Tym samym należy uznać, iż stanowisko Rzecznika w przedmiotowej sprawie zostało w całości uwzględnione.

RPO-625028-VII/09

Do Biura Rzecznika, w dniu 20 lipca 2009 r. wpłynęło pismo Pana D.D. przebywającego w Areszcie Śledczym w B. Wnioskodawca żalił się w nim na nieuzasadniony pobyt w oddziale szpitalnym w jednostce.

Rzecznik zlecił przeprowadzenie postępowania wyjaśniającego Dyrektorowi Okręgowemu Służby Więziennej w B. Na podstawie dokonanych w przedmiotowej sprawie ustaleń wynika, że do Aresztu Śledczego w B. wnioskodawca przybył w dniu 2 czerwca 2009 r., w związku z dokonaniem samouszkodzeniem. Po operacyjnym usunięciu ciała obcego, w dniu 23 czerwca 2009 r. został on wypisany ze szpitala, z zaleceniem dalszego leczenia ambulatoryjnego. Z uwagi na fakt, że rana nie była dostatecznie zagojona, pozostał w budynku szpitala do dnia 17 lipca 2009 r. W okresie pobytu w szpitalu po wypisaniu, domagając się przeniesienia do pawilonu mieszkalnego, Pan D.D. złożył w dniu 10 lipca 2009 r. pisemne oświadczenie, w którym poinformował o odmowie przyjmowania posiłków. W dniu 14 lipca 2009 r. po rozmowie z Dyrektorem Aresztu Śledczego w Bydgoszczy przyjął kolację, kończąc w ten sposób prowadzony protest. Przemieszczenie wnioskodawcy do budynku mieszkalnego nastąpiło w dniu 17 lipca 2009 r.

Na podstawie przeprowadzonych czynności wyjaśniających w sprawie stwierdzono nieuzasadnioną zwłokę w przemieszczeniu Pana D.D. z oddziału szpitalnego, gdzie obowiązuje bezwzględny zakaz palenia tytoniu, do celi dla osób palących w pawilonie mieszkalnym, tj. zgodnie ze złożoną przez niego deklaracją.

Mając powyższe na uwadze, skarga osadzonego uznana została za zasadną.

RPO-559876-VII/07

Do Rzecznika skierował pismo Pan Marcin A., odbywający karę pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w B. Wnioskodawca żalił się, że administracja Zakładu Karnego w B. nie wysłała jego korespondencji do Sądu Rejonowego w O. Skarżący otrzymał, zgodnie z art. 105 § 7 k.k.w., potwierdzenie odbioru przekazanej do wysłania korespondencji, które okazał dla potrzeb prowadzonego postępowania wyjaśniającego. Na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich, Rzecznik zwrócił się do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w O. z prośbą o zbadanie sprawy.

W wyniku analizy prowadzonej w jednostce penitencjarnej dokumentacji ustalono, iż przedmiotowa korespondencja urzędowa nie została wysłana z jednostki, tym samym naruszono przepisy kodeksu karnego wykonawczego i regulaminu wykonywania kary pozbawienia wolności, odnoszące się do sposobu postępowania z korespondencją skazanych. Skarga została uznana za uzasadnioną, a Dyrektor Zakładu Karnego w B. podjął niezbędne działania mające na celu niedopuszczenie do takich sytuacji w przyszłości.

RPO-619280-VII/09

Grzegorz C., przebywający w Zakładzie Karnym w C., pismem z dnia 10 maja 2009 r. podniósł zarzut niewydania mu przez administrację jednostki penitencjarnej czasopisma zawierającego treści erotyczne „Hustler”. Wskazane przez wnioskodawcę fakty znalazły potwierdzenie w toku podjętych czynności. Z informacji udzielonych przez Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w K. wynika, iż w podległych mu jednostkach penitencjarnych winna być przestrzegana zasada umożliwiania skazanym posiadania na własny użytek czasopism o treści erotycznej, z wyłączeniem ich rozpowszechniania i eksponowania. W konkluzji Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w K. zawarł stwierdzenie, iż brak było podstaw do odmowy wydania skazanemu przedmiotowego czasopisma. Mając na uwadze powyższe ustalenia, zarzut podniesiony przez wnioskodawcę należy uznać za zasadny.

RPO-614065-VII/09

Do Rzecznika skierował skargę Pan Łukasz C., przebywający w Zakładzie Karnym w I. Wnioskodawca żalił się na nieprawidłowości w zakresie udzielanych świadczeń medycznych w Zakładach Karnych w S. i I. Skazany wymaga stałych, co trzymiesięcznych badań specjalistycznych. W Zakładzie Karnym w S., gdzie wówczas przebywał, badań nie wykonano, bowiem osadzony został przetransportowany do

Zakładu Karnego w I. W uwagach przy opinii przed transportem zawarta została adnotacja o konieczności wykonania określonych badań jako zalecenia poszpitalne. Powyższe zalecenia nie zostały jednak zrealizowane w terminie. Na podstawie art. 12 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich, Rzecznik zwrócił się do Biura Prawnego Zespołu ds. Skarg Osób Pozbawionych Wolności Centralnego Zarządu Służby Więziennej z prośbą o zbadanie sprawy. Kierownik w/w Zespołu w piśmie z dnia 31 lipca br. uznał, sformułowany w piśmie Rzecznika, zarzut dotyczący zwłoki w wykonaniu skarżącemu badania okresowego za uzasadniony. Ustalono, że termin badania okresowego nie został zachowany zarówno przez personel medyczny Zakładu Karnego w S., jak i Zakładu Karnego w I. Przedmiotowe badanie kontrolne zostało wykonane w dniu 4 maja 2009 r., to jest z blisko dwumiesięcznym opóźnieniem.

RPO-545710-VII/06

Po przeanalizowaniu zarządzenia Nr 360 Komendanta Głównego Policji z dnia 26 marca 2009 r. w sprawie metod i form wykonywania przez policjantów konwojów i doprowadzeń, stwierdzono, że postulaty Rzecznika dotyczące potrzeby stworzenia aktu prawnego, który w precyzyjny sposób regulowałby warunki przewożenia przez Policję osób konwojowanych zostały uwzględnione. Rzecznik zwrócił także uwagę na konieczność uregulowania kwestii dopuszczalności używania wyrobów tytoniowych przez osoby konwojowane w trakcie konwoju. W przedmiotowym rozporządzeniu znalazł się więc zapis dotyczący tej problematyki. Mianowicie, § 3 ust. 4 wyżej wymienionego rozporządzenia stanowi, że w policyjnych środkach transportu w trakcie wykonywania konwoju lub doprowadzenia osoby, obowiązuje zakaz palenia tytoniu. Niestety, nie spotkało się ze zrozumieniem stanowisko Rzecznika, zgodnie z którym problematyka konwojowania osób powinna być ujęta w drodze rozporządzenia, wydanego na podstawie ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (wówczas, w odpowiednim zakresie, ustawa ta byłaby zmieniona). Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, w piśmie z dnia 17 listopada 2008 r., odpowiedział, że z uwagi na specyfikę realizacji zadań konwojowania osób przez Policję, wewnętrzny zakres obowiązywania przepisów regulujących przedmiotową problematykę powinien być nadal utrzymany.

RPO-591186-VII/08

Po przeanalizowaniu projektu ustawy o zasadach użycia środków przymusu bezpośredniego i broni palnej, stwierdzam, że zastrzeżenia Rzecznika wyrażone w wystąpieniu skierowanym do Wiceprezesa Rady Ministrów – Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w dniu 9 lutego 2009 r. zostały uwzględnione. Projektodawca, zgodnie ze stanowiskiem Rzecznika, zawarł problematykę stosowania

środków przymusu bezpośredniego w akcie prawnym w randze ustawy. Ponadto, powyższy projekt odpowiada na postulaty zgłoszone przez Rzecznika, dotyczące konieczności ujednoczenia regulacji w zakresie stosowania przez uprawnionych funkcjonariuszy środków przymusu bezpośredniego. Katalog środków przymusu bezpośredniego rozszerzono o blokadę stawu kolanowego, zasłonę na twarz oraz pojazd służbowy. Z katalogu tego natomiast usunięto prowadnice. Należy podkreślić, iż projekt szczegółowo określa tryb dokumentowania użycia środków przymusu bezpośredniego oraz sposób postępowania zarówno przed, jak i po ich użyciu. Powyższa sprawa pozostanie w zainteresowaniu Rzecznika do czasu wejścia proponowanych rozwiązań prawnych w życie. Do akt sprawy został dołączony projekt przedmiotowej ustawy wraz z uzasadnieniem.

RPO-620632-VII/09

Pani Ilona P., przebywająca w Zakładzie Karnym Nr 1 w G., pismem z dnia 24 maja 2009 r. podniosła zarzut braku opieki zdrowotnej. Wskazane przez wnioskodawcę fakty znalazły częściowe potwierdzenie w toku podjętych czynności. Ustalono, iż przedmiotowa skarga jest powieleniem zażalenia sporządzonego w dniu 6 kwietnia 2009 r. Zostało ono rozpoznane zgodnie z właściwością przez Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w B., który pismem z dnia 24 czerwca uznał je za zasadne w zakresie dotyczącym braku kontynuacji leczenia w Zakładzie Karnym Nr 1 w G. i niewydania antybiotyku, pomimo wcześniejszych zaleceń. W pozostałej części naczelny lekarz inspektoratu Służby Więziennej w B. nie dopatrzył się uchybień w pracy więziennej służby zdrowia. Mając na uwadze powyższe ustalenia, zarzut podniesiony przez wnioskodawcę należy uznać za częściowo zasadny.

RPO-507394-VII/05

Pan Wiktor K., przebywający w Zakładzie Karnym w H., pismem z dnia 16 kwietnia 2009 r. podniósł zarzut zabrania mu przez administrację jednostki penitencjarnej wyrobów tytoniowych. oraz przekazania ich do depozytu. Wskazane przez wnioskodawcę fakty znalazły potwierdzenie w toku podjętych czynności. Jako przesłankę tych działań podano okoliczność, iż wnioskodawca nie jest osobą palącą oraz podniesiono (wynikający z § 6 ust. 3 zarządzenia Nr 45/2008 Dyrektora Zakładu Karnego w H. z dnia 29 grudnia 2008 r. w sprawie ustalenia porządku wewnętrznego) zakaz posiadania wyrobów tytoniowych przez osoby niepalące.

Argumenty te nie zasługują na uwzględnienie, albowiem nie znajdują podstawy prawnej w przepisach powszechnie obowiązujących. Zakres przedmiotów, które mogą być w dyspozycji osoby pozbawionej wolności w celi mieszkalnej został uregulowany w art. 110a Kodeksu karnego wykonawczego, zwanego dalej „k.k.w.”. Skazany ma prawo posiadać w celi dokumenty związane z postępowaniem, którego jest

uczestnikiem, artykuły żywnościowe i wyroby tytoniowe, środki higieny osobistej, przedmioty osobistego użytku, zegarek, listy oraz fotografie członków rodziny i innych osób bliskich, przedmioty kultu religijnego, materiały piśmienne, notatki osobiste, książki, prasę i gry świetlicowe oraz – za zgodą dyrektora zakładu karnego – inne przedmioty, w tym także podnoszące estetykę pomieszczenia lub będące wyrazem kulturalnych zainteresowań skazanego, jeżeli posiadanie tych przedmiotów nie narusza zasad porządku i bezpieczeństwa obowiązujących w zakładzie karnym. Skazany (nie tymczasowo aresztowany) może posiadać w celi – za zgodą dyrektora zakładu karnego – także sprzęt audiowizualny lub komputerowy. Tymczasowo aresztowany bowiem, zgodnie z art. 216 § 1 k.k.w., nie może posiadać środków łączności, urządzeń technicznych służących do rejestrowania i odtwarzania informacji, sprzętu komputerowego, a także, poza depozytem, przedmiotów i dokumentów, które mogą utrudniać prawidłowy tok postępowania karnego.

Zakres ten, zgodnie z §§ 14 ust. 2 pkt 7 i 8 rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności oraz w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania tymczasowego aresztowania jest doprecyzowywany w porządkach wewnętrznych jednostek penitencjarnych poprzez określenie ilości i rodzaju własnej odzieży, bielizny i obuwia oraz ilości i wymiaru przedmiotów, które osadzony może posiadać w celi, a także sposobu ich przechowywania, a w razie potrzeby zasady ich używania. Wskazana możliwość dookreślenia nie obejmuje zatem kwestii rodzaju przedmiotów, mogących być w dyspozycji osoby pozbawionej wolności. Jak stwierdzono na wstępie, sytuacja taka miała miejsce w przypadku wskazanego powyżej zarządzenia Dyrektora Zakładu Karnego w H. Mając na uwadze powyższe ustalenia, zarzut podniesiony przez wnioskodawcę należy uznać za zasadny.

RPO-561014-II/07

Do Rzecznika zwrócił się w dniu 11 czerwca 2007 r. z prośbą o interwencję Kierownik Wydziału Konsularnego Ambasady Ukrainy w Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie tymczasowo aresztowanego obywatela Ukrainy Bohdana S. W/wym. był zatrzymany w dniu 29 kwietnia 2007 r. przez funkcjonariuszy Policji z Komisariatu w R. i P., a następnie tymczasowo aresztowany na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w P. Zarzucono mu dokonanie kradzieży z włamaniem do samochodów wspólnie i w porozumieniu z dwoma obywatelami polskimi, do których to czynów podejrzany nie przyznawał się, wobec czego przesłuchujący go funkcjonariusze Policji zastosowali wobec niego niedozwolone metody polegające na biciu, zastraszaniu i stosowaniu innych brutalnych czynów, o których p. Bohdan S. szczegółowo poinformował Ambasadę w skierowanej skardze pisemnej, a następnie potwierdził wszystkie fakty podczas rozmowy z konsułami w Areszcie Śledczym W.-S.

Wobec powyższego Biuro Rzecznika zwróciło się pismem z dnia 22 czerwca 2007 r. do Prokuratora Rejonowego w P. z prośbą o udzielenie stosownych informacji i rozważenie możliwości wszczęcia śledztwa w sprawie wymuszania określonych wyjaśnień i stosowania przemocy przez funkcjonariuszy Policji wobec p. Bohdana S.

Pismem z dnia 4 lipca 2007 r. prokurator powiadomił Rzecznika, iż takie śledztwo zostało wszczęte w dniu 11 czerwca 2007 r. O powyższych przedsięwzięciach powiadomiono Kierownika Wydziału Konsularnego Ambasady Ukrainy w Polsce. Sprawa była monitorowana przez Rzecznika, do którego z prośbą o pomoc zwracał się również pokrzywdzony, którego informowano o jego uprawnieniach, m.in. o środkach zaskarżenia, możliwości wyznaczenia adwokata z urzędu i skierowania samoistnego aktu oskarżenia do sądu. Ponieważ śledztwo w przedmiotowej sprawie zostało ostatecznie zakończone wydaniem postanowienia o umorzeniu wobec braku danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia czynu zabronionego, zwróciłam się z prośbą o nadesłanie do wglądu akt sprawy, które zostały zbadane pod kątem prawidłowości wykonania czynności procesowych i zasadności umorzenia śledztwa.

W toku badania akt przedmiotowego śledztwa stwierdzono szereg uchybień polegających na zaniechaniu wykonania istotnych czynności procesowych, pozostały zaś materiał dowodowy został zebrany pobieżnie, bez należytej staranności, co skutkowało umorzeniem postępowania. Zatem wydanie takiej decyzji, bez wcześniejszego przeprowadzenia wnikliwego postępowania dowodowego i uwzględnienia wniosków pokrzywdzonego, nie można uznać za właściwy sposób zakończenia śledztwa. O stwierdzonych nieprawidłowościach w prowadzeniu postępowania poinformowano Prokuratora Okręgowego w W., który po analizie akt sprawy w pełni podzielił stanowisko przedstawione w wystąpieniu Rzecznika z dnia 26 maja 2009 r. i polecił Prokuratorowi Rejonowemu w P. uzupełnienie postępowania oraz omówienie uchybień z prokuratorem – referentem sprawy.